KAREL KLOSTERMANN

Ze světa lesních samot

AUDIOKNIHY CZ · AUDIOKNIHYCZ.CZ

Karel Klostermann

I.

Bůh ví, jaký osud zanesl revírníka Kořána r. 186* do Pürstlinku, ležícího půl hodiny od bavorských hranic uprostřed lesů a slatin, kam před třiceti roky sotva lidská noha cestu našla. Vysoká pláň; lukami zelenými, šedým mechem prorostlými, vine se potok granátově zarudlé barvy: mladá Otava, která se prýští z útrob hory Luzného, kde prý jsou ještě zdroje zlata, jež za věků dávno zašlých přebytek drahého kovu „křivé“ řece dávaly. Ale teď přebytku zlata již není: vystoupíš ze dveří myslivny, stojí před tebou Luzný, směrem jižním pláň uzavíraje. Stojí tu, bělavou, kostrbatou hlavu maje v bílé mlhy neb černé mraky zahalenu. Stojí tu nehybně, věčně mlčí, jako by truchlil nad změnami posledních desítiletí. S pravé, západní strany ohraničují pláň Plattenhausen, velký a malý Spitzberg, s levé, východní, Moorkopf a Marberg, všecky lesem zarostlé až do těch temen; žádná hluboká roklina, žádná propast mezi horami těmito, jen úzká údolíčka na patách mírných svahů; samá slatinná poušť, příšerná, nehybná, vždy jednotvárná až k zoufání. Bídný les zimou a vlhkem ke vzrostu se nedostává; bují jen plazivá kleč, skrze niž žádná stezka nevede. Nesčíslné kmeny tlí a hnijí po zemi; pod nimi i vůkol nich líně tekou černé vody, tu a tam v hluboké louže se stavíce. Žádný zvuk, žádný život, žádné ptáče, snad ani žádný hmyz – i těch štiplavých komárů, kteříž dál dole takovou jsou obtíží, marně bys tu hledal.

Toť byla říše, kterou vládl revírník Kořán; byl tu neobmezeným pánem, byl vladařem, jehož poddaní neobtěžovali domáháním se konstituce.

Vidím ho před sebou, přes sáh vysokého a přiměřeně silného, snědé, sluncem osmáhlé, větrem a mrazy zorané tváře, tmavokaštanovou bradu až skoro po pás, nohy jako sloupy, ruce jako tlapy medvědí; co živ jsem neviděl člověka takové síly; k tomu orlí zrak z hnědého oka, krásný, pravidelný nos. Věru, ač mu bylo přes čtyřicet let, ač tu i tam stříbrná nitka v husté tkani vlasů i vousů prokvétala, dle mého soudu revírník Kořán musel býti ideálem všech ženských. Herakles míval více štěstí nežli Foibos Apollon.

Když přišel, byl svobodný. Jakási stařena z Kvildy mu vařila a hospodařila. Nebyla to věc lehká: patnáct až dvacet kusů skotu ve stájích, a pak to zásobování na podzim, nežli spousty sněhové myslivnu od veškerého světa odloučí, každé spojení přeruší. Hospodařiti tak, aby od října do května každý den bylo co jíst a co pít. Co se tu naneslo slaniny! I některá jalovička se obětovala, do soli naložila, v komíně zaudila. Celé kádě ssedlého mléka stály ve sklepě, až skysal tekutý boží dárek, že chutnal jak ostrý ocet, ba co dím, jako kyselina sírová. Nic, pranic neroste na Pürstlinku, ani požehnání jiných hor, Drakeův dar, zemák; jen trávu vysokou, chutnou rodí lysiny lesní, pak ostružiny, maliny a černé jahůdky. Mouky, bramborů, hrachu, všeho, čeho člověk potřebuje, čtyři, pět mil daleko musí si nakoupiti, nákladně dovážeti. A dříve bylo ještě hůře. Žádná silnice sem nevedla, jen jakás cesta krkolomná, vodami prorytá, travou zarůstající, neboť nebylo lidských rukou, aby ji udržovaly.

Kromě revírníka byl tu hajný se ženou a několika dětmi. Jeho obydlí stálo a stojí podnes asi sto kroků pod myslivnou směrem k jihu. Tehdy byl hajným jakýs Vavruch, malý, zavalitý člověk, zádumčivý jako ty lesy vůkol. Dřevorubci si o něm povídali věci až hrůza. Od útlého mládí tu žil, vyloučen ze spolku druhých lidí; i zkamenělo srdce jeho, život lidský za fatku mu platil. Vážil on svůj život skoro každý den a vysoko ho necenil – zač teprv mu stál cizí? Dřívější revírník byl přísný pán: Vavruch ručil a odpovídal za každého srnce v širošírém revíru; na Vavru-

chovi bylo vypátrati z jara, když tál sníh, když bezedné slatiny v pohyblivou, bobtající kaši se měnily, kde který usadil se tetřev, aby, když kníže pán a hosté jeho zavítali v tyto kraje, na jistou je dovedl ránu. K tomu cíli bylo i upraviti stezky skrze les i močály, stezky z drobných klacků podle sebe položených troj- čtyřnásobnou vrstvou, aby chodci se neprobořili. A málo bylo lidí k té práci!

K tomu dřívější pan revírník sám nikde ruky nepřiložil; obešel si někdy revír, a běda, když něco nebylo v pořádku! Tu bývala celý den bouřka podobná oněm, které na temeni Luzného se sbírávají:

„Vavruchu! darebáku! tolik jen stromů jste pokáceli? Vyženu vás i s tou vaší holotou! Že toho nemohlo být víc? Ještě jednou mi to řekněte a zítra se stěhujete z hajnovny!“ – Sta a sta kmenů mělo se dovléci v zimě strašnými divočinami až k nádržce Vogelsteinské, aby odtud, když stavidla nádržky jarními přítoky zmohutnělé, se pustila, byly do Mádru po vodě dopraveny. A hajný ručil za všecky ty klády a dřeva, které po kalných vodách plavaly, do břehů se ryly, ve slapech vázly, se hromadily a kupily, vyžadujíce pomoci lidské, aby dále plovati mohly, než opadne voda. Tu bývalo mu se bráti za plovoucími dřevy podél vody bez břehů, kde nesčíslné kořeny bránily krokům, kde smekala se noha ve slizkém bahně, kde nástrahy kladly hluboké díry mezi kameny, potměšilým mechem porostlými. Dál a dál ho hnala krkolomná pouť; ječící vody uměle zmohutnělé nečekaly, a jestliže trámy na suchu uvázly, co tu bývalo s nimi práce a často marné, poněvadž nebylo dost rukou!

U nádržky stál revírník a spočítal dvě stě dřev, jež do vody byla vržena; do Mádru jich přišlo sto! Taková liknavost! Počkej Vavruchu!

Na zimu srnci do posledního se odstěhovali, šli z větší části do sousedních Bavor, kde les je vyšší, kde jsou hluboké prorvy a údoliny, dobře chráněné. Jakmile se vesna vrátila, přibyli opět na pastvu. Vavruch ve dne v noci chodil, aby vypátral, kudy přecházejí, kam se uchýlili. Ale v patách za srnci přišli úhlavní jejich nepřátelé, bavorští pytláci, smě-

lejší všech, nelítostní, ničeho nedbající. Povstala vojna mezi nimi a hajným, vojna na život a na smrt. Když pytláci střelili srnce, revírník činil zodpovědným hajného; sám se do věci nemíchal; pro něj jako by pytláků nebylo. Tím se dostával ubohý Vavruch mezi dva ohně: zpředu mu hrozily kulky pytláků, ze zadu visel Damoklův meč ve způsobě propuštění ze služby, dobré panské služby, jíž mu nejbohatší sedláci až v Rehberku záviděli. Umínil si z počátku, že ničeho neohlásí, třeba i seznal, že pytláci nového pychu se dopustili; avšak pan revírník slyšel, kde která rána padla: v těchto pustých, mlčenlivých lesích, na dvě hodiny cesty ji uslyšíš. A co horšího: pan revírník měl špeha v osobě jednoho dřevorubce, který všecko mu donášel.

I zkamenělo srdce Vavruchovo v námahách a v nepřátelství, a utkal se s pytláky ve válku, v boj nelítostný na život a na smrt. Znal jejich spády i cesty, kterými se brávali; ve dne, v noci, když nejméně se nadáli, tu číhal na ně, tam pomstě jejich se vyhýbal. Boj ten se své strany tím zarputileji vedl, že sám jeden byl proti mnohým a dobře věděl, dopadnou-li ho nepřátelé jeho, že milosti u nich marně by hledal.

Stávalo se, že padla rána v hlubokém lese, rána ostrá, jasná, daleko slyšitelná. Revírník znal hlahol pušky Vavruchovy; když ji zaslechl, viděli ho dřevorubci, viděla čeleď, an mlčky hlavou přikyvoval, prsty zalouskal. A les tehdáž, kdy lysin ni pasek nebylo, tajemství zachoval; ženy nechodily ještě na maliny, černé jahody – a tak, co se v lese stalo, v tajemnou zůstalo zahaleno roušku.

Sbíraly se vrány, černí havrani, skřehotali, kroužili nad určitým místem. Ale kdo by se byl šel podívat? Zrak hajného bodal jako zrak zmije, jako by říci chtěl: „Nechoď, nehas, co tě nepálí! co jsem učinil, před svědomím svým sám zodpovím.“

V lese mech se bořil, vody podmývaly, tráva rostla, i vřes bujel; stopy zarůstaly, co dnes na povrchu půdy, za týden bylo na věky skryto, uschováno. V Bavořích pak tu ten, onde onen čeledín, synek chalupník se pohřešoval. Šli ho hledat do lesů, někdy ho našli a zticha odnesli;

častěji se objevilo všecko hledání marným; snad ani přes hranice se neodvážili.

Vcházel zármutek do dřevěných chat, pod ploské střechy, velikými kameny poseté – plakaly vdovy, kvílili sirotci.

Příšerné zvěsti počaly kolovati o nočních zjeveních v Plattenhausenských tichých lesích. Nenašly klidu duše v lese pohynulých: kvílení a lkání zaznívalo noční tmou; těkavé plameny objevovaly se po zemi i ve vrcholech vetchých, hromem prorytých smrků, se stromu na strom skákajíce, dlouhý modravý ohon za sebou vláčejíce. Leckdos je viděl za nocí podzimních, viděl a křížem se znamenal, jiným o zjevu povídal. Taková z toho hrůza vzešla, že ani bavorští pytláci neodolali, více lesních příšer a strašidel se bojíce nežli samého Vavrucha. Srnci měli pokoj.

II.

Tak to vypadalo, když smrt si přišla pro předchůdce Kořánova. Odvezli ho po krkolomných cestách na starý hřbitov Rehberský, a po krátkém čase Kořánem mezera se vyplnila.

Od té doby pro Vavrucha nastal jiný život; pan revírník žádal, čeho v službě nutno, sám nejen pilně dohlížel, ale kde třeba bylo, sám ruky přikládal. Kolonie čtyř dřevorubců o dva rozmnožena; v čas plavení dřev deset až dvanáct lidí přivoláno z Dlouhé Vsi, z Bučin a z Fürstenhutu. Za to, aniž kdo byl přetížen, práce šla, jen lítala. Že ani správa panská špatně nepochodila, jest patrno: tehda ještě ve dne v noci zněly píly Máderských závodů na resonanční prkénka. Tam plavily se staleté kmeny pralesa, kteréž jedině se hodí, protože vlákno dlouhověkým vzrůstem nad jiné jest husté.

Revírník Kořán byl vůbec člověk hodný, měkkého srdce. Zvěděl o minulých bojích svého hajného, kdysi rozhovořil se s ním v příčině té.

„Vy jste na ně chodil jako na čekání?“

„Bylo třeba – při prvním jsem se jen hájil.“

„Ale ostatní?“

„Šli se pomstit, musel jsem je předcházeti.“

„A kolik jest jich – –?“

Revírník jako by se bál domluviti, zatajil slovo. Vavruch nevrle hlavou potřásl, povznesl na okamžik pichlavé své oko, ale hned je zase sklopil a děl skoro šeptem:

„Což já vím! několik jich tam leží!“ Máchnul rukou směrem k Plattenhausenu. – „Vždyť mne honili jako zajíce v kotli… dvakrát mne poranili… co s nimi?“ dodal po drahné chvíli.

Revírník se zamyslil; mlčky se bral podle hajného. Čtvrt hodiny snad uběhlo, nežli opět počal mluviti.

„Člověče – máte přece hroznou vinu na svědomí, necítíte toho? Což pak jest člověk lítá šelma lesní? Nemluvte mi, že to byli pytláci, kteří vám ničili zvěř. Sto srnců nevyváží jednoho lidského života! Pokud se vám kdo protivil se zbraní v rukou, hledaje vašeho bezživotí, byl jste v právu, a já bych jinak nejednal. Stejnou jest vaší povinností hájiti majetku toho, kdož vám dává chléb. Stíhati však člověka, plaziti se za ním z úkrytu do úkrytu, úklady mu strojiti, třeba byl zločinec sám, to je vražda, sprostá, úkladná vražda! Toho jste nevěděl?“

Vavruch se mračil jako zubr lesní. „Pan revírník velel, abych očistil vzduch,“ zabroukal; „každým dnem skoro mi hrozil ztrátou služby.“

„Já pak vám všeliké takové počínání zapovídám,“ pravil nový revírník, na každé slovo důraz klada. „Slyšíte, *já* vám to zapovídám, a stane-li se co podobného, sám vás odevzdám soudu.“

Jaktěživ takové řeči Vavruch neslýchal. Vytřeštěným hledem patřil na představeného svého.

„Snadno se stane, co pan revírník poroučí,“ odvětil; „tím snáze, že žádný už se sem neodvažuje.“

„Ať jest tomu jakkoli, slyšel jste, co jsem vám pravil. Pokání za to, co jste učinil, vás jediného se týká, do toho mi nic není.“

Starý hněv a vzdor ovládl duši hajného. Možná, že vlastní svědomí trpce se ozvalo, tak trpce, že za hořkost myšlének na ty nevražil, od nichž mu přicházela.

„Pan revírník toho pronárodu nezná,“ bručel do vousů, „toť největší lotři na zemi, surový divoši. Však až se dovědí, jak pan revírník smýšlí, brzy nás návštěvou poctí. Potom ať si to tedy spraví pan revírník.“

„Spravím," odvětil Kořán rozhodně a dal hajnému rozkaz služby se týkající; na to se rozešli.

Pravil jsem, že v prvním roce pobytu svého revírník samoten žil v prostranné své myslivně, maje podle sebe starou hospodyni. Přečkal dlouhou, nudnou zimu, která jako mrákoty lehá na kraje tyto, od světa odloučené. Skoro celý čas tu tráviti jest mezi čtyřmi stěnami světnice; málo kdy vysvitne slunko; tu a tam nastane pohoda, které využiti dlužno na odvlečení pokácených stromů. Ale pravidlem lehne mlha a děsné, věčné pološero. Víří větry, valí se chumelice, kterým lidská síla neodolá. Představ si, drahý čtenáři, jaký to život! A což onemocníli kdo, kde najde lékaře? Kudy proklestí si cestu kněz, aby útěchy podal umírajícím? – Stává se, že šest, sedm neděl uteče, nežli tělo nebožtíkovo odvézti možno k věčnému odpočinku.

Sedával sám dlouhé zimní večery revírník, odbýval si kancelářské práce, psal záznamy, rozpočty, kreslil plány, studoval, pokud to šlo, i četl, pokud skromná jeho knihovna stačila; probíral se starými články novinářskými jako ti kupci ve Východní Sibiři, v Nižním Kolymsku a Verchnojansku, kamž noviny jednou za rok docházejí. Často na něj nuda padla, jako tížící můra.

Tu se stávalo, že stará hospodyně k němu přisedla, o bývalých časech rozmlouvala. Z počátku těžko rozuměl nezvyklému německému nářečí bezzubé stařeny. Znenáhla přivyknul a porozuměl. Byly to divné, příšerné povídačky o vyhubených nyní šelmách lesních, medvědech a rysech, jež ona pamatovala; o strašidlech lesních, děsících stáda na pastvách; o „divoké honbě", kterou provádí příšerný lovec, žena se za tmavých nocí jesenních a zimních s temena Luzného přes propasti a svahy do úžlabin a širých slatin na úpatí hory té, a odtud přes věčně dřímající lesy, tu po vrcholech stromů, onde na zemi, s pahejlu na pahejl, s jednoho tlícího kmene na druhý, až na temeno Marberka, kleči porostlé. Chodí, zahalen v mraky, s hukotem vichřice; hafají podle něho dvě feny, jedna jasně, druhá temně – „hrubě", jak říkala. –

Povídala o lidech v okolí na čtyři míle – všecky je znala; věděla, kdo hodný, kdo zlý; věděla o všem, co dělali, co se jim stalo, jak osud je stíhal, čím se provinili. O všem věděla, jen o žádné nouzi o chléb, té tehdy nebylo při vší skrovnosti.

Jak vypravovala stejným, jednotvárným hlasem, jako když pramínek bublá, padla dřímota na oči revírníkovy; hlava se mu na prsa klonila. Tu přerývala povídání své a tázávala se: „Milostpánovi se chce spát, že? Není divu, je pozdě, ach, tuze pozdě, osm hodin už!“

A revírník si šel lehnout.

Touže dobou večerní jinak bývalo sto kroků dále, v prostranné síni hajnovny; tišeji bývalo i šumněji. Tišeji, když Vavruch byl sám v kruhu rodiny své. Záhy menší děti k spaní se uložily; otec přisedl za velký javorový stůl, žena přinesla slamou otočenou láhev samožitné Prachatické a postavila sklínku podle ní. Vavruch zapálil si dýmku, kotouče čpavého dýmu ho jako v šedý závoj halily. Sklínku za sklínkou klopil do sebe, mlčky, slova nemluvě. Uprostřed síně nad škopkem vody hořela buková louč; ob čas třepetná, bludná zář prodrala se skrze mraky tabákového kouře a odrážela se od očí skleněných, do prázdna zírajících.

V obrovských kamnech praskal mohutný oheň, hrozné horko z nich sálalo. Jako duchové kmitaly se síní dvě postavy ženské, zde onde šukající v slabém světle louče: žena hajného a mladá jeho dcerka.

Obcházela hajná v tlustých vlněných punčochách které dusily zvuk kroků; mladá pak dívka, bosa. vysoko vykasána, bílýma nožkama pružně se dotýkala černé podlahy. Svit louče, rudá výheň z peci chvílemi tváře i postavy osvětlila. Bledá, nehybná byla tvář matčina, sehnutý její vzrůst – ale dcera byla nevšední, démonické krásy; sálal plamen z očí temných, nachová, polo otevřená ústa jakoby žárem dechu se byla vzňala. Stepilá postava, plná ňadra, okrouhlé, trochu osmahlé rámě, vše jevilo královnu této pouště, růži nedávno vykvetlou. Koho oblaží?

Zajisté dívka ta – na samotě vyrostlá, vykvetlá – lásky, štěstí a bolu nepoznala. Dřevorubci, kteří jedině sem docházeli a brzy opět odcházeli, byli vesměs lidé ženatí – jim šlo o jiné věci než o lásku; nebožtík pan lesní byl starý pán, vdovec bezdětný; nynější byl vážný muž, který snad sobě dívky ani nepovšiml. Mladíka od nepaměti tu nebývalo, odečteme-li neotesaného výrostka z potomstva dřevařů, který se tu a tam objevil.

Odbily osmou hrčivé hodiny Schwarzwaldské na černě očazeném trámoví; ženštiny ulehly na širokou postel proti kamnům; Vavruch posledně vyklepal dýmku, svlekl kabát a nejistým krokem beze slova odebral se na druhou postel. Zasyčel poslední kousek do vody padající louče; úplná tma se rozhostila vůkol.

Avšak byly dni, že tu bylo hlučněji. Sešli se dřevorubci, pět, šest jich přišlo, každý si přinesl láhev pálenky. Sedli kolem kulatého stolu, připíjeli si, rozpovídali se, a Vavruch s nimi. Šumně šly řeči.

„A já vám říkám," pravil starý člověk jednooký, „já se snad nedočkám, ale vy jste mladší, uvidíte: přijde pohroma, a jaká! Se strany západní, odkud vítr věje, odkud vichřice přicházejí, načali jsme onehdy les. Pamatujete se, že nejtlustší stromy tam stály; co za nimi, je samý krsek…"

„Jakž by jinak bylo?" odtušil hajný; „což pak u nás strom roste jako v kraji? Pomalu roste, zima a sníh nedají, a jarní mrazy mladé větvičky pálí; za dvě stě let u nás té výše a tlouštky nedosáhne, k níž dospěje dole za padesát."

„A k tomu ty velké malým ve vzrostu brání," dodal mladý jakýs člověk.

„Brání ve vzrostu," uchopil se zase slova jednooký stařec, „to máš pravdu, ale za to také *chrání!* Ty velké tu stály od nepaměti, ale věčně státi nebudou; zetlí ten onen, jeden po druhém, a padne; na jeho místo jiný postoupí a zmohutní, třebas i za dlouho. Tak se stává, že, dokud celou věc člověk lesu samému ponechává, nic lesu se nestane. Co

les ztratí, zase si vynahradí. Ale pokácejte ty staré stromy s kraje, ty velké, a uvidíte! Vzepře se vítr do husté drobotiny, a povídám vám, celou rázem ji položí. To bude mela! Kdyby nás tu pak sto bylo, ty záseky neodstraníme, nespracujeme."

Opět jiný se ozval i rozžal světlo umu svého: „Co pak vy víte! Vy jste dole nebyli! Kdo nebyl v Budějovicích, ničeho neviděl. Co pak je u nás svět? U nás je les a nikoli svět. Svět má pole a jaké! Ve světě je krásně, všechno rovno jako ten stůl."

Přisvědčovali, a mluvčí vedl svou dále: „Povídám vám, to byste měli vidět. Vysekají celé kusy lesa, tři, čtyři jitra, také třicet" – fantasie řečníkova patrně tou měrou rostla, jakou obsah jeho láhvičky se tratil – „jiter najednou a potom vám to vysazují drobounkými smrčky, pěkně v řadě, stromek podle stromku ve stejné vzdálenosti. To je vám krása, jako proužky na mé košili." Řečník vyhrnul rukáv šerkového kabátu a ukázal posluchačům košili z hrubého cvilichu, umouněnou, smolou slepenou; marně bys původní barvy se byl dohadoval, nechtěl-li's řečníku na slovo uvěřiti, že kdysi bývala pruhovaná.

„Ty plácale," vyhrkl naň Vavruch – „ty toho víš! Ty mluvíš o kulturách, jako bys je byl viděl! Kde pak jsi je viděl, prosím tě?"

„Nu, povídám vám, u Budějovic – a v Písku taky…"

„Aha, to tenkrát, když tě tam zavřeli. To's je bez pochyby viděl na dvoře v kriminále, kde jsi zametal."

Tato přímá narážka patrně chvalořečníka kultur netěšila; ostatní se řehtali radostí, kdežto on napiv se hlavu sklonil. Možná, že mu projela duší upomínka na nešťastný příběh z jeho života. Káceli kdysi v lese mohutný javor, i padl kmen na vlastní dvě jeho dítky, jedno zabil, druhé těžce poranil. Vmísily se do toho soudy, svědci pověděli, že nešťastník byl opilý. Poslali ho do Písku a odsoudili na šest měsíců pro přečin proti bezpečnosti života.

Bylo divno, že hajný mu čin ten vyčetl, týž hajný, který liškám lesním a pytlačícím lidem stejnou měrou měřil.

Zamlčeli se všichni; pět, deset minut nemluvili. Potom opět počal starý: „Na východě slunce vychází, světlo a požehnání přináší; od západu chodí noc a všeliké zlo. Od západu přicházejí větry a bouřky; se západní strany přišli Francouzi, víte, tenkrát, když Napoleon dorážel na našeho monarku."

„A kutí se tam opět něco," prohodil jiný.

„Ba kutí, kdy pak se tam něco nekutí? Bude zle, bude vojna, že takové nebylo."

Hajný vstal. Velká politika, tať mu byla životem. V úkrytu Pürstlinských lesů kombinoval smělé theorie, které mapu Evropy rub na rub přeměňovaly. Dřevěnou dýmkou tloukl o stůl a křičel, že by ho bylo bývalo i venku slyšet: „To všecko ten Sardin, ničema! Ten chlap nedá pokoje! Ale já být císařem pánem, jeho mizernou zem na kopytech koňů husarských a kyrysarských bych dal roznésti. To on ten poťouchlý halama pořád Francouzovi leží v uších a ks! ks! A proti komu? Proti nám! A Rus a Prus, co by mu měli představit, že tohle je zpupnost, a k ničemu to nevede, oni mlčí!"

„Rus se bojí Švejdy," prohodil jednooký dřevorubec. Hádali se o to.

„A on by Francouz také nebyl takový," ozval se jiný, „kdyby nevěděl, že tenhle Bavorák půjde s ním. A on půjde, to uvidíte."

Teď byli ve svém. Shodovali se, že to byla radost, ač jeden druhého překřikoval. Jednohlasně přijata resoluce, třeba bez parlamentárních forem, že Bavoráci jsou nejhorší pronárod na světě, a že by je slušelo vyhladiti jako hříšný lid Sodomský. Ba i Bohu vytýkáno, že nevzbudil jim nepřítele, který by je potřel a rozprášil, že nedal je v ruce jeho, jako kdysi plemeno Amalek v ruce Saula krále.

Nebyla to debata, nehádali se již. Ryčně samým sobě přizvukovali.

Vstoupila jakás žena, popošla ke stolu, dotknula se rukou ramene jednoho ze dřevařů: „Pojď domů, co tak řveš?"

„Nech mne být, o potentátech mluvíme – což ženy takovým věcem rozumějí?"

Uvedl jsem hovor, jak jsem jej kdys na své uši slyšel. Takové a podobné sněmy dvakrát, třikrát v témdni na hajnovně se odbývaly. Po osmé všecko se vytratilo, a Vavruch zůstal sám. Zadíval se chvíli ještě do prázdna, jako když sám tu sedával; kmitavý paprsek hořící louče skrze dým a páru našel si cestu k očím, které zas jakoby ve sklo se byly proměnily.

Ulehl; vyhaslo světlo. Často prý se na lůžku dlouhou dobu povaloval; snad báječné horko, čpavý dým a zápach z pochybné kořalky usnouti mu nedaly.

III.

Pan revírník neměl snad chuti tráviti o samotě i druhou zimu v prostranné své myslivně; znudilo jej věčné vrčení kolovrátku staré hospodyně; naposlouchal se do syta povídání jejího. Přeletělo kratičké jaro, již i léto ke konci se chýlilo; byla tu druhá polovice srpna. Mrazíky padaly, pokrývajíce bílým jitřním jíním trávu luční i všelikou nať a kapradinu v lesních světlinách. Ve světnicích počalo se topiti.

Tu přistoupila jednoho rána hospodyně k panu revírníkovi, když právě k odchodu se měl, a dle zvyku svého se tázala: „Kdy se vrátí milostpán? Co mu mám přistrojiti?“

„Dnes ničeho. Jděte pro Jogla, ať mi vezme kufřík. Půjdu do Kvildy; odtamtud pojedu do Vimberka a pak dále. Budu se ženiti, za dvě neděle se vrátím; hezky mi všecko do pořádku dejte, všecko ať se leskne, slyšíte?“

Stará tu stála jako přimrazena. Taková novina, a slovem se před tím nezmínil. Slzy jí vyhrkly ze starých, dobrých očí.

„Svatá ty Neposkvrněná! Ženit se bude milostpán?…“

„Nebojte se, milá Nany – vy tu zůstanete a povedete hospodářství jako dříve. Vždyť uvidíte: je to hotové dítě.“

Stará si zástěrou oči utřela: „Toť! toť! co pak by si tu počala? Je z kraje; u nás je to jinaké. Boží požehnání, milostpane! Však stará Nany jí všecko ukáže – matkou jí budu, mé zlaté! A to jsem ráda. že milostpán se ožení! Kdež pak by tu sám vydržel? Nebožtík milostpán, Bože, ten byl bručivý a divný! Není divu! Dvacet let tu žíti jako vdovec!“

Revírník zastavil stavidla její výmluvnosti, vpadnuv jí do řeči: „Dobře, dobře, děkuji Nany! Teď však ještě něco. Pozejtří přijde mládenec, uchystejte mu pokojík v prvním patře a dobře se oň postarejte, aby mu ničeho nechybělo. Ten mládenec tu zůstane; práce je více, sám na ni nestačím. Tak, a teď s Bohem, Nany! Pošlete mi Jogla k hajnému, budu tam na něj čekat."

Revírník ubíral se k hajnému, by mu leccos nařídil. Nany tu stála hodnou chvíli, sama k sobě mluvila: „Můj ty Bože, ženit se bude! Dej mu Pánbůh všeho štěstí, takovému hodnému pánovi! Ale že mi to neřekl? Nu, on mnoho řečí nenadělá, už je takový. Mladou paní přivede! Jen ať se jí nestýská u nás! Je to tu divný život pro mladou paní a dle všeho ještě k tomu pro paní z města..."

Třetího dne přišel ohlášený mládenec; doprovázel ho člověk, nesoucí mu kufřík sotva větší, než jaký revírník s sebou vzal. Mladík jako květ, dvacet a málo let smálo se z růžových lící, z jasných očí. Co si as myslil, stanuv na prahu myslivny, odkud celé údolí přehledl až k šedému Luznému, na jehož rozrytou bělavou hlavu padaly paprsky odpoledního slunce? Nevím, ale soudím, že myšlénky jeho byly podobné jako moje, když jsem se poprvé v té odloučenosti ocitl: Svět obmezený, malý – ale svět pro sebe! Snad si také řekl: „Jsem nyní jedním z obyvatelů toho světa; po jaký čas jím budu? co mi uštědří? čeho se dožiju?"

Přivítala ho stará hospodyně; řeč její rozproudila se jako bystřiny po přívalu. Málo čemu asi porozuměl; poslala ho sem ústřední správa z Kornouz nebo z Lounska; co živ Šumavy neviděl. Přijel zprvu do Dlouhé Vsi, pak do Štubenbachu a odtud sem. Je mladý, ať vidí, ať zkusí!

Jedno se ho mile dotklo, tomu dobře rozuměl: Och, pan revírník jest hodný! Takového na širém světě není – učiněná vlídnost a dobrota – jako v ráji se tu bude míti...

Dále ovšem slyšel: „– ale sněhu, můj ty Bože, tu je sněhu tak!" stará ukázala rukama nad hlavu, co jen dosíci mohla, a ještě povyskočila –

ale to mu málo vadilo. Jsou tu jiní, vše přemáhají; proč by on mladý, silný a svěží neobstál?

Stará ho dovedla do jeho pokojíku. Malý, zděný, jen strop dřevěný, ale tak miloučký, teplounký; v kamnech praskal oheň. Nany mu ukazovala, kde co má uložiti, pomáhala mu při prázdnění kufru, obskakovala ho jako starostlivá matička syna, který se z vojny neb daleké cesty navrátil, vysvětlovala, vyptávala se, vše obšírně, bez konce, s takou výmluvností, že sám sotva mohl tu a tam prohoditi otázku. Když všecko do pořádku a na své místo přivedeno, vyšla Nany a na chvilku ho o samotě zůstavila. Sedl ke stolu na dřevěnou, bílou stoličku, podepřel hlavu o lokte; únava naň léhala, vykonalť dnes dosti dlouhou a namáhavou pouť. Ale v tom už tu zas byla Nany, nesouc mu oběd. Prostřela režný ubrousek, mísu plnou naložené hověziny v divoké omáčce, k tomu talíř s knedlíky.

Dal se do jídla. Polévka byla výborná, maso mu jaksi nejelo, zdálo se mu, že páchne; knedlík byl tvrdý, jako žulová skála.

Jakáž pomoc! Kde tu vzíti čerstvého masa? Nevídáno, přivykne; má mladý žaludek. Hospodyně jakoby čtla v jeho myšlénkách.

„Čerstvého masa u nás není, leda tu a tam kousek zvěřiny – dříve jí bývalo více... v létě vůbec je málokdy maso; neudrží se. Jí mladý pán koláče? vdolky? Ale mléka máme – jí ho mladý pán? a chleba s máslem... a ten šmarn, ten jest výtečný! Ale másla třeba dát hodně. Nu, což jest o to, o omastek není zle – sedm dojných krav! Vepři se krmí ssedlým mlékem – kam s ním? – Ale, to je potom z nich maso – křehounké, sladké jako mandle!“

Nany, pronášejíc otázky, nikdy na odpověď nečekala; příručí tedy nepotřeboval v jídle ustávati, a proud řeči staré ženy nijak mu nevadil. Kdo ví, jak dlouho by se byl rozléval, kdyby nebyly venku zavzněly zvonce dobytka z pastvy se vracejícího.

Dojedl. Nany sklidila zbytky a odešla omlouvajíc se, že povinnosti její jako hospodyně jí nedovolují delšího pobytu.

Mládenec unaven lehl si na starou pohovku, černým voskovaným plátnem potaženou. Teplé bydlo, únava, sytost mu přikouzlily na oči sen.

Probudil jej z něho po malé hodince hajný, který bez zaklepání hřmotným svým krokem vešel.

Mladík vyskočil, protřel si oči; už se šeřilo, ale protějším oknem vnikalo ještě tolik světla, že bylo lze rozeznati rozorané čelo hajného i nehybnou jeho tvář, hustým šedým vousem po valné části porostlou.

Oči obou se setkaly; pohled Vavruchův na mladíka nepříjemně působil, zrovna mráz ho obešel.

„Pan revírník poručil, abych se vám představil," pravil Vavruch, „a abych vás revírem provedl; jest veliký, uhlídáte."

Slova ta pronesena byla jazykem německým; přiručí tímže jazykem odvětil. Vavruch pozoroval, že mladík těžce, neohebně se vyjadřuje, i spustil česky, omlouvaje se, že pozapomněl, že je tu z mladých dob. Mládenec byl patrně rád, pocit osamotnění ho rázem opustil, i ten nepříjemný dojem pojednou zmizel.

Hovor nebyl dlouhý. „Dnes si odpočiňte, mladý pane," vece hajný, „zítra o svítání přijdu pro vás. Máte dobrou obuv?"

Mládenec ukázal na zaprášené své boty. Hajný hodil na ně okem, pousmál se poněkud útrpně a prohodil: „Tyhle? Za dvě neděle je po nich! Ani trávy nesnesou, neřku-li močálu. Podívejte se na moje." Rozžal sirku, aby mladík lépe viděl. Boty jeho sahaly nad kolena, noha se v nich podobala noze slonově; zarudlou kůži pokrývala tlustá vrstva jakéhosi stydlého tuku, který ambrou nevoněl. Mladík se usmál, pomýšleje, co by as doma řekli, kdyby ho v také parádě viděli!

„Takové se dělají na Kvildě," prohodil Vavruch; i půjdeme tam spolu tyto dni, abyste si na ně dal vzít míru; bez takových se neobejdete; tolik služného nemáte, co by vás tu stála obuv, jako jest ta vaše."

V tom měl, mimochodem řečeno, pravdu. Služné mládencovo, nehledíc ke stravě, k bytu a palivu, obnášelo osmdesát zlatých ročně na

hotových a nějaký ten deputát, který se v Pürstlinku zdál, vzhledem k obtížím dopravy, dosti illusorním.

Hajný šel, sotva dav dobrou noc. Příručí ho slyšel, jak po dřevěných schodech hřmotně sestupoval. Sedl si a přemýšlel o nových poměrech svých. Obrazy divé lesní pustiny, skrze niž, opustiv Máder, se byl ubíral, řadou táhly jako v kukátku před zrakoma jeho. Šedé, mechem porostlé smrky, hrozná cesta plná černých vodotoků, samý kámen na ní i podle ní, a mech, nekonečný mech, tu zelený, tu hnědý, onde plavý i šedý, hluboký mech, který pod nohama se bořil, a z něhož voda tekla, když jej v hrsti stlačil. Prošel též opuštěnou osadou dřevařskou – příšerný obraz! Trámy se rozpadávaly, lesní rostliny i drobné stromky na nich hnaly do výše, a černě zely prázdné otvory dveřní i malá okénka. Hluboké ticho nad ním i vůkol něho; zahrčel tu a tam granátově rudý pramének vody, zakrákoral havran, zasípěl luňák v nedohledné výšce – to bylo všecko. Muž, který nesa kufřík jej doprovázel, tu a tam se dal do vypravování. Poslouchal proud jeho řeči, nerozuměl…

Slunce zapadlo za šedozelenými lesy, čirá tma se rozhostila. Vstal, přistoupil k oknu. Drobné mráčky táhly se po bezměsíčném nebi, a mezi nimi tu i tam modrá hvězdička se zableskla, zakmitala. Neurčitě, sotva rozeznatelny tkvěly na jižním obzoru obrysy Luzného. Otevřel okno; chladný, skoro mrazivý větřík zavál mu do tváře; unyle k němu zavzněly zvonce dobytka. Poslouchal skoro nábožně; v tom jiný zvuk mu do ucha zalehl: jakýsi výrostek, vyšed před jednu z drvařských chat, chtě bezpochyby uleviti citům v srdci se dmoucím, „zajodlovat“ si. Byl to divný hlahol, více sípavému vřesku nočního zvířete podobný nežli zpěvu. Mládenec zavřel opět okno. Poohledl se, bylo mu s podivením, že stará nepřichází. Kdyby mu aspoň přinesla lampu nebo svíčku; přec byla tak hovorná, v té tmě ho tu nechávala o samotě. Našel sirku v kapse, rozžal, na hodinky se podíval. Půl osmé. Sebral se, vyšel ven, po schodech dolů hmatem cestu hledal. Ticho všude, dům jako vymřelý. Pamatoval se, že čeledník byl vpravo; našel dvéře, otev-

řel. Tma jako v pytli. Zavřel opět a stál na chodbě, škrtaje sirku za sirkou.

V tom otevřely se zadní dvéře naproti vchodu i objevila se Nany v klapajících nejšlích, lucernu v jedné, krajáč s mlékem v druhé ruce držíc.

„A můj zlatý mladý pán," propukla v obyčejný svůj řečnický proud, dobrotivě, v pravdě mateřsky na mladíka pohlížejíc, „samotna jsem ho nechala! Stýská se mu, není-li pravda?"

„Prosil bych vás o nějaké světlo..."

„Světlo?" Podávala mu lucernu se zbytkem učazené lojové svíčky. „Tu je světlo! Já ostatně pánovi posvítím nahoru."

„Děkuji; nahoře bych měl rád nějakou lampu nebo aspoň svíčku."

„Lampu? svíčku? Lampa je tu, svícen také, dva, tři svícny, pěkné, skleněné, ale oleje není, ani svíčky; tohle je poslední zbytek. V těch stájích je práce! Napájela jsem telata; vepřům jsem ještě něco přilila. Ale svíčky teď není! S panem revírníkem sedáváme v čeledníku při louči a o osmé jdeme spat. Kdo pak by v létě pálil svíčku? V Mádru se dostanou, třeba pro ně poslat. Ale nás ani nenapadne, nač pak svíčku?"

Stará Nany patrně zrovna tak se divila, že mládenec pomýšlí na svíčku, jako tento, že by měl bez ní býti.

A Nany vedla svou: „Já jsem myslila, že mladý pán už dávno spí; vždyť taková cesta unavuje! Bože můj svatý, až ze Štubenbachu – to je dálka!"

Takto hovořic svítila mu po schodech nahoru až ke dveřím jeho komůrky. Přála mu pak dobrou noc a odešla, zůstavivši ho samotna ve tmě. Svlekl se a ulehl, ale dlouhou dobu neusínal. Vše, co viděl, nové bylo; divný mu kynul život. Jakým se mu as ukáže jeho pán? Sedával prý s hospodyní při louči, pak chodil spát o osmé; lesní medvěd podle všeho. Jinak ani býti nemohlo. Odvykl lidem; jak by neodvykl? Společnosti nebylo mimo starou žvatlavou ženu a hajného. Divný člověk, ten

hajný! Takového pohledu z oka mladík nikdy nevídal – marně přemítal, co z toho zraku mluvilo. Vzpomněl, jak bývalo na Lounsku. Společnosti v hostinci veselé; dychánky, věnečky, besedy. Šumná hudba zahrávala k tanci, bylo mu, jako by zvuky její k němu z dálky dolétaly. Bože ty můj, jak tam v pestrém víru kroužíval! Mančinka správcovic v jeho náručí dech ztrácela, a když dohrály zvuky, jaká to veselost zatrůnila na nachovém, mladém líčku, na hladkém, bílém čílku! Stisknutí teplé ručky, stříbrný smích z malých úst, čtveračivý pohled zpod černých brv a hedvábných řas. To bývaly časy!... Bylo mu teskno, smutno; sem tam na lůžku se povaloval; teprve po půlnoci pojal ho v náruč tuhý, bezesný spánek.

Sotva jitro se šeřilo, přišel ho zbudit hajný. Vyšli spolu ven do nekonečných lesů. Svěží proud silného horského vzduchu zahnal dřímotu i noční vzpomínky; prsa se vzdula, hlava vyjasnila. Valily se mlhy lehoučké v boji se sluncem; s každého stromu, s každého keře kapalo náramné vlhko; vysoká, bujná tráva, bohatou rosou potažená leskla se v mihavých barvách, a pavučiny, které v širokých tkaninách stonky trav i lístečky lesních kapradin k sobě poutaly, třpytily se jako stříbrné. Mokrem a bahnem se brodili, houštinami se drali, po drsném, kluzkým mechem potaženém kamení nesla je noha rychle kráčející. Mrtvé vládlo vůkol ticho – stromy nešuměly, nikde voda nehrčela, jen ob čas k nim dorážel zvuk zvonců pasoucího se stáda. Hajný celou cestu málo mluvil, tu a tam krátké, jednoslabičné vysvětlení podával. Kolem desáté přišli do úzkého údolíčka, kudy tekl potůček skrze černé, smutné klečiny. Na protějším břehu divný vypínal se les: všecka země pokryta práchnivějícími, spuchřelými kmeny, zeleným mechem, vřesem i drobnými stromky; v dosti značných mezerách tu jeden smrk velikán, tam druhý, onde třetí; úžasný byl objem, mechem pokryt peň a dlouhými, řasnatými lišejníky větve i ratolesti; vůkol menší dorost, slabý, zakrsalý, větve přeražené, vrcholy od jednoho k druhému plazícími se lišejníky jako spoutané; zde onde kmen vší kůry pros-

tý, bez vrcholu, hluboko ve skále zakořeněn, ač přímo stojící, přece příšerná mrtvola; vedle něho rozložité kořání stromu vichřicí ze země vyrvaného, se vší prstí i s mohutnými kameny, jež viseti zůstaly; mezi vším tím drastickým porostem – jenž navzájem vzduch i půdu si odnímal, druh druha dusil a hladem mořil – černé tůně, temnorudé kaluže…

Hajný ukázal prstem: „Prales.“

Mládenec udiveně pohlížel. „Jak to vypadá tam dále?“ tázal se.

„Nevím, nebyl jsem tam ještě.“

„To už snad není náš revír?“

„Je, ale co tam? Kdo by tam chodil? Tam se se nekácí; tam jaktěživa lidská noha nevstoupila. Je tam šeredno.“

„Táhne se ten prales daleko?“

„Až k boudě Roklanské na sever! na západ daleko do Bavor, ani nevím, kde končí. V Bavořích jsou stromy mnohem vyšší, také více buků a javorů, u nás jim sníh nedá.“

Pojedli něco černého chleba s máslem, napili se samožitné, kterou hajný stále s sebou nosil. Pak na další obchůzku se vydali. Mladíku se zdálo, že do smrti se nevyzná v této chmurné poušti, kterou nevedla žádná cesta, jen tu a tam málo znatelná stezička, již dřevorubci vyšlapali.

Ke čtvrté hodině se vrátila; jak stanuli před hajnovnou, objevila se na náspu pod převislou stříškou dcerka hajného. Paprsky sluneční padaly na ni, zlatým světlem celou ji polily. Spadlý na týl visel černý šátek, jímž hnědé vlasy pokrývala; plná ňadra sotva kryla režná košilka; všecku pružnou, stepilou postavu na odiv stavila tmavomodrá, prostá, kratinká suknice, a pod ní bělaly se bosé nožky. Ramena měla obnažena až skoro k pažím; v jedné ruce držela jakous dřevěnou nádobu, druhou si zacláněla oči. Tak tu stála v chudičké úpravě, krasavice pustiny této jediná, růže vykvetlá v těchto černých, melancholických le-

sích. Ale jen chvilinku postála, sotva mužské uviděla, zakmitly se bílé nohy na šedých placatých kamenech náspu, a již zmizela v domě.

Mladík však přece ji uviděl, té krásy se tu nenadál. Kdyby hajný vedle zvyku svého nebyl hleděl do země, dojista by byl spozoroval jeho udivení; ale i když přiručí se ho tázal, kdo ta dívka, nepozvedl očí a prostě, suše odvětil: „Katy, má dcera."

Zabrán v myšlénky, došel mladík do myslivny. Na prahu uvítala ho hospodyně. „Nu, jak pak se líbilo mladému pánovi? Špatně, špatně, není-li pravda? Není divu. U nás je krajina ošklivá, samý les, samý vrch – to je v kraji českém jinaká krása! Všecko pěkně rovno, všude pole, všude čisto – ráj je tam, učiněný ráj! Já tam jakživa nebyla, ale povídali mi, mnoho vypravovali."

Bůh ví, co všecko napovídala o rajském kraji českém, než mládenci oběd přinesla. Tentokráte byla polévka kyselá, ale opět ono naložené maso a tvrdé knedlíky. Avšak horský vzduch tráví: mladík málo dbal té trochu příliš „divoké" vůně, která dne předešlého ještě mu vadila: dnes mu vše výborně chutnalo.

Po obědě, nemaje co dělati, oddával se myšlénkám svým. Ta dívčice nešla mu z hlavy; řekl si, že je hezčí, nežli Mančinka správcovic. Kdo by si byl pomyslil! V mladickém svém zápalu děkoval osudu, že té dívce tu dal vyrůsti; bude míti on čím se baviti v prázdných svých chvílích. Jistě, bude se jí dvořiti – bude to žert! Proč by si té zábavy nedovolil? Vždyť je mlád, a ničeho tu není, naprosto ničeho.

Byl toho dne mnohem veselejší v novém světě; šel také dolů do čeledníku a hovořil s hospodyní, pokud se v přestávkách domácího a chlévního svého zaměstnání objevovala. Tázal se jí na hajného.

„Takhle dobrý člověk," pravila stařena, „ale na pytláky byl zlý! Několik jich zastřelil, člověk ani neví kolik. Je to přec hrozná věc, člověka připraviti o život! To bych já nemohla, mladý pane! Ale teď už nesmí, nynější pán jest hodný, má dobré srdce; ten by toho nestrpěl."

Mladíkovi maně připadlo na mysl, co by tak Vavruch řekl a jak by se zachoval, kdyby se dopátral nějakých těch pletek s jeho strany s dcerou; podle všeho je prudký, odvážlivý člověk, který ničeho se neleká. Po čertech krásné je to děvče, pořád ji před sebou viděl v té tenké suknici… Povečeřel ještě něco a šel si před osmou ještě lehnout; spal tenkráte dobře až do svítání, kdy hajný opět pro něho přišel.

Opět obcházeli, tentokráte směrem jižním k Luznému a Marberku, na jehožto stráních pracovali dřevorubci. Přišli právě, když tito si vařili oběd. Visel černý kotel nad ohněm, v kotlu voda vřela; nasypali černé, žitné mouky a trochu soli; zavařili mouku do jisté houšťky, ustavičně dřevěnou měchačkou míchajíce; pak vodu slili a zbývající v kotlu hustou kaši silně omastili. „Šterc“ byl hotov; jedli jej z kotlu, přijídajíce z velkého krajáče ssedlého mléka. Příručí okusil, i chutnalo mu dobře, ale zdál se mu šterc přespříliš mastným. Řekl jim to; oni pak odvětili, že jinak býti nemůže, bez omastku že by se nenasytili a těžké, namáhavé práce své konati nemohli.

Hajný přehlédnuv dílo jejich, zle na ně toužil: „Bando líná,“ huboval, „tolik jen jste udělali? Čert aby vás vzal! – Aby pořade člověk jim byl v patách.“

Neomlouvali se, ba zpurně dost odpovídali. Hajný se obrátil, pažbou své ručnice dvakrát, třikrát o čerstvý pahejl udeřil: „Nu, jak myslíte! Budeme vidět, co řekne pán, až se vrátí.“

Mladík, jenž byl často vídal, jak se kácí v kraji, měl za to, že více vykonali, ažaž dost, hledě k obtížím půdy. Když s hajným poodešli, řekl mu to také.

„Já vím, já vím,“ zabručel on; „ale kdyby člověk ničeho jim nevytýkal, upadali by v lenost; ten lid třeba znáti. Ostatně oni se nepohněvají, třeba broukali.“

O něco dále hajný mládenci ukazoval cestu, kudy se v zimě na saních vlekou klády k vodě.

„Jak je to možno," tázal se příručí, „přes tyto balvany, v takové houštině?"

„Napadne tu sněhu na deset až patnáct stop," vece hajný, „jde to zcela dobře, však uhlídáte. Po houštinách a stromcích, jimiž nyní se dereme, památky není, to je všechno hluboko pod sněhem.

„A neproboří se voli?"

„Voli? Voli tahají saně dál dole, zde u nás tahají lidé, všichni ti drvaři a ještě více jich; ženy jejich s nimi."

„A žádné neštěstí se nepřihodí?"

„Přihodí, nepřihodí; co pak jinde neštěstí se též nepřihodí? Kdo může za neštěstí? Ostatně, kde na saních klády a polena s vrchu dolů se svážejí, je to horší."

Mladík by se byl rád hajného na podrobnosti vyptal, ale ten patrně dost se namluvil; nebylo lze z něho už vysoukati souvislé věty.

Došli domů; zase na prahu stála Katy, jako naschvál; už neutekla tak na kvap, ba zasmála se na mladíka, perlové zoubky ukazujíc; pak stáhla černý šátek do čela a pomalu odešla.

„Pane," řekl druhého jitra Vavruch příručímu, „nic na plat, musíte dnes do Kvildy dát si vzít míru na holeňové boty dle našeho způsobu. Vaše dlouho nepotrvají. Aby Kvildský švec si pospíšil, toho se nedočkáte; času mají tací chlapi vždy nazbyt. Zima se blíží, co nevidět může udeřiti, podzimní plískanice ještě dříve, a v takovém případě jste hotov, a to tím spíše, že v dřevácích chodit neumíte. Jděte ke Gustlovi; že jste myslivecký, Gustl uvidí, a že jste v Pürstlinku, tomu řekněte, to mu postačí, aby věděl, jak vám je má ušiti. Jen ať vám je udělá hodně velké, abyste do nich na nohy mohl ještě přicpati slámy. To je věc nezbytná."

„Což vy se mnou nepůjdete?"

„Není možná, někdo v revíru zůstati musí – ti drvaři, bestie, ti by toho udělali!"

„Jak že, půjdu sám? Vždyť cesty neznám."

„Sám nepůjdete ovšem, povede vás Katy – ta cestu dobře zná; desetkrát tam se mnou byla.“

Strom kdyby byl před ním rázem ze země vyrostl, mladík by se byl méně tomu podivil. Že do Kvildy jest přes pět hodin cesty, to už se mu řeklo, že celá tato cesta bez přestání hlubokými, úplně neobydlenými, liduprázdnými lesy vede, také už věděl. A tou cestou čili lépe tímto dlouhým bezcestím měl sám jíti s mladou hezkou dívčinou – a *otec* její to tak nařídil!

Neřekl slova, jen trochu ramenoma pokrčil. Vavruch se naň ani nepodíval. Odplivl, obrátil se a dlouhým krokem k obydlí svému naměřil; mladík za ním.

Na náspu čekala Katy úplně přistrojena. Hlavu jak obyčejně v černý šátek měla zahalenou; oděna byla v růžovou, bíle kvítkovanou kartonovou suknici, černou kazajku a stejnou zástěru, nožky vězely v tlustých, vlněných punčochách a – v mohutných dřevácích; kolem krku leskla se jí dvojitá šňůra velkých žlutých korálů. Mladík jí dal dobré jitro; ona velkýma černýma očima naň pohledla, přívětivě, nenucené, jako by o nic nešlo, jako by as na tebe, milý čtenáři, Pražská služka pohledla, jíž bys se otázal na schodech velkého činžáku po nějaké rodině v domě tom bydlící; sotva lehounký ruměnec přeletěl přes spanilou tvář.

„Na Vogelsteinskou nádržku,“ pravil hajný, „odtud lesem k Černému potoku (Vltavě)! Jen mi dej pozor, ať se nedostaneš v pravo do strání Černého Vrchu; z toho lesa sotva byste se ven dostali; samá propast a trhliny v skalních srázích. Vždyť víš. Zejména večer pozor! je to ošemetná cesta po tmě – do do šesti snadno jste nazpět, nezdržujte se marně.“

Romantická výprava! Sotva mladí lidé pět minut ušli, pojal je mlčenlivý les; ona šla napřed, on za ní úzkou stezičkou. Nelíbila se mu tak, jako když poprvé ji viděl v krátké suknici vysoko kasané. Kazajka

dobře nepřiléhala, a na nohou hrubé dřeváky pohoršlivě klapaly, pružnosti chůze i držení těla nemálo vadíce, všecku illusi rušíce.

Začal hovor; prožluklá němčina, jak mu vadila! Chtěl být vtipným, selhalo mu; cítil, že říká nesmysly. Ona buď ano, buď ne odpovídala, čtveračivě po očku na něj se dívala, často ve hlasitý, nezřízený smích propukala, o němž věděl, že platí nikoliv vtipu, nýbrž osobě jeho. Zarazil ho nemálo ten smích, v duši ho pálil. Zamlčel se několikráte po takovém výbuchu její veselosti a beze slova šel pět, deset minut; potom mu to zase nedalo, spustil znova.

Jitro bylo překrásné; různobarvým, duhovým okrajem vroubily paprsky sluneční větvičky smrkové i listí bukové. Velebno, ticho vůkol jako ve chrámě; tu a tam zavolala rychle se opětujíc žluva, zatloukl datel na duté dřevo – ti, ti, c, c! zlatohlávek drobounký, to bylo vše – ale podle něho klap! klap! šeredné dřeváky na krásných nožkách, pravá profanace.

Došli k Vogelsteinské nádržce. Dřevěná chata, kterou dnes najdeš v této srdce svírající samotě podle černé vody, a která aspoň na mne činila dojem stánku Charonova u černých vln Styxu, tenkrát ještě nestála. Hladce, nehybně ve stínu smrků rozprostírala se temná tůň; bublinka nevyskočila, rybka se nevymrštila, ani dlouhonohý komár štíhlé tílko pod hladinu nenořil. Obešli s jedné strany mrtvou vodu i stanuli v plném močálu, v nějž černá tůň přechází. Zakrsalé smrčky vpravo i vlevo, dosti řídké, chumáče žlutavých travin tvrdých, kyselých, mezi nimi vlhkem prosáklá, bobtavá rašelina, jež dna nemá. Skrze toto pohyblivé bláto vedla jé úzká stezka ze samých naschvál položených, kluzkých klacků, hadovitě, v křivolakých oklikách se vinoucí. Mladík nechápal, jak dívčina v neohrabané své obuvi tudy jíti může, aniž jí noha sklouzne; jemu samému každou chvíli noha ujížděla, v půdu kolomazi podobnou hluboko se nořila. Jednou dokonce by byl upadl a v leknutí svém, aby se uchránil, objal oběma ramenoma štíhlé tělo průvodkyně své. Tato stanula, mžikem vyzula se s dřeváků, aby

lépe nohama podepříti se mohla, a rukama pomáhajíc, vytáhla ho ze slizkého bahna. Tentokrát se nezasmála, oči její s výrazem v pravdě mateřským naň pohlížely.

Po čtvrthodině dostali se pak na pevnou půdu.

„Vy máte sílu, Katy, ani by člověk neřekl; a obratná jste jako kočka," řekl mladík; „bez vás bych snad byl zapadl do toho šeredného bahna."

Dala se do srdečného smíchu, celá se prohýbala. „Proč mi pán vyká?" děla, „jsem snad z města slečinka? Je to k smíchu, proč mi pán netyká?"

V tom tedy to vězelo! Že jí vykal, proto se mu smála. Nemohl se udržeti, chopil ji za tvrdou, upracovanou ruku, silně ji k sobě přitáhl. Vymkla se mu jako úhoř. „Pokoj!" zasmála se; „nedá-li pán pokoje, ztratím se mu, a pak ať si najde cestu sám."

Čertovo děvče! pomyslil si a jal se ji chlácholiti. Upokojila se velmi snadno, ba stala se mluvnější. Povídala mu o Kvildě, jak je tam hezky. Jemu se proti tomu Praha zdála maloměstskou. A což teprve Vimberk, kde za dětství svého jednou byla. Zlatý zámek, křišťálový hrad, to vše nic, pravé nic proti nádheře tamní. A jakou práci sobě dávala, aby jí porozuměl! Litovala, že podle písma mluvit neumí, ale kam že by byla chodila do školy!

Ptal se jí také, měla-li už milého. To jí bylo tak k smíchu, že se div nesvalila. „Ano, ano," zvolala, „milého! Volatého Petra, syna Jakuba drvaře! Ten vloni u nás obcházel, kroutil očima po mně a hekal a stenal, že to hrčelo jak pily Máderské!" Nakazil ho smích její.

Dál a dál vedla je pouť. Táž liduprázdná pustina úplně. Šli měkkým mechem podle jakéhosi zarudlého potůčku, vpravo majíce nekonečný vysoký les, vlevo otevřenou bahnitou planinu, samou nízkou kleč, zakrsalé jívy, vysokou ostřici, ostružiny a tu a tam chumáč červených kvítků na dřevnatých lodyhách. Modré bylo nad nimi nebe, slunce pražilo, že pot na čele vyvstával. Hovořili o ledajakých věcech. Mladík

povídal, jaký je v českém kraji les, jaká jsou města, také o Praze se zmínil. Divila se tak prostoduše, že z ní byla rozkoš.

„Aj, Katy," pravil mládenec, tentokráte jí tykaje, „tys roztomilé děvče, ty ani nevíš, jak tě mám rád."

Pohledla naň velikým zářícím okem polo čtveračivě, polo vážně, přenechala mu ruku, kterou opět byl uchopil.

„Kdyby to byla pravda!" řekla. „Takový pán sprostého děvčete nemiluje."

„Nic ty si takového nemysli, mám tě rád, Katinko, tuze rád."

„Kdyby pán mluvil pravdu," odtušila, „já věru bych ho měla ráda."

Opět ji chtěl přivinouti k sobě, pocelovati; zas se mu vymkla:

„Nic takového, nic – ne, ne, to být nesmí!"

„Kdybych naléhal, jistě by se rozhněvala. Je tak přísná!" myslil si mladík. Děvče stále před ním rychlým krokem. Klap! klap! cvakaly dřeváky na kameny a kořeny.

Došli k mladé Vltavě. Bahnitý břeh, smutnými černavými jívami vroubený. Několik set kroků sledovali tok vody zdlouhavě se plazící, z níž tu a tam šedý balvan vyčníval, odrážeje vlnky slabě šplouchající.

Pojednou stanula dívka: „Tu se přebrodíme," pravila, a již sedla na kámen, bez ostýchání punčochy si stahujíc. Mžikem byla hotova; pak pobízela svého průvodce, aby příkladu jejího následoval. Když otálel, nabídla se mu, že sama boty mu stáhne; on ovšem nepřipustil, sám si posloužil. Co byl zaujat prací tou, ona vysoko se vykasala; smočily se bílé nohy, zapadly do černé vody. Spěchal za ní. Plno kamení slizem potaženého bylo dno potoka; mládenec vrávoral jak opilý, každým krokem pádu se obávaje. Ona, došedši protějšího břehu, hlasitě se mu smála; než došel, byla již opět v punčochách, nohy opět vězely v nemotorných dřevácích.

Od té chvíle byli na dobré, schůdné pěšině, která za nedlouho přivedla je na silnici z Kvildy do Bučin; šli mlčky podle sebe, jedva tu a tam slovíčko padlo.

Dorazili do Kvildy kolem desáté hodiny. Mladík dal si ukázati chatu obuvníka, s nímž čeho třeba vyjednal; pak se odebral do hostince, kde Katy na něj čekala. Vyzval ji, aby k němu přisedla, s ním pojedla. Rozhodně zamítla pozvání, dokládajíc, že je sprosté děvče, jemuž nesluší s pánem za stůl zasedati. Když poobědvali, vydali se opět na zpáteční cestu. Lhal bych, kdybych řekl, že mladík dalekou cestou umdlen nebyl, ale také jest pravda, že se těšil přec zas na onu pouť tichou lesní pustinou po boku té dívčiny.

Šli nazpět opět jako tam. Nebudu líčiti cesty té, abych se neopakoval; povím jen tolik, že nastalo veliké vedro; smola na stromech jako by se pražila, všade ji bylo cítiti. Když došli k Vogelsteinské nádržce, šedé mraky ukazovaly se na západním obzoru, ve směru pouti jejich. Hrozivě, strašné vystupovaly – les, jako by tušil, co přijíti má, mlčky se choulil, zvuku nevydávaje. V dáli temně zarachotil hrom. Pobízeli se navzájem k urychlení chůze: bouřka v té samotě, komuž by děsnou se nezdála?

Černěji, hustěji mračna se kupila, silněji rachotil hrom; zašuměly časem větve, zasténaly vrcholy dřev, sklánějíce se pod nárazem větru, který zadul a zase ustal; skoro do běhu se dali.

Když doběhli do Pürstlinku, počaly padati velké kapky; hlučně narážely na šindelovou střechu hajnovny, rozbíjely se na třepetavý vodní prach o široké kameny náspu. Tak prudce udeřila nepohoda, že mladík do myslivny se nevrátil, anobrž v sednici u hajného zůstal, čekaje, až by se bouřka přehnala.

Katy na chvilku se ztratila do komůrky, mládence ve společnosti matčině zůstavujíc; ta o málo více hovořila než manžel její, ač mladého pána velice přívětivě přijala, k posečkání zvala. Když se po chvíli dcera ve své domácí úpravě vrátila, matka, která se křižovala při každém zablesknutí, pravila k ní: „Zaplať Pán Bůh, že jste tu aspoň vy! Co se s tátou děje, nevím – od rána se nevrátil. Kdyby vás byla bouře v lese stihla, co byste si byli počali, má ty Sedmibolestná!“

„To by toho bylo!“ odtušila Katy; „což neznám lesní boudu, čtvrt hodiny od Vogelsteinské nádržky vzdálenou? Tam bychom se byli uchýlili, třeba přes noc tam pobyli.“

„Na mou duši!“ vece matka, „máš pravdu, já nevzpomněla.“

Mladík cítil, jak mu krev do tváří skočila. Takhle mluvila matka – jaký to zde svět?!

Když stará na okamžik vyšla, obrátil se ke Katy, která položila před něho ohromný bochník samožitného chleba a kus vonného, žlutého másla: „Slyšíš, děvče, kdyby ta bouřka byla vypukla o hodinu dříve –“

Pohledla na něj usmívajíc se. Zdálo se mu, že z oka jejího vyšlehl zvláštní plamen – ale v tom se venku zablesklo, hrom zarachotil, jako když se prkna lámou, až okna zařinčela, země zaduněla. Dívka padla na kolena před svatými obrazy v koutě, třikrát znamením kříže se poznamenala, modlitbičku k nejčistší Panně odříkávala.

Venku zatím hůře a hůře živlové řádili. Mladík přistoupiv k oknu mlčky díval se na padající spousty vod; do velkých kapek míchaly se husté kroupy, které s rachotem narážely na kamení před domem i na střížku stájů. Celá planina k jihu se otvírající, kde ji Luzný uzavírá, zahalila se v šedé roucho, a vichr pohrával padající srážkou, jakoby šlehal do záhybů obrovského pláště. Sháněl déšť i kroupy v chumáče, které tu jako smrště vírem kroužily, tam rozprášené řidly a řidly. Blesk za bleskem prorážel světlem svým šerou tmu, a rachocení hromu bez ustání mísilo se v jednotvárný tlukot padajících krup. Tma skoro noční rozložila se po velké světnici; jako duchové přecházely obě ženské, dušeným, neslyšným skoro krokem.

Pojednou dívka stanula vedle mládence, obličej její skoro ramene jeho se dotknul. Cítil její teplý dech na tváři, i dotknutí ruky její. Bylo mu, jako by všecka elektřina ve vzduchu nahromaděná, prošedši skrze tělo její, tímto dotknutím po všem jeho čivstvu se rozproudila. Uchopil se pravicí ruky její, pevně ji stiskl, levice objala pružný život; přivinul ji k sobě, celoval čelo, oči její. Nyní se nebránila, lehounce jen se chvě-

la celá postava, blaho zářilo z očí dlouhými řasami zastíněných, polo přivřených.

„Katynko, Katynko! jak tě miluji!“ zašeptal.

A ona tiše: „Jen je-li to pravda!“

Vešla matka; pustil ji, ona však se s místa nehnula, pořade hlavinku kloníc na rámě jeho, – až stará řekla: „Jdi pro vodu, Katy!“ Slova ta i jeho vyrušila, zastyděl se, sklopil oči, ani nepohlížel za odbíhající stepilou postavou.

Přistoupila k němu stará; myslil, že mu něco řekne vzhledem k situaci, v níž ho s dcerou překvapila. Ani slova; pravila pouze: „Bože, to jest strašná nepohoda! Kde jen vězí můj? Nu, dá Pán Bůh, že našel útulek. To je tu kříž u nás, mladý pane, notného zmoknutí člověk dbát nesmí – ba nesmí, och!“ Stará ještě několikráte zavzdychala, pak opět po své práci se ubírala.

Víc a více se přitmívalo; noční stíny družily se ke tmě bouřkou způsobené. Mládenec postával, posedal, myšlénkám svým se oddávaje… Zatím venku bouře ustávala; temněji zarachotil hrom, táhle, hluboce duněl mnohonásobnou ozvěnou, jak od lesů a strání okolních zvuky se odrážely, vítr se utišil, a pomalu, drobně padal déšť.

Příručí vstal, že půjde domů, pravil. Dívka vyšla za ním na široké náspí; usmívala se, podávajíc mu ruku. Chtěl ji opět k sobě přivinouti; vymkla se mu: „Ne, ne! pokoj!“ pravila skoro přísně a zmizela v temnotách síně.

Mladík pomalu se ubíral k myslivně. Hlava mu vířila, všecky žíly tepaly. „Což pak mi udělala, ta čertova holka?“ mluvil sám k sobě; „co pak jsem se zbláznil?…“

Potkal hajného; byl promoklý až na kůži, se střechy klobouku řinula se voda. „Chytilo mne to na Plattenhausenu,“ řekl; „zastavil jsem se u vás; stará Nany řekla, že jste se ještě nevrátil.“

„Právě jsme došli k vám,“ odtušil příručí, „když to začalo; čekal jsem u vás, až se to přežene.“

„To jste si pospíšili – ani jsem vás nečekal, myslil jsem, že vás to v lese chytilo. Dobrou noc! Zítra se můžete vyspat, do lesa nemůžeme; podívejte se, co je vody."

Zamířil k svému domku, již se neohlédl. Mladík nyní teprve spozoroval prameny vod a bystřiny, které všude stékaly s návrší; z údolí doráželo sem šumění potoka, a šerem leskla se tam voda po lukách rozlitá.

Na prahu ho přivítala obvyklým způsobem hospodyně. Tu bylo řečí: jak se mu vedlo? jak té bouři unikl? jak se mu líbilo ve Kvildě, v rodném jejím místě? Odpovědi téměř nevyčkala, svou dále vedla. Hladila mu tváře, litovala chudinku – a pak o těch bouřkách v lese, jichž se dožila, dlouhé historie vypravovala, které konce nemajíce, jedny v druhých se tratily. Ze všeho toho proudu slov, drastickými posuňky provázených, mladík sotva čtvrtině porozuměl, a to jen dle posuňkův.

Usadil se v čeledníku, kam mu Nany přinesla večeři, tentokráte jakési kozí maso na kyselo. Ochutnal, nemohl je jísti. Nemálo se divila. Postavila před něho láhev piva; nalil si do sklenice: temnohnědý, zakalený mok beze stopy pěny; chutnal spáleným sladem.

„Bavorské jest to," vece Nany, „dobré bavorské! To je to jediné, co ti chlapi dobrého mají. Však ho také vypijou – pro pána, ti umějí chlastat! Já bývám na sv. Michala v Šenavě, ale to člověk divy vidí!"

Mladík učinil sobě o národu bavorském posudek po svém, slyše, že tento nápoj jest jediná krásná stránka při nich, tyto nasládlé patoky, které barvou podobaly se břečce, jež hajnému tekla zpod jeho zmoklého klobouku po obličeji a po bělavě prokvetlých vousech. Vypil však pivo přece; cítil, že ochlazuje rozbouřené jeho čivy; při tom naslouchal povídání stařeninu, které naň účinkovalo jako šplouchání potůčku. Ba když dopil, ještě o jednu láhev poprosil, ačkoli louč už dávno hořela, a osmá už před čtvrt hodinou odbila. Vyhověla s radostí jeho přání, jí však brzy potom vyschl proud řeči – v lenošce podle něho sedíc, spánkem překonána v sladkou dřímotu se pohroužila. Když dopil

a vstal, i ona se probrala, posvítila mu loučí po schodech, přála mu dobrou noc a šla spat. On pak po zdejším způsobu po tmě se svlekl a uložil.

Málo té noci se vyspal, ač hajný nepřišel ho budit. Obraz té dívky neopouštěl ho; přes tu chvíli kráčel s ní pustým, mlčícím lesem, nebo s ní seděl na lavici za javorovým stolem v hajnovně, nebo hovořili na placatých kamenech náspu. To je bouřka! smál se jakýs lesní šotek – hle! bouda, bouda je tu! Vstupte přece, ať nezmoknete! A rarášek se smál, že nevstoupili do idylického útulku toho, patrně proto, že se ho styděli, nezvedeného posměváčka. – Teprve k ránu dostavilo se pevné, bezesné spaní, které jedině vzpruží – a když pozdě dosť z něho se probral, hučelo mu v hlavě jako po masopustních šibřinkách.

Venku šla přeháňka za přeháňkou, bíle se kouřily lesy, trhané mraky po nebi letěly; ob čas paprsek sluneční našel si cestu skrze šedé páry, ale brzo opět přemožen hustým šikem jejich, zůstavil jim vládu.

To jsou dni, kdy lehne na lidi nuda jako můra noční. Co počíti v dobách takových? Šedé páry jako závoj vše obestřou; ničeho neviděti; bezkonečné mokro brání procházce, a smutno všude, smutno, až se srdce svírá. Blankytu nebes na dlouho neuzříš, mrazivý, syrový vítr do tváře ti fouká; jednotvárně šumí vody; podíváš se na ně: temné jsou a kalné, ani oblázku nespatříš, jen špinavé bubliny, zarudlá bahnem slatin pěna víří před zrakem tvým. I ten zelený palouk mrtvou se přioděje barvou, podobnou zamodralé černi kleče. Zasteskne se ti v duši, zatoužíš po společnosti. Kde ji najdeš, hledáš-li ji jinde než u dřevorubců, jimž těžko rozumíš, kteří jsou zádumčivi a nesdílni jako příšerné lesy, kolébka jejich i rakev?...

Příručí byl zatím ještě dalek těchto chmurných myšlének; jím lomcovala nedočkavost, i osnoval jen plány, pod jakou záminkou by šel do hajnovny. Kdyby byl býval světa a lidí zkušený, byl by tam prostě šel, byl by se tam usadil, řka, že se nudou trápí, že pohovořit si přichází; a jistotně by byli věřili. Ale jeho cos trápilo jako zlé svědomí. „Já to

děvče miluju, opravdu je miluju," mluvil sám k sobě; „jaktěživ také krásy jsem neviděl..." Ale, kdyby tak spozorovali – kdyby tak hajný, jemu jakožto příručímu podřízený, přísně k němu promluvil: „Pane, co zamýšlíte s dítětem mým? Vzíti sobě dívku za manželku nemůžete; chcete si s ní jen zahrávat?" – co by na to řekl?... A přec jej to tam mocně táhlo.

Chtěl něco čísti; tázal se hospodyně, a ta mu jakési knihy ukázala, staré kalendáře, dávno zastaralé knihy lesnické, plné prachu a pavučin, svazky starých novin. Přebíral se v tom haraburdí, tu a tam četl zvěst o nějaké vraždě, krádeži a jiné podobné události. Ale myšlénky jeho při četbě nedlely, bez ustání zabíhajíce pod onu nízkou šindelovou střechu, jejíž komín nedaleko kouřil. Vikýře střechy jako tajemné oči naň patřily, potutelně mrkaly. – S četbou to nešlo; kdyby tak bylo piva, třeba onoho nektaru bavorského, jímž včera žár srdce svého ulíval, jak by si zavdal! I na pálenou vzpomínal – marné sny! Hospodyni říci si netroufal; co by řekl pan revírník, jeho představený? Tolik je jisto, že bez piva tu nebude; řekne drvařům, ať žena některého se vypraví do Mádru pro třicet láhví. Třicet láhví! je to hodný náklad, uváží-li se, že v nůši na zádech přinésti se musí. A k tomu – hospodyně pravila, že vždycky láhvové na skladě nemají. Nebo do Bavor, do Šenavy?... Tam je ještě dále, přijde hezky draho ta brynda. No, hajný mu poví; co naplat, bez piva tu nebude, co by si počal?

Než, bude lépe, když se tam podívá odpoledne, k večeru, až se přitmí; co by dělal celý den, kdyby tam nyní zašel? – Zase se probíral ve starých knihách a novinách; když ho to omrzelo, šel dolů do čeledníku a poslouchal hovor staré Nany; provázel ji všude, i do stájů. Líným krokem míjela hodina za hodinou; konečně přišel oběd: pražená polévka a ohromná mísa lívanců. Jedl z dlouhé chvíle, až už nemohl; potom si šel lehnout a jakž takž si podřímal. Pořád před sebou viděl Katy, představoval si živě, jak nyní as po domě šuká, sledoval všecky její pohyby; tu se sehnula, tu se opět vzpřímila; díval se za ní, jak stou-

pala na půdu; očekával ji zrakem, jak po schodech se vracela, bílé nohy jedva stupňů se dotýkaly. Viděl, jak oko její plamenné na něm utkvělo, třešňová ústka na polo se pootevřela, bílé zuby se zableskly…

Vstal z lůžka, po sednici chodil pádným, rychlým krokem, až podlaha duněla. Přistoupil k oknu, zadíval se: pořád šedé mraky po nebi, bílé mlhy po slatinách vlevo, po močálech vpravo; tu a tam smrček z mlhy vystupoval s rozčechranou, na západní straně větrem otrhanou korunou. Jen kdyby už byl večer! Prožluklý čas, jenž se plížil jako želva!

Sešel opět dolů promluvit s hospodyní. Ptal se po panu revírníkovi; ta mu ho popsala, že zrovna viděl jeho fotografii; pak mu vypravovala o jeho předchůdci, který nejraději jedl kaši z prosa a ssedlým mlékem ji splakoval. Také prý před dvaceti lety se tu objevila nemoc, kterou vepřový dobytek šmahem hynul. To bylo pak zle v zimě: žádného uzeného vepřového masa, jen hovězí – a toho prý se člověk přejí, zvláště nemá-li zubů, jak ona!

Všem těm a jiným řečem a výkladům mladík naslouchal, jakoby jinak nemohlo býti. Konečně se mu zdálo, že by byl čas; šel tedy.

U hajného byla společnost, kterou už jsme u něho byli shledali; že však rodina večeřela, neseděli dřevorubci u stolu, nýbrž jeden podle druhého na lavici podél stěny. Mlčeli, kouřili, a aby nosy nezahálely, vandrovaly barevné lahvičky s brisilem[1] z ruky do ruky.

Za stolem seděli hajný, manželka jeho, dvanáctiletý kluk a as pětileté děvčátko; pojídali jakési koláčky z černé režné mouky, kaší z černých jahod naplněné, jichž tu plná mísa stála, a splachovali tento suchý, tvrdý pokrm sladkým mlékem z rozložitého krajáče, do něhož všichni široké plechové lžíce stápěli. Když mládenec vstoupil, obrátily děti k němu umouněné své obličeje a přestaly jísti. Katy přisluhovala a zároveň po svém konejšila malé děcko, které se povalovalo v jakémsi hamáku, sestávajícím z kusu plátna, jehožto konce, v široké tkaničky prodloužené, upevněny byly na trámech stropu. Dítě to řvalo, až uši zaléhaly.

„Budeš mlčet, čertův fakane!“ – tať byla slova, jež mládenec zaslechl z krásných úst krásky své; pak ještě něco, co nelze dobře opakovati. Živá duše nevstala aniž pozdravila, když příchozí vstoupil; až když on sám dal dobrý večer, pokývli hlavou, líně, táhle, jakoby je to bolelo, pozdrav opakovali. Katy vyňala z hamáku křičící robě a ztratila se s ním do komůrky.

Příručí, česky mluvě, vysvětlil hajnému příčinu příchodu svého; ten nedada se v jídle másti, obrátil se na jednoho z drvařů:

„Francale, pan adjunkt chce pivo; ať mu tvá žena pro ně dojde zítra do Madru, třicet láhví!“

Oslovený Francal zamručel cosi, co nijak lidskému hlasu se nepodobalo, a věc s této strany byla odbyta.

„Co jí dám od cesty?“ tázal se mládenec hajného zase česky.

„Nic; panská práce – súčtuje se jí půl dne, třicet krejcarů. Neposadíte se?“

„Nechci vás vyrušovat, jste při večeři…“

To slovo patrně hajný jak živ neslyšel, udiven pozdvihl oči na mladíka; pak, obrátiv se k ženě, řekl:

„Ženo, přines hrnek smetany – že budete, viďte?“

Mladíka nebylo třeba dvakrát pobízeti; byl rád, že tu mohl zůstati, pojedl s nimi. Katy se také objevila a také přisedla, ale na krátko; po malé chvilce opět ona i matka šukaly a přecházely obvyklým způsobem po sednici a po domě. Hovor vázl; dřevorubci slova nepromluvili: nudno tu bylo jako v myslivně a venku.

Když večerní soumrak padl, mládenec vyčkav chvíle, když Katy sama ve průjezdě byla, vstal a dav dobrou noc, odcházel. Venku setkal se s dívkou. Usmála se naň, on uchopil ji za ruku: „K vůli tobě jsem přišel,“ řekl tiše, k sobě ji táhna. Tvář její zplanula.

„Později!…“ šeptala, zajíkajíc se. „Po deváté hodině všecko u nás spí…“

Stiskl jí ruku a odkvapil, jakoby za ním hořelo. Šero vůkol; z oblak nad ním drobounký padal déšť, chladě rozpálený jeho obličej – jakýsi výstražný hlas volal: „Nechoď! nechoď!“ – a jiný hlas, ironicky se chechtající, přizvukoval: „Koketa! koketa!“ –

Zdá se, že nezvítězily tyto hlasy káravé a výstražné, neboť po deváté hodině ubíral se mladík mračnou, černou nocí opět k hajnovně…

Ráno o půl páté přišel hajný ho zbudit, a s ním přišla žena dřevorubcova s velkou nůší na zádech; mladík dal jí peníze na pivo. „Hezky není, ale nic naplat,“ vece Vavruch, „musíme na Marberk přihlednout ku práci dřevorubců; dělají polena, třeba měřit. Oblecte se podle toho a nezapomeňte na měřítko.“

Po celou dobu, co výprava ta trvala, měl mládenec dosti času a příležitosti, aby přemítal o příčinách, které nutí obyvatelstvo nového jeho světa, aby kolem osmé chodilo léhat.

Když se vrátil utrmácen, do kosti promoklý, bylo tu pivo a krom piva lístek jeho chefa, ohlašující, že přicházeti bude rozličný nábytek, aby vše prozatím v neobývaném pokojíku se uložilo, jen postele aby se v ložnici postavily a upravily; peřiny, žíněnky, podušky atd., vše v bednách složeno, již prý jsou též na cestě. On, revírník, že s chotí svou na druhý týden přijede, že se těší na svého pomocníka, že bohdá dobře spolu vařiti budou.

Druhého dne vskutku rozléhalo se práskání bičů, a stanuly před myslivnou tři povozy; zapřažení voli potem i krví byli potřísněni.

1. Brisil, vlastně brasil, šňupavý tabák z Bavor pašovaný.

IV.

Pěšky přišel z Mádru pan revírník i s mladou paničkou; kde se vzali, tu se vzali, jednoho večera tu byli. Krásný zářijový den; buky se rděly, javory žloutly, taková krása barev, že ani vesna takové neskýtala. Panička droboučká, hezoučká – ostrou chůzí tvářičky jí plály, modrý závoj večerním větříkem vlál, pod ním zlaté kučery na bílé čílko spadaly. Lehkým, pružným krokem kráčela podle obrovitého manžela, tu na jeho rámě se věsíc, hned zas je pouštějíc, aby bílé ručky v udivení sepíti mohla: „To je krása, jak živa jsem té lepoty neviděla!“ I smála se blahem, ručkama tleskala. On podle ní jako dub podle keře růžového, vážný a klidný, jak se na něj slušelo, a přece nevýslovné štěstí zářilo mu z oka, kolem usmívajících se rtů pohrávalo. „Jen když se ti zde líbí, Zdeničko, můj andílku!“ – i hladil jí ručku, jak otec malé dcerušce.

Zočila příchozí stará Nany, přiběhla jim vstříc na starých nohou; jako paprsky podzimního slunečka přeletělo jí světlo přes vrásky vetchých tváří.

„Vítám pana revírníka!“ volala, „mého zlatého pána; vítám mladou paničku!“ Hluboce se po svém klonila, ruce mladé paní uchopila a srdečně zlíbala. „Všecko jsem připravila, ustrojila, krajkové záclony zavěsila – hotový ráj, ta ložnice – modrá umyvadla, zlatem vroubená – to je krása! Jen aby se tu naší milostivé paničce dobře zalíbilo. Bože ty můj! taková panička z kraje, kde všecko tak pěkné, nebude se jí tu stýskat?...“

Ohromný proud řeči její jako vlny Otavy rozlil se, a revírník dobráckým svým způsobem marně se pokoušel zastaviti jej. Konec dlouhé

řeči byl, že mladý pán statně a vydatně jí byl na ruku.

„Nu, což je s panem příručím?“ tázal se revírník, dostav se konečně k slovu.

„Přišel nedávno domů,“ odpověděla, „zavolám ho.“

Nebylo třeba, mládenec v tom se objevil, pěkně přistrojen. Revírník šel mu v ústrety, obě ruce mu podávaje: „To mě těší, to jsem rád!“ – a své choti pravil: „To je pan Karel Svijanský, který tu bude sdíleti naši samotu.“

Mladík se uklonil paničce, která mu přívětivě ruku podala. Revírník pak opět k němu se obrátil: „Těší mě dvojnásobně, že vás tu mám; teprve nedávno jsem zvěděl, že jste synem mého drahého přítele z mladých let, Prokopa Svijanského z Citolib. Služba u nás je zlá, a přece blahoslavená, možno-li ji konati – nejhorší je nuda, když zavládne. Nu, všeho do konce: i tuto zkoušku přečkáte, a my se postaráme, abychom vám pobyt v těchto lesích co možná příjemným učinili – viď, Zdeničko?“

Mladá paní přisvědčila, a revírník opět tiskl ruce mladému svému podřízenému.

Vstoupili do průjezdu; všude zelená chvoj, různobarvé stuhy; co nejlépe mohli, vše okrášlili, aby novomanžely důstojně uvítali; revírník i mladá paní hluboce byli dojati tou pozorností. Když hospodyní jsouce vedeni celý dům a novou úpravu si prohlíželi, nastal venku divý hon dvou kluků drvařů za kuřaty, jichžto žalostné krákorání svědčilo, že jim jde o krky.

„To bude večeře!“ ujišťovala stará; „už jsem klukům nařídila: jak přijdou páni, pochytáte drůbež, mám je upéci nebo-li usmažit?“

Nevím, jak byla vyřízena tato důležitá otázka, pouze to povím, že první večeře, která na počest mladé paničky vystrojena byla, velice byla veselá a daleko do noci se protáhla. Mladá paní samý smích, samé štěstí; tak krásně tu v té samotě, taková rozkošná idyla, jakou ve zlatých snech dívčí své obraznosti nejednou sobě malovávala. Kdyby jen

matička mohla viděti ty zelené lesy, jež pryskyřicí voní, ty modré hory, na jejichž temena pozlacené mráčky jako snubný závoj se spouštějí; ale matinka dlí daleko, tam ve zdech Budějovických, kde těžký vzduch na prsa padá. Nikdy se jí tam nelíbilo, vždy dětství svého vzpomínala, které kdes prožila v Třeboňských lesích, kde otec její také revírníkem býval. Když pak zemřel tatíček, přestěhovali se do města, aby bratři mohli na studie. Jak se jí stýskávalo po lese! A nyní byla to, tu v Pürstlinku, a na dlouho! Krásněji je tu ještě, daleko krásněji než na Třeboňsku! – A manžel po boku, ideál mužné krásy, třeba již měl mládí za sebou, těšil se jejímu zanícení a s klidným blahem na čele vypravoval jí o celé té krajině a sliboval jí, že všude ji provede, kdykoli pohoda dovolí, na černý Marberk, na bělošedé temeno Luzného, do hlubokých hvozdů a smutných rašelin Plattenhausenu až tam, kde mohutný Roklan vypíná dvojitou šedou hlavu svou. I mládenec se vmísil do hovoru; vypravoval, jak s hajným skoro celým revírem už prošel; jak byl i ve Kvildě, kam žádná nevede cesta ani lesní pěšinka.

„To vás tam hajný dovedl?“ zeptal se revírník.

Mladík trochu se zapýřil: „Nemohl onoho dne, šla se mnou dcera…“

„No, no!“ usmál se revírník, prstem pohrozil – „toť jste byl v nebezpečné společnosti. – Ani bys neřekla,“ obrátil se k mladé choti své, „jaké pěkné to děvče.“

„Nu, snad jsi se nezamiloval?“ smála se ona dovádivě.

„Kdybych byl takový mladík, kdo ví!“

„Aj, a což vy tomu říkáte, pane Svijanský? Představuji si živě takovou idylickou lásku v tomto tichém zákoutí… však se přiznáte, co?“

Ženy jsou bystré, jim v podobných případech stačí jediný pohled. Pochybuji, že mladá paní by byla neuhodla, patříc potutelným očkem na zaraženého mládence, který plál jako růže a vzav do úst zbylou kůrku chlebovou, zajíkal se a koktal: „Ale, milostpaní, tak krátko… prosím…“ Smála se jako diblík, bílé zoubky ukazujíc.

Milostpaní byla jistotně dobračka, že do dalších rozpaků ho nehnala. Skokem převedla hovor na jiné předměty. Bývalé Budějovické bály, věnečky, šibřinky, dychánky a celá řada jiných věcí se protřásala. S rozkošnou prostodušností vypravovala, jak se bavívala; dojista bývaly doby, kdy tyto zábavy neméně ji vábily než nyní melancholické lesy a idylický klid chmurných těchto hor. Mládenec byl ve svém živlu – i on se rozpovídal o bývalých svých výpravách Lounských. Revírník usmívaje se poslouchal – snad ozvaly se i v srdci jeho dávno umlklé struny. Ale ničeho neřekl, ta harfa dávno dohrála…

„…Já jsem tenkrát měla na sobě růžové tarlatánové šaty, jednoduché, prostičké," štěbetala panička – „ale to nic neškodilo. Třeba se jiné sebe více parádily, vždycky jsem obstála. Tenkrát také. Celou noc jsem proskákala, jediného tance jsem nevynechala. Ty se nehněváš, mužíčku, viď, že ne? – Vždyť jsem tě tehdáž neznala…"

„Jdiž, Zdeničko, kdo by se na tebe hněval, dušinko! Byla jsi mladá a jsi ještě. Mně je pouze líto, že takových zábav ti tu poskytnouti nemohu – bude se ti stýskat, toť jediná věc, které se obávám. Zimy jsou tu nudné."

Panička roztomile se zadurdila: „Aj, mužíčku – jsem děcko? Je mi 25 let; povídám, jak bývalo před šesti, sedmi lety."

Dvacet pět let jí bylo, ač mladě, velmi mladě vypadala, sotva 18 bys jí hádal. Od desátého svého roku žila s matkou vdovou v Budějovicích, trochu jmění měly, na potřeby denní stačila malá výslužba; nikomu zle není a nebylo, kdo knížeti Schwarzenbergovi sloužil.

Zdeničce klidně den za dnem, rok za rokem utíkal, až utekla léta dětství. Stala se z ní pěkná panenka i žila životem maloměstských našich dívek; trochu čtení, trochu procházek, domácí práce, trochu šití, tu a tam zábava, tanec, divadlo, všeho mírně ale z plna srdce. Objevil se ob čas nějaký ten mladík, dvořil se, procházel se pod okny, pozdravoval, zadával se na čtverylky a besedy – smáli se spolu, rděli se, snad někdy si ruce tiskli – flirt, abychom to pojmenovali anglickým slovem.

Nevím, pokud v tom srdéčko účast mělo, ale nevinné to bylo, nanejvýše nevinné, a vážného z toho nic nevzešlo, za to fantasii se vyhovělo a vědělo se, proč se žije. Bůh dej, aby vždy tak u nás zůstalo, takové romány mívají veselý konec nebo žádný, ke katastrofám nedochází. Mají také tu dobrou stránku, že pessimistů nevábí; kdo však pessimisticky k nim pohlíží, je od narození mrzout.

Takovým tedy způsobem plynuli Zdeničce dnové, když asi rok před dobou, do které padá děj náš, zavítal k nim do Budějovic pan revírník Kořán, vzdálený příbuzný matky její a dávný jejich známý. Zdeničku znal, když bývala ještě dítkem, neboť býval u otce jejího na Třeboňsku přiručím. Ona stěží se naň pamatovala. Přišel a viděl, i líbila se mu Zdenička. Byl vážný, čestný muž, nezapřádal románu, nepojímal věci tak, jak ona v knihách čítala, ale řekl jí jednoho dne, že ji má od srdce rád a že by ji na rukou nosil, ač bude-li jeho. Zarděla se, zadumala se, krátkou lhůtu sobě na rozmyšlenou vyžádala. – Hned na to pan Kořán záměry své i rozmluvu s dcerou oznámil matce; ta skoro k slzám pohnuta, radostí všecka ne svá, div kolem šíje mu nepadla – a druhého dne Zdenička prvnímu svému vážnému a opravdovému nápadníkovi řekla ano, že jeho bude. Čtrnácte dní na to ve vší formě spolu se zaslíbili, a revírník hned na to opět vrátil se do svých hor. Po celý rok nevěsty své neviděl, až na svatbu přijel. Kníže pán sám dal výbavu a tisíc zlatých věna.

Taťcelá historie doby předcházející toho manželství, a takových manželství dojista mnoho set u nás do roka se uzavírá.

Byla tedy Zdenička na Pürstlinku s manželem, a jak jsme viděli, s veselou zavítala myslí, za šťastnou se pokládala; vracíme se k nim.

Revírník rozmlouval s příručím o záležitostech služebných, o životě, který mu nastane, o útrapách a o – nudě.

„U nás zlé, úžasné věci se dějí," pravil – „a všecky z dlouhé chvíle. Nuda lehne jako zimní mlhy, které ven nás nepouštějí, k nečinnosti odsuzují. Společnosti není, po celé neděle neví člověk, co počíti, a tu

lidé všecko možné si zmanou, aby si čas ukrátili. Poznáte revírníky, naše sousedy, seznámíte se též se svými kollegy příručími, uslyšíte divné písně! Já to znám, proto nezazlíte, že pokud možno ku práci a činnosti vás přidržím, pro mladého člověka zahálka největším je zlem…“

„Já se nudit nebudu, mužíčku,“ vmísila se panička, „já jistě ne! Když bude nejhůře, zazpívám si písničku, veselou, smutnou, dle nálady, ale nudit se nebudu, jak živa jsem se nenudila.“

„Hospodyně se nenudí,“ pravil vážně revírník; v domě a v hospodářství vždy je co dělat.“ Po malé přestávce dodal: „Hospodyním jen naši nudu a naše mrzoutství jest snášeti; toť jejich údělem.“

„Pravila jste, že zpíváte, milostpaní,“ vece příručí.

„Tak trochu, doma mi říkali slavíček. A vy?“

„Slavíčkem mne nezvali, ale trochu jsem se tomu umění také oddával,“ smál se příručí.

„Výborně! výborně!“ zatleskala ručkama; „to budou dueta, mužíčku! To bude veselo, žádná nuda, žádná dlouhá chvíle!“ A zazpívala plným zvučným sopránem: „Proč bychom se netěšili, když nám Pán Bůh zdraví dá!“ Při druhé sloce i mládenec spustil a doprovázel její prim mohutným barytonem. Když ukončili píseň, udiveni druh na druha pohledli.

„Vy jste znamenitý zpěvák,“ pravila vesele; „co tomu říkáš, mužíčku? Budeš nám kázati o nudě? Nebudeliž živo, veselo?“

Revírník seděl jak u vytržení. Ač sám byl zpěvákem, nad zpěv mu nebylo. Bůh sám ví, co dávno dřímajících citů a myšlének v něm se probudilo. „Výborně! znamenitě!“ pravil klidným, měkkým hlasem svým. A panička s mládencem opět píseň a opět jinou.

Připlížila se na špičkách stará Nany, která jindy v ten čas dávno spala, a poslouchala tak zbožně, jako by byla v kostele. Zdálo se, jako by kouzelná jakás moc vrásky starého obličeje byla uhladila, ač slovům českých písní nerozuměla, slza za slzou jí po tváři kanula. Když píseň

opět dozpívána, blíže přistoupila a zástěrou oči utírajíc, pravila: „Zaplať Pán Bůh! to bylo krásné. Milostpaní to umí, a mladý pán také! Co živa té krásy zpěvu jsem neslyšela!“

„Dobře, dobře, Nany,“ odvětila dobrosrdečně mladá paní, „jen poslouchejte, když se vám zpěv líbí; nebude tu smutno, viďte?“

„Och, Bůh žehnej, milostpaní…“ a dále Nany nemohla, tak byla unesena, že i proud řeči své ztratila. Zapěli ještě jednu, pak mladá panička, aby se šli podívat ven. „Bude chladno,“ pravil revírník, „dobře se opatř, dušinko.“ Sám jí posloužil, měkkým šálem hlavu i tělo ovinul; pak šli všickni.

Chladno bylo, citelné chladno; ale na nebi stál plný měsíc a stříbrným světlem svým zalil celou planinu i vůkolní výšiny. Lehoučké, průhledné páry vystupovaly z luk a močálů, bělavě kmitaly se koruny stromů, a za nimi černaly se purpurové stíny. Hlava Luzného leskla se, jako by ji pokrýval sníh. Po nebi tu a tam bílá beruška plovala, tiše, klidně, jako by boží andělíček na perutích svých se vznášel v blankytných výšinách. Žádný téměř zvuk nerušil velebného poklidu, leda že zvonce krav ze stájů ob čas dušeně se ozývaly, a větřík donášel šumění stromů a šplouchání blízkých vod.

„Můj ty Bože, jak je tu krásně, jak velebně, jako ve chrámu!“ zašeptala mladá paní. „Můj drahý mužíčku, do božího ráje jsi mne uvedl – jak tobě děkuji!“

Polila luna stříbrem svým i toto milé líčko, obrážel se blankyt nebes v temně modrých očích, pak vše ukryla na mohutných jeho prsou.

Vrátili se. Příručí vystupoval zdlouhavým krokem po dunících schodech a zmizel ve své komůrce; snad neviděl rychle se kmitající bílé postavy, která v stín pod hajnovnou se ponořila a tam se ztratila; snad ji viděl, ale poprvé ho nelákala. Ba, začal on tu román svůj, jakýs divý rej, začal ho – co bude dál?… Usedl na pelest a přemítal. Bim! bam – bam! odpovídaly zvonce, které tichou nocí zvukem svým až k němu dorážely…

Druhého dne časně z rána nastala služba. Objevil se v myslivně hajný, přicházeje si pro rozkazy. Mladá paní zároveň s manželem vstala; přišlo jí na mysl doprovoditi ho.

„Nelze, srdénko, nelze," odmítal, „hrozné mokro; ani bys nepomyslila, a botičky tvoje by se rozmočily, šaty ubrouzdaly. U nás není pěšinek, ale trávy po pás; se všech keřů a s mladých smrčků voda proudem se lije. Až jednou odpoledne tě provedu; dnes se ohlédni po hospodářství, Nany ti ukáže, čeho třeba; budeš mít práce dost."

„Kdy přijdete k obědu?"

„To, Zdeničko, nevíme; ty pak nás nečekej a jez, kdy se ti zlíbí. Však Nany ti poví, jak se u nás kuchyň obstarává. Jen jednoho buď pamětliva: hlad bude pořádný, vybíraví nejsme, a u nás také výběru není. Budeš se musit v to vpraviti."

Políbil ženušku, vzal pušku na ramena, zavolal Hektora a šel; před domem již naň čekali příručí a hajný. Šli všickni kolem hajnovny, míříce v levo. Dole při potoce u můstku potkali Katy; nesla velkou nůši trávy; postavila ji na zem a přiskočivši, revírníkovi na uvítanou ruku políbila. „Přeji štěstí milostpánovi!" šeptaly korálové rty, ale oči k jinému zabloudily, na jiném utkvěly; podivení i výčitky četl v pohledu tom mládenec; cítil potřebu omluviti se, nemohl však, jenom lehounce pokrčil ramenoma.

Hajný se brzo od nich odloučil. Zůstali revírník s příručím sami dva; Katy za nimi pohlížela, až v hustém mlází lesa zmizely postavy jejich. Celý den oba po revíru se brodili, tu hustým lesem, onde přes slatiny a bahna. Revírník podřízeného svého prováděl, kde třeba bylo, o poměrech služebných, o nastávající práci s ním rozmlouvaje.

Mladou paní zatím do hospodářství uváděla stará Nany. Utíkaly jí hodiny dosti rychle; tolik nových věcí tu viděla, tak nové, neobvyklé byly jí tu poměry, že opravdu se viděla v novém, netušeném světě.

Po třetí hodině teprve přišel domů manžel s příručím. Oběd byl hotov ve dvě, dříve bez toho nepřijdou, ujišťovala hospodyně; celou ho-

dinu, když už byl dovařen, ho udržeti, aby se nezkazil, zdaž není v tom umění? Jí se ovšem nezdál více dobrým, když však viděla, jak pánům chutnala naložená skopovina, tu teprve uznala, jakou výtečnou učitelkou jest jí stará Nany. Udržet! pořád jen udržet! toť tu bylo heslo v oboru kuchyňském.

Den za dnem stejným způsobem ubíhal; celé dopoledne až do tří, ba do pěti hodin bývala paní sama doma, a nebylo času, by se ponudila. Večery bývaly veselé; dováděla, zpívala, smála se – jenže večery proti dlouhým dnům tak krátkými se jí zdály. Nejhůře bylo s jídlem; sama tím naloženým masem, tou slaninou a uzeninou za krátko tak se přesytila, že jí bývalo až do pláče, zvláště ana soudila, že ubohý žaludek manželův stejným způsobem bude stávkovat. V tom se ovšem mýlila: Pürstlinský vzduch lesní tráví, a i v mládenci záhy zakotvilo se přesvědčení, že není lepší lahůdky na světě nad naložené maso z pochybně krmené krávy, třeba mělo haut goût. Ona sama brala útočiště k mléku a k moučným jídlům; mužům se do nich méně zdálo, protože i mládenec za své přijal heslo revírníkovo: „Dokud Bůh dá pivo, dokud si je můžeme opatřiti, pijme je! Nastanou doby, kdy je míti nebudeme.“ K vůli pivu měli tedy raději na vlákna a kaši rozvařené maso s tvrdými jako křesadla knedlíky, než bílé chutné vdolky a buchtičky potřené a nadívané povidly z černých jahůdek. Večeře bývala velmi jednoduchá: černý chléb s čerstvým máslem neb rozhudou; tato ambrosie všem chutím vyhovovala a i se Štubenbašským a Šenavským nektarem dobře se pojila.

Jednoho krásného jitra poslal revírník mládence samotného do revíru, ke své mladé paničce pak děl: „Zdeničko, dnes tě povedu na návštěvu; podíváme se ke kollegovi do Podroklanské myslivny dvě hodinky cesty; do večera se vrátíme. Jsou to prostí ale velice hodní lidé a těší se na tebe. Setkal jsem se s Malým – tak se jmenuje – onehdy na hranicích našich revírů; skoro trpce mi vytýkal, že ani nejbližším sou-

sedům jsem tě ještě nepředstavil. Oblec se tedy na cestu, vezmi na nožky dobré botky, které vody nepropouštějí."

Mladá panička radostí tančila po prostranné síni. Konečně se přece podívá do lesů! Co se ho už naprosila; naprosto nechtěl, dokládaje, že by mu nepostačila, že je mokro, že by služba nedovolovala věnovati jí náležité pozornosti atd.; patrně samé výmluvy, pro které by se byla skoro už hněvala. Taková byla její touha vkročiti do tajemných, chmurných lesů, takovou kouzelnou silou vábily ji tyto, že došla si jednou pro hajných Katy a požádala ji, aby ji provedla, ukázala les. Dívka ovšem uposlechla, a mladá paní se sama přesvědčila, že těžko možno od pokraje vnikati. Manžel se smál, když o nezdařené výpravě své mu pověděla.

Přichystala se tedy, přistrojila; zachytila husté rusé kadeře dle tehdejší mody do řídké sítě, jasně modrou stuhou zdobené, přehodila přes modrou, těsně přiléhající „korfú" košilku barevný pestrý plaid a – nerad povídám, protože rekyně své ani zlehčiti ani krásy jí odnímati nechci, ale věren jsa historické pravdě, mlčením opomenouti toho nemohu – objevila se před manželem v půvabech vševládné tehdy ještě krinoliny. Hospodyně pětkrát spráskla ruce nad tou krásou a velebností širokého zjevu, manžel však potutelně se usmál.

„Zdeničko drahá," řekl, „tohle náčiní podsukenní laskavě doma zůstavíš, ježto v objemu tom bys neprošla."

Zarazila se velmi, modrá očka jí zvlhla. „Není možná. Šaty jsou na krinolinu šity, jak bych je bez ní oděla?"

„Nic naplat, dušinko – houštiny nedbají mody, a po zemi vinou se málo diskretní kořeny, kterým by se zachtělo oděvu tvého. Ty nedávej jim ho na pospasy a pojď v domácí úpravě své, je nová a sluší ti výborně."

Studem a rozčilením všecka tvář nachem se jí polila: „Vy mužští tomu nerozumíte. Jak se ukázati v přiléhajících šatech? toť neslušné! Co by tomu řekla paní Malá?"

Skoro nedopověděla, takovým prudkým, hlasitým, nezdvořilým smíchem přerušil ji manžel, jinak tak vážný. „Paní Malá? Co ta řekne? Ha! ha! Och, ty zlatá moje, paní Malá co živa toho obručí neviděla, ba snad o něm tak málo slyšela jako ty, moje kuřátko, o parádním oděvu čínské císařovny. My jsme tu v jiném světě; na Pürstlink a Podroklanskou myslivnu ani Paříž se svou modou dosud nevyzrála. Paní Malá co řekne? Ne, odpusť mi, ženuško, ha, ha, ha!“

Marné bylo všeliké její smlouvání; na její námitky měl jen jednu odpověď: „Navěs na sebe korálků, zlata, všelikých stužek, jen když nelítají, chceš-li paní Malé imponovati, ale v krinolině jíti nemůžeš, rozhodně nemůžeš, protože bys tam přišla nahá.“

Zlobila se rozkošně, pleskla ho heboučkou ručkou přes široké plece, ba snad i ústa by mu byla zavřela, jen kdyby maličká na něj byla dosáhla. Konečně však se poddala a šla se převléci. Faktum toto sluší všemu světu za hlaholu trub i kotlův zvěstovati, ježto řídkým jest v dějinách lidstva úkazem, aby žena ve věcech mody muži povolila. – V Pürstlinku je jiný svět.

Vyšli tedy z domova. Tenkráte nebylo ještě upravených cest, spojujících jednotlivé revíry; nebylo průseků ani tak zvaných „šnaiz“ hospodářských. Jen tu a tam vyšlapali si cestu lesníci a dřevorubci, položili klacky přes bořící se bláto, prkénko přes potůček. Klikatě vinula se stezička, uzounká, travou a trnitým bylím zarůstající; místy, kde les pro skaliny rozvíjeti se nemohl, kam v létě slunce pražilo, v zimě spousty sněhu zalehly, úplně se ztratila, a jen dobré, vycvičené oko stopy nacházelo. Kolem les, samý les, věčně mlčící, věčně dřímající, ať byl hustý nebo řídký, vysoký či nízký. Teprve děsné vývraty z roku 1870 a povstalý v nich brouk kůrovec podaly podnět ke změnám, změnám důkladným, a dnes, milý můj čtenáři i ty, krásná čtenářko, po pěkné silničce projíti můžeš, ovšem méně lesem nežli dalekosáhlými pustými pasekami, které v létě vypadají jako málo ladné končiny Dinarského Krasu a v zimě se podobají rozkošným nivám Groenlandským;

i v krinolinové úpravě projíti bys mohla, která ovšem nejkrásnější částí milého zjevu mladé paničky nebyla, kterou však nicméně tak nerada oné výpravě v oběť přinesla.

Rozumí se, že panička pilně se přeptávala po paní Malé. I zvěděla, že to je prosťounká žena, dítko lesů. V Podroklanské myslivně spatřila světlo světa, otec její tam býval lesníkem, typ ze starých, dávno zašlých dob, kdy u věčné dřímotě plížil se čas, kdy neměřily se lesy ani hranice dříví; kdy kácelo se, čeho bylo právě potřebí, a kdy i to často shnilo, poněvadž nebylo lze odvléci drva; kdy neprokopávaly se strouhy na odvodnění bažin a rašelinišť; kdy se nezakládaly inventáře, nedělaly rozpočty. Za to hubili tam medvědy, rysy a divoké kočky, až vyhubili všecku tu čeleď a jeleny s nimi, při čemž pytláci pilně pomáhali; boj za bojem s nimi podnikán, válka pohraničná, děsná, nemilosrdná v podrobnostech svých. Tam tedy narodila se paní Malá, tam štěstí lásky poznala, když nynější manžel její se tam dostal za „pomocníka", jak tehdy říkali. Tamodtud vypravila se jako nevěsta ve svatebním průvodě do Rehberka, kde oddána s milým svým; tam opět jako paní zavládla, když on po smrti jejího otce na místo lesníka dosazen byl. Rehberk byl její Prahou a Kašperské Hory, kam snad dvakrát za svého života přišla, byly jí Paříží. Ba, mocně toto staré sídlo zlatých dolů pečeť svou vtisklo do paměti její. Krásnou a vznešenou nade všecek pobyt lidský zdála se jí „Dlouhá ulice" i s historickým domem svým, na němž čísti lze nápis:

Dieses Haus steht in Gottes Hand,
Drum wird's zum grünen Ochsen genannt –

táž „Dlouhá ulice", která do roku 1863, kdy napolo vyhořela, dláždění tak málo poznala, jako paní Malá krinolinu.

Paní Kořánové všecko to povídání zdálo se bájí z dávných časů, jejichž názorů pochopiti nemůžeme. A manžel její chválil tu paní a desetkrát opakoval: „Je to dobrá, úcty hodná paní."

„Ale, mužíčku, vždyť je předpotopní…“

„Předpotopní? Třeba, ale my jsme tu vůbec předpotopní; na nás ještě musí přijíti katastrofa.“ Ani nepomyslil, jakou děl pravdu. Ba, přišla katastrofa jako potopa na kraje tyto a zvrátila starodávnou, velebnou tvářnost jejich, zvrátila lid i podmínky jejich života, zdroje blahobytu jejich zasypala…

„Je to přece podivná existence,“ vece mladá paní, „br! v Podroklanské myslivně se narodit a jiného bydla na světě nepoznati!“

Vážně, skoro s výčitkou manžel na ni pohlednul: „Zdá se ti to býti krutým, viď, drahoušku? Jen ať i tobě se nezasteskne…“

Uchvátila jeho ruku: „Neboj se, vždyť je tu krásně“ – ale bylo v jejím hlase cosi neupřímného, co mu neušlo.

Obcházeli úpatí Plattenhausenské hory; bujné, samorostlé mlází v zelený klín svůj je pojalo; revírník šel napřed a klestil jí cestu, tesákem usekávaje dotěrné větvičky, aby do tváře jí nešlehaly, nohou odkopávaje kamení i suché, mrtvé dříví, jímž půda byla postlána; ona mlčky ho sledovala. Dobrou čtvrt hodiny beze slova tak ušli; tu prořídlo houští, otevřela se před nimi lysina; ale černá byla půda, všude temné vody, tu klacek na příč, onde kámen značil cestu; bořily se nohy pod kročeji, bobtaly bubliny. I obrátil se revírník k družce své: „Hle močál – musím tě přenesti!“ řekl – a nežli se vzpamatovala, jako dítko ji pozvednul silnou rukou a mocným ramenem unášel ji, s klacku na klacek, s kamene na kámen skákaje. Přilnula k němu, zadívaly se jasné její oči v jeho osmáhlý, krásný, mužný obličej.

„Tak ti urovnám cestu,“ šeptal, „aby nožky tvoje na kámen nenarazily; tak tě životem ponesu, aby žádný kal, žádné bláto tě neposkvrnilo, ty moje světlo, které Bůh mi dal na moji pouť!“ Byla hluboce dojata; ukryla tvář svou na jeho prsou, snad aby neviděl slzičku, která jako perla se jí leskla na dlouhých řasách. Teprve když pevnou zase stala se půda, lehounce ji pustil.

„Kolik je let paní Malé?“ tázala se po chvilce paní Kořánová.

„Už přes čtyřicet, ale silně a zdravě se zachovala, ač měla dvanáct dětí…“

„Dvanáct dětí!“ zvolala panička, „a žijí všecky?“

„Nežijí; bylo pláče dost po nich; žije jich jen pět, a to nejmladší; starší pomřely, však uslyšíš.“

Trochu se opět rozhovořili. Tu otevřela se před nimi holá pláň, zablyštělo se zrcadlo vodní; domek tu stál skromný, dřevěný, bez patra; vlevo les, kostrbatý, z něhož tu a tam čněl nebetyčný velikán a polovyrostlé mlází kolem něho mělo vrcholky do sebe spletené; bílé byly pně, větve šedým mechem potaženy, celá půda mrtvolami smrčkův různé velikosti poseta – prales. A dále vlevo, nad černé temné lesy se vypínajíc, dvouhlavá modrá hora, na jejímž holém temeni oko rozeznávalo v průzračném, jasném vzduchu nakupené balvany temnošedé barvy. Revírník prstem ukázal: „Roklan.“

„A ta voda?“ tázala se mladá paní.

„Podroklanská nádržka.“

Jak šli podle hráze, vystoupil z domku muž prostřední postavy s mysliveckým kloboukem, oděn v hrubý kabátec z kosmaté, šedé vlny, zeleně vyložený, v ošumělé, černé, těsně přiléhající spodky, kterým na kolenou čas barvu setřel, a v hrubé, vysoké boty. Zočil příchozí, křikl cosi do domku, pak jim v ústrety spěchal.

„Vítám vás! vítám srdečně!“ volal zdaleka. Když jich došel, viděli, jak se mu všechen obličej radostí rozklížil, v hluboké, radostné rýhy stáhly se osmáhlé, šedým strništěm porostlé tváře, a houštinatý, kostrbatý knír, jenž ústa kryl, směrem k tlustému, okurce podobnému nosu se vyježil. „Emile! tys to, a to jsem rád!“ potřásal Kořánoví ruce, dvakrát, třikrát v ústa i tvář jej políbil a nepustil ho, až se mu jal představovati mladou svoji choť. Tu se hluboko uklonil. „A, to mne těší, paní fořtko! to jsou hosté!“ – a ptal se, jak se tu paničce líbí, jak zdomácněla? Tu česky, tu německy, oboje dohromady, oboje k smíchu zkomoleně. Sám to cítil, neboť mačkaje v tvrdé pravici své útlou paniččinu ručku, pra-

vil: „Stakra! na mou duši, až člověk mluvit se odnaučí v této prokleté samotě! Člověk česky myslí a německy mluví; při tom někdy mluví a zapomíná myslit a pak zase myslí a nepřichází na slovo; panička nám nezazlí, my jsme tu sprostí lidé.“

„Však nezazlí,“ odpověděl místo Zdeny manžel; „v Podroklaní není salonů.“

„Cože? saletl? Kde pak by se tu vzal saletl? sníh by jej rozmačkal.“

Mladá paní v udivení patřila na kollegu svého manžela, pak div se do pysku nekousla, jak se namáhala, by potlačila smích.

Když trojice došla domu, objevila se na prahu žena po způsobu selském ustrojená, vysoká, silná, ve vlněných punčochách a trepkách, a za ní tlačilo se čtvero dítek, tři holčičky a chlapec, od desíti do čtyř let, chlapec v umouněné košilce a roztrhaných spodkách, jež na jediném provázku místo kšand visely, děvčátka v prostých modrých, kartonových sukýnkách, všecky rusohlavé, opálené, bosé.

„Tak vám tedy vedu ženušku, paní Malá,“ vece německy revírník, „a hle! Zdeničko, tuť paní Malá, naše sousedka.“

Paní Malá velice rozpačitě se usmívala a vítala, jak uměla.

„Jen dál, jen dál! – u nás hezky není. Bože ty děti! – už jen odpusťte, my to po pansku neumíme.“ Když vešli a usednout měli, utírala bílé lavice, hrubé, ale dost čisté židle. „A co dám vzácným hostům? budou mít hlad – inu, pan lesní, ten už ví, ten je náš – ale paní drahé, co dám?“

„Žádných okolků, paní Malá.“

„Napeku koblih, masa nemáme, kde je vzíti?“

„Skoč pro ryby, kluku,“ vmísil se pan Malý do hovoru, „vyber jich z kašničky půl kopy, a ty je připrav s kyselou smetanou, ženo.“ Ta se omlouvala, že hned nevzpomněla. „Letos je tu pstruhů,“ obrátil se Malý k svému kollegovi, „to jsem jak živ neviděl, všecko se černá, když člověk k vodě přistoupí. Nu, u vás jich bude též.“

„Ani nevím,“ odvětil Kořán. „Kdo by u nás na ně chodil.“

„U nás Frantík, můj nejstarší; právě si zas na ně vyšel, dvě, tři kopy jich přinese."

Kořán se zamyslil. „Jak pak to máš se školou?" tázal se po chvíli.

„Se školou? hrom aby do toho! V létě nemůže chodit, musí pást, vůbec ho v domě potřebujeme; v zimě chodí, to ho ubytuji v Rehberku u sedláka, ten za to smí pást u nás v lese zadarmo sedm kusů skotu."

Paní Kořánová ani sluchu svému nevěřila; revírník, kollega jejího manžela, a posýlal chlapce jen v zimě do školy! „Co zamýšlíte s chlapcem? co z něho má býti?" otázala se nesměle.

„Však on mu kníže pán dá hajnovnu z ohledu na dlouholeté mé služby v tomto ztraceném zákoutí," odpověděl Malý; „což pak mu bude chybět? Co s ním jiného? Víte, paničko, to je tak: já jsem ještě z té staré doby, vyučil jsem se myslivcem a škol jsem naprosto žádných neměl. Nu, šlo to také. Váš pan manžel, ten už je z té mladší doby, ten má školy, a ať řekne, nejsem-li já starý dobrý praktik. Tak tedy ten můj kluk bez škol lesníkem býti nemůže – a do škol jakž ho dám? Však až vy budete mít kluka, také vám bude krušno." Pak najednou, vida, že panička nachem se zarděla, jaksi se opravuje, dodával: „Nu, s vámi to nějaké bude; kníže pán, až k tomu dojde, pošle vás do kraje, aby se děti vaše mohly vycvičiti. Ale co se mnou, starým chlapem? Lejstra dělat neumím, tak mne tu nechají, až natáhnu bačkory, a po mé smrti fořtovnu zde zruší a udělají z ní jednoduchou hajnovnu; ještě že ten ohled ke mně mají."

Domluvil, vyňal skleněnou lahvičku na brisil, šňupl si důkladně a podal lahvičku svému kollegovi. Ten cítil, jak oči jeho ženušky téměř ustrašeně na něm tkví, a s úsměvem odmítl. „Máš pravdu, já jsem starý osel," vece Malý, „kdybych měl ženušku jako ty" – prsty zamlaskl, – „také bych nešňupal; ale my s mou starou už se nelíbáme."

V kuchyni vedle zatím vládla a strojila paní Malá; syčelo máslo na plotně, pekly se placaté, po krajích tlusté, uprostřed tenounké kobližky, smažily se ryby v husté, kyselé smetaně. Po krátké době přišla do-

mácí paní, bílým ubrusem prostřela. Polévka hustá jako kaše, z kyselé smetany, dvacet v ní žloutků; pak ryby, deset osob by se bylo najedlo, pak koblihy, dvě ohromné mísy. Hostitelka pořád jen přisluhovala, bez ustání se omlouvala, k jídlu nutila, sama však nepřisedla, až když hosté se najedli. Řeči sem, řeči tam. Oba revírníci rozmlouvali o věcech svých, manželky jejich o domácnosti, o dětech, jak už bývá. Rozpaky paní Malé pomalu se tratily; přisedla k mladé paničce, hladila jí tvářinky, dívala se jí zvědavě na náušnice, na korálky kolem šíje, na jehlici, a rozhovořila se po svém.

„Ach, mladá paničko, zle je u nás, velice zle; jen aby Bůh vás chránil na této samotě. Jen zdraví, jen Boží zdravíčko!... Hleďte, do Mádru jsou dvě dobré hodiny, a z Mádru do Kašperských Hor je jich pět, a to mastných, a na Horách teprve je lékař. Takto jsou tu jen ty báby dřevařů, některá něco ví, některá nic; jindy bylo jinak! Můj nebožtík otec leccos věděl, kde kterou bylinku znal, a jaké má síly. A já jsem si to nepamatovala, kde pak jsem pomyslila! taková silná, zdravá vezdy jsem bývala. A tu máš! přišlo to a jak! O malých dětech nemluvím, už brzy po narození pomřely, ale čtyři jsem ještě měla, všecky starší než tu ty, dva hochy, dvě děvčata, nejstaršímu chlapci bylo třináct, nejmladší dívce pět let; zdrávi byli jako řípa. Tu pojednou, bylo to v srpnu, a seno v lese vonělo jako drahé kořínky v Horské lékárně, přišla úplavice, hrozný host. A všecky mi schvátila za jeden týden! Sami jsme zbyli. Zavolali jsme lékaře, starého ranhojiče tehdy na Horách usedlého, ale teprve třetího dne přišel, a pak nám ještě vyčinil, že jsme ho tak pozdě přivolali... Teprve dvě léta na to narodil se nám nynější nejstarší. A sotva to dítě tu bylo, – a zkusila jsem s ním strašně, snad následkem skleslosti a zármutku, a v zimě to bylo, v hrůzné vánici, když lišky vyly nám pod okny, i nebýt náhodou u nás báby dřevařky, která mi pomohla, bídně bych byla zahynula, sotva tedy to dítě tu bylo, spadl můj muž do trhliny skalní, klamným sněhem pokryté, a zlomil si nohu. Co dělat? V Rehberku je sedlák, který umí zlomeniny napravovat, ale jak

ho zavolat? Do Rehberka je pět hodin cesty, a sněhu kolem na dva sáhy! Bylo tehdy u nás šest dřevorubců, ti vzali obruče sněhové, na cestu se vydali a celý den museli jít, než se dostali do Mádru, kde přibrali ještě šest mužů, aby cestu vyšlapali. Čtvrtého dne teprve všech dvanáct se vrátilo, a sedlák s nimi. A že lehla noc a mlha, všichni by byli zahynuli, ježto vzdáleni sotva na půl hodiny odtud tmou a mlhou zabloudili, kdyby Bůh sám mi nebyl vnuknul myšlénku, abych zvonila. Šla jsem tedy zvonit, slabá ještě po porodu, a rvala jsem zmrzlý provaz, až zvon jasně zavzněl do černého vzduchu. Zvonila jsem hodinu, dvě hodiny; rámě moje tuhlo, bolestí jsem se svíjela, ale neustala jsem. Bim, bam! bim, bam! už samotné mi uši zaléhaly. Tu slyším hlasy, únavou, hrůzou a strachem překonána, bez sebe jsem padla, co můj muž v strašných bolestech na lůžku svém úpěl a děcko v kolébce kvílilo. Když jsem k sobě přišla, stálo třináct mužů kolem mne a křísili mne… ‚Jak jste nezvonila,‘ pravil jeden, ‚veta bylo po nás – vy jste nám všem život zachránila.‘ – Co můj muž zkusil, nežli sedlák strašně zateklou nohu napravil, o tom mluviti nebudu. Tři neděle tu ten sedlák zůstati musel, než pohoda mu dovolila se navrátiti; i ti Máderští dřevorubci tu zůstat museli. Jen Bůh sám tomu člověku odplatit může, co pro Jeho milosrdenství nám učinil. Pomyslete jenom ten strach, který jeho lidé o něj doma měli!“

Bohaté slzy tekly po tvrdé, osmáhlé tváři ženině, když to vypravovala; i mladá panička hluboce byla dojata.

„Ty toho naškemráš,“ obrátil se Malý k své ženě, „abys té paničce srdce obtěžkala.“

Měl pravdu, starý drsný lesník: paní Zdena seděla tu ubožáček všecka sklíčena, barva prchala jí s tváří.

„Jezte přec, jezte!“ pobízela ji paní Malá: „nechutná vám? Musíte nás omluviti, jsme proti vám sprosťáci, nic dobrého poskytnouti nemůžeme.“

Mladá paní sotva slyšela; děsné obrazy toho, co opuštěnost, odloučenost přinésti mohla, v divém reji se stíhaly před duševním okem jejím. Děti bez pomoci mroucí, zvon, který zní mrákotou noční, mlhou a sněhovou vánicí, – a což kdyby marně mluvil kovový jazyk, kdy by oněch třináct mužů v bezedných, chladných hlubinách – – ani nedomyslila, hrůzou všecka se zachvěla.

Oba mužové četli její myšlénky; revírníkovi stalo se krušno, s úzkostí utkvěl pohled jeho na mladé bytosti, která k pozemské jeho dráze připoutána byla nerozlučitelnými svazky. Malý pak pěstí uhodil na stůl.

„Tak vidíš, sovo noční, co jsi spískala svým skuhráním! Nač takové věci povídat? Co pak jinde neštěstí se nestane? Zlomil jsem si nohu – dobře; přišli a vyhojili ji, to je všechno. To je toho! Jako bychom my pozemští lidé proti osudu byli pojištěni! Jako by jiným dítky pomříti nemohly, třeba bylo deset lékařů po ruce! Nic vy si z takových řečí nedělejte, paničko! Kdo pořád na možné neštěstí pomýšlí a se ho bojí, ať se postaví pod skleněný příklop, a i tam se udusí. Co pak tu nejsem? Co pak tu její otec nežil sedmdesát let?“

Železná logika slov těch neminula se s účinkem; paní Malá ovšem se zarazila a velmi málomluvnou se stala, ostatní však o jiných rozhovořili se předmětech. Malý postavil na stůl ohromný džbán piva, které do sklenic nalito, podobalo se švestkové šťávě; nicméně mužům dobře chutnalo. Mladé paní však, kterou hostitel nepřestával nutiti k tomuto záhadnému daru Gambrinovu, nijak se do něho nechtělo: „Po koblihách?“ namítala.

„A, čert vezmi koblihy!“ odtušil Malý; „u nás se vše k sobě hodí, co máme. U nás je vzduch silný a tráví – tomu panička přivykne. He, co, Emilie? Nu, řekni jí to, tobě uvěří. To byste měla vidět naše drvoštěpy, jak ti to umějí o pouti Kvildské a Rehberské! Chlapi ovšem po takových žranicích leží jako zabiti, ale neškodí jim, zase se zotaví…“

„Ale pane Malý, co pak já mám žaludek jako vaši drvoštěpové?“ smála se paní.

„Však jej dostanete, paničko, Bůh vás uchová,“ odvětil on s božskou naivností.

Šly zase jiné hovory, i paní Malá opět rozvázala: „S tím dobytkem je kříž! Aby tomu člověk pořád byl v patách, na děti těžko se spoléhati. Tak přede dvěma roky přišli jsme o býčka a o krávu najednou; spadli do tůně lesní, zapadli do bahna, zapletli se do kořenů a utonuli; teprve čtvrtého dne jsme je našli, už byli v rozkladu – ani dřevaři jich nechtěli jísti.“

„Už zase krákáš o neštěstí, černá vráno!“ přerušil povídání Malý – „už zas jí chceš obtížit srdce, jako by jinde dobytče na zmar přijíti nemohlo? Toť Bůh sám ví, co ta ženská pořáde má v hlavě, jen samou zhoubu. Nic vy jí neposlouchejte, paní fořtko; tu máte, pijte! Vy nás tu špatně uctíváte.“

Pan revírník Kořán začal pomýšleti na zpáteční cestu.

Trvalo dosti dlouho, než se vypravili, neboť starý loučil se bez konce a nepřestával domlouvati, aby přes noc tu zůstali. „V komoře budete spáti,“ pobízel, „peřin máme dost, zima vám nebude.“

V tom měl pravdu, mladá paní musila se jíti podívat na toto bohatství, největší jejich blahobyt. Celé kopce byly nakupeny, tvrdé jako kámen, dvacet hostí byli by uložili. „Dobrá polovice jich pochází od babičky,“ ujišťovala paní Malá.

Konečně se vybrali – pan Malý doprovodil je hodný kus cesty, stále jim domlouvaje, aby se ještě s ním vrátili. Když přemlouvání marným se ukázalo, rozloučil se s velkou srdečností a sám se vrátil.

Než je les pojal ve svůj klín, stíny už padaly delší. Ticho kolem jako v hrobě, ani zvonce skotu k nim nezaznívaly svým unylým hlasem.

„Tiť jsou naši sousedé,“ počal revírník, jako by tušil, že musí je omluviti; „nevykládej, Zdeničko, prostoty jejich ve zlé. Lépe se chovati

nenaučili, ale hodní jsou, z míry dobráci. Přivykneš, až tu déle budeš; pět, šestkrát do roka se s nimi sejdeme, více sotva."

„Hodní třeba jsou," odvětila panička, „ale podivní přec... Jak živa bych byla neřekla, co odloučenost z lidí udělá. Pomyslím-li si, že to revírník jako ty, a dětí do školy neposýlá!"

„To máš z těch starých; tací dřív tu byli všickni. Nyní vymírají tyhle typy. Malý je v naší krajině poslední, a přece ho mám rád, jest mi ze všech nejmilejší. Zůstal prostým, upřímným, nezkaženým. Hodí se sem, a vzdělaní nehodí se, dokud ostatní poměry se neupraví. Zvrhnou se v té odloučenosti; přijde nuda, dlouhá chvíle, nevědí co počíti..."

Mladé paní přicházely temné myšlénky. Vzpomínala opět na povídání paní Malé, jež se v srdci jejím dotkla struny dosud spící. Jak dlouho jí tu bude dlíti? Vzpomněla si na matičku daleko za těmito horami – kdy ji uvidí? – Bylo jí skoro do pláče. Kráčel před ní manžel, starostlivě jí klestil cestu, aby větvička se jí nedotkla, statný muž, krásný muž, věru hrdou mohla býti. Přemohla se, vší mocí zaháněla trudné pocity.

Šli směrem k východu, kde tmělo se už nebe, podobajíc se klenbě z temnomodré ocele. Duněla země pod pádným jeho krokem, šelestil měkký její šat; c! c! ci, ci, ci! jakés drobné ptáče šveholilo v korunách smrků. Pak on se jal povídati, jak Malý i v zimě ob čas s nebezpečím života k němu docházel, aby ho potěšil, s ním pohovořil v doby srdce svírající samoty; jak vším jej opatřoval, vřele se ho ujímaje, když před dvěma lety sem dosazen byl, neznaje poměrů ani života zdejšího. Naslouchala zvučnému, hlubokému jeho hlasu. Dále jí povídal, jak se nyní jedná o systemisování těchto široširých hvozdů, o odvodnění slatin, o pravidelné hospodářství. Malý že je proti těmto novotám, zvláště to odvodnění že se mu protivuje. Bůh dal les, prý říká, a dal slatiny, aby vlhko po celý rok se udržovalo, a řeky v kraji se přebytkem vlhka živily; člověk prý se Prozřetelnosti do řemesla míchati nemá. To i řekl při konferenci lesníků, která před rokem v Dlouhé Vsi se odbývala,

a nemálo se zarazil, když pan lesmistr mu řekl, aby mlčel, že ničemu nerozumí.

„Tenkrát mi ho bylo líto," doložil revírník, „tak líto, že ani říci nemohu; i zastal jsem se ho, řka, že Malý, třeba prostě a po svém se vyjadřuje, dobře poměrům u nás rozumí, a že pro svou osobu sdílím náhled jeho, pokud se odvodnění slatin týče; než pan lesmistr chtěl jinak, a po jeho vůli se stalo."

Za těch a takových řečí došli domů, právě když slunce za Spitzberk se schýlilo; rudé červánky vzplály na západním nebi, modré, žluté i nachové paprsky vroubily je, a příšerně z toho pozadí vystupovaly rozčechrané hlavy černých smrků.

V.

Polovice října minula. Lítaly mraky přes hory a lesy, mraky šedé, nízko se plazící; tu spustily drobný, pronikavý déšť, tu opět husté vločky sněhu, který se ke všem předmětům lípnul. Bouře větrové šly, steré budíce zvuky ve spících lesích; odehnaly mraky, přihnaly mlhy – zahnaly mlhy, přihnaly mraky. Špinavé pološero zastřelo všechen kraj, mrtvé šero, které jako příšerná můra na mysl lehá. Zrak líně bloudí po všem míru, prsa těžce dýšou. Když pak čirá noc rozestře peruti své, tu oživne bahno vpravo vlevo pod myslivnou: skučí vítr, vrzají kmeny, šumí větve píseň svou, a drobné husté klečí šelestí skoro kovovými zvuky. A z půdy vyráží plamen za plamenem, bludičky modravé, žlutavé, utkávají se v noční svůj ples, vysoko vzplanou, zaniknou vírem, zase pohasínají a zase vzplanou. Kam oko patří, všude, bez konce, bez začátku míhají se tyto příšerné ohně, a vichr k tanci hudbu jim skládá.

Paní Zdena stála na vysokém náspu a zadívala se v noční ten rej, jejž poprvé viděla. Hrůza ji mladou obcházela, a přece od toho divadla rozloučiti se nemohla. Stará hospodyně již jí o něm povídala: samé dušičky bludné, které v onom světě klidu nenašly. Och, ten les je veliký hrob od nepaměti! – tak as stará mluvila, – co tu lidí pohynulo, co se ví a co se neví! Každý rok deset, dvacet obětí. Ten zmrzne, onen zbloudí, a hlad i únava uspí ho ve věčný sen, zase jiného zachvátí padající dřevo; čtvrtého omámí, obloudí příšery hvozdu, tak že padá za oběť číhajícím potměšilým vodám a bahnům lesním. A co je těch, kteří vespolek se potírají, lesníci a pytláci, podloudníci a finanční strážní-

ci… A všecky ty duše, jako by slovo k sněmu si daly, ob čas se scházejí na jednom místě a tam zavedou si rej.

Těch řečí všech pamětliva mladá paní tu stála a v tanec záhadných ohňů pohlížela. Chladno bylo, sychravý vítr hustými kučerami pohrával; přejel ji mráz, těsněji se zahalila v teplý vlněný šál. O čem přemítala, jaké představy nevídané divadlo v duši její budilo, kdož by nám pověděl? Manžel nebyl doma, v záležitostech služby bylo mu jíti do Štubenbachu a posud se nevrátil, ač už dávno ho čekala. Pojal ji strach; snad se mu něco přihodilo, ale co? O pytlácích dávno už slyšet nebylo, hajný Vavruch podle všeho z kořene tu čeládku vyvrátil; tak aspoň hospodyně jí řekla. Manžel ovšem, když se ho tázala, odpovědeti se vyhýbal. „Toť jsou věci pohřbené," řekl jí, „lépe o nich nemluviti." Ale hospodyně také povídala o lstivých obludách lesních. Mladá paní pověrčivou nebyla, nikdy strašidla a příšery neplnily obraznosti její, ale dnes – což to nejsou hotové příšery tam dole? Kdož ví, zda na tom přec něco není – proč by lidé tak na tom stáli, kdyby ledaco nebyli viděli?

Zašustil za ní krok, lekla se, div nevykřikla. Stál za ní mládenec. „To vy, pane Svijanský?"

„Odpusťte, milostpaní, ale je zde syrovo a chladno; bylo by snad lépe, kdybyste se vrátila domů."

„Hleďte, hleďte," pravila, nedbajíc na řeč jeho a prstem ukazujíc dolů k močálu.

„Světélka bludná," odvětil, „už třikrát jsem je viděl."

Nicméně i on se zadíval. Stáli podle sebe dobrých pět minut, slova nedíce. Mládenec konečně mlčení přerušil řka: „Vavruch jich nemůže viděti, bojí se jich více nežli smrti; ani mluvit se před ním o nich nesmí, jinak zbledne a třese se jak osyka."

„Tomu věřím."

„A proč, milostpaní?"

„Pytláci, víte…"

„Vy jste také zvěděla?“ Neodpověděla; až po chvíli řekla: „Je chladno, pojďme dovnitř.“

Povečeřeli spolu, poseděli chvilku, pak že půjdou spát. Ona ulehla, spaní nepřišlo; vstala opět, lehce se přioděla, prostrannou ložnicí se procházela. V tom slyší kroky po schodech, po průjezdě. Nemýlí se, vskutku někdo jde. Hrůzou se zachvěla. Kdo tu chodí noční dobou? Chtěla zavolati, hlas jí selhal. Kroky pořád, ač dušené. Vzmužila se, chopila svíčku, otevřela dvéře, do průjezdu vedoucí. Jakás postava stála u dveří z domu vedoucích, právě otvírala; zavál vítr, svíčka shasla. „Panenko na nebi!“ leknutím vykřikla, nohy jako by jí kosa podťala; musila se zachytit, aby k zemi neklesla.

„Nelekejte se, milostpaní!“ ozval se známý hlas mládencův – „já toliko chtěl z domu ven, vyrušit jsem vás nemínil!“

„Bože, pan Svijanský, jak jsem se lekla!“ Ani nevzpomněla, že je polou svlečena. „Kam jste chtěl?“

„A tak, – nemohu usnout.“

V tom krok a krok, polootevřenými dveřmi do průjezdu vstoupil manžel. Paní pochopujíc náhle choulostivou situaci, uskočila do své ložnice. Revírník měl lucerničku, jejíž světlo právě padlo na na mládence, který jako přikovaný stál u dveří, za nimiž ona, polou otevřené je zůstavivši, zmizela. Dlouhý, hrozivý pohled utkvěl na mladíku. Beze slova revírník ukázal na schody proti dveřím. „Pro Boha všemohoucího, neračte se domnívati – nemyslete, – že –“

Revírník zase prstem ukázal, a mladík třesa se uposlechl energického pokynu a šel ke schodům. Revírník vstoupil do ložnice; pozdvihl lucernu, zář její padla na manželku schoulenou v lenošce; velký šátek s ní byl spadl, polo nahá, bosa tu seděla, oči k němu obracejíc. On se dlouho mlčky na ni díval. „Zdeničko, je to sen?“

„Sen je to, hrozný, klamný sen, můj drahý,“ zaúpěla, zaplakala. Pověděla mu pravdu, holou nelíčenou pravdu. Uvěřil snadno. Padl před ní na kolena, objímaje její bílé nohy. „Odpusť mi, zlaté dítě, mé hloupé

podezření. Jaký jsem zpozdilec! Na duchu scházím v těch prokletých lesích!“ Ona usedavě plakala, rozčilením se třásla. I vzal ji do náručí, jako dítě na lože ji odnesl.

Druhého dne došel si revírník nahoru k Svijanskému do pokoje. Ubohý mladík stál před ním jako hromada strachu; ani očím ani uším nevěřil, když mu představený jeho podával ruku a tónem skoro prosebným pravil: „Odpusťte mi mé přenáhlení, pane Svijanský, nebudiž o věci té více řeči, – žádáte-li zadostiučinění, ke každému jsem hotov.“

Mladík sám se omlouval.

„Avšak, pane Svijanský, abych vám dokázal, že jsem vám otcovským přítelem, dovolte, abych vážně o jedné věci s vámi promluvil. Vy jste mladý muž, dovedný a spolehlivý, svým věcem dobře rozumíte, výborný z vás bude lesník. A přece, pane Svijanský, jste na nejlepší cestě vydati v šanc celou svou budoucnost, všecko štěstí své. Zamiloval jste si hajných Katy, a já se vám nedivím. Katy je po čertech hezké děvče.“

„Ale, pane revírníku – jak ráčíte věděti –?“ koktal v rozpacích mladík.

„Příteli, u nás je sice jiný svět, ale i u nás mají zdi uši a stromy oči. U nás má každé dospělé děvče milence, to se tu samo sebou rozumí. Že vy tam v noci docházíte, nepříčí se rovněž zdejšímu mravu; tohoť vám zazlí tak málo, jako paní správcová v Lounsku toho, že jste o besedách s její dcerou tančíval, jak sám jste nám vypravoval onehdy. O to se tu nejedná, a Vavrouch s puškou na vás nepůjde, jako před lety chodil na ničitele srnců. Ale tu běží o něco jiného. Takový poměr může jen dvojím způsobem končiti: buď si tu dívku za manželku vezmete, aneb se jí zřeknete, jinými slovy, opustíte ji. V prvém případě především hezky si počkáte, a do té doby stokrát vás omrzí, neboť vy jste vzdělaný člověk, a ona je ženština nevědomá, sprostá, k vám nijak se nehodí, a vy byste si ji vzal pouze z povinnosti. Takových případů tu máme dost, a domácnosti ty nejsou nejšťastnější, ježto ženy mužům nejsou družkami. – Zvolíte-li druhou cestu, pak se vás táži, zda se ve

vás neozývá hlas svědomí? Zda si nepravíte, že jste snížil dobrého, ubohého, vás milujícího tvora? Je to vážná věc, pane Svijanský; před svědomím svým každý chce obstáti, a omluvami svědomí neuspíte. Každý takový rozchod, každé násilné přetnutí obvyklých svazků, na němž, uposlechnuvše hlasu rozumu svého, jsme se ustanovili, bolí a pálí, rány a jizvy zůstavuje."

Pan revírník se zamlčel; mladík klesl na stoličku, hlavu sklonil, tváře i oči v dlaních ukryl.

„Děkuji vám, pane revírníku," zašeptal, „vše nahlížím, ale co mám činiti? Jak vybřednouti? Věřte, jen ta nuda –!"

„Ba, uhodl jsem," smutně odtušil revírník; „nuda to byla! Nuda je naše kletba, kteráž každého z nás už stihla a stíhá všecky, jimž osud pobyt v těch končinách vykázal; i na vás už ta kletba dopadla, sotva jste sem vkročil. V mých očích jste omluven, i v očích všech, kdož poměry u nás znají; ale omluva ta vaší budoucnosti neprospěje. O radu v té příčině je zle. Kdybych vám řekl, abyste se hleděl odtud dostati, kdybych i sám, seč jsem, vám k tomu byl nápomocen, už byste tím druhou cestu nastoupil, děvče opouštěl. Jednou jen radou mohu vám býti, ač obtíží jejich sobě netajím. Nicméně znám řídké případy, že se věc vydařila: hleďte sám to děvče povznésti, snažte se je – trochu vzdělati. Možná, že je bystrá; že se dovtípí, a pak je dobře. Ničeho-li nesvedete, rady vám nevím; nijak mi nepřísluší do vašeho svědomí se míchati." –

Téhož dne ještě po povinné obchůzce, která za nepohody dlouho netrvala, zašel si příručí k hajnému; za bílého dne, bez ostýchání tam zašel. Vavruch nebyl doma; Katy za domácími pracemi chodila. Jak vstoupil, zarazila se, tázavě naň pohlédla.

„Pojď sem, Katy!"

Přistoupila, ohnivý svůj pohled na něj upřela. „Proč jsi nepřišel včera?" zašeptala.

„Nemohl jsem; pán nebyl doma."

„Předevčírem také nebyl doma, a přece jsi přišel…"

„Nemohl jsem, povídám ti. Musil jsem ho očekávati, v noci se vrátil.“

Spokojila se, dále se neptala.

„Katy,“ tázal se on po chvíli, „umíš čísti?“

Té. otázky patrně neočekávala; s udivením se naň podívala; pak odsekla krátce: „Ne! a co z toho?“

„Katy,“ řekl měkce, uchopiv její ruku, „máš mne ráda, viď?“

„Mám!“ i pohladila ho, položila ruku na rámě jeho. Zraky jejich se setkaly, z očí dívky sálal onen žár, který už dříve rozum mu byl pomátl. Přivinul ji k sobě, celou ji zlíbal.

„Katy – já si tě chci vzíti; mojí ženou budeš, ale paní z tebe musí býti, jako paní revírníková, slyšíš – ale čísti musíš umět, já tě budu učiti.“

Vyskočila, vymkla se mu: „Tys blázen! Ze mne paní, jako paní revírníková! ha, ha, ha!“

„Opravdu, Katy, paní z tebe má býti; vždyť já také myslím, že ze mne bude revírník, ne-li zde v Pürstlinku, tož jinde.“

„Paní Malá v Podroklaní je také revírníkovou a neumí čísti,“ odtušila ona.

„Tací už teď revírníci nejsou, já nejsem Malý; já chci, aby moje manželka uměla čísti, aby byla paní, aby se chovala jako paní, abych se za ni nemusel stydět.“

Postavila se před něho, levou ruku o kyprou kyčli podepřela, pravou do vzduchu zamávala; černý šátek jí na týl sjel, tmavé kadeře spadly na skráně, na rozpálené líce i na bílou košilku, pokrývající ňadra i rámě: „Nechceš-li mne takovou, jakou jsem, najdi si jinou; ženou ti budu, paní jakživa ze mne se nestane.“

Obrátila se k němu zády, uchopila kadečku s prádlem, vyzdvihla si ji na hlavu a opustila jizbu, hrdá jako královna. Mladík seděl všecek zaražen; toho neočekával.

Vešla stará, pozdravila, pousmála se, položila před něj bochník chleba i nůž, postavila slánku a také odešla.

Čekal ještě chvilku, zda se Katy vrátí; když nepřicházela, sebral se i on a volným krokem ubíral se do myslivny. –

Čtyři neděle uběhly, zima nastoupila vládu; po celé dni stála myslivna uprostřed bílého víru vloček sněhových, tak hustě padajících, že na dvacet kroků nebylo lze ji viděti. Někdy tiše trousil se sníh, někdy zadul do něho vítr, ve sloupy těkavé, do opravdových smrští ho sehnal, tak mohutných, že, když se rozpadly, mžikem vše kyprým lesklým hávem zvýši několika střevíců pokryly. V takový čas s nebezpečím jest na sto kroků od obydlí svého se vzdáliti. Žádné oko nepronikne padající spousty, ba jak je otevřeš, bodá do něho na sta křišťálových jehliček, palčivou bolest působíc; vše kolem tebe vře, není vzduchu, není světla, neslyšíš, nevidíš; vous ti mžikem pokryjí bílé spousty, spekou se, zacpou ti ústa i nozdry, celého tě zavějou. A když ustane na krátko nepohoda, jeví se ti rovná, jednotvárná pláň; o modrošedé kleči ani památky, mlází do tří, čtyř metrů výše zasypáno, že jediné větvičky neuzříš, koruny vysokých stromů, kde hustě stojí, jsou spojeny jako pod jedinou vrškovitou střechu, kterou kmeny drží jako sloupy chrámové strop. Procházeti bys se mohl v šeru kleneb sněhových, kdybys k nim dojíti mohl. Ale sníh jest ještě kyprý, řídký, vrstvy k sobě nelnou, a do bezedna by se probořil, kdo by svěřiti se chtěl ošemetné té půdě. Teprve když slunko opět zasvitne, když jižní vítr přinese oblevu, zhoustnou vrstvy; nové pak mrazy ledovou korou potáhnou povrch, tak že možno se odvážiti, aspoň když se připnou na nohy sněhové obruče. Avšak brzy nový sníh přinesou oblaka, nové vánice nastávají, a na staré vrstvy nové lehnou. Někdy napadnou takové hromady sněhu, že se lámou pod tíhou větve starých stromů, a jich praskot i rupání za tichých nocí ze značných dálek k uchu doznívá, záhadné zvuky těm, jimž zjev ten povědom není.

Mezi myslivnou a obydlím hajného přerušeno všecko spojení; ohromné závěje položily se mezi budovy v nepřekročitelných, desateronásobných hradbách. Kdyby kde byl oheň vypukl, kdyby nemoc byla přišla, neštěstí jakékoli bylo přikvačilo, nebyli by si lidé mohli na vzájem pomoci. I dřevaři, uvěznění v chatách svých, zasypaných sněhem, že jedva komín vyčníval, trávili čas jako syslové v zimním pelechu. Líně plížil se čas; od rána do večera hořely bukové louče; noci černé jako stíny podsvětí, bez svitu luny, bez třepetavého kmitu hvězdiček. Dřevaři přivykli; tráví takové časy mezi snem a polosněním; jejich duch nepracuje, jim nuda neškodí a přetopený, parami přesycený prostor malých světniček příjemným jest jim pobytem. Válejí se na ložích, ve sladké zahálce odpočívají po námahách svých a sbírají síly k novým, jež nastanou, až utuhne, usadí se bílá pokrývka matky země.

U hajného o málo jinak bylo. Vavruch seděl od rána do večera na obvyklém místě svém, do výhně kamen, do světla louče pozíraje, v oblaky dýmu tabákového se hale. Děti spaly jako jezevci, matka a dcera, domácí práce obstarávajíce, obvyklým způsobem němě sem tam přecházely. Svět vně jako by pro ně nebyl, leda že Katy ob čas vyběhla na násep, kolkolem se ohledla, pak se opět vracela. Snad přece čekala někoho, ale tam, odkud přijíti měl předmět její touhy, dohlednouti nemohla: myslivna ležela k severu, a na severní stěnu hajnovny, do níž okno komůrky upraveno bylo, tolik přilehlo sněhu, že sáhal až po střechu.

U revírníků jedno měli slunce, které zlatým svitem svým nudu jim plašilo: mladou paničku. Smála se, zpívala kde kterou písničku, a když všecky vyzpívala, počínala znovu. Někdy zasedli všickni do kruhu, i stará Nany, a povídali si, při čemž Nany nejvíce měla solo. Co před padesáti roky, nebo vloni se událo, stejně přicházelo na přetřes; všecky klepy až daleko do Kvildy, do Bučin, do Rehberka i do Bavor; Nany o všem věděla, a paměť její byla ku podivu věrná.

Někdy však i přes jejich slunce přecházely mraky, v černé chmury se nakupily; bývaly hodiny, kdy se mladé paničce zastesklo, tak zle se jí zastesklo, že se dala do pláče. Konejšil ji manžel, často však na sebe samého toužil, že ji mladou do své odloučenosti zavlekl, ve vězení svém těžkými pouty přikoval. Těšíval ji řka: „Dušinko, strp jen, poshov málo; věčně tu nebudeme, kníže pán se slituje, až mu zevrubně povím, jak hrozně je tu v zimě. Ach, odpusť mně sobci, že v tu bídu jsem tě uvrhl; bylo mi, že bez tebe mi žíti nelze.“ A když ho viděla tak sklíčeného, když slyšela ze slov jeho tu velkou lásku jeho, tu prchaly chmury, tu vzplál zpod řas zarosených jasný, teplý paprsek, a rty zašeptaly: „Ach, odpusť ty mně nerozumné, že tak špatně tvou lásku i dobrotu splácím!“ I ovilo štíhlé rámě mohutnou jeho šíji, ponořily se bílé ruce ve tmavý, hustý jeho vlas, a stříbrný smích, a ples, a píseň slavičí. Venku šero a chmury, venku chumel a noc, ale poblíž něho vesna a kvítí, zlatého slunce svit.

Nejhůře bylo mládenci; ten sice též účastnil se večerních besed, ale ty poměrně přec jen krátký čas vyplňovaly. Co jinak dělati? Ovšem, tu a tam hovory s revírníkem o věcech služby i o jiných, to však stačiti nemohlo. Kdyby jen knih bylo!... Ale co naplat, kdyby jich i bylo! Světla nebylo ani v poledne, a se svítivem zacházelo se skoupě nad míru, jako s potravinami v obleženém městě; mohla by se vyčerpati zásoba, a kde potom vzíti? Při pouhém pomyšlení by se člověk zbláznil.

V takových chvílích nudy s urputnou tvrdošijností předstupoval před něho obraz Katin. „Hloupá děvka!“ říkal si z počátku, rval se s obrazem tím, odpuzoval ho, k čertu posýlal. Ale obraz se nedal; vždy a vždy opět předstupoval, upíral naň svůj zrak vzňatý ohněm něhy, až i v něm roznítila se vášnivá touha. Sladkým lichocením vkrádalo se v duši pokušení: Kdybys k ní mohl, k té dívce nevzdělané, která čísti neumí! – I vyjednával, smlouval: „Nu, na chvíli, na čtvrt hodinky,“ pravilo pokušení – a když svolil: „Na hodinu viď?“ lichotilo opět. A konec třeba na vždy, jen kdyby ji tu měl! „Katy! Katy!“ zněly všecky struny srdce jeho.

Bez Katy není života, třeba čísti neuměla. S Katy je ráj, bez Katy peklo. Že ji jen tak spurně opustil! Na místě se ožení, jakmile bude moci! Neumí čísti, dobře! Což pak s ní bude čísti, snad metafysiku studovati? Čísti bude sám, četl by i dnes, kdyby bylo oleje do lampy. Ale oleje není, a denního světla rovněž tak málo, nemůže čísti, právě tak jak ona. Jak by mu čas ušel, kdyby ji tu měl!

Šel na náspí – chumelilo se. Skrze šero padajících, vířících se vloček uzřel jakýs pahrbek neurčitých obrysů… tam byla ona, toť byla ona, toť byla hajnice. Kdyby tam tak mohl doskočit, doletět! Vše marno – nemůže…

Vrátil se; vstoupil do čeledníku, kde Nany vládla. Vařila právě otruby pro telata a oblažila ho podrobným vypsáním všech duševních vlastností strakatého býčka a lysé jalovičky, která prý jeví rozum odpravdově lidský. Hektor povaloval se po zemi, třel si záda o podlahu a vedl boj s cizopásníky, začež se mu dostalo kopnutí volaté děvečky, která tvrdila, že jí to dělá naschvál, aby jí nadělil, čeho si ona nepřeje.

„Vystavím si drobnou chaloupku…“ zpívala v jídelně naproti přes chodbu mladá panička. Zvuky prosté písničky až sem k němu docházely, bezděky zpíval také. „Pro Katy!“ dodávala kontrabasem jakási struna v nitru jeho.

Byl konec boje; pokušení zvítězilo úplně, pomyšlení na dívku a touha po ní vyplnila celou duši jeho; jméno její maje na rtech usínal i probouzel se…

Rozumí se, že nejednou upřímně rozhovořil se s laskavým představeným, že pověděl mu o výsledku domluv, které dívce učinil, aby čísti se naučila. Toužil na ni i na sebe, vmlouval se do trpkého hněvu proti ní, děkoval revírníkovi za to, že mu oči otevřel, ujišťoval ho, že do smrti nezapomene, před jakým nebezpečím radou svou ho zachránil.

„Poctivý byl můj úmysl,“ dokládal se; „když nechce, jakáž pomoc! Aspoň *mne* viniti nikdo nemůže, ať sama sobě následky přičte.“

„Jen zůstaňte pevným a trvejte na svém," radíval revírník; „buď vás upřímně miluje, pak po čase nahlédne, že se vůli vaší podříditi musí; aneb láska její není opravdová, a pak – nu, pak není škoda."

„To je to, to je to... hloupá je, tvrdohlavá... to bych pochodil! Konec je, nechci jí – že jsem jen byl tak zaslepen!"

Ale sotva že mladík byl sám, prchalo roztrpčení jeho, a hněv jeho tál jako sníh pod paprsky letního slunce. Přicházelo opět pokušení, lichotilo, omlouvalo a vítězilo, jako právě jsme viděli.

V takových bojích tedy utekly čtyři neděle tuhého vězení. Ale všecko do času. Ledový vítr roztrhl chmury na nebi i na zemi, zaplašil mlhu i mraky, a zimní slunce polilo leskem svým širošeré sněžiny. Po několik hodin denních trochu tál povrch sněhu, k večeru, v noci i z rána zase přituhlo. Ihned použili dřevorubci pohody, vyšli z chat s rýči a lopatami, spojili se mezi sebou, proklestiti si cestu k hajnému a společně s tímto upravili stezku do myslivny; za málo hodin vše bylo v pořádku. Každé hrudi lidské se uvolnilo, všem bylo, jakoby dlouhou vazbu měli za sebou, a zlatá volnost opět jim kynula. Sníh vůkol, samý sníh; kam jen oko padlo, oslňoval je bílý, lesklý příkrov: žádný luh, žádný močál, žádná kleč, žádný les, vše jednotvárná pláň, lesklá běl, z níž nesčetné miliony třpytných diamantů odrážely paprsky sluneční. Černé kruhy se dělaly před očima, jež brzy pálily, až slzy vytryskly – ale Bůh dal světlo!

Jen co se našli, bez průtahu se mužové v poradu sestoupili. Pohody třeba užiti dle možnosti; na svahu malého Špicberka bylo narubáno několik set sáhů dříví, pokáceno tolikéž set kmenů: to vše musí se dopraviti dolů k potoku, odtud k nádržkám. Perná, strašná práce, avšak, Bůh dal světlo! Klády i polena hluboko leží pod sněhem, dlužno je vyhrabati, vykopati do sněhu cestu, upraviti sanici se svahů dolů, naložiti dříví na saně, saně pustit i s člověkem, který krkolomný let jejich řídí a mírní. Vše co má nohy a ruce, musí do díla, i ženy a děti od desíti do čtrnácti let. Mužové jdou napřed, by první cestu vyšlapali; mají

sněhové obruče na nohou, aby tělo stálo na širokém podkladu, chůze však v nich jest těžká, úmorná, nezvyklým téměř nemožná.

Příručí viděl poprvé všecky tyto práce a přípravy, o nichž v českém kraji ani tušení nemají; připjali i jemu obruče, aby chůzi v nich se naučil. Za půl hodinky tak byl utrmácen, div k zemi neklesal. Odepjal si těžkou tu obuv na vyšlapané již cestě a zašel do hajnice, aby si poodpočinul. S tíží se tam domotal, skoro bez sebe únavou klesl na lavici. Seděl tu sám, jen nejmenší děcko spalo ve visací síti. Náramné horko sálalo z kamen, a dusné páry naplňovaly jizbu, pot mu z čela vyrazil, ani jej nepostačoval utírati. V kamnech praskal oheň, voda vřela v mohutném hrnci na plotně, hodiny cvakaly jednotvárně – jinak ticho, nic myšlének jeho nerušilo. Tu seděl opět. Jak milo tu bývalo koncem léta – tehda, když se s Katy vrátil z Kvildy! Viděl ji dnes, ryje cestu s ostatními. Krásná je, zbláznit by se člověk mohl; trochu bledší, oči trochu zapadlejší – ale sluší jí ten ráz melancholický. Jak divně naň pohlédla dnes ráno… cítil ten pohled až do hloubí duše. Trápí se, chudinka, toť očividno. On pak je blázen; čeho žádá na ní? Kvítka z Pürstlinských hvozdů nelze porovnati s růží žírných zahrad. Smrček lesní je krásný, a palma je krásna též, ač krása obou rozdílný má ráz. Má-li smrček nás potěšit, smrčkem musí zůstati; kdo jej chce v palmu přetvořiti, třeští.

Venku klap! klap! po kamenném náspu. „Katy! Katy!“ zaplesal v duši jeho hlas; poví jí vše… Ale vešla matka, pozdravila ho svým dobrým skromným úsměvem: „Pan adjunkt je unaven,“ pravila, „není divu, v obručích se těžko chodí; ale všemu se pan adjunkt naučí; pan revírník v tom také chodit neuměl, ale teď umí, a jak!“

„Všecko mne bolí, hnáty mám jako zpřeráženy!“

„Zítra bude ještě hůře, ale když pán neustane jich nosit, za krátko přivykne. – Ale hlad budou míti mužští, pán uvidí, jakou mísu nudlí jim uvařím!“

Položila vedle něho známý bochník chleba, nabila do peci, co se jen vešlo, a více si ho nevšímajíc šla po své práci.

Mladík, sám sobě zůstaven, opět se oddával svým myšlénkám. Pan revírník je hodný, moudrý, rozvážný, dobře s ním smýšlí; co však platno… Žádný člověk osudu svému neujde, ať i co jemu souzeno, se naplní…

Dvanáctá odbila; na myslivně sezváněli k obědu. Jako stříbro zněl zvonek jasným, zimním vzduchem. Mládenec vstal a vyšel na násep. V černém chumáči hemžil se na bílém sněhu hlouček vracejících se z práce lidí; již rozeznával jednotlivé postavy, kráčející podle sebe i za sebou po vyhrabané cestě, třeba obličeje viděti nemohl. Blíž a blíže docházely postavy v řadě jedny za druhými, po jedné, po dvou i po třech; tu všecky, tam některé v hlubokých tratily se ouvozech, načež za krátko opět oku se objevovaly, mužští v čepicích s kraji přes uši staženými, ženy majíce hlavy velikými šátky tuze obvázané; všichni nesli pod paždím lopaty i rýče. Jasné slunko zimní metalo na ně paprsky své a černé, pohyblivé stíny padaly na lesklou, bílou hladinu sněhovou.

Svijanský šel jim vstříc, zvolna o sukovitou hůl se opíraje. V čele tlupy kráčel hajný, zamračený, nemluvný jako vždy. „Bolí nohy! bolí?“ štěbetaly ženské a smály se; jen jedna se nesmála, mladá, krásná; obrátila k němu velké, temné oko zpod řas jiním pokrytých. On četl výčitku v její tváři a bezděky sklopil zraky; obrátil se s tlupou, kráčel stejně s ubírajícími se k obědu. Promluviti s Katy nemohl, ani chvilku sama nešla, vždy někoho po boku měla; k tomu padesát kroků za tlupou kráčel revírník; příručí pociťoval cosi jako stud. Toliko u samé hajnice na okamžik s ní byl sám.

„Katynko,“ zašeptal, „odpusť! Očekávej mne, přijdu po deváté.“

Slovem neodpověděla, nepřikývla aniž znáti dala, že porozuměla; mlčky vstoupila na násep, zaklapaly hrubé dřeváky na kamenech, za-

duněly na prkenné podlaze v průjezdu – cvakla klika, bouchly dvéře.

Mladík tu stál jako přimrazen a díval se za zmizelou, až položila se na rameno jeho těžká ruka a vlídný hlas revírníkův podle něho se ozval: „No, no, mládeneček nemůže zapomenouti…“

Začervenal se jako pivoňka. „Co má člověk dělat…“ zakoktal.

„Pojďte k obědu, odpoledne půjdete s námi na Špicberk ke dříví, dokopáme se tam; uvidíte jak se dělá smyk, to vás z myšlének vytrhne.“ Vida, že mladík jaksi nesměle pohlíží na utrmácené nohy, dodal: „Nebojte se, nechte jich bolet, však přestanou; obručí brát už netřeba, cesta je proražena.“

Tuhá práce odpoledne; po kleči a zakrsalých smrčcích, které kryjí jihovýchodní svah Špicberka, nebylo stopy, neobjevily se, ani když na čtyři střevíce hluboko sníh odhrabali; ležely tu sněhu strašné spousty; tu a tam z něho čněl černající se vrchol vyššího stromu; zkoušeli mužové hutnost sněhu, vydavše se na obručích na hladinu bílou; pak hrabali, na obě strany vyhazovali a dráhu ušlapovali; vzhůru dolů po stráni dupali, sjížděli, urovnávali, až se jim pot s čela lil; nedbali dlouhých stínů, které brzy vrhaly postavy jejich i velký les, v nedaleké vzdálenosti stojící. Jako veliká rudá koule zapadalo slunce na bavorské straně, nachovou září zahořely drobné mráčky, jež je věnčily; nad bílá temena hor na východě vzneslo se čiré šero, jímž záhy prokmitly modravé hvězdičky; ale dřevaři i ženy jejich v práci neustali. Zapadlo slunce zúplna, lehla noc plná svitu hvězdného: na jihu zaleskl se, právě nad Luzným, zlatem opásaný Orion, i Procyon i Sirius; na severu jako by nad myslivnou nebeský Vůz a Polárnice. Ticho vůkol, žádný šum, žádný větřík, za to mráz, že kroky po sněhu hvízdaly. A bez ustání lidé v práci pokračovali, tlumeně zaznívala slova povelná, mocně dýchala každá hruď. Přiručí sám, aby se zahřál, brzo lopatu vzal do ruky a sníh odhazoval, brzo s druhými se bral vzhůru po svahu i s nimi dupaje sbíhal; často stál i šel Katy po boku, ale dívka slovem k němu nepro-

mluvila, jedva tu a tam krátkým, nesmělým pohledem druh na druha popatřili.

Prese všecku neúnavnou píli nedostali se pracovníci až k nakupeným na podzim zásobám klad a dříví, jež hluboko pod bílým ležely příkrovem.

„Kolik že je klad?“ tázal se revírník hajného.

„Dvě stě a tři sta sáhů dříví polenového,“ odvětil tento; pak, obrátiv se k lidem, kteří za odpočinkem poustali: „Co stojíte? co lelkujete? Vzhůru do práce!“

„Dosť!“ vece revírník, „minulo sedm hodin.“

Právě vycházel skoro úplný měsíc mezi Marberkem a Moorkopfem, když, těžce oddychujíce, lidé zpáteční pochod nastoupili; hajný opět v čele zástupu, revírník řadu uzavíral, zavolav k sobě příručího, únavou jedva se plížícího, jehož jako naschvál, aby zabránil sblížení se s Katy, po celou cestu od sebe nepustil. Krátce, než došli hajnice, Katy, ubírajíc se bezprostředně před nimi, mohla slyšeti snad úmyslně po německu pronesená slova:

„Zítra, mladíčku, nadějete zase obruče, abyste přivykl; bez těch to u nás nejde. Budete dnes dobře spáti, zítra časně přivstaneme.“

Všichni dřevorubci i s ženami vešli do hajnice, aby tam společně jedli, ježto doma krom hajné nezbylo nikoho, kdo by o uvaření večeře se staral; co dítek se týkalo, ty měly mléko a chléb, a starším péče o mladší připadla; v té příčině rodiny navzájem si vypomáhaly.

V myslivně mladá paní manžela i příručího přivítala; byla vesela a dobré mysli, patrně i na ni boží světlo blaze působilo. „I vy tuláci,“ smála se, „před západem slunce šla jsem vám vstříc; kdo by si pomyslil, že tak dlouho budete otáleti; podívejte se na hodiny, skoro osm!“ Trvalo to hezkou dobu, než rampouchy, které slepily hustý vous revírníkův, tak rozmrzly, že políbiti mohl ženušku v bílé čílko.

„A vy?“ obrátila se mladá paní dovádivě k Svijanskému. „Co pak vám chybí? Vypadáte, Bůh mi odpusť, jako zmoklá slepice.“

Mladík se poněkud nejapně pousmál; manžel zaň odpověděl: „Bolí ho nohy, Zdeničko; zvyká si na obruče a hlad asi má také.“

Uzené maso vepřové s knedlíky a se zelím stálo na stole; tak rád je mladík jídával, dnes sotva se ho dotkl. „Vy nejíte!“ zvolala panička, „pro pána krále, snad se vám nechce stonat?“ Opravdové leknutí jí zíralo z dobrých, modrých očí. Nemoc v té samotě, jaké strašné pomýšlení!

„Nestarej se,“ smál se manžel, „je utrmácen, toť vše. Člověk podobá se honícímu psu; tomu též se do jídla nechce, když celý den za srnkou se honil.“

„Pěkné přirovnání,“ zadurdila se, „už pomalu z tebe bude Malý.“

„Pan revírník má pravdu,“ vece usmívaje se příručí, „únava chuti k jídlu ujímá; za to se chce píti. Směl bych vás prosit o druhou sklenici piva?“

Nalila mu, sama mu podala; podívala se naň, vyhlížel jako růžička. To ji upokojilo. Po krátké době tou měrou se rozveselila, že příručí se obával, aby se jí nechtělo do zpěvu, do něhož jemu nikterak nebylo. Vstal tedy a předstíraje velikou ospalost, přál dobrou noc a odebral se do svého pokojíku. Vrhl se, jak byl oblečen, na lůžko a čekal; překonán denním namáháním, usnul několikráte, vždy však se po krátké době zase probral.

Měsíc posýlal mu světlo svoje skrze ojíněná okna; podíval se na hodinky: deset minulo. Ticho v celém domě, dojista vše spalo. Vstal polehoučku, zul vysoké své štulpy, obul letní perka a přes ně dva páry vlněných punčoch, pak tiše, tiše, pomalounku z pokoje, po schodech dolů, tmavou chodbou ke dveřím domu, jež tichounce otevřel – měl v tom konání patrně praxi, – ven do mrazné zimní noci. Zadem do hajnice nemohl: leželo tam sněhu až po střechu. Co na tom? půjde zpředu. A šel. Kolem chat dřevařů vedla ho noční pouť; nikde světla, vše spalo. Doplížil se na násep u hajnice; i tam hrobové ticho. V dáli štěkala liška, jiná skučivě odpovídala…

VI.

Nastal na známém nám svahu Špicenberka čilý život, který trval od ranní tmy do večerní. Dřevaři vyhrabali nakupené zásoby polen zpod hlubokých závějů sněhových, smetli vrstvy sněhu s nahromaděných klad, upravili ke všemu cestu, dotáhli sami těžké sáně s vykřivenými, zobákovitě končícími sanicemi, železem okovanými; zvířata stěží by obstála při této strašné, úmorné práci, kterou tu konali synové lidští. Mráz ráno i večer žíhal krutý, že sníh pod nohama hvízdal a sípěl zvukem kovovým, že vous horkým dechem ovanutý v tlusté rampouchy mrzl i řeči bránil, svrchní šat bílým jíním se pokryl, a krůpěje potu po tváři se řinoucí a na oblek dopadající ve stříbrné perly se měnily, nebylo stání ni ustání, zima nedala, ku práci a pohybu nutíc. Když pak slunce k poledni silněji zasvítilo, překročivši temeno Luzného, jehož lesklou běl fialové, modré i nachové páry a stíny nevídanou krásou polijí, již popsati nelze; když paprsky přímo dopadaly na sníh: tu tál bílý povrch, v drobné kapky se slévaje. Ale studený dech spodních vrstev okamžitě milliardami tuhých sponek kapky spoutal, a hladká ledová kůra se utvořila. Ušlapaná cesta proměnila se v lesklou klouzačku, o niž noha bez podpatku obrněného zubatou podkovkou marně by se byla opírala.

„Sanice je hotova!“ hlásil hajný revírníkovi.

Počali nakládati dříví na sáně, dva i půl třetího sáhu na jedny, ženy při té práci pomáhaly. Polena často byla ledem oblita, spečena, násilně bylo je od sebe trhati.

Naloženy první sáně; odtáhli je ke svahu. Usadil se na předku silný muž, podepřel nohy na příčku mezi obě sanice vpravenou, objal zobákovitě zahnuté konce sanic oběma ramenoma, vzal do pravice těžké, železem okované bidlo, jímž běh i směr saní brzdil a řídil. Opřelo se jich několik do saní, ty pohnuly se na svislém svahu, šouply se níže, pomalu, rychleji, vždy rychleji, až s větrem o závod, vlastní puzeny tíží, uháněly. Syčely, hvízdaly táhlým, vysokým tónem, až dolů doběhly, kde je vůdce jejich zastavil. Za dvě minuty vykonaly cestu přes dvě stě metrů dlouhou. Dole je očekávali lidé, kteří ihned stranou je zatáhli a dříví skládati se jali. Za pět minut přiběhly druhé sáně, pak třetí, pak čtvrté. Když ty doběhly, všecek zástup, který byl nahoře nakládal, hnul se dolů, aby nápomocen byl při skládání a pak saně opět nahoru vytáhl.

Svážení dříví po saních jest práce nad míru obtížná a nebezpečná, která vyžaduje neobyčejné síly, velkého cviku a nemalé obratnosti a chladnokrevnosti. Kdyby člověk běh jejich řídící dost málo při brzdění se opozdil, sáně by se v letu překotily, z dráhy vyšinuly, střemhlav Bůh ví kam zaletěly. Není roku, aby doprava tou cestou obětí nevyžadovala. Kdo je sečte, ty oběti neznané, které rodí se a mrou v zapomenutém světě? Pláčou vdovy a siroty, to je všechno; pláčou v chudých chatách, v očazených dýmem jizbách, na malých hřbitůvcích, kde sotva tu a tam stojí černý kříž s nápisem záhy vybledlým – ale přes hradby hor pláč a kvílení nezazní, ohlasu nebudí. Železná nutnost vládne tvrdou pěstí, nemilosrdná pata její zdrcujícím krokem přechází přes všecko, co by zprotiviti se zamýšlelo.

Když dřevorubci sváželi po tři dni dříví polenové, a dráha ve sněhu hodně ssedla a jako zrcadlo hladkou se stala, přišly na řadu klády. Nakládají se tím způsobem, že se připoutají k saním v polovici délky své; je-li kláda velmi silná, jako tehdy sta a sta jich bývalo, naloží se jen jedna; jsou-li slabší, připoutají se dvě, tři i čtyři. Muž, který směr saní

i běh jejich řídí, usedne před kládou, natáhne nohy a bidlem řídí i brzdí. Jest zajisté jízda s kládami ještě mnohem nebezpečnější a vyžaduje ještě větší síly a dovednosti, ježto hřmotná, dlouhá hmota se tetelí jak obrovská struna, a běda nešťastníkovi, který by se neudržel: vymrštilo by ho do vzduchu letem divým prchající drvo, jako tetiva mrskne šípem…

„Skoro týden už trvá ta pohoda," radoval se revírník, vida, že už přes sto klad dole nakupeno, mezi nimi četní velikáni, skoro sáh v průměru mající, mrtvoly pralesa, které snad už padesát let ve vlhkém mechu ležely, větrem a vlastní tíhou, nikoli rukou lidskou sklány byvše; pouze setlelý povrch odstranila sekera dřevorubců, vnitřek byl zdráv a huten, kyselinou rašelinaté půdy uchován, nejlepší materiál na resonanční prkénka.

„Ještě tři takové dni kdyby se vydařily, všecko je dole – ale zítra je štědrý večer, v poledne přestane se dělat." Ležela jakási výčitka v tónu slov, reptání proti svatému obyčeji. Mluvčí sám ihned to zpozoroval, zarazil se a chtě tvrdá slova opraviti dodal: „Ale dobře je, ať si chudáci odpočinou; snad i po svátcích bude pěkně."

Po celý ten čas, co se dříví vozilo, vařili si dřevorubci oběd svůj pod širým nebem; ani revírník s příručím svým domů jíst nechodili. Doma mladá paní ve společnosti staré Nany trávila čas jak mohla; ta stará celý den povídala, a panička naposlouchala se stokrát slyšených věcí a příhod. Neveselé asi byly, neboť v den, jenž předcházel štědrý večer, zavzdychla si ubohá a zvolala: „Nany, Nany! smutno je tu, smutno k smrti; mně se stýská." Když manžel za pozdního večera domů se vrátil, viděl stopy slz na řasách a vlhké oči. „Smutno-li ti, Zdeničko?" Nemohla se udržeti, dala se do usedavého pláče: „Jak pak by mi smutno nebylo?" vzlykala, „není co dělat, a pak, zítra štědrý den, přicházejí myšlénky na matičku, na malé bratry…"

Projel mu stesk její srdcem jak ostrý nůž. „Odpusť, Zdeničko – já starý, zkušený, měl jsem s to míti rozum. Vinu těžkou jsem na sebe

uvalil, že jsem tebe mladou do té pouště zavlekl. Jaký jsem já sobec!“

„Nejsi sobec, jsi šlechetný člověk,“ v slzách se usmívala – „ale pořád mi přichází na mysl matička… Odpusť, snad přivyknu, ale jsou to první vánoce, jež daleko od ní trávím.“

Opět se dala do pláče tak žalostného, hořkého, že bolno bylo na ni patřiti. On mlčky usedl, dlaněmi tváře si zakryl. Hořké myšlénky se v něm rodily. Utrmácený, promrzlý domů přišel z tvrdé služby své; pěkného přivítání se mu dostalo! Tak se na ni těšil a nyní? Nebylo mu lépe, když sám tu býval?… Ve dne se lopotil, v noci spal. Žádná radost, ale žádný též zármutek; žádné světlo, ale žádný též stín.

Příručí věci jinak bral. Mladé, pružné jeho tělo na zdejší námahy brzy přivyklo, i na obručích chodit se naučil. Každé noci opakovaly se výpravy, jež z myslivny do hajnice podnikal; revírník snad o nich zvěděl, snad jenom je tušil, ale té chvíle, když viděl smutek v domě svém, řekl si že ten nerozvážný mladík věci lépe rozumí než on: sem patří takové ženy, jakou jest hajného dcera; té se tu stýskat nebude: každá rostlina ve svém ponebí, každý člověk ve svém světě…

Druhého dne časně ráno už všecko téměř obyvatelstvo Pürstlinské opět se ocitlo na Špicberku. Spouštěly se sáně s kladami. Krásný zimní den, jako všecky předchozí; slunce už minulo Luzný a plným světlem svým ozařovalo pláň podle potoka. Revírník stál nahoře, právě kde se klonil svah, příručí dole blíž potoka, kde nakupeny svezené dolů klády. Právě vytaženy nahoru čtvrté sáně. „Jedenáct hodin,“ vece revírník, „ještě jednou dolů s nákladem, potom domů! Ani minuty více se nezdržíme, svatý je čas…“ a po chvíli, usmívaje se: „Švestková omáčka čeká.“

„Ba, čeká,“ odvěce obstárlý jeden drvař, „a děti se na ni těší…“

„Složit se ještě dole musejí klády,“ vmísil se hajný do řeči; „saní tu nechati nelze, kdo ručí za to, že pohoda potrvá.“

Naložili kládu na první sáně, kládu jedinou, tři sáhy dlouhou, dva muži by ji nebyli objali; strašná tíha, hrozná práce; deset lidí nasadilo

páky – bylo děsno na ně patřit, každý sval napjat, že přetrhnouti se hrozil. „Ha! hou! ha! hou!“ křičeli všichni odměřeně, v taktu, aby rázem zasadili, stejně povolili; konečně ji měli, kde patřilo, a připoutali ji. Jeden z mladších sedl, sáně se hnuly, šťastně dolů se dostaly. Na druhé sáně přišly tři menší kmeny, čtyři sáhy dlouhé. Snad se pamatuje čtenář na dřevorubce, který začátkem naší historie v kruhu svých tovaryšů vypravoval o kulturách v kraji, a jemuž přihodilo se neštěstí, že jím kácený strom vlastní jeho dítě zabil. Ten usadil se na saních a vzal bidlo do ruky.

V tom zpozoroval revírník, že krev se prýští skrze šedé vlněné rukavice. „Matýsku! vám krvácí ruka, ať jede někdo jiný; slezte!“

„To nic není, milostpane,“ odvece oslovený, „malá odřenina, s tou už jedu po páté.“

„Nevídáno,“ pravil hajný, který v té chvíli přistoupil, „ten si z toho málo dělá, pane revírníku; ti chlapi mají ruce z kamene. Jen ať jede tento, umí to lépe než ti druzí.“

Revírník pokrčil ramenoma, a Matýsek se spustil. Zzzzz… zněly sáně. V tom, asi na čtvrtině cesty vylítlo drvaři bidlo z ruky, sáně udělaly skok jako raněný buvol a pádily, pádily, zadkem z počátku stranou, pak do výše. Bylo lze vidět, jak muž se zoufale drží, i rukama objal trámy. „Ježíši, Maria!“ vzkřiklo vše nahoře, a lidé pádili svahem dolů za letícími saněmi… „Ježíši, Maria!“ odpovídal pronikavě ohlas z dola, kde ponejvíce stály ženy, mezi nimi i žena toho chudáka.

Sáně právě dojížděly k místu, kde smyk trochu v levo bočil, aby se vyhnul kolmé zdi, ve kterou v pravo, as dvacet kroků od něho, svah přicházel; dole propast porostlá lesem, jehožto stromy temeny svými, sněhem pokrytými, téměř stejné byly výše s onou stěnou.

Jak sáně zatáčky dojely, vyšinuly se v divém úprku ze smyku, na stranu se převrhly, několikráte se překotily. Zařinčely přetrhané řetězy, a muž vpředu klad se držící, u vysokém oblouku vyhozen do povětří, letěl směrem ku příkré stráni. Viděli všichni v němém úžase, jak

dopadl na sněhovou přikrývku černých větví smrkových; ta pod ním se probořila, praskalo to ve větvích, a zdola k nim zavzněl hřmotný, temný pád…

Dole ticho, nahoře pláč a zoufalé volání. Několik mužů, kteří měli s sebou obruče, spustili se oklikami do propasti; revírník byl mezi nimi. Uběhlo půl hodiny, nežli se dostali dolů. Našli ubohého Matýska, byl živ, ani smyslů zbaven nebyl, avšak, milý Bože! ve strašném stavu. Hluboce byl zaryt v kyprém sněhu, vůkol krví jeho zbarveném; na čele zela hrozná rána, končetiny byly polámány, z úst šla krev, o vnitřním pohmoždění svědčící.

„Se mnou je konec," šeptaly ssinalé rty – „ach, pošlete pro kněze."

Pro kněze! Plných šest hodin do Rehberka, i když sníh krokům nebrání! Hrůza je obešla…. Revírníkovi, který k raněnému přiklekl, vytryskly slzy. „Štědrý večer!" zvolal bolestně – „tohle je štědrý večer toho ubožáka, nadělení jeho ženě a ubohým dětem!"

Upravili nosítka, naložili na ně na smrt raněného, jenž trpěl beze slov, bez nářku, pečlivě pod něj položili měkkou chvoj, každý svlekl kus oděvu, aby ho teple přikryli, a donesli ho k dolejšímu konci smyku. Srdcelomný pláč jeho ženy a dvanáctiletého synka jej uvítal.

Pak ho naložili na jediné sáně, které byly dole, a všeho zanechavše všichni domů se ubírali.

Pomalu, bez lichého slova, ubíral se chmurný průvod k domovu; polední slunce jarým svým světlem ozařovalo ty sehnuté, udřené postavy mužů s tvářemi nehybnými, s tvrdými rysy jako z kamene vytesanými. „Zase jeden! kdy dojde na nás?" – ta němá otázka četla se v každém pohledu. Ženy a děti tiše plakaly.

„Vodu! dejte mi pít!" sténal raněný, jehožto zčernalé rty v horečném úpalu se chvěly.

Katy odskočila k blízkému potoku, jehožto tmavé vlny zima jen tu a tam pod led upoutala; hluboce bořily se jí nohy do klamného sněhu,

nicméně doběhla, vody do hlíněného džbánku nabrala, nešťastnému občerstvení donesla.

Došli, uložili raněného na lůžko jeho. Volal bez ustání po kněz! „Hříchy tlačí, och! dejte mi s Bohem se smířit!“

Pohledli na sebe mužové, němě v kruhu si přikyvovali. „Upokoj se, Matýsku,“ vece starý, jednooký, „půjdeme ti pro kněze; jen do zítřka vyčkej, zítra tu bude.“

„Och, ty můj Bože, Pane Ježíši, jenž jsi na kříži za naše hříchy skonal, do zítřka popřej žíti, abych smyl viny své,“ modlil se ubožák. Stáli kolem lůžka druhové jeho, sepjali ruce v němé modlitbě, tři pak se sebrali, ihned na cestu do Rehberku se vydali.

Revírník přišel domů a vypravoval, co se stalo. Mladá panička, jak to slyšela, hned, že ho půjde ošetřovat. Tentam byl stesk po domovu, po matičce. Bleskem zjevilo se jí povolání ženy: těšiti v zármutku, slzy plačících utírati, v nemoci a utrpení pomáhati. Sebrala, kde co občerstvujícího měla, šťávu malinovou, zadělané ovoce, limonku, a jak byla, dolů do ubohé chaty pospíchala. Vešla. Necítila dusného vzduchu ani pekelného horka, jež vstříc jí sálalo. Žena Matýskova, vidouc mladou paničku, tupě k ní oči vznesla; v prosté své duši neuměla si vysvětliti, proč k nim přišla. „Kde je? Kde je?“ tázala se paní. Dvě velké slzy vytryskly z kalných očí; němě prstem ukázala na postel v koutě.

„Přineste vodu!“ velela paní. V mozku ženy jako by se rozbřesklo; přinesla škopíček čerstvé vody. Mladé paní jako by pud přirozený vnukl, co by činiti bylo. Sehnula se k těžce dýchajícímu, omyla mu ránu na čele, podložila polštáře pod polámané údy, a když dost podušek nebylo, do myslivny pro své poslala. Pak mu dala píti lahodných šťáv; bílou ručkou svou hladila zvětralou, osmáhlou tvář ubožákovu, i černé, rozpukané ruce jeho, pokryté tvrdými jako kůra mozoly. „Jak je vám, můj zlatý?“ jednou dvakrát se tázala. Raněný pozdvihl k ní horečným leskem zářící pohled. „Dobře! lépe! Bůh vám zaplať, paničko!“

Usedla k hlavám, střehla dýchání jeho; že pak raněnému často bylo změniti polohu a síly její i ženy jeho nedostačovaly, aby mu bez bolesti pomohly, poslala pro Katy. Děvče ihned přišlo, a tak všecky tři v práci se dělily.

Sklonil se den, slunce zapadlo, zavítal večer, štědrý večer. Venku na náspu pádný krok; zavrzly dvéře, cvakla klika dřevěná – vešel revírník.

„Jak se mu vede?“

„Pst! ticho, spí.“

„Nepůjdeš domů ženuško?“ zašeptal, „čas k večeři.“

Obrátila se k dívce: „Katy, pobuďte tu hodinku, opět se vrátím.“

Pak šla s manželem; vyšli ven na chladný vzduch; rusé kadeře lpěly na upoceném čílku. Viděl to, v teplý šat ji zaobalil. Oči k němu pozdvižené zářily svatým jakýmsi plamenem. Po cestě rozmlouvala: „Takový ubožák! Ta žena to neumí, má tvrdé ruce. Bylo mu volno, když jsem mu přispěla. Bůh sám mi ho svěřil, chtěje mi naštědřiti, abych dobrý skutek vykonala. Nejsem tu nadarmo.“ – I jemu bylo blaze, přesvědčil se, jak je dobrá, jemnocitná.

Jak povečeřeli, hned opět k odchodu se měla; umyslila si, že probdí noc u nešťastníka. Pravil, že tam pobude s ní. Nesvolila: „Zůstav to mně samotné. K čemu bys tam seděl? Vy mužští jste hřmotní, neumíte s nemocnými zacházeti; marně bys mi překážel.“ Doprovodil ji, pak se musel vrátiti.

Usedla opětně k chorému a ošetřovala ho jako matka své dítě. Poslala Katy domů, ta však po krátké době opět se vrátila, dokládajíc se, že doma nebude, že noc s ní probdí, že se v ošetřování budou střídati.

V noci fantaz o raněného se pokoušela; brzy jektaly rty nesrozumitelná slova, brzy v prázdno upíraje plamenný zrak, sám na sebe žaloval. „Ano, dítě jsem zabil – kořalka, čertův dar! Na Boha jsem zapomněl… pýcha! ba, pýcha, obžerství, hněv, lenost, smilstvo, závist, lakota – všech sedm smrtelných hříchů, kdekterý, všechny jsem je páchal… není možno, aby Bůh mi odpustil… Ale, zoufat člověk nemá…

pokání má činit… ale, kde že pokání? Není kněze… nekajicně trvám až do smrti… Duše proklatých hoří v pekle, obcházejí v lesích a po slujích po močálech, klidu nenalézajíce…“

Hrůza mladou paní pojala. „Nevěřte, nevěřte,“ šeptala žena jeho, „byl odjakživa hodný člověk, kuřeti neublížil. Neštěstí měl s děckem, padající dřevo je zabilo, tu vinu odpykal v Písku.“ Katy stála tu s rukama sepjatýma, pak se k němu sklonila. „Co to mluvíš, Matýsku, vždyť jsi hodný člověk…“

Nemocný na ni upřel zrak, rád by byl ruku pozvedl, ale nemohl: „Jdi ode mne, tys toho krvavého, který lidí střílí,“ blábolily jeho rty, „ano, lidi střílí jako lišky… Ale ty“ – zraky jeho otočily se na mladou paní – „ale ty, kdo jsi ty? Tys dojista světlý anděl, jehož Bůh poslal. Odejdi odsud, zde není tvůj svět, zde vládne hřích a krvavá vina, sem ty nepatříš…“

Mladá paní hluboce byla dojata, chlácholila nemocného podle možnosti, ale ten pořád: „Odejdi odsud! nepřebývej zde!“

Déle než hodinu trval horečný záchvat, pak raněný utichl. Těžce ale pravidelně dech se dral z dmoucích se prsou; – spal.

Ticho vůkol; louč buková hořela nad škopkem, kmitavé světlo vrhala na tři ženy, mladou rusovlasou v hlavách nemocného, mladou černobrvou u noh jeho, obě krásné svým způsobem, uprostřed nich obstárlou, usouženou, osmáhlých tváří, zoraných vráskami.

Ob čas buď ta, buď ona nemocnému posloužila, píti podala; někdy ta, někdy ona hlavu sklonila, trochu podřímla. I stávalo se, že dohořela louč, oharek syče do vody padl, pak čirá tma je objala. Svítil sice venku plný měsíc, ale malým okénkem ani jediný paprsek cesty nenašel, a tma tmoucí vládla, až ženě raněného podařilo se novou zažíci louč. Tať byla svatá noc mladé paní na Pürstlinku. Teprve k ránu domů se odebrala, všecka únavou, rozčilením, soucitem překonána.

Sotva Bůh den dal, přišla opět. Nemocný trpěl strašně, při úplném vědomí; nic bolestem ve zlomených údech úlevy nedalo. Jizba pořád

byla plna, všichni soudruzi i ženy jejich navštívit ho přišli. – „Umřít musím," bědoval na lůžku svém, „umírám, smrt cítím… a kněz nejde."

V poledne kněz přišel i s třemi muži, kteří se proň vydali. Pozdě v noci do Rehberka došli, časně ráno se s ním společně vypravili. Nebyli by došli, kdyby na štěstí Máderští už půl cesty do Pürstlinka nebyli prorazili, protože v pile bylo potřebí klad, jichž po svátcích dovážeti hodlali. Z Mádru do Rehberka cesta přec už byla schůdnější, ač místy hlubokými závějemi zanesena.

Když ráno vyšli, pohoda se změnila; vlažný vítr od jihu jim do obličejů vál, na jižním nebi kupily se mraky. Mlčky, s tělem Páně pod pláštěm bral se s nimi kněz, mladoučký, krátce před tím časem vysvěcený, vysoký, štíhlý, jiného světa dítě. Bylo jim ho líto, báli se, že té cesty nesnese; hledali proň povoz, ale nenašli. „Bude táti," tvrdili sedláci, „dobytek i sáně v závějích uvíznou." Musili se vydati pěšky. Cesta bez konce, s vrchu dolů, zase do vrchu; sníh pod nohama povoloval, v hrudách na podešvy se lepil. „Je mu zle, pane pátere," pobízeli, „tuze je mu zle, sotva na živu ho zastanem." Rychleji, rychleji ucházeli, co síly stačily; ubohému mladému knězi studený pot strachem vyvstával, když pomyslil, že by pozdě s útěchou přijíti mohl. Bylo vidět, že k Všemohoucímu se modlil, aby mu dal sílu, aby měl slitování s nešťastným trpitelem, který tak toužebně ho očekával.

Už byli za Mádrem uprostřed černého lesa, který jim obzor uzavíral. Zde byla chůze lepší, protože stromy před větrem chránily. Poslední hodina však byla nejhorší; cesta neproražená, kněz na obručích choditi neuměl, pod ním sníh se bořil, že přes pás zapadal. Museli ho vzíti mezi sebe, téměř ho unášeti.

Konečně přišli. „Je živ?" volali na jakousi ženu, která, spatřivši je z daleka, vstříc se jim brala.

„Živ! živ!" odpověděla, „ale sotva hodinu vydrží; chrlí krev."

Vstoupili do ubohého příbytku. Matýsek skoro umíraje obrátil ke knězi oči; takové nebeské štěstí v tom pohledu, že kdo viděl, do smrti

nezapomene. Takový ubožák, jeho celý život jedno strádání, bez konce lopota, dření a práce, ale šťastně umírá.

Raněný vyzpovídal se, přijal tělo Páně, a klid duši se vrátil; za dvě hodiny skonal.

Venku se rozprostřelo šero, Luzný i Marberk zmizely v černých oblacích, o stráně Plattenhausenu odrazil se příboj mraků, na planinu Pürstlinskou se převalil. Zaskučel vítr jako teplý föhn Alpský, setřásl se stromů hustý sníh, který větve kryl i rozčechranou chvoj. Vlažné kapky deště padaly na sníh s účinkem kapek roztavšího olova.

Revírník, který k sobě pozval mladého kněze, když povinnosti úřadu svého zadost byl učinil, obrátil se k hosti svému: „Nelze vám odejíti, pane pátere, ani do Mádru byste nedošel; za dvě hodiny sníh tak bude rozmočen, že byste v té ledové kaši utonul."

„Mně jen o jedno běží," odvěce kněz, – „náš pan farář je stařičký, kdyby jinde něco se událo –"

„Nic naplat, kdyby mor v širošíré vaší osadě vypukl, nemůžete odsud; buďte rád, že jste se sem dostal. Zdá se, že Bůh sám chtěl, aby nezemřel onen chudák bez vaší útěchy."

Rozhovořili se pak o slastech duchovní správy v těchto nelítostných horách; Rehberský pan kaplan ovšem mnoho zkušeností neměl, avšak i ta trocha postačila, by mladou paní poděsil. Lid je v celku hodný a dobrácký, při tom však surový, nevzdělaný, plný nesmyslných pověr a divných názorů mravních.

„Tací jsou lidé," pokračoval kaplan, „ale horší je příroda, ta tu slitování nezná. V opuštěnosti žijeme na faře, bez společnosti duševně a vzděláním nám rovné; to ducha moří. Pak ven v zimě v létě, za vedra slunečního, za deště a mrazu do špinavých děr plných nečistoty a nákazy. Nevím, jakým divem náš pan farář tu žije plných čtyřicet let, ale u něho už přes dvacet kaplanů se vystřídalo, z nichž tři v mladém věku umřeli; ostatní žádali pryč, ježto buď námaha jim zdraví podvrátila, buď odloučenost, samota duši zkázou hrozila. Kněz je člověk jako jiný,

na to se tak rádo zapomíná. Pak často tvrdý, nemilosrdný ortel se pronáší, a nikdo neví, jaké boje ubohé srdce přestálo.“

Samota duši zkázou hrozila! Příručímu nebylo jaksi volno při slovech těch, hlava na prsa se sklonila, oči na podlahu se zahleděly. Mladá panička se zachvěla, ta slova divně se jí dotkla, ani nevěděla, proč.

„Zkázu na duši?“ tiše se ptala – „a vy?“

Pohledl na ni přísným a přec laskavým okem: „U nás je zříkání,“ odtušil klidně, pln pokory. –

Nebyl radostný onen boží hod vánoční; v srdcích bylo smutno, pochmurno jako v přírodě. Jinde lidé se veselí u teplého krbu, narození Páně v milionech srdcí dochází ohlasu; zde příroda v zimě radovati se nedá, buď upne člověka do čtyř stěn příbytku, k úplné nečinnosti ho odsuzujíc, buď aby, co zmeškal, dohonil, do úmorné lopoty ho žene, všeliká osidla životu i zdraví kladouc. Veselost jest dcera práce s oddechem se střídající; aby se jí dařilo, třeba pospolitosti a sdružení. Báje o idylické samotě zrodila se v mozku básníků, lidí rozkošemi přesycených nebo namáháním unavených.

V noci obrátil se vítr, od západu vál; déšť proměnil se v drobný sníh; šero opětně jako počátkem zimy. Dobře bylo, že utuhlý mokrem sníh pevně ležel, jinak by metelice všecky cesty byla zasypala, všecku práci lidskou byla zničila.

„Není možná, pane pátere, nelze vám se vydati,“ pravil revírník, když kněz k odchodu se chystal. „Padající sníh nedá prozříti, stopy zavívá; neomylně byste zbloudil, tím spíše, ježto sotva kdo z dřevorubců by s vámi šel. Bude-li zítra jen trochu pohoda, odvezou zvěčnělého bez toho k vám a pak půjdou všichni ho doprovodit; vyšlapou cestu, lehko se vám půjde. Nezbývá nic jiného, už námi musíte vzíti zavděk.“

Kaplan nahlédl, že nezbývá než oddati se do vyšší vůle.

Druhého dne bylo jakž takž. Burácel sice vítr vlhký, mrazivý, nesněžilo však, jen chvílemi padaly drobné krupky. „Je to štěstí,“ povídali dřevorubci sborem, i plačící ženy si dosvědčovaly. Ráno, jen svítati

počalo, tři z mužů došli k revírníkovi, žádajíce za dovolení, by směli nebožtíka odvézti k věčnému odpočinku do Rehberka. „Půjdem s ním všichni," pravili, „byl druh náš po mnohá léta; snad dnes ještě, snad zítra se vrátíme, jak Bůh čas dá." A jeden dodal: „Pohody třeba užiti; kdo stojí za zítřek? Jsou případy, že tři, čtyři neděle nebožtík v domě leží, než na hřbitov odvézti ho lze." Revírník ovšem zhola ničeho nenamítal, dosti slyšel o takých případech; ani slovem se nezmínil o nutné práci, ba přislíbil, že sám se pohřbu súčastní, jak ostatní.

Stloukli rakev ze čtyř hrubých prken a dvou prkének; nemajíce černé barvy, nenatřeli jí, toliko řežnou plachtou přikryli a na sáně naložili. Zapřáhli do saní čtyři kravičky, i hnul se průvod, sotva sluníčko rudou září olemovalo trhané mraky a šedé mlhy k východu spějící. Že však bylo sněhu mnoho a krávy po břicho zapadaly, třeba bylo prorážeti jim cestu lopatami a rýči. Vše, co na Pürstlinku žilo, provázelo zvěčnělého na poslední jeho cestě. Některé ženy ovšem, mezi nimi i mladá paní revírníková, jakož i děti, došedše ke kříži asi tisíc kroků za myslivnou směrem k Mádru stojícímu, opět se vrátily, ostatní pojal les, kterým cesta vedla. Tuhá práce i tato poslední pocta, kterou druhu svému prokazovali. Prorazili kus cesty, odmetli sníh, udupali dráhu, opět za rakev se vrátili; společně, jednotvárným tónem pronesli modlitbu, sto, dvě stě kroků za rakví kráčeli. Nové závěje. Znova jim bylo ku předu se dáti, znova dráhu raziti. Kdo ví, zda by dopoledne byli přibyli do Mádru, kdyby tamní lidé, zpraveni byvše, že bude-li pohoda, pohřební průvod na cestu se vydá, nebyli vstříc jim přišli a cestu upravili.

Od té chvíle nastal pořádek v průvodu; po dvou za rakví kráčet nepřestávali. Ženy majíce hlavy zahalené v černé šátky, bradu a ústa pak v bílé, tiše plakaly; tváře mužů byly nehybné, jak z bronzu vyřezané.

„Chudák Matýs," pravil jakýsi stařec z Mádru došlý, „brzy odešel! Ale slávy se mu dostalo, rád ho Pánbůh má! Pan páter ho doprovází až

z Pürstlinku; třeba nebyl v ornátě, ale přece ho provází. Komu z nás se té cti dostane?“

Posvědčil druhý, hlavou přikývl: „Nu, zasloužil si slávy,“ vece; „mnoho ubožák zkusil, těžké bylo navštívení. Čím se provinil, těžce toho odpykal.“

V Mádru průvod ani se nezastavil, teprve v Chynicích trochu si oddechli, něco pojedli; pak dál, dál, s vrchu dolů, zas do vrchu, zas dolů až k průplavu, zas nahoru přes Schätzenwald a Schlösselwald, podle staletého bukového lesa, po němž dnes jen nepatrná zbyla památka. Ve tři hodiny odpoledne stanuli před Rehberskou farou; starý pán farář, byv jakýmsi hošíkem ze Schlösselwaldu o blížícím se průvodu zpraven, v ornátě vstříc jim vycházel.

„Pane pátere, pro Ježíšovy rány!“ křičel jakýsi pronikavý ženský hlas, „hned, bez meškání na Grünberskou huť! Od včerejška tam umírá babička. Velebný pan farář nemohl, musel dnes ráno k starému Wastlovi na Sekerskou stráň; před hodinkou se vrátil, všecek utrmácen.“

„Již jdu, již jdu!“ vece mladý kněz, vyměniv málo slov s farářem.

Průvod z Pürstlinka přibylý odebral se do kostela, kde rakev vykropili, co hrobař na rychlo zavolaný vykopal hrob; několik mužů mu pomohlo, aby práce rychleji se vykonala.

Již se silně přitmívalo, když se žluté hroudy sypaly s třeskotem na prostou rakev, poslední lůžko ubohého Matýska. Poplakala žena, pokvílely siroty, poznamenal kde kdo křížem čerstvý rov, a ticho zavládlo na malém hřbitově.

Venku, u dveří hřbitovních na kolena do sněhu padla usoužená žena, rukama zalomila.

„Co bude ze mne? co z dětí? Můj Bože, proč jsi nás opustil!“

Přistoupil k ní revírník. „Upokojte se, matko! Dopíšu knížeti pánu, že manžel váš v jeho službě zahynul; kníže pán vás neopustí!“

Ba neopustí! Jdi do širých hvozdů Pošumavských, milý čtenáři; projdi je na všecky strany a ptej se. Krutá je práce, nemilosrdná je pří-

roda, ale není člověka poctivého, jehož by kníže Schwarzenberg v hladu a bídě byl zůstavil, když člověk ten v jeho službách pracoval. Nenamítej, že prostá je povinnost, postarati se o ty, z jichž kdo mozolů tyje – ba, poptej se, zda zbohatl kníže z nevlídných hvozdů těch, zda výnosné v nich hospodářství.

Pürstlinští po pohřbu sešli se v hospodě, pohodovali, popili na čest a slávu zvěčnělého Matýska, a ráno, ještě než slunce vyšlo, opět na cestu k domovu všichni pospolu se vydali. Revírník s příručím strávili noc na faře. Když se pan páter vrátil z Grünberské huti, oba už spali. Jak byli přišli, tak i s dřevaři svými společně se vrátili.

VII.

V Pürstlinku všecko se vrátilo do starých, obvyklých kolejí. Se Špicberského smyku sjížděly jako by se nic nebylo stalo. Bylo tam živo i hlučno, až poslední kláda, poslední poleno dole se ocitly. Pak nastalo vláčení trámů do Mádru a k nádržkám, práce k nevypsání těžká, namáhavá. Snad bylo dobře, že pohoda nepotrvala; přišly nové sněhy, nové chumelice, nové tmy a mlhy, které všecku práci přetrhly, k dlouhé nečinnosti odsuzovaly; tak střídaly se doby svízelův i nudy.

A jako venku mlha i sluneční svit, déšť i mráz, mrtvé ticho i burácení větru se střídaly, tak i v srdcích těch, jež osud postavil v odlehlé tyto končiny, jinému urvav je světu, bouře touhy s mrtvou střídaly se skleslostí.

Příručí nanovo se vrátil k úmyslu svému povznésti, poněkud vzdělati prosté děvče, dítko lesů těch. Pohněvali se, opět se smířili. Na mladou paní v myslivně opět a opět přicházely černé myšlénky, touha po domově a jiném životě. Masopust! Bože, jak bývalo v Budějovicích! Maminka obskakovala, stužku, květinku připínala, aby Zdeničkа byla hezká. Parketovaný sál, samé světlo. – „Až já budu zahradnicí, salátu ti dám –“ jak jí zněl v uších, ten třasák. Hlouposti! vždyť už není tak mladá. – Ale maminku kdyby tu měla, aby jí povídala, jen den kdyby ji tu měla, jen hodinku! Pořád ta stará Nany, která, když nemluví o krávách a vepřích naplňuje fantasii její nesmyslným povídáním o strašidlech lesních, vzpomínáním na všecky nehody a neštěstí, které po čas jejího života a sto let před jejím narozením se udály v širošírých lesích,

jak českých tak bavorských. Nemohla si pomoci, hrozná tesknota na ni chodila, tak že plakala, až ji oči pálily.

Když pak viděl manžel její uplakané oči, zarosené řasy, neušlo jí, jak velice se rmoutí. Tak dobrý, srdečný, šlechetný byl, a tak krásný v mužné své síle! Měla ho ráda, ó, velmi ráda, o tom v pochybnostech nebyla. Vzpomněla si na své družky, které se před ní provdaly. Tu byla Stáza Kovářovic – vzala si aktuára. Fuj! Tenký jako provázek, suchý jako šindel, na lících několik chloupků, které bez ustání přičesával. Pak tu byla Márinka Kostecká. Ta udělala štěstí! Dostala trojnásobného domácího pána, tlustého jako sud, ač mu bylo teprve třicet let. Ten člověk patrně odříkával denně od rána do večera litanii: Vepřovou pečeni! Skopovou kýtu! Martinskou husu! Paštiku z husích jater! vyslyš nás! Od prázdného žaludku! – od sklenice čerstvé vody, vysvoboď nás Pane! atd. A což teprve Amálka doktorovic, tak hezké děvče, a takového komedianta si vzala, toho Bečvářika kupce, který myslel, že má ukrutného ducha, a samé hlouposti mluvil, jako tlampač o selských veselkách. Jak by jí všecky ty záviděly, kdyby ji viděly po boku jejího manžela, takhle na náměstí pod loubím nebo v městském sadu. To by přec nebyla hříšná pýcha, kdyby se jím pochlubila. To je to! Není-li to k zoufání, že žádná, žádná neví, jak je krásný a statný?

Ale ještě něco tou hlavičkou se vrtělo. Příroda nadarmo nevštípila v srdce ženám touhu po maminkování; nemají-li vlastních dítek, přenášejí mateřskou něžnost na jiné lidi, třebas i na němou tvář. A Zdenička mateřskou starostlivost přenesla na – příručího. Chudák, tak mladý, o celá dvě léta mladší než ona, a tak sám tu, bez matky, která by ho varovala. A měl by toho potřebí! Není-liž to hrůza, tak nadějný mladík, a spouští se s takovým nevzdělaným děvčetem. Ve dne v noci ji ta myšlénka hnětla; tak ráda by pozdvihla výstražného svého hlasu, jen kdyby se to slušelo. Byla přesvědčena, že by mladík na její slovo dal, tak něžně, tak v pravdě mateřsky by mu domluvila. Řekla to muži svému, ale ten prostě jí odpověděl: „Je to marné, Zdeničko; kdyby

chtěl poslechnouti, byl by dal na má slova.“ – Však ona by to jinak s ním uměla, v takových věcech mužští nemají taktu. – Ošklivá holka ta Katy; nemohla se na ni bez hořkosti podívat. Jak se může opovážiti, taková –? Řekla jednou svému manželu, že nejlépe by bylo oženiti Svijanského, aby z těch pout se dostal. Smál se jí; nač prý by se příručí ženil, jak by ženu uživil? Ona, že ví o bohaté nevěstě, tuze bohaté. Na to manžel, že příručí vůbec se ženiti nesmí, ženatého příručího že by žádné panstvo do služby nepřijalo. Bylo jí to s velikým podivením; prohlásila také, že to jest bezcitnost a ukrutenství; nebylo lze jí to vymluviti.

Leden, únor, březen – připlížily se jeden po druhém, stejným líným krokem přešly a zapadly v klín věčnosti. Sněhu pořád více, v březnu ho bylo nejvíce, protože nové spousty napadly a staré se nepohnuly; ale ke konci posledního toho měsíce přiletěly divé vichřice. Táhlým zvukem, bez ustání kvílela Meluzina, hučel vítr, praskaly větve setřásajíce husté přikrývky, jimiž oděla je zima. Neslýchané, strašné zvuky vydával les, jichž původ marně bys vyložiti sobě hleděl. Třeskot i praskot i šum, štěkot i vytí, chechtot i nezemských obrovských bytostí lání, ston i pláč.

Oteplil se vzduch dlouhým dnem, nastalo dusno. Rozplakala se nebesa, a déšť, časem hustý a drobný, pak zase přívalem padající, jal se splakovati s povrchu zemského sníh. Tisíce praménků se utvořilo pod ním, hluboké bystřiny, v nichž voda šumně se sbírala, proryly za krátko bílou hladinu. Žlutým, ječícím proudem uháněla zmohutnělá mladá Otava, břehy s sebou unášejíc; sto kalných potoků do objeti jejího spělo. Kdyby nebylo ranních mrazů, vody ty postačovaly by, aby všecka města podél zlatonosné řeky dočista byla zatopena; ale ranní přituha spoutává zběsilost jejich a nepřipouští, aby rázem spousty sněhu roztály.

Duben je nejhorší měsíc; více ještě než prosinec všecky lidské tvory v domech vězní. Ráno kluzké náledí, odpoledne a večer nesmírná bě-

lavá břečka, voda, kam jen noha stoupá. Na severních polohách tytéž závěje na mnoho metrů hluboké. Kam slunce nevniká, sníh houževnatě se drží, vodu s nebe padající napřed do sebe vssává jako houba, později tvrdne a tuhne tak, že voda po něm stéká jako po kamenných deskách; v květnu pořád ještě ty závěje ve stínu lesním, ba i v červnu ještě na některých místech se s nimi shledáš.

Ale duben minul jako celá zima; přišel květen a s ním jaro. Vyrážela hustá tráva na výsluní, vyskákaly pupence na všelikém křoví. Teplé vláhy dostavily se, a v průvodu jejich rachotil hrom, jehož rány stráně a lesy bez konce odrážely.

Živo bylo v myslivně. Mladý kníže přijel s několika kavalíry na tetřevy a tetřívky. Hajnému nastaly nemalé trampoty; bylo mu upravovati cesty do bezedných močálů, vypátrati stanoviště tokajících kohoutů, přiváděti pány k ráně. I na revírníka a na příručího došlo; ve dne v noci nebylo klidu. Ale, zaplať Pánbůh! duben minul, zima se poroučela. Panstvo bylo ve výtečné náladě; za jediný týden postříleli pět kohoutů, hajnému diškrece jen pršely. Mladá paní jen zářila; práce bylo dost, páni v myslivně nocovali, v myslivně se pro ně strojilo. Za to, jak dvorní byli ti páni! Věru, nebyla koketka, ale, kdež narodila se a vyrostla ženská bytost, jíž by srdečko nezabušilo, slyší-li: „Toť roztomilá panička, hezoučká, jako růže… Škoda jí, že tu v samotě kvete, její místo jinde by bylo.“ A mladý kníže dokonce děl, manželu jejímu po patriarchálním způsobu Schwarzenberském tykaje: „Slyšíš, Kořáne, tys poťouchlý ferina – kde pak jsi tu hezkou ženušku ulovil? Dej si na ni pozor! Ujišťuji tě, že co je lesních v Šumavských hvozdech, žádný takové krásky nemá.“

Mezi těmi pány šlechtici byl jeden mladý hrabě a ten, ďas ví kterak, vypátral Katy. Neušlo nikomu, Svijanskému ovšem nejméně, že panáček tento, kde jen mohl, otáčel se blíž hajnice, hledě všelikým způsobem dívku uviděti a s ní promluviti. Všickni démonové žárlivosti probudili se v srdci příručího, a přece mu nezbývalo než mlčeti, ba kníže

ke všemu ještě přidělil jej onomu šlechtici. Pomysleme si, jak mu bylo, když hrabě následujícím as tenorem k němu mluvil: „Vy, eh, tento, čert holka, samý oheň, eh, eh – z těch očí něco kouká, he… Však vy budete vědět, co? Patrně z kamene není, eh, eh…“

Jednoho rána dokonce hrabě zůstavil tetřevy ostatním a prohlásil, že zůstane doma, že ho bolí nohy; druzí se potutelně smáli, věděliť, jaké ty bolesti byly. Příručí byl přidělen jinému kavalírovi. S jakými city šel na hon, netěžko sobě pomysliti. Pan baron R…, jemuž měl býti k ruce, pán už poněkud obstárlý, nemluvil mu sice o Katy, měl však onoho dne čemu říkáme smolu; přišel dvakráte k ráně a po každé se chybil. Osopil se na Svijanského: „Vy jste trulant! tím vy jste vinen! Spíte snad? – A kníže pán, jemuž baron si stěžoval, že Svijanský mu pušku v čas nepodal, dobral si ho: „Svijanský, ani bych si byl nepomyslil, žes takový nešika! Jdi střílet babky!“

V mladíkovi všecko vřelo; divé myšlénky v jeho duši se rodily. Připadal si jako bídný otrok, jemuž bezohlední velitelé i srdce z těla vyrvati směli, aniž mohl slova říci. Kdo měl právo ke Katy? Což jí nemiloval, ač ještě předevčírem opak si tvrdil? Zlořečená Katy! Což pohledem svým, řečí očí svých, ono hrabátko přímo k podnikavosti nevyzývala? Ale hrabě mohl věděti, že jest jeho – čí by byla, když krom něho nikoho tu nebylo? Takovým způsobem po sobě šlapati nedá, aniž dovolí, aby nejsvětější city jeho byly uráženy. Nejsvětější city! Tou dobou byl skutečně přesvědčen, že byly svaté – ale nebylo tomu dávno, co svědomí jeho jinak je zvalo; ale to nic nedělá, nyní byly svaté, byly nejsvětější!

Pan hrabě je kavalír. Dobře; ale kavalír je člověk zrovna tak jak on, a nemá práva, rváti mu srdce z těla. Nemá, hrom aby do něho! Však se přesvědčí ještě dnes, a jestli – běda oběma! Skolí ho zítra v lese, kde tak mnohý již s duší se rozloučil – skolí ho jako dravé zvíře, ať cokoli z toho pojde. A ji uškrtí, slotu nehodnou…

Takové byly jeho myšlénky, když onoho jitra z honby se vracel.

Vrátili se; stolovali, hodovali páni, on jim přisluhoval s druhými mysliveckými, i onomu hraběti, kterého patrně nohy už nebolely; naléval mu sklínku za sklínkou, celé peklo maje v srdci. Slyšel, jak někteří si mladého kavalíra „nevinnými“ žerty dobírali. Ten se zubil, tu a tam slůvko prohodil, patrně, aby jim pořádné laskominy udělal – jeho tak málo při tom dbali, jako honicích psů pod stolem. Ukáže jim, ukáže, i kdyby to pravda nebylo, i kdyby panáček jen tak se chlubil! Což pak jest se ctí takové věci ve společnosti přetřásati, jimi se pochlubovati?

K večeru došel si na Katy. Vyhýbala se mu, vymykala jako hladká zmije; přec na konec v průjezdě ji zastavil, za ruku uchopil: „Osobo mizerná, co to s tím hrabátkem děláš?“ – „Pusť mne, budu křičet!“ – „Nepustím, křič jak chceš.“ – „Pusť!...“ – „Jak se ozveš, zabiju tebe i jeho!“ – Z jeho očí plál děsivý, hrozivý žár, lekla se ho, poprvé tak ho viděla. „Zbláznil jsi se?“ ptala se tiše, „což pak jsi mi, tři dni jsou tomu, nevypověděl lásky? Což pak jsi mi neřekl, abych si našla, koho chci?“ – „Tedy přece?“ – Stisknul jí rámě, až bolestí zaúpěla. V tom vycházela z jizby její matka. Odstrčil ji od sebe tak prudce, že bez mála by k zemi byla upadla; matka viděla ji vrávorati. „Co se tu děje, Katy?“ – „Nic; to jen tak; myslím, že je opilý.“

Mladík uháněl z hajnice, jak by pekelná smečka v patách ho pronásledovala...

Syré, pošmurné jitro. Trhané mraky uháněly po nebeské báni; tma vůkol, na východě sotva lehounce se šeřilo. Chladný větřík šuměl v rozčechraných větvích smrčí.

„Tak tedy na Vogelsteinskou nádržku?“ tázal se mladý hrabě příručího, který opět přidělen mu byv, do lesa s ním právě vstupoval. – „Ano, hraběcí milosti.“ – „Nu, a co myslíte, bude tam kohout?“ – „Sám jsem se nepřesvědčil, ale hajný mne ujistil, viděl ho tam třikrát.“ – „Eh, eh... proč mi tedy nedali hajného s sebou, když ten ho viděl, proč vás, příteli, eh, eh, jak že se jmenujete, tento?“ – „Svijanský.“ – „Ano,

ano, Svijanský, eh… to by mne mrzelo, kdybychom se vrátili s prázdnem. Včerejšek jsem promeškal, k vůli… eh –“

Kdyby byl mladý hrabě viděl pohled, jenž na něm utkvěl, dojista by mu volno nebylo bývalo v této samotě; ale neviděl ho. „Poslechněte, tento, eh – hloupé jméno, jak že vám říkají? eh?“ – „Svijanský, hraběcí milosti.“ – „Dobře; poslechněte tedy, eh, Janský, jestli toho kohouta srazím, dostanete desítku. Tak teď víte, dejte si pozor…“

Na opačné straně padla rána; temně zaduněla, desetkrát ozvěna ji opětovala.

„Ti mají štěstí,“ pravil hrabě; „máme my ještě daleko?“

„Půl hodiny, hraběcí milosti.“

Šli pořád; trochu poprchávalo. Jehličí smrčků vodou nasáklé celými proudy je zalilo, kdykoli houštinou se derouce o větev zavadili. Pokud pěšina mlázím je vedla, hrabě slova nepromluvil; kryl si obličej rukama, aby ostré jehličí ho nepošlehalo; časem mládenec klestil mu cestu tesákem; když pak došli jakés mýtiny, kde sníh ještě ležel, zakrývaje zpola četné vývraty a pahejly, rozvázal hrabě opět:

„Eh, vy, kamaráde, čertovo jméno, eh, nemohu si vzpomenouti –“

„Však si vzpomeneš, hňupe!“ bručel do sebe příručí; chrupání sněhu ovšem zvuk slov přehlušilo – pak nahlas: „Svijanský, hraběcí milosti.“ – „Eh, ano, Sipanský – vy, ferino, tu holku jistě znáte, eh, eh, co?“ – „Kterou holku, hraběcí milosti?“ tázal se příručí, tváře se, jako by nevěděl. – „Ale, ale, abyste nevěděl! tu černookou, tuším hajného že je, eh, však vy ji znáte lépe než já, eh,… vy jste tu s ní celý rok, a tento, upejpavá není, ani tvrdého srdce… Povídejte mi o ní, jak pak vy…“ – Příručí, který tajeným vztekem se chvěl, jemuž nejednou se už zachtělo ponořiti tesák ve hrudi soupeře svého, přerušil tomuto další výlevy a otázky, řka, že jsou na blízku, že bude tedy záhodno, aby zachovala jeho hraběcí milost obvyklé při tomto honu mlčení.

Les řídl; močál rozestíral se před nimi klikatě ohraničený, plný kleče; vedla jím stezička na příč položených klacků.

„Tu jsme," zašeptal příručí. Stanuli, naslouchali. Netrvalo dlouho, i rozléhalo se tišinou lesní známé frkání, dusání, krochtání volajícího své slepice tetřeva.

„Tam! tam!" šeptal Svijanský, ukazuje prstem na skupinu dosti vysokých smrčí na protějším kraji močálu, asi 300 kroků vzdáleném.

P... pek pekpek! volal tetřev; ba slyšeli dobře šerým, tichým jitrem, jak křídloma bije. Plížili se blíže, houštinou kleče kryti, téměř po čtyřech. Kdykoli pták přestal volati, zastavili se jak přimrazeni, a teprve když znova volati se jal, zase ku předu se dávali.

Doplížili se na sto kroků; v tom mládenec prvý ho spatřil. Seděl na tlusté větvi, as deset loket od země – kroutil sebou, divně poskakoval, křídloma mával. „Hle! hle!" šeptal tichounce. Hrabě ho tolikéž spozoroval; přiložil pažbu na tvář a mířil.

Za ním, sotva na pět kroků přiložil i příručí na tvář svou zbraň a mířil... dlouhé vteřiny... Tetřev zase zatokal... Zarachotila rána, hned za ní druhá...

„Co pak děláte, eh, tento?" sípěl hrabě. „Jak pak se můžete opovážit střílet, eh?... Teď nevím, zda já ho střelil, zda vy, osle hloupý!"

Mládenec tu stál na smrt bledý; příšerným ohněm planoucí zraky zabodly se do soka jeho. Puška vypadla mu z ruky.

„Nu, běžte," křičel hrabě, „co pak jste neviděl? Tetřev spadl, slyšel jsem bouchnout těžké tělo."

Mládenec pořád stál jako přimrazen, nehýbaje sebou.

Konečně, jako by se vzpamatoval, zavrávoral směrem ku stromům; hrabě za ním.

Tetřev tu ležel na hromádce sněhu, jeho krví zbarveného; byl mrtev.

„K čertu s vámi, troupe!" křičel mladý kavalír. „Stovku bych za to dal, kdybych věděl, že já jsem ho skolil a ne vy. Však počkejte! Sto chutí bych měl, vyrvati vám dlouhé vaše uši, eh... Kdo to jak živ slyšel! Taková drzost! Nu, počkejte, kníže vám dá!"

Svijanský těžce oddychoval; dlouho neodpovídal, nechávaje hraběte spílati a nadávati. Konečně se vzmužil; hlas jeho byl pevný, klidný, an děl: „Vaše milost hraběcí tetřeva sama střelila. Račtež poděkovati Bohu na nebi, že velké neštěstí odvrátil. Já jsem na tetřeva nemířil, aniž jsem chtěl po něm vystřeliti; rána vyšla, nevím jak. Tu jsem, čiňtež se mnou, co se vaší milosti líbí."

Hrabě vyvalil oči: „Co tedy nemluvíte, nešiko? Na mou věru, cent se mne spadl, eh! Tedy přece jsem ho střelil já! Já také byl přesvědčen, vždyť nejsem poprvé na lovu a mám oko jisté. Nu, jak že se jmenujete, eh tento... dobře, už vím, Štěpanský, to není neštěstí. To už se mi také stalo; spustila puška, eh, a honec měl náboj v zádech. Teda se upokojte, vždyť se mi nic nestalo. Hlavní věc je, že jsem kohouta střelil, eh. Podívejte se, kapitální chlapík, co? eh..."

Hrabě byl patrně od kosti dobrák. Vida bledou tvář a potrhaný zrak příručího, celou cestu domlouval mu, aby si z té své nehody nic nedělal. „Koukáte na svět," pravil, „jako by vám pivo v ústech kyslo, eh – a nic se nestalo! Což, vy šibale, nejste vy šťastný člověk? Celý rok tu s tou holkou jste sám! Není, kdo by vám ji odebral – takovou kůstku. Závidím vám, a vy broukáte, škaredíte se, jako byste chtěl les vypálit. Věřte mi, eh... jak že vám říkají?... tento, Svičanský, eh? – kdybych jen trochu mohl, já bych ji vzal s sebou... ta žába mi učarovala – eh."

Druhého dne kavalíři odjeli, a Pürstlink opět zapadl v obvyklý svůj klid; tetřevi, jichž počet zřídl o osm kusů, opět měli pokoj, a s nimi revírník, příručí i hajný. Mladá paní v myslivně dobrou náladou všecka se rozplývala; tolik poklon, tolik lichotného uznání z tak vznešených úst, co živa byla, se jí nedostalo. Po dlouhou řadu neděl den jako den všecky řeči knížete pána a hostí jeho znova se přetřásaly, samý smích, zpěv, tanec. Revírník byl šťasten, vida ji tak blaženou.

Všecko bylo veselo, všecko se smálo v myslivně, i stará Nany, které kníže pán dal desítku a jeden z kavalírů pětku za to, že mu ukázala, jak dříve na Kvildě se tančívalo, jeden jen byl smuten, zádumčiv: mla-

dý přiručí. Nemohli toho nezpozorovati. „Což pak vám padlo na srdce, pane Svijanský?“ tázal se ho revírník. „Vy jste se celý změnil, příteli, od té doby, co páni odjeli. Já nechápu, snad ona malá mrzutost s baronem?… Z toho si nedělejte myšlénky: kníže pán vás chválil; o té nehodě pak s hrabětem kníže ani neví; hrabě mu ničeho neřekl, jen mně o tom v samém smíchu vypravoval.“

Mladík cítil, jak velice by srdci ulevil, kdyby se svěřil; ale jak to říci? Nechoval se jako třtina větrem se klátící? Uposlechl dobré rady svého chefa?

Revírník jako by četl v jeho myšlénkách. „Vsadil bych se, že v tom vězí Katy,“ pravil vážně, a na čele se mu stáhly vrásky; „rozhněvali jste se?“

„Osud, pane revírníku! Však přísahám, že je konec. Činil jsem vše, co mi svědomí kázalo, ale ona je nehodná…“ Zakryl si oči dlaněma.

Revírník se po příčinách toho odsouzení neptal. „Tím lépe pro vás,“ vece, „vymaníte-li se z pout těch. Buďte silen, třeba z počátku srdce k slabosti svádělo. Pomyslete na rodiče, pomyslete na sebe a uvažte, že dlouhý je život, bez konce život otrávený. Každému osud takové zkoušky ukládá; blaze tomu, kdo obstojí.“

Jaká svatá pravda v těch slovech byla! Konec těch pout, jeho nehodných! Jemu jinde růže kvetou.

Statně se držel Svijanský. Dvě neděle uběhly, ani v hajnici se neukázal, sotva tu a tam Katy viděl; po prvé se škaredila, jdouc mimo něho; po druhé a po třetí se usmála, vrhajíc po něm plamenné pohledy. On si jí ani nevšiml.

Bylo tu jaro! Přioděl se modrem starý Luzný, fialové páry kouřily se z lesů, jasně zelené listí vypučelo na javorech, bucích a břízách; potoky šuměly, vodou naplněné. Plavilo se dříví, práce dosť, práce do únavy – po práci tvrdý sen.

Minul sv. Jan. Bim, bam! bim, bam! v lese, tak unyle zněly ty zvonce pasoucího se skotu, zněly od božího rána do večerního šera; kudy šel,

všude k němu doznívaly, někdy zblízka, jindy zdaleka. Člověk by neřekl, jaký dar boží jsou ty zvuky; přivádějí zlatý mír, uspávají vášně, skýtají klidu. I jemu ho poskytly; nemohl pochopiti, proč svého času tak byl žárlil. Mladý hrabě patrně byl větší filosof než on; přišel, užil a šel zas; a on ho chtěl zastřelit v lese! Dobrá víla trhla puškou v poslední, osudné chvilce…

Jednoho rána májového ubíral se k Vogelsteinské nádržce. Pomalu, v myšlénky své zabrán, kráčel hlubokým stínem vysokého lesa. V tom tu, kde se vzala, tu se vzala, z hustého mlází vykročila proti němu Katy, lehce oděna, bosa, tmavé, zpod šátku se deroucí kučery splývaly s červenými korálky kol štíhlé šíje. Upřela naň plamenné své hledy, nachové rtíky k úsměvu se zašpoulily.

„Blázne!“ oslovila ho bez okolků, „ještě se hněváš? Už bys tomu mohl učiniti konec…“

„Ba, už jsem učinil konec. Jdi svou cestou a nech mne…“

„Já bez tebe žíti nemohu, nad svůj život tě miluji.“

Chopila ho za rámě, rozhárané líce k jeho ruce se sklonilo. Neměl odvahy, aby ji odstrčil, byla tak krásná; cítil, jak znojná slza na ruku jeho upadla.

„Jdi Katy, jdi,“ pravil, „zůstav mne; měla-lis mě ráda, proč jsi mě klamala?“

„Tebe klamala? Jdiž! Vždyť to bylo jen žertem. Jdiž – nehněvej se už! Vidíš, že se trápím – přijď opět, přijď… ty můj milý, drahý!“ – I tulila se k němu jako lichotící se kočka, vždy těsněji. A on neodolal.

VIII.

Večer červnový. Vzduch silně se ochladil po značném vedru, ač jasno bylo a slunce pořád ještě na nebi plálo, jako by rozloučiti se nemohlo se Špicberkem, přes jehož ostré, hrotu se podobající témě paprsky jeho se rozlily, tak že vrch zaplápolal, jako by podzemní sopečná výheň z něho šlehala. Stromy podle cesty vedoucí do Mádru v černý zahalily ji stín, a kam jen stín ten dosáhl, země jako by ledový chlad dýchala. Žádný kvítek, ani sebe menší a skromnější, nevroubil cesty té, jen vysoká lesní tráva, vřes, mech a černé jahodiny. Kde blíž Pürstlinské myslivny ona cesta z lesa vystupuje, otvíral se pohled na Luzný; západní svahy jeho rozčeřovalo večerní slunko, zlatem polivši temnou čerň smrků i jasnou zeleň vtroušených do nich buků a javorů; na severních, k Pürstlinku obrácených stráních všude se bělal ještě sníh.

Dva mužové setkali se na místě, odkud rozhled na velebnou tu horu se otvíral a kde strmá pěšinka od cesty směrem k myslivně odbočovala. Jednoho známe: Karla Svijanského. Druhý byl dle obleku též myslivecký příručí, ač byl značně starší. Prostřední postava, bledý, trochu naduřelý obličej, řídkým plavým vousem vroubený, z jehož rámce vystupoval silný, tupý nos, jako rubín se lesknoucí. Z malých, jasně modrých oček, které nepokojně sem tam těkaly pod nabubřelými, bezřasými víčky, smál se jakýs šibeniční humor. Ošumělý, všecek blátem pokálený šedý, zeleně vyložený oblek nesvědčil o zvláště pedantické povaze vlastníkově.

Svijanský vida, že muž tento, s nímž ještě nikdy se nebyl setkal, k němu se béře, zastavil se. Muž bez okolků ho oslovil.

„To jste vy bez pochyby ten podivínský samotář, který se tu skoro před rokem ulebedil, aniž se mu vidělo ohlednouti se po svých kamarádech. Že jste Svijanský, co?… Servus!“

Podal poněkud zaraženému svou pravici, ani odpovědi nečekaje; sňal trochu klobouk na čtyři facky, jehož stuhy a roztřepané šňůry a třapce ve všech barvách hrály; i objevilo se lysé čelo a pořádná pleš, řídkým, kraťounce přistřiženým vlasem vroubené.

„Představuji se vám, kollego,“ pokračoval v řeči své; „jsem Kozma Bártovec, příručí z Hutí Filipových, váš pokorný sluha.“

„Těší mě. –“

„Dobře, dobře… ale pochybuji. Kdybyste té touhy po mně polovici, ba co dím, stý díl měl, jako já po vás, dávno bychom se byli sešli. Nu, nepřišel jste ke mně, ani do společného našeho dostaveníčka do Mádru, ke třem slukám – i řekl jsem sobě: Kozmo, podíváš se na něj a přesvědčíš se, zda kouše; snad se nepohněvá, oslovím-li ho; a pohněvá-li se, jakáž pomoc!“

Dobrácký tón, jímž slova ta pronesena byla, jakási nelíčená prostodušnost, která z celého zjevu tohoto človíčka zírala, při vší jeho ošumělosti a zanedbanosti, zamlouvaly se Svijanskému. Potřásl podávanou mu pravicí a trochu rozpačitě řekl: „Víte, člověk se odtud hnouti nemůže; v zimě jsme byli zasněženi, a teď plno díla; člověk odvykne – však přijdu…“

„Třesky plesky,“ odvětil nový jeho známý, „však my víme, proč jste nepřišel. Máme také svou policii a jsme o všem zpraveni. Předně tedy jste nepřišel, protože váš starý, který – mimochodem řečeno – zosobnělou sdílností nazývati se nemůže, protože tedy váš starý se nehýbá s místa, což venkoncem pochopuji, jelikož se oženil, a z líbánek vytrhnouti se nemůže; za druhé pak, protože i vy jste se zabral do jakéhos druhu líbánek, jichž vám zdejší obecenstvo trochu závidí, abych pravdu řekl, neboť hajných Baby nebo Katy nebo Nany – což já se starám, jak se ta kůstka jmenuje! – je po čertech hezké děvče, ha, ha!“

„Prosím vás, jak vy víte –?“

„Už jsem vám pověděl: policie lesní, úřad po výtce pozorující, jako ve velkých městech. My také víme, že umíte hezky zpívat. Nač zakopáváte hřivnu svou, moha se státi užitečným členem naší společnosti? Co jsou *nám* platná dueta, která zpíváte s vaší jemnostpaní?… Nám jimi neprospíváte a sebe v nebezpečenství uvádíte – to přec sám víte, jak taková dueta končívají. Z toho plyne, abyste chodil mezi nás; nám se zavděčíte, ježto z nás žádný zpívat neumí, leda pilař, jehož hlas obsahuje pět not – ce, de, e, ef, je – a ty pořád plete; při tom hlas jeho se chvěje jako rozbité resonanční prkýnko jeho výroby. Ale my mu namlouváme, že by měl vstoupiti do operní společnosti. On tomu věří, to je vám krejcarová komedie! My takto také každý své umíme; já umím tokat jako tetřev a štěkat jako pes, respicient bučí jako kráva, kollega Novák z Mádru nápodobí vřesk žab, jeden strážník rochá a kvílí jako podsvinče, a jiný je tam, který kokrhá. To vše dá kvintet k popraskání; starý Biennert bývá naladěn a očarován takovou produkcí do té míry, že platí piva, co se vypije. K tomu tance, muziky – nám smutno není! Kluci z Hutí Filipových, banda zlodějská, kteří v létě kradou stromy a v zimě polena, sestavili foukací kvartet, a ten nám zatroubí do skoku.“

Mluvčí ustal trochu, aby viděl účinek své dlouhé řeči; Svijanskému bylo, jako by slyšel polo zapomenuté bajky.

„Vidíte tedy,“ pokračoval Bártovec, „že se nudit nebudete. Zítra je bál; troufám, že se světu ukážete. Mohl byste přivésti také svou znejmilejší. Nu, přijdete?“

„Přijdu.“

„Dobrá! ohlásím vás. Do té doby mějte se tu dobře! Já teď půjdu zase domů; netoužím po shledání s vaším starým; ten mě miluje jako oheň vodu. Inu, nejsme z jednoho pole jahody. S Bohem!“

Stiskli si pravice, objevilo se zase na mžik lysé čelo pod ošumělým kloboukem, pak se rozešli. –

„Tedy do Mádru zítra?“ tázal se při večeři revírník, s nímž Svijanský mluvil o svém setkání s Bártovcem. „Dobře tak. Proč byste se nebavil? Však je tam poznáte všecky.“

„Ráčíte Bártovce znáti, pane revírníku?“ tázal se mladík.

„Kdo by ho neznal? Povedená kopa; umí bavit celou společnost; ale to je také jediná věc, kterou umí! co se ostatní jeho způsobilosti týče, je s ním běda; pochybuji, že rozezná smrček od buku.“

Revírník se zamyslil; po drahné chvíli dodal: „Že nejsem pomluvačem, snad nepotřebuji dokazovat. Povím-li vám něco, děje se to, abyste poměry u nás poznal. Je to k zoufání; je tu na příklad revírník z Hutí Filipových, nevím, zda jste ho viděl. Dobrý člověk, ten Heindler, ale ubožák. Oženil se tak po zdejším způsobu; má hloupou, surovou ženu na krku a s ní deset dětí; rozumí se, že paní fořtka půl vídeňského věnem neměla. Jaké mu z toho pošly nesnáze, snadno pochopíte, nesnáze tím větší, že dva hochy dal do města na studie. Měl z toho samý dluh a samou psotu, vážnosti málo, raději nemluvit… Právě bylo nejhůře, když se k němu dostal Bártovec za příručího. Heindler ovšem záhy seznal, že podřízený jeho sice dovede nápodobiti štěkot všech plemen psích, ale jinak že nic do něho není; i počal přemýšleti, jak by se ho zbavil. V tom však se stalo, že Bártovec zdědil po jakés tetě pět tisíc. Co jsou peníze takovému lehkomyslnému větroplachovi! Že však při všem je dobrák a viděl tíseň svého představeného, nabídl se, že mu půjčí peníze. Heindler, se všech stran hrdlován a tlačen, po nějakém váhání přijal nabídnutí, a Bártovec mu půjčil asi dva tisíce; s ostatními třemi byl za rok hotov; jak toho dokázal v té naší odloučenosti, to Bůh sám ví. Rozumí se, že teď krejcaru nemá, a chef jeho není s to, aby mu dluh splatil. Chefa ovšem nijak netísní, ale žijí teď pospolu, jako by byli kopulováni. Bártovec dělá, co chce, třeba týden se doma neukáže, pije jako díra, obchází všecky hospody, kde která, a chef musí mlčeti, ba prosí mne a ostatní revírníky, kteří o všem vědí, abychom ničeho neříkali ani panu nadlesnímu ve Stubenbachu, ani panu lesmistrovi

v Dlouhé Vsi. K tomu měl po delší dobu strach, aby dareba Bártovec si nezačal známost s nejstarší jeho dcerou, dosti hezkou holčinou; myslím, že mu balvan spadl se srdce, když Bártovec lásku svou jinam zanesl.“

Svijanský poslouchal udiven, téměř ustrnut. Hloupou, surovou ženu, bez krejcaru věna! Bylo mu, jako by slyšel ortel svůj.

„Toť jsou strašné poměry!“ zvolala mladá paní.

„Vy však, pane Svijanský,“ pokračoval revírník, „nedbejte toho a jděte na zábavu do Mádru; zasmějete se, zadovádíte si, a zábavy mladíka při svěží mysli udržují; ledačemu se tam naučíte.“

Druhého dne večer ubíral se Svijanský do Mádru. Nebylo hezky; přehnala se bouřka, v dáli temně rachotil hrom. Nebe bylo pokryto šedými mraky, které tu a tam se trhaly, tak že paprsky sluneční na zem dopadly. Na východě, nad Moorkopfem objevila se duha. Ale jiné mraky se přihnaly, větrem hnány, temné stíny úprkem uháněly přes zelené lesy, rychle se šinuly vzhůru po stráních a svazích. Chladný vítr vál, setřásaje lijavec s větví stromů. Podle cesty kvetl vřes i jahodí, ale žádná vůně nedýchala lesem; mokro všude a trouchel.

U tří sluk bylo hlučno. Vody dvou silných potoků hučely, ale šum jejich přehlušovala veselá hudba, trouby vřeštěly, klarinet pískal. Cupity, cupity, trojtaktovkou. Plný ples, ač bylo sotva sedm hodin a světlo jako v poledne.

Mládenec, trochu promoklý, ubíral se po kamenných stupních na vysoký násep; vpravo od něho, na protějším břehu velkého Müllnerského potoka, tiše stály pily; bylo patrně již po práci. Dřevěný, jednopatrový dům, podle něhož kráčel, celý se chvěl pod dupotem tančících. Okna přízemí byla pootevřena, pára z nich se valící srážela se v chladném vzduchu v bělavý, k zemi padající dým.

„Zavři okno, zatrolený osle!“ zařval zevnitř jakýs hrubý hlas; „chceš, abychom zmrzli?“

Mladík vstoupil do sálu na levo. Pološero, hustý dým, puch, vřava, cupot, výskání. Hlav téměř viděti nebylo, za to kroužící nohy, černé boty mužských, bílé punčochy ženských, blýskající se zpod černých, růžových, fialových sukní.

Svijanský stanul ve dveřích všecek zaražen. Vídal dost selských muzik v českém kraji, ale takové to tam nebylo.

Jakýs tanečník pustil uprostřed kola tanečnici svou, tlustou, červenou ženštinu, tvarů almarových, a přiskočil k němu. Klobouk měl v týle, stěží Svijanský rozeznal skřivené péro tetřívčí; kabátu na sobě neměl, utíral si levým rukávem košile pot s čela.

„Halou, tu jste!“ zvolal; „nu, dobrá, vítám vás!“ A chopil ho za ruku. Svijanský nyní teprve poznal svého kollegu Bártovce.

Tlustá ženština v kole ještě stála, nedbajíc příboje do ní vrážejících párů.

„Pojďte, pojďte!“ vece Bártovec, ukazuje na jakés otevřené dvéře vpravo; „tam máme svůj zvláštní pokojík. Viďte, je tu veselo? To už ve čtyři hodiny počalo. Pozdě přicházíte; nu, nic nedělá! Později bude ještě veseleji, až se to spije. Ty ženské když se nachmelí, to je vám podívaná. A propos, a jak? Kde je vaše znejmilejší?“

Svijanský trochu se zapýřil. „Nechtěla jíti,“ vymlouval se. V hrdlo lhal: ani jí neřekl; byl by se studem propadl, kdyby se byl s ní u veřejnosti měl ukázati, a přece k tomu přiznati se nechtěl.

„Nu, to by mi má měla udělat,“ pravil Bártovec; „to bych se na to podíval. Řeknu-li: půjde se! – tož se jde. Pánem jsem já. To si dáte, jako Neubrunnský lesník, pitomý sukénkář, který nesmí mezi nás, žena nedá, ač se ubožák třese po společnosti!“

Prodrali se zatím vřavou tančících, a Svijanský spatřil se i s průvodčím svým v malém kumbálku, kde kolem zeleně natřeného stolu sedělo šest pánů.

„Tuhle vám ho vedu, kamarádi!“ křičel Bártovec. „Podívejte se naň, jak vypadá Pürstlinský pan příručí.“ Šest pravic se k němu napřáhlo;

česky i německy ho vítali. „Tohle je pan respicient," představoval Bártovec, „náš slavný předseda. Odbyl si šest gymnasiálních tříd a mluví latinsky, jako když bičem mrská. Possumus, co, stará vojno?"

Přibatolila se tlustá, strašně se potící postava v ošumělém munduru. Fialová okurka zářila v prostřed kulatého obličeje; široká ústa zastiňovaly husté, rozježené kníry, silně do šediva přecházející. „Ano, ano, pane příručí," znělo to šeplavě z kolozubých dutin retních, „respicient Kacafárek, s vaším dovolením, pane příručí; umíte latinsky? O et de Latio, o et de gente Sabina, rozumíte?"

„Žel Bohu, jsem realista..."

„Nu, až potom si to povíte," vmísil se Bártovec, představuje dále; „tohle je pan naddozorce Petr Zamrzlý, víte, zamrzlý od té doby, co zastřelil toho pašeráka v Kaltstaudnách, co?"

„Těší mě," děl vážně bledý, vysoký muž; studená ruka dotkla se pravice mladíkovy, že se div nezatřásl.

„Tuhle je pan Stübichen, poctivý Sasík, účetní pana Biennerta," představoval dále německy Bártovec.

Mužisko drobné, bodrého vzezření, vzpružilo se jako loutka a s velikou srdečností vítalo nového hostě. „Frait mich sähr, jaaa sähr!" opakovalo bez ustání, zpívajíc při tom pravé hymny na oslavu Bártovcovu. Ten však prohodil po svém česky: „Němec jako poleno; to vám máte švandu, dělá, jako by česky rozuměl."

„Oh, neračte se na mne ohlížeti," vece zdvořilý Sasík širokou svou němčinou, „rozumím všemu..."

„Houby!" zavrčel Bártovec, a respicient se chechtal, až mu dech docházel.

„Tak tedy dál," pokračoval Bártovec. „Hleďte pana Haberbichla, Šumavského rodiče, finančního dozorce, téhož pána, který proslul ve vydání a vyluzování zvuků selecích."

Hranatý jakýs Němec, jehož finančnická uniforma zajisté nemálo tísnila, podal Svijanskému červenou medvědí tlapě se podobající

ruku, mumlaje při tom nesrozumitelná slova. „Ukrutný mezek!“ šeptal Svijanskému do ucha Bártovec.

Zbývaly ještě dva typy. Jeden z nich byl Máderský příručí Novák, učesaný, pihovatý, hloupě vypadající mladíček, o němž Bártovec tvrdil, že má ukrutné štěstí u ženských, že je pravý lesní Don Juan. Pořád se usmíval, přičesával a nehty sobě čistil; mezery v této dvojnásobné práci vzešlé vyplňoval hlazením zarudlých knírků. Mluviti ho nebylo slyšet, ale kdykoli se objevila ženština, třeba padesátiletá hospodská, která následkem hypertrofie jistých krčních žláz dýchala jako lokomotiva, obracel k ní unylé své pohledy, v nichž plála toužebná něha a romantická láska ke vší ženskosti.

Druhý typ byl rovněž myslivecký příručí, ale z obvodu lesů Kašperskohorských, z Antiglu nebo z Nového domu, tři hodiny odsud. Byl to ohyzdný chlapík, zrzavý, až to křičelo, ale vedl velké slovo. „Ten chlap má peníze,“ šeptal Bártovec; „deset neděl skrblí a potom najednou praskne stovka.“ Respicient ho miloval velice, proto že odbyv čtyři třídy gymnasiální, rozuměl latinským jeho vtipům.

Svijanský usedl k té společnosti. Vzduch tu byl hrozný, pivo děsné, ale žaludek jeho v Pürstlinku vší rozmazlenosti pozbyl. Řeči vedly se všelijaké.

„Jak bude Kašákovi?“ pravil respicient; „poslal jsem ho na Fallbaum; tam teď celá ta banda přechází s prachem a brisilem. Tomu se bude stýskat po pivě! Kdyby tak ňákého dostal –“

„Piva?“ tázal se Bártovec

„Ba piva, z Weitfällského močálu – pašeráka, myslím. Onehdy tu byl inspektor ze Sušice, ten nám dal! ‚U vás pořád nic, líná břicha!‘ povídal; ‚co pak děláte? Kam člověk přijde, podávají mu brisil, a Horští střílejí skály bavorským prachem.‘ Chyť si je, ty tlučhubo! myslil jsem si, však uhlídáš.“

„Nic si z toho nedělejte,“ vmísil se do řeči Bártovec, „u nás kradou celé povozy dříví, a kde která škatulka na sirky, z našeho pochází

lesa.“

„Na Neubrunnsku postřelili pytláci včera příručího, to jste přece slyšeli?“ pravil krásný Novák.

„Jakže, Waltra?“

„Nu ano, Waltra.“

„Není možná,“ ozval se Haberbichl, „já ho včera ráno viděl, když jsem patroloval.“

„S vaším dovolením ho postřelili večer,“ odtušil Novák.

„Nu, jen když žije,“ vece Bártovec; „a kdyby nežil, také by nebylo škoda. To je takový hlupák, že tomu hloupému revírníkovi chová jeho umouněné děti. Pojďme si skočit.“

Vzal Svijanského pod paždí, a šli, dva tři jich následovali. „Hle má žena!“ pravil Bártovec. Táže ohromná almara, kterou spatřil Svijanský při svém vstoupení. Široký, červený obličej, v jehožto naduřelých tvářích malinký nůsek téměř se ztrácel.

„Jděte s ní tančit,“ křičel Bártovec tak silně, že klarinetista se lekl a přišel z taktu. Svijanský šel mechanicky; zasmála se naň něžně a milostně, žluté, křivé zuby ukazujíc.

Šel do kola, po prvé od té doby, co v Lounech si zaplesal ve vířivém reji s Mančinkou správcovic. Jak jinak tehdy bývalo, jaký rozdíl! Mocná jeho tanečnice sama ho řídila… skoro tma už vůkol… la, lé, a, la lá… čertův klarinet, jak falešně pískal! Třesk a dusot kolem něho, až v hlavě vířilo… dál, dál… takový je ten život, chtěl bys se zastaviti, nemůžeš…

Podle něho Sasík vyskakoval jako pružina; na okamžik jen ho viděl, potom mu zmizel u víru lítajících sukní.

„Už ho nech, Hildegardo!“ zvolal pojednou přiskočiv k nim Bártovec.

Pustila ho, zubíc se přívětivě. Stanuli v jednom koutě blíž hudebníků.

„Hildegarda se jmenuje?“ tázal se udiven Svijanský svého cicerona.

„Nu ano, Hildegarda. Tamhle to nemehlo se zove Rosamunda," pravil Bártovec chechtaje se a ukazuje na jinou podobnou krásku. „Tenť jest způsob věhlasných obyvatelů Hutí Filipových; těm svým rachnám dávají jména jako v německých románech, samá Isabella, Isaura, Adelhaida, Walpurga a co čert ví – potom to neumějí vysloviti a spotvoří ta jména až běda." Na to pokynul své „ženě" a vedl ji do kumbálku, kde jí dal napít.

Svijanský se zasmál z té duše. Jsa už v proudu, tančil o vše pryč. Když pak rozžali čtyři olejové lampy, viděl aspoň líce kroužících kolem sebe tanečnic; byly všelijaké, hezké i ošklivé. „Proč pak pan příručí nepřivedl hajných Katy?" tázalo se ho při tanci jakés černooké, čtveračivě do světa hledící děvče. Zarazila ho nemálo ta otázka; poprvé to děvče viděl, a ono vědělo –!

Strašně horko, dým, pára – jedva bylo lze dýchati. V ‚extra' pokojíku se bavili. Naddozorce Zamrzlý byl jediný, jehož slyšeti nebylo; za to pil, že kolem deváté oči jeho v sloup se obracely.

Bártovec přistoupil opět ke Svijanskému, vzal ho pod ramenem a procházel se s ním po sále. „Hnedle uvidíte," pravil; „respicient má dnes naměřeno na Horského zrzouna, proto že cítí u něho peníze; dá se s ním do karet a do půl noci ulehčí mu o 25 zlatých; tlustý Němec se už těší! Bestie, ten respicient! Propije menaži a potom se hojí na svých podřízených; je však dobrák. Ob čas obtáhne zrzouna nebo Schätzenwaldského revírníka, který dnes tu není, protože prodává dříví, a když je obtáhne, přilepší mužstvu na stravě, a s mužstvem se raduje tamhle ta ctná osoba." Bártovec ukázal na ženštinu poněkud vychrtle vypadající, která, majíc několik městských cárů na sobě, od ostatní ženské společnosti zjevem svým se lišila.

„Kdo je ta dáma?"

„Hospodyně, kuchařka, možná také žena slavné finanční stráže tohoto obvodu; je vzdělaná, byla ve Vídni." Bártovec tiskna k sobě rameno svého kollegy, přímo k ní zaměřil:

„Jak se máte, slečno?“ oslovil ji.

„Bože, pane Bártovče, jakž bych se měla mezi tímto surovým národem? Špatně, bídně se mám. Ve Vídni bylo jinak.“

„Ano, jinak tam bylo, slečno. Psal vám hrabě Adlerstein, slečno?“

„Už dávno nepsal, pane příručí. Obávám se, že stůně. Vždy říkával: ‚Slečno, uvidíte, že dlouho živ nebudu.‘ Ale pozlačovač z Ratzensteigu, Mollardgasse, mi psal –“

„Ten, jenž nosil v neděli bílou vestu a modré spodky?“

„Prosím, bílé spodky a modrou vestu, k tomu havanna-hnědý kabát, cylindr a lakovaná pérka, nad míru fein člověk. Píše mi, abych konečně přijela, že na mne nemůže zapomenouti.“

„Nu, a pojedete slečno?“

„Jakž bych mohla? Co by si tu počal pan respicient? Kdo by pánům strojil a hospodařil? Je to osud!“

„Slečno, vy máte zlaté srdce. Vědomost vám ostatně dávám, že hnedle pan respicient se dá do hry se zrzounem; zítra nebude kyselá polévka.“

Nozdry ctihodné dámy, jejížto tahy dávno se sebe střásly pel mládí, právě tak jako s nich řinoucí se pot splachoval jakousi moučku, při slovech těchto v šíř se roztahovaly, jako by větřily blížící se lahůdky; nemohla odolati, šla se podívat, co dělá pan respicient. Ten právě míchal karty a házel kolem sebe latinskými verši a průpovídkami; i rozložilo se sladké blaženství po lících krasavice a zatrůnilo na jejím strakatém čele.

„Tančíte, slečno?“ tázal se Bártovec, ač dobře věděl, že dřevěné nohy její do plesu se nehodí.

„Nikoli, vzácný pane, nekřepčím s takovými surovci.“

„Ale se mnou?“

„Račte odpustiti, nemohla bych pak dáti košíkem těmto hulvátům.“

Slečna vůbec pilně toho dbala, aby vždy podle písma a co možná vznešeně se vyjadřovala.

„Dovoluji si představiti vám, slečno, svého kollegu Svijanského," pokračoval neúmorný Bártovec.

„Jsem unesena touto známostí," vece slečna, nejméně desetkrát se uklánějíc, „a zároveň lituji, že jest mi viděti novou oběť těchto děsných končin, kde všeliká vzdělanost a ušlechtilost přestává. Ach, ve Vídni je jinak!" A roztoužené její hledy nořily se do dáli, která v okamžiku tom ovšem ohraničena byla zjevem široké Hildegardy, která právě přistoupila a pravila: „Kozmo, mně se chce jíst; zaplať mi kyselé maso."

Blížila se jedenáctá. Pekelná vřava vůkol, hluk i řev. Dva páni dřevaři se nepohodli; stáli proti sobě jako rozdrážděnící lvi. „Zloději! zloději!" sípěl jeden – „Řekni to ještě jednou," řval druhý, „a udělám z tebe placku!" – „Pojď! pojď!" – Jiné hlasy do toho: „Pokoj! vyhoďte je oba, neomalence!" V tom jeden mrštil sklenicí; druhý se uhnul, a sklenice zachytila se v sukních jedné dámy, která se dala do hrozného křiku, do něhož vpadly všecky přítomné ženštiny; byl z toho vřesk, až tuk v kostech tuhl. Objevila se ve dveřích hranatá postava finančního strážníka Haberbichla. „Kdo to hodil sklenicí?" tázal se, zlostí všecek se třesa. „Ten, ten!" volalo dvacet hlasů. I skočil Haberbichl jako rozzuřený tygr, uchopil mocnou svou pěstí nešťastného kazimíra za hrdlo a vyhodil ho, až protější stěna průjezdu zaduněla; pak ho vyvedl na násep, dávaje mu nejedno moudré ponaučení. „Táhni teď, odkud jsi přišel," radil mu po sousedsku, „a neračiž se více ukázati, sice s hnáty svými se neshledáš." Po té vítězoslavně se vrátil.

Vyhozený, nevida již mocného nepřítele svého, stoje na náspu jal se nadávati, jen se mu od úst prášilo. Když nikdo toho nedbal, uchopil kámen a bác do okna. Řinčelo sklo, hrozné skřeky znova zavzněly, ač kámen na štěstí nikomu neublížil, vyvoliv si kromě okna za oběť pouze jednu sklenici, která stála na pultě, za nímž seděli hudebníci.

Deset mužů, v jich čele Haberbichl, vyřítilo se ven; ale pachatel uháněl dlouhými skoky k silnici, a pronásledování ukázalo se marným.

Vrátili se; zahlaholily trouby, zavřeštěly klarinety, a tanec znova počal, jako by nic. V ‚extra' pokojíku hrál respicient s Horským příručím „zelenou louku"; naddozorce Zamrzlý už nemohl píti; seděl jako socha, podpíraje hlavu dlaněmi. Novák, krásný seladon, držel za ruku „slečnu", která přišla se dívat na hru, a roztouženě, s výrazem nevýslovné něhy díval se jí do očí. Vzdělaná tato dáma byla ještě všecka rozčilena minulým výjevem a neustávala naříkati: „Jací to sprosťáci! hanba takovým chrapounům!" Při tom však radostně jí to trhlo, kdykoli shrábl peníze klassicismem prosáklý její velitel.

Zrzavý občan Horský toho měl konečně dost. „Nestydaté štěstí máte," durdil se, „třicet zlatých je v pekle." – „Ne irascitor!" vece respicient: „Fortuna se dnes na mne pousmála; po druhé se na vás zařehtá."

„To si počkám," bručel obehraný, vstal a šel do sálu. „Kořalku sem!" velel. Přinesli mu kmínku. „A, bodejť – celý soudek!" Přinesli, co žádal; on pak dával píti děvčatům i všem ženským.

Jak to za půl hodiny v sále vypadalo, o tom raději pomlčím. Neslýchaná porážka! Nejvíc práce měli, když se o to jednalo, vynésti Hildegardu. Bártovec při tom pomáhal a smíchem za boky se chytal. Zrzavý příručí prohrál třicet zlatých; proč by sobě neudělal švandu? Potěší se, zapomene…

„Nu vidíte, není u nás veselo?" vece Bártovec, když se Svijanský měl k odchodu, naplněn ošklivostí nad posledním hnusným divadlem. „Viďte, že přijdete zas?… Šel bych vás doprovodit, jen kdybych věděl, co s tou ženskou. E, odvlečeme ji k pilařovi, ať se tam vyspí; ten bude mít radost, až ho zbouříme! S Bohem, kollego!"

„Počkejte, pane Svijanský," ozval se hlas respicientův, „půjdu kousek s vámi; hlava se mi víří, procházka nebude na škodu."

Šli. Chladná, pošmourná noc. Tu a tam ze tmy prokmitla hvězdička; větřík dul z lesa a přinášel s sebou šelest drobných ratolestí a vrzání

větví; vody hučely; v dálce příšerně ozvalo se houkání jakéhos nočního ptáka; bim, bam! bim, bam! zněly zvonce skotu.

„Já viděl, že to poslední se vám nelíbilo," mluvil respicient; „máte pravdu, sprosťáctví je to! Špatný vkus, opíjeti ženské – nápady to zrzavého ničemy – škoda že študoval gymnasium! Také sběhl. To máte vždy tak – takové hlouposti!"

„Mohu vám říci, pane respiciente, že se mi žaludek obracel. Ten lid je zvrhlý."

„To, to! ten lid je hodný – nevzdělaný sice, ale dobrý. Věřte mi, to všecko jen ta cizácká banda má na svědomí – ti ho kazí."

„A vy?" – Tu otázku měl Svijanský na jazyku, neboť nezdál se mu respicient vzorem pro tento lid; ale nevyřkl jí. Co společník jeho dále mluvil, zřejmě dosvědčovalo, že i špatný kněz může hlásati dobré učení.

„Jak vám povídám: hodný je lid. Co pak myslíte, že něco ukradnou? To to, poctivci od prvního do posledního! Zámků u dveří neznají, a ty ohavnosti? Cizí je navedou, cizí, kteří se tu nudí, z jiných poměrů sem došedše a nevědouce, co činit. Za dřívějších časů spili se jednou do roka... teď třeba desetkrát. A mravnost? Nu, stane se dosť – neberou to přísně, ale vezmou se; kněz dá požehnání, a je konec. Tohoť jen zas takový cizák dokáže, aby dívku zkazil a pak ji zanechal – a který ze zdejších, proto jen, že u pánů to vidí a si pomyslí: když páni tak, proč bych já jinak? Uvidíte, dočkáte se: za dvacet let je z toho holota!"

Divně zachvěla se při slovech těch tajná struna v srdci mladíkově; ozvala se, zatetelila se – byl on lepším?...

Skoro do půl cesty doprovodil ho respicient; pak tklivě se s ním rozloučil a vrátil se.

Mladík se ubíral sám temnotou noční. Hluboké stíny vůkol, žádný hlas, žádný svit, i hvězdičky se ukryly za hustými mraky, jež sesýlaly drobničký dešť. Takové ticho, že mladík se až lekal, kdykoli narazil nohou o kámen. V hlavě mu jaksi hučelo; taková sebranka! tomuto reji,

této divé orgii říkali zábava! Jako sen mu vše připadalo, nejen právě uplynulý večer, ale celá ta doba, kterou v těchto horách prožil. Mocněji, hlasitěji ozval se v nitru jeho hlas káravý: Co tu chceš? I tys jeden z těch cizáků! – Nevýslovná touha se ho zmocnila po rodném domovu. Jak je tam jinak, lépe! Pryč odtud, pryč daleko – není z toho lesa stromek, s toho palouku kvítek. Div mu slzy nevytryskly. Všecky typy, s nimiž za pobytu svého v tomto novém světě se byl sešel, objevily se před duševním okem jeho, tak jasně, jako by pekelným rejem křepčily před ním v taktu té hospodské hudby. Hajný Vavruch, Katy, mladý hrabě, zabitý dřevorubec, kaplan, Bártovec se svou „ženou“, „slečna“, respicient, bledý, na mol spitý finančník, který zastřelil podloudníka, zrzavý příručí Horský i krásný Novák, don Juan lesní, který blbým svým pohledem všem ženským mozky pletl. Jaká to společnost! Kam se to dostal?

Když se blížil k myslivně, počalo se rozednívati. Žádný lesk, žádný žhoucí paprslek jitřní, jednotvárné jen šero vládlo nad černými lesy; tu a tam na nebi mráček rudě se olemoval. Luzného ni Marberku nebylo viděti; mraky, které halily vrchy ty, neprchly před vycházejícím světlem denním.

Svijanský došel domů; ulehl s těžkou hlavou, ale sen vzdorovitě se mu vyhýbal. Zoufalá jakási nálada se ho zmocnila. Pryč odtud! daleko pryč! volal hlas v nitru jeho, a hodiny na stěně úzkého pokojíku jako ozvěnou cvakaly: Pryč, pryč! pryč, pryč!...

IX.

Jitro červencové, plné krásy. Luzný se leskl ve vší své nádheře. Zlatá, růžově a fialově vroubená zář rozlila se po šedobílé jeho hlavě; proudy světla a purpurové stíny střídaly se, plynuly do sebe a odrážely se od sebe po svazích mohutné hory. Nade vším tím čistý blankyt, žádným mrakem nekalený; tu a tam vystupovaly z lesů a vznášely se k nebi bílé páry, které pokrouživše lehkým letem, ztrácely se v modrém étheru.

Na náspu myslivny stál revírník, panička jeho i Svijanský, prví dva v cestovním úboru; opodál držel se jakýs dřevorubec a žena jeho, nesouce oba na zádech i v rukou rozličná, různě objemná zavazadla.

Panička radostí jen zářila: „Ty jsi zlatý, dobrý mužíček! Však ti to vynahradím… Ta radost! Jak se podiví moje mamička – ani netuší, že za dva dni mne uhlídá! A k tomu ty se mnou, můj drahý! Škoda, že jen tak na krátko bude ti lze pobyti. Ale já, to ti povídám, celé čtyři neděle tam zůstanu, ani den ti neodpustím, mužíčku! Viď, že nezazlíš?… Vždyť jsem jí skoro rok neviděla, mé zlaté stařičké!“

„Měl bych se skoro hněvat, Zdeničko, že tak ráda svůj nynější krb opouštíš,“ usmál se revírník; „podle všeho matka je ti přece nad muže dražší; což se ti tu tak hrozně stýská?“

„Ach, odpusť – vždyť jdu k matičce, a ty jdeš se mnou; vždyť tě neopouštím… Bože, ty čtyři neděle rychle utekou.“

Revírník obrátil se k Svijanskému: „Že nejde Vavruch! Prosím vás, skočte se podívat za domky, zda ho neviděti. Vždyť jsem mu přece řekl, aby ráno neodcházel, a on přes to před svítáním –“

Svijanský chtěl uposlechnouti, v tom však objevil se hajný na pěšince k Plattenhausenu vedoucí.

„Kde pak vás kozel nosí?“ zvolal revírník.

Vavruch, zamračený jako noc, neodpověděl, dokud nestanul před revírníkem; pak zdlouhavě, dle svého způsobu, jal se referovati:

„Není to jinaké, pane revírníku. Zwiehofler Luizl, bestie, ze Schönbrunna,“ – ukázal prstem směrem k bavorské zemi – „hm, tátu jsem…“ – máchnul rukou a ukázal směrem k Plattenhausenu. – „Syn a táta, jedna krev, čert mu nedá. Tak tedy toho srnce, jehož předevčírem vyvrhli v lese, to on, ten dareba! Však jsem to věděl, že to nastane zas, jakmile ti chlapi se dovědí, že pan revírník nechce, abych… Šel jsem podle stopy, chlap na levou nohu drobet napadá – to se pozná v rašelině.“

„To už jste včera řekl; teď však povězte, kde jste dnes ráno chodil?“

„Stojím o půl čtvrté před hajnicí a přemýšlím. V tom přijde Schecken-Sepp z Mádru, kývne na mne a povídá: ‚Vavruchu, tiše! sem pojd a slyš; je to divná věc.‘“ – Vavruch se ohledl; když viděl Nany, zarazil a dodal tiše: „Před tou starou nic, vyžvaní všecko.“

Revírník poodešel s ním, aby nikdo neslyšel.

„Tak tedy, Schecken-Sepp povídá: ‚Vavruchu, posýlá mě sem pan Malý z Podroklaní. Mezi pastevci je revoluce: včera v noci ukradli Bavoráci v Gayerruckém lese sedm kusů skotu. My jsme si prohlédli stopy, a jednu znám! Zwiehofler Luizl, belhavý holomek!… Ale Vavruchu‘ – povídá dále – ‚co při tom divného, tuhle pojď za mnou a viz – proto ticho!‘ Potom šel se mnou, a Bůh mne netrestej, pane revírníku, co mi ukázal, a co já panu revírníkovi ukážu: kolem dřevařských domků, ba kolem naší hajnice táže stopa, docela čerstvá! Dnes v noci tu byl! Přišlo nám tedy na mysl, není-li ten dareba srozuměn a ve spolku s některým z našich lidí. Pošlete, pane revírníku, ty lidi napřed, a já vám stopu ukážu.“

Revírník tedy nosičům zavazadel rozkázal, aby se na cestu vydali, on že jich dohoní; pak šel s Vavruchem, zavolav Svijanského, aby též viděl.

Omyl nebyl možný: stopa čistě a nade vši pochybnost jasně vtlačená do vlhké půdy kol hajnice i za domky drvařů vedla pak přes bahnitý svah k blízkému lesu, kde tu a tam se ztrácela, brzy však opět se objevila.

„Tu po té stopě jsem šel, pane revírníku," povídal hajný, „a své myšlénky jsem měl. Ten je nebezpečný, odvážný jako jeho táta. Jde mi o kůži, chce tátu pomstít a proto na mne číhá. Má snad spadeno také na naše stádo a dělá študie. A ďábel věř! Já nevěřím nikomu; Luizl má pomahače mezi našimi lidmi; třeba dáti pozor."

Svijanský naslouchal slovům těm, nevěda, co mysliti. Najednou, zapýřiv se do ruda, zvolal: „Pane revírníku, já jsem ho dnes v noci viděl!" – Slovo vyskočilo z ohrady zubů, rád by je snad byl vzal nazpět. Než, revírník už se tázal: „A kde? a jak, pane Svijanský?"

„U hajnice." – Byla trapná situace mladíkova; měl říci, kde, jak, kdy? Jakže mohl?

Revírník pochopil, podle všeho Vavruch též. Mlčeli oba, slovem nenaléhali.

Ba právě že Svijanský viděl! Ubíraje se k dostaveníčku s Katy, slyšel, jak někdo polehoučku zaklepal na zadní dvířka senníku a dušené volal: „Katy! Katy!" Chtěl se na volajícího vyřítiti, zdržel ho však Katin hlas: „Táhni dále, sice budu křičet! Zví-li o tobě otec, živ neodejdeš." Na to hlas z venku: „Vpusť mne, Katy – já tě mám rád." Toho Svijanský nevydržel; přiskočil jako zběsilý, uchvátil řebřík, na němž neznámý stál, a strhl ho k zemi; výška byla nepatrná, půda měkká; svržený dojista si neublížil; byl ihned zase na nohou, a příručí viděl, ač měsíc nesvítil, silnou, hranatou postavu, která se vzpřímila a pěsť hrozivě proti němu zdvihla. Čekal, že se soupeř na něho vrhne; ten však patrně si to rozmyslil a zmizel ve tmě noční.

„Kdo je to? Kdo se to opovažuje?“ tázal se Svijanský děvčete.

„Neznám ho, potkala jsem ho jednou v lese, je to Bavorák. Kdybych to řekla otci, zastřelil by ho; já však nechci, otec bez toho…“

„A přijde-li opět?“

„Nedá-li pokoje, budu nucena říci to otci. Však on nepřijde; viděl tě, ví, že by se marně namáhal.“

Jak se z toho všeho měl Svijanský vyzpovídati? Tu jeho chef, tu otec té dívky, jak mu nemělo být stydno? A přece cítil, že veliké neštěstí mohlo z mlčení vzejíti. Hajný dojista netušil, že návštěva toho člověka platila jeho dceři, a přijde-li opět, uvidí-li ho, beze vší pochyby ho zastřelí. Kdo ví, byl-li ten Bavorák skotokrad a pytlák, nebezpečný zločinec… Libila-li se mu jen Katy, jaké v tom provinění? Zda jemu samému se nelíbila?

Jako na dotvrzenou těch obav bylo mu slyšeti, jak hajný odpovídá: „Pane revírníku… není pochyby, jde o můj život! Ukáže-li se, zastřelím ho jako psa… v tom jen sebe hájím; mám ženu a děti.“

„Pomalu s tou flintou,“ vece revírník; „nikoho nezastřelíte, už jsem vám řekl. Hleďte vypátrati, co tu dělal, a byl-li na spatných cestách, oznámíme věc bavorským soudům.“

Pohrdlivý úsměv přeletěl zvětralé tahy hajného. „S dovolením, pane revírníku, kdo pak to půjde oznámit? Snad pan revírník sám? V tom případě se rozloučím s panem revírníkem, neboť jsem přesvědčen, že živ se nevrátí z té cesty. Pan revírník těch zlosynů nezná… Co mne se týče, prosil bych, aby pan revírník mne neposýlal a uvážiti ráčil, že mám ženu a děti…“

„Dosti o tom,“ vece přísně revírník; „vy budete činiti, co já nařídím a za dobré uznám; v tom ohledu nestrpím nejmenší neposlušnosti, to si pamatujte. Prozatím pozorujte naše lidi a dohlížejte pilně v revíru; přistihnete-li koho při činu a nestačíte-li, abyste sám ho zatknul, mně to oznámíte; vy pak dále zodpověděn nejste.“

„A kdyby mi někdo na život šel?“

„Máte právo se bránit; nezapomeňte však, že všecko bedlivě vyšetřím, a kdybyste překročil meze dovolené sebeobrany, milosti ode mne nečekejte. To je v té příčině poslední mé slovo. Prolitá krev volá o pomstu k nebesům."

Slova ta zajisté velmi nemile Vavrucha se dotkla; neodpověděl, pokrčil rameny a zle se škaredil.

Vrátili se před myslivnu, kde mladá paní už s velikou netrpělivostí čekala. „Konečně!" zvolala, „půjdeme tedy?" Pozvedla oči k manželovi; ten byl velmi vážný, krásný obličej jako z bronzu litý, nehybný. Oko jeho smutně na ní utkvělo.

„Zdeničko, odpusť –" hlas jeho se chvěl – „v revíru dějí se šeredné věci; nelze mi ho opustiti, povinnost káže, abych zůstal."

Zbledla jako stěna, slovo jí v ústech vázlo, slzy jí vyskočily. „Jakže?" zaškytla, „rozuměla jsem, s návštěvy sešlo?"

„Zdeničko drahá, srdce se mi svírá, ale já revíru naprosto opustiti nemohu. Chceš-li, vyprav se sama, hajný tě doprovodí do Kvildy, odtud pojedeš poštou do Vimberka a –"

„Bez tebe nepojedu," přerušila řeč jeho, „jak bych se dostala do Budějovic? Neznám spojení, bez tebe nelze…" A vypukla v hlasitý, usedavý pláč.

Vrátila se do domu, svlékla letní plášť, hodila klobouček na stůl, padla do křesla, kde v pláči a vzlykání křečovitě se svíjela.

„Zdeničko!" domlouval manžel.

„Nech mne, zůstav mne samotnu! Jsi ukrutný, bez srdce! Co jsem se tu nanudila! Co jsem se naplakala v té strašné samotě, bez družky, bez zábavy! A teď jsem se těšila… Jdi, aby revír ti neutekl… Jsi sobec, jako všickni mužští…"

„Zdeničko, životy lidské závisejí na mé přítomnosti. Poshov málo dní, snad všecko k lepšímu se obrátí, moje srdenko."

Ani neposlouchala, svou dále vedla: „O životy jde? Jde také o tvůj… povinnost… k srncům jsou povinnosti… k ženě jich není… A kdyby

o tvůj život šlo, kdyby tě zabili… co na tom, že jsem vdova?… Matinka čeká, souží se… je stará! O ten život neběží… ale o srnce…“

„Měj rozum, ponech mi času, vše ti vysvětlím, pochopíš –“

„Jdi mi s očí…“

Vida, že vše je marno, že jí neupokojí, pokrčil ramenoma a šel; ona pak ve křesle svém dále plakala a se svíjela.

Zavítaly nelad a hořkost do myslivny Pürstlinské; mladá paní všecka se změnila; sama ve svém pokoji trávila čas, ničeho se netkla, zůstavujíc staré Nany všecku péči o domácnost. Revírník byl klidný jako vždy: chodil po svém zaměstnání, obcházel revír pilněji než jindy, pracoval, čeho třeba. Slova zlého manželce neřekl, žádná výčitka, žádná žaloba přes jeho rty nepřešla; doufal, že časem sama nahlédne, jak mu křivdí. Omlouval ji u sebe: je slabá žena, těšila se na matku, v poslední chvíli radost se jí v niveč obrátila.

Čtrnáct dní tak uběhlo; v revíru se nic nového neudálo, žádný pytlák ani skotokrad se neukázal.

Svijanský, jehož svár v manželství jeho chefa o klidné večery připravoval, utíkal z domu, kdy jen mohl. Nebylo divu, bylo tam k nevypsání trapno, bylo bolestno dívati se na ty lidi. Chef nemluvil slova, ale trpký bol duše zrcadlil se na zakaboněném jeho čele. Zdálo se příručímu, že počet bílých nitek v jeho tmavé bradě se ztrojnásobil. Mladá paní chodila jako stín, oči uplakané, a přece vzdor na bílém čílku, vzdor tuhý, nepodajný. Kde hledati útěchy, ne-li u Katy? Ba, do Mádru šel dvakrát, aby se pobavil u tří sluk. Vrátil se s duší hnusem a ošklivostí naplněnou, ale šel opět; Bártovec a jeho družina se aspoň nemračili.

Jednoho večera vrátil se revírník z obchůzky všecek utrmácen. Zasedl za stůl, Nany postavila před něho pětkrát ohřátý oběd.

„Kde je paní?“ tázal se.

„Šla do lesa, směrem k Podroklanské myslivně; už před hodinou odešla.“

Revírník něco málo pojedl, pak se sebral a dal se naznačeným směrem. Nehledal dlouho; našel ji blíž kraje lesa sedící na šedém, měkkým mechem dopola porostlém kameni. Viděla ho z daleka, an přicházel; nevstala, nehnula sebou.

Předstoupil před ni. „Zdeničko!“ děl a hlas jeho zněl pevně a odhodlaně, tak že zrak její bezděky na rtech jeho utkvěl. „Zdeničko, třeba učiniti konec tomu životu; prosím, abys mne vyslechla. Chybil jsem a za chybu svou pykám, je to spravedlivo; poutaje tě k osudu svému, měl jsem uvážiti, že pro tuto samotu zrozena nejsi. Těžce nesu, že se nudíš, že se ti stýská; nicméně tolik klidné rozvahy jsem ti přisuzoval, abys nahlédla, že jen z příčin velevážných odložil jsem odjezd náš. Že v prvém návalu rozmrzení nad sklamanou nadějí jsi se pohněvala, nijak tobě ve zlé nevykládám, věda dobře, že ženy srdcem myslí. Trpělivě čekal jsem tedy dvě neděle, doufaje, že přece přijdeš ku poznání toho, co mi káže moje povinnost. Dvě neděle jsem čekal, a ty podnes pláčeš a vzdoruješ. Rozhodl jsem se tedy učiniti konec tomuto trapnému žití a ustanovil jsem se nezvratně na tom, že zítra odjedeš…“

Pohlédla naň, slzy vytryskly jí z modrých očí, na čele však usadil se stín neústupného vzdoru. „Vyháníš mě?… Dobře tak – daleko to došlo!…“

On řekl měkce: „Nevyháním tě. Půjdu s tebou do Kvildy, pojedeme spolu do Vimberka; já se pak vrátím, a ty pojedeš sama do Budějovic.“

„Nepotřebuji tvého průvodu,“ pravila, „půjdu sama – v revíru by se mohlo něco přihoditi, a ty bys mi dával vinu.“

„Dobře, stane se podle tvé vůle, půjdeš sama.“

Dala se do hořkého, usedavého pláče. On ji nechal, teprve po hodné chvíli řekl: „Pojď nyní domů, Zdeničko; den se chýlí a večerní chlad je u nás nebezpečný; jsi lehounce oděna. Třeba též, abys své věci do pořádku uvedla.“

„Ztracený je můj život, to tam je moje mládí,“ úpěla ona srdcelomně, „ach, matičko moje, čím jsem se provinila, že jsem tak trestána!“

Nehybný byl i nadál jeho obličej, neviděla žádného soucitu ve tvrdých jeho rysech; klid jeho právě nejvíce ji dráždil.

„Trestáš se sama, Zdeničko," pravil. „Dobře víš, jak velice tě miluji a vždy milovati budu onou láskou zralého muže, která s celým jeho životem srostla, třeba nejevila se v blouznivých výbuších vášně. Jednoho však zapomenouti nesmíš: hlavou jsem já, a ty's mi povinna poslušenstvím. Nic nezvrátí rozhodnutí mého. Ty nechceš, abych tě doprovodil; dobře, půjdeš sama. Pamatuj si však, že dříve se nevrátíš, až tě zavolám. Dopíšu v té příčině matce tvé a dopodrobna všecko vysvětlím."

„Však já ti nepřijdu," namítala vzdorně. „Pamatuj si, že's mě vyhnal."

Pokrčil ramenoma, poobrátil se: „Pojď, Zdeničko!"

„Jdi sám, přijdu za tebou; či myslíš, že ti uteku?"

„Nemyslím; ty však pojď se mnou, poněvadž se nesluší, abychom světu roztržku svou na odiv stavěli."

„Světu!" prohodila trpce; „jako by tu byl svět!"

„Svět je všude, a dřevaři jsou také lidé; však jsi to sama nahlížela, když jsi ubohého Matýska v posledních jeho hodinách ošetřovala."

Neodmlouvala déle; vstala tiše a šla podle něho. Rozkošný večer pln rajského klidu. Kolem nich stín a světlo se střídaly, vřes kvetl i tisíceré trávy s rozčeřenými, u večerním větříku houpajícími se klásky na dlouhých stoncích. Bim, bam! bim, bam! zněly zvonce na blízku i v dáli měkkými akkordy. Vůně vůkol i tajemný šelest ve větvích stromů, vzduch vlažný a svěží zároveň.

Druhého dne časně z rána odcházela Zdenička v průvodu dvou dřevorubců a jedné ženy. Nany přiskočila a plačíc líbala jí ruce. Přistoupil manžel: „Zdeničko, promluv jediné slovo, a půjdu s tebou – domluvíme se. Vždyť tě miluji, jsi mé jediné blaho… Navštívíš matičku, vrátíš se… Zdeničko, nechoď tak…"

Odvrátila se hrdě: „Proč tak mluvíš? Včera jsi mě vyháněl… S Bohem!"

„Nuže, staň se vůle tvá!“

Šla. Než zabočila za roh, ještě jednou se ohlédla. Na prahu stála stará Nany, zástěrou oči si utírajíc. Namanul se odněkud Svijanský, přistoupil k paní, chtě se rozloučiti. „Buďte tu zdráv,“ řekla, podávajíc mu ruku, „sotva se už shledáme.“

„Ba shledáme, milostivá paní; bouře se přežene.“

Díval se za ní, viděl, jak větrem vál modrý závoj, až ona i průvod její zmizel v houštině podle pěšiny vedoucí k Vogelsteinské nádržce. Vzpomněl sobě, jak on se tudy ubíral s Katy málo dní po svém příchodu do těchto končin. Jak od té doby všecko se změnilo!…

Krásné bylo jitro; tu a tam bílý kouř z lesa vystupoval, než ranní mlhy všude se trhaly, a modrý blankyt počínal se za nimi jeviti; ale země byla syrá pro přehojnou rosu. Ubohá panička! pomyslil si; jak jí zvlhnou nožky… Vzpomněl na děsný močál Vogelsteinský, kterým projíti jí bude přes slizké klacky na přič položené. Zda jednal dobře pan revírník, nechávaje ji samu odcházeti?

Že jeho obavy nebyly bez podstaty, potvrdili dřevorubci, když se večer vrátili a drastickým svým způsobem vypravovali, jak zle se vedlo mladé paní při přechodu močálu, jak přes Vltavu musili ji přenésti, jak přibyla do Kvildy všecka utrmácena. Tam prý jen se přezula, něco málo pojedla a ihned v najatém povoze do Vimberka odjela.

Revírník poslouchaje to, dlouhým, pádným krokem po světnici se procházel, slova nemluvě. Pak se zavřel do ložnice a skoro celou noc probděl. Stará Nany vypravovala, že prý psal, že slyšela, jak škrabalo péro po papíře.

Měla pravdu Nany: revírník psal obšírnou žádost přímo na knížete, aby jinam ho přeložil. Můžeme laskavým čtenářům ihned prozraditi, že žádosti té vyhověno nebylo z toho důvodu, že prý revírníci bezdětní musejí vytrvati na takových samotách, že prý Kořán přec nemůže žádati, aby místo vyměniti mohl s otcem četné rodiny.

Téhož dne měl hajný v lese podivné dobrodružství, o němž ovšem teprve mnohem později se zmínil.

Pod Malým Špicberkem rozkládá se močál menších rozměrů, jemuž říkají Stangenfilz; přechází v dosti rovnou pláň, která se táhne ustavičně podle hranic polokruhem až k úpatí Luzného. Na bavorské straně pak sklání se půda dosti příkře, a všecky svahy jsou podnes hustým vysokým lesem, z velké části míchaným, porostlé, kdežto česká strana vykazuje jen málo lesa, za to divoké houštiny, bujnou, vysokou trávu, místy černou, rašelinatou půdu, klečí porostlou. Zde bývalo druhdy mnoho srnců, kteří tu hojnou mívali pastvu; sem i mířily výlety bavorských pánů pytláků, a území kol „modrého sloupu“, označujícího hranici obou států blíž cesty do bavorské Šenavy vedoucí, bývalo nejednou jevištěm krvavých srážek. Vavruch byl by o leckteré mohl povídati, ale Vavruch o bývalých svých výpravách nerad mluvil.

Od té doby, co pytláci a skotokradové opět se byli ukázali, docházel často k modrému sloupu, zejména v hodinách ranních a večerních, kdy zvěř z houští vychází, aby se popásla. Plížíval se ven z pokraje Špicberského lesa a jsa se všech stran kryt, chodil na číhanou, užívaje vší možné lsti, aby sám překvapen nebyl. Znal místa, odkud mohl přehlédnouti velikou část planiny; bystrému oku jeho nic neušlo. Co den viděl své srnce, kteří se klidně pásli, nikým nejsouce vyrušováni, onoho dne právě tak málo jako jindy. Už se silně přitmívalo, a nikde nic, velebný klid, nekonečné ticho… bim bam! bim bam! v dáli zvony. Ale hajnému nechtělo se odejíti. Vyšel měsíc nad Luzným, rozlil se stříbrný jeho svit po všem kraji. Vavruch znal spády pytláků, on dobře věděl, že takové jasné noci nejvíce se jim zamlouvají. Počká. Za sebou měl močál, kterým vedla stezička jen jemu známá; tou se dostane do vysokého lesa na svahu Špicberka. Před ním asi na sto kroků pásly se čtyři kusy, klidně, bez nejmenšího tušení, že někdo pohyby jejich pozoruje.

Tráva po prsa vysoká, všecka porosená vlnila se lehounce a leskla se jako postříbřená; vítr vál od jihu. Kdyby odtamtud někdo přicházel,

musela ho zvěř zvětřiti a zajisté by byla jevila nepokoj.

Vavruch byl trpěliv jak Indián; vydržel na číhané třeba celou noc. Jasný, čistý byl vzduch – pozdálí z Bavor dorážel k němu zvuk zvonců, rozeznal jej dobře od podobných zvuků, které přicházely od českého stáda, pasoucího se kdesi na sever od něho pod Plattenhausenem, mnohem blíže nežli bavorské, za to však jižní vítr je tlumil.

Čekal a čekal. Mohlo býti jedenáct hodin. Srnci přestali se pásti a pomalu ubírali se nedaleko jeho stanoviště směrem k Špicberku. Viděl je zcela jasně, neušel mu ani jediný pohyb. Zmizeli konečně. Půjde též; vyspí se drobet, s ranním šerem bude tu opět. Sebral se, přehodil pušku a kradl se na severní stranu, kde se černala kleč vyrůstající z močálu. Neurazil ani dvacet kroků, v tom tu právě před ním, deset kroků od něho, vysoká postava s pažbou na tvář přiloženou, mířící na něho. Byl obelstěn, žádná pochyba. Bezděky ruka jeho sáhla po ručnici.

„Ani krok! ani muk!“ zvolal protivník jeho dušeným hlasem, „hneš-li se, je po tobě.“

Vavruch stanul. Měsíc plnou září polil postavu i tvář toho člověka.

„Luizl! Co chceš? Jsem v tvé moci – střel! Bůh mě tobě vydal.“

„Nechci ti ublížit; slyš, co ti řeknu. Dej mi svou dceru – a konec nepřátelství; zabil jsi mého otce – dej mi Katy, a bude mezi námi smír na věčné časy.“

„Jsi zloděj a pytlák. Zastřelit mě můžeš, ale zlodějovi a pytlákovi dcery nedám.“

„Poslechni, hajný – byl jsem při tom, jak ukradli voly na Gayerrucku a jak střelili srnce na Plattenhausenu, ale já jsem pachatelem nebyl… Dej mi dceru, slib mi ji, a já ti pachatele povím.“

Co Luizl takto mluvil, neodložil pušky od tváře, ustavičně na hajného mířil.

Ten stál jako sloup, palčivé své hledy upíraje na nápadníka, který tak zvláštním způsobem o dceřinu ruku se ucházel. Kdo poví, jaké city

vřely v jeho nitru?

„Teda mou dceru chceš?“ pravil hlasem poněkud se chvějícím – „a nedám-li ti jí?“

„Jsi jejím pánem, dělej jak chceš,“ vece Bavorák, nepouštěje ručnice; „nehrozím ti, aniž ti co udělám. Ale znám tě, kdybych jinak k tobě přistoupil, zastřelil bys mě. Nu, dáš mi dceru? Mám 25 jiter polí a osm kusů dobytka… zle se jí nepovede, na věno nehledím.“

„Spusť pušku.“

„Abys mne skolil?“

„Nechoď s puškou do revíru.“

„O to se nejedná – přišel jsem se tě ptát, pytlačit jsem nepřišel. Odpověz na mou otázku!“

„Pro mne, já nebráním. Ucházej se o přízeň u holky, domluv se s ní; chce-li tě, pro mne! Ale pochybuji, že tě bude chtít.“

„Já ti rozumím! Má jiného, však já ho znám, Myslíš, že ten si ji vezme?“

„Co je ti do toho – vezme, nevezme. Ať si Katy dělá, co chce, je to její věc.“

„Tedy nebráníš?“

„Nebráním.“

„A přijdu-li k vám?“

„Přijdeš-li bez pušky, přijď si – nestane se ti ničeho.“

„Dobře, přijdu!“

„Povídám ti však: měj se na pozoru před druhým; nevím, nezatopí-li ti.“

„Toť má starost. Teď, holenku, táhni, a buď tak laskav, hezky tak, abych tě viděl na dvě stě kroků. Dotkneš-li se pažby, nebo odchýlíš-li se s cesty, zastřelím tě, jako ty jsi zastřelil mého otce. Já ti nevěřím, jsi Čech.“

„Ty jsi dnes vyhrál. To ti povídám, dopadnu-li tě v revíru s puškou, pošlu tě za tátou; mně strachu nenaženeš.“

„Dobře, dobře.“

„Ještě slovo, kdo krade skot?“

„Dceru jsi mi neslíbil, nepovím ti vše. Ale tolik ti říkám: mějte se tu na pozoru. Až dostanu tvou dceru, povídám ti, konec bude výpravám.“

Hajný nastoupil zpáteční pochod; ustupoval jako lev, pomalu, tváře protivníku ukazuje, očí s něho nespouštěje. Ten pořád stál s namířenou puškou, až hajný byl z dostřelu. Pak skokem zmizel v houštině.

Hajný šel domů; co té doby cítil, nikomu nepověděl, o celém tom dobrodružství vůbec slovem se nezmínil. Dojista velice ho mrzelo, že ho přelstil jiný ve vlastním revíru, a k tomu Bavorák, syn nenáviděného plemene.

Druhého dne již počal zimničnou činnost. Došel si ke skotákům pasoucím lesní stáda a domlouval jim, aby pilně dávali pozor, že úklady se kují na dobytek; s revírníkem pak promluvil následovně: „Pane revírníku – je to banda zlodějská… mizerné věci strojí ta sběř, na kterou by Pánbůh síru a smolu měl seslati. Já to vím!… Na dobytek půjdou.“

„A jak že to víte?“

„Inu, vím, pane revírníku! Stopy jsou v lese… co by jiného chtěli?… Kdyby pan revírník dovolil, oč že by přestali chodit?“

„Zase mi začínáte? Člověče, nemáte svědomí? Pomyslete, lidský život!“

„Pan revírník uvidí; o jeho život jde také. Myslí pan revírník, že jeho budou šetřit?… Pan revírník jich nezná, bandy lotrovské; povídám to proto, aby jednou pan revírník neřekl, že jsem ho nevaroval.“

„Dosť o tom; již jsem vám v té příčině mínění svoje řekl; nikdy ho nezměním.“

Hajný se zamračil a slova již neřekl.

Příručího Vavruch snáze ke svým náhledům obrátil. „Mějte se na pozoru,“ řekl mu, „na vás mají spadeno jako na mne, běží vám o život. Pan revírník nechce, abychom je…“ – máchnul významně rukou – „Já vám povídám, pane Svijanský, buď my, buď oni. Seznámíte se s nimi

brzy, buďte připraven. Řekněte panu revírníkovi, že nebudete chodit sám – také vám neradím. Chlapi by vás přelstili a přepadli jen což… Musíme si pomoci sami; či jste tu již viděl četníka? Viděl jsem všeho všudy, co tu jsem, dva, a ti šli po cestě. Přijdou teprve, až dobytek bude ukraden, a snad někdo zabit. Potom opět odejdou."

Příručí, co tu byl, neslyšel tak dlouhé řeči z úst Vavruchových; tato nenadálá výmluvnost měla zajisté vážné příčiny; bylo mu jaksi nevolno a více ještě, když Vavruch dodal: „Zvláště v noci se mějte na pozoru, pane příručí, ani u samé myslivny nejste životem bezpečen – máte nepřítele."

Jak by si byl Svijanský nevzpomněl na noční své setkání s neznámým nápadníkem Katiným? Cítil dobře, nač hajný naráží, nevidělo se mu však pouštěti se do výkladů. Prohodil pouze: „Nestarejte se, však se ubráním." Ale v duši mu to vřelo; byl odhodlán užiti zbraně, kdyby se měl opět setkati s tím člověkem.

Tři dni uplynuly, nic nového po širém světě. Čtvrtého dne ráno, když všecek lesnický personál už do revíru na obchůzku se odebral, když i dřevorubci odešli po své práci, pokud v lese nenocovali, šla Katy s nůší na zádech pro stelivo. Zabočila do lesa, postavila nůši a hrabala.

Tu, kde se vzal tu se vzal, stanul před ní člověk. Pěkný mladý muž, silou kypící, modrých očí, silných hnědých knírů; oděn byl v kroj bavorských zálesáků: tmavomodrý kabátec, hodně krátký, černé, kožené spodky do bot, na hlavě kulatý černý klobouk se širokou stuhou, jejíž dva konce v týle větrem vály.

Přistoupil k ní; nic zjevu statnému nevadilo, že maličko na levou nohu napadával. Ona zočivši ho ustala v práci, podepřela se o hrábě, změřila si ho. Usmál se; bílé zuby zaleskly se pod hustým knírem.

„Znáš mě přece, děvče?"

„Proč bych neznala? Jsi Zwiehofler Luizl. Co mi chceš?"

„Nepověděl ti táta?"

„Co by pověděl – o Bavorácích nemluví…“

„Tedy já ti povím. Podívej se na mne… o mne se tam trhají, holku s pěti tisíci bych dostal. Nechci jí, ani jiné, protože se mi líbíš ty.“

„Jdi k čertu a vezmi si tu s pěti tisíci.“

„Katy, mám tě upřímně rád, tak upřímně, že vyslovit nemohu. Viděl jsem tě dvakrát, ani o tom nevíš; na rukou tě budu nosit, třebas groše neměla.“

„Již jsem ti řekla, kam máš jít – já tě nechci.“

„Mám 25 jiter polí a luk, pěknou usedlost.“

„Co je mi po tvé usedlosti! Táhni, odkud jsi přišel, do své prokleté země, kterou…“

„Katy… prodám třeba, nelíbí-li se ti země, nechtěla-li bys žíti v Bavořích… ptej se, jsem zachovalý člověk a kuřeti neublížím.“

„Proč mi to povídáš?… je to marné, já tě nechci.“

„Slyš, holka, ten zelenáč tě nechá, ty pro něj nejsi, ten potřebuje paní.“

Katy pustila hrábě, které padly na zemi a třeskly do kamene. Podepřela si ruce v boky, přeměřila mluvčího od hlavy k patě: „Abys věděl, kdyby mě stokrát nechal, je mi milejší než ty, otrapo takový. Jdi mi ke všem čertům, sice budu křičet, a uhlídáš, jak výlet tvůj skončí.“

Mladý muž zbledl: „Tak mne odbýváš?“ řekl, „to je za mou poctivou vůli! Víš-li pak, že tvůj otec zastřelil mého v lese pro ničemného srnce – a já jsem tvého měl v těchhle rukou – spustit kohoutek, a nebylo ho více…“

Katy se naň podívala a nevýslovným opovržením: „Ty že’s otce mého měl v rukou, ty? Bídný chvástale, mně jinou zpívej!“ – a následovalo celé klasobraní nejtučnějších nadávek, jakých toliko mluva našich zálesáků schopna jest; ba, hrábě pozvedla, napřáhla, zamávla. On mlčky ustoupil, v houštinách zmizel.

Katy hrabala mech a opadlé listí bukové, jako by nic se nebylo stalo. Naplnila nůši, na záda ji naložila a odešla.

C, c, ti, ti, zašveholilo ptáče ve smrčinách, zašveholilo, křidélkoma zatřepalo… fr, fr… maličké ptáče zlatohlávče. V dáli s třeskotem zarachotilo padající dřevo… bim bam, bim bam zněly zvonce.

Pětkrát ještě toho jitra se Katy vrátila s nůší svou na totéž místo.

Večer shledavši se jak obyčejně s milencem svým, vše mu vypravovala. On pak na to: „Jak se opovažuje! Sprosťák takový, běda mu, dostihnu-li ho!“ A ona: „Nech ho na pokoji, však se sama ubráním. Nechci ho, na tom je dosť; tebe jediného mám ráda, tys můj.“ Objala šíji jeho, přivinula se k němu a doložila potichu: „A já – což nejsem tvoje?“

Když potom šel domů, vířilo mu v hlavě. „Jsme svoji,“ to bylo u Katy jisté a svaté. Co počne on? Zanechá jí? Sprostý bavorský pytlák poctivě nabízel jí ruku svou, nehledě k němu. Hloupá holka, proč nebrala? Což on si ji může vzíti, i kdyby postavení jeho dovolovalo? – Vždyť je sprostá, děsně nevzdělaná! Hloupá, stokrát hloupá! Ta tam byla v té chvíli jeho řevnivost, ani nepomyslil, že by s Bavorákem se o ni rval. Co řeknou jeho rodiče? jeho přátelé tam daleko za lesy, v žirném Lounském kraji?

A co řekne pan revírník? Jak měl pravdu, dávaje mu výstrahy! Že neuposlechl! že byl takový slaboch! Když Katy měla pletky s tím hrabátkem, tehdy byl ještě čas, a on hlupák opět se k ní vrátil!

Avšak je šťasten revírník svojí volbou? Taková milá panička, tak hezounká – a konec? Polo ji vyhnal, polo mu utekla! Byly doby, kde záviděl svému chefu ženušky – teď kdo ví, zdali chef jemu nezáviděl Katy… Což pak taková bytost z jiného ovzduší se hodí do těchto končin? Škoda, že chef jeho jinak je tak rozvážný…

Celou noc nespal, v nevýslovném rozčilení po lůžku svém se povaloval; proklínal osud svůj, který ho sem zavedl… Proč zrovna on? Jako by nebylo dosť Bártovců, pro něž jsou tyto končiny jako stvořeny!

Bártovec! Čím více o něm přemýšlel, tím více poznával, že Bártovec je filosof, jenž se umí do poměrů životních vpravovati. Poradí se s ním, je sobota; uvidí ho v Mádru, kam večer zamíří. Pustota, spros-

tota tam, kde jen oko se zadívá – ale žije se, zapomíná se – ta samota tu je k zoufání!...

Ráno vstal jako stlučen, hlavu měl pustou, oči ho pálily. Mraky na nebi, mlha vůkol; o Luzném ani památky, i úpatí jeho bylo zahaleno v závoj. Žádný les, žádný zelený palouk – špinavé šedo, mrazný dech, ač bylo v červenci; na vysoké trávě, na křovinách rosy tolik, že stonky i větky k zemi se klonily, na sebe lehly, jakoby hnily.

Vyšel z myslivny. V dole u rohu hajnice objevil se Vavruch s puškou přes rameno; kráčel zamračený, s hlavou skloněnou jemu vstříc.

„Hle, tvůj tchán!“ chechtal se opět jizlivý rarach v duši jeho. Hajný přistoupil: „Dnes nebude nic,“ pravil, „dnes chlapi si dají pokoj – leda na stádo že by šli, a to je dnes v Podroklanském revíru; ať se stará pan Malý. Pojďme pod Marberk k ‚Velkému močálu‘, je tam bavorské stádo; ty bestie jen když mohou přehánět svůj dobytek přes hranice k nám. Včera povídali dřevaři, že se páslo na naší půdě přes čtyři sta kusů.“

Dali se směrem jihovýchodním. Jižní část Pürstlinského revíru tvoří cíp podobající se nepravidelnému trojúhelníku. Na základnici, od západu k východu probíhající, právě v polovici její, leží myslivna sama; vrchol trojúhelníku, od myslivny přímou čarou k jihu, tvoří Luzný, strany pak jeho, úhel při vrcholu uzavírající, jsou jedna i druhá zároveň hranicemi země, tak že kdo stojí na Luzném, vidí na jihu, západě i východě bavorskou půdu; na východě ovšem jest to jen takořka chobot as pět nebo šest kilometrů široký a o málo méně do českého území vnikající. Chobot ten vyplněn je strmými horami a hlubokými roklemi – divoká, hrozná krajina až podnes, nikým neobývaná, samý les, samá houština, skalní stráň a přišerný močál. Jednotvárné, šedé hory se tam vypínají, Steinfleck, Fleckstein, Farrenberg, Siebensteinköpfel, a dlouhý, černým lesem porostlý hřbet, řečený Kegelleite. Veliký počet potoků sbírá se z bažin a svahů, hlavní z nich jsou: Velký a Malý Černý potok, pak silný šumný proud, řečený Reschwasser – vesměs pořící Dunajské.

Končiny tyto mají svou historii: byly od nepaměti útulkem synů lidských, kteří s řádem a zákonem se rozkmotřili. Kdo by dostihl koho v tomto labyrintu hor, lesů a roklin, hlubokých trhlin! Mnohý bavorský četník spí tu věčný sen v kyprém vlhkém mechu. Pravé štvanice se tu již odbývaly, při nichž úloha zvěře lesní připadla vzdornému synu horskému, kterému poduškou bývala mechem porostlá skála, přikrývkou nebe samo.

Tu tedy, podle hranic východních, objevili se příručí s hajným. Jak šli směrem k jihu, tu a tam, kde les poněkud se rozstupoval, obsáhlo oko lesní poušť po levé ruce. Tou měrou, jak slunce na nebi vystupovalo, trhaly se mlhy a valily se v šedobílých vlnách shora dolů, kvasící vřavou plníce úzké údoliny. Les, nic než les, kamkoli zrak se obrátil. Hrobové ticho, žádný hlas, kromě zvuku zvonců v dáli i na blízku.

Došli až k úpatí Luzného: nikde nic podezřelého. Vrátili se, odbočivše poněkud od hranic dovnitř revíru. Terrain byl děsný, měkká, bobtavá půda rašelinatá, kleč a houšť. V lese před nimi ozvaly se rány pracujících dřevorubců. Došli až k nim, derouce se houštinou.

„Nu?“ tázal se Vavruch, přeletěv okem vykonanou práci.

„Dnes tu ještě nebyli,“ odvece známý nám starý drvař; „bez pochyby že ještě přijdou.“

„Počkáme tedy.“

„A co budete dělat?“ tázal se stařec.

Vavruch se zamračil. „Co budu dělat?“ vece. „Vezmu dobytek v zástavu a odeženu jej. Je to v pořádku, že ta holota pase na knížecím? Zaplatí pokutu po dvou zlatých za kus…“

Starý drvař poškrabal se za ušima. „Jak že jim chcete odehnat dobytek? Je pět skotáků.“

„To bych se podíval!“

Příručí vmísil se do řeči: „Ano, odežene se dobytek té bandě; naši sedláci platí po třech zlatých za kus, a ta holota by pásla zadarmo?“

Dva tři jiní dřevorubci přistoupili. „Hm, hm!“ ozývalo se dokola. Po chvíli ptal se starý: „Poručil tak pan revírník?“

„Co je ti do toho, starý berane?“ zaskuhral hajný.

„Vy byste také už mohl dát pokoj, už jste se s nimi narval dosť,“ odtušil mrzutě starý dřevorubec. „Čeho ubude knížeti pánu? Tráva lesní bez toho by shnila.“

„Čeho ubude? Troupe starý, čeho ubude, se tážeš? Trávy ubude, a ta patří knížeti, a já hájím majetek jeho, rozumíš?“

„Inu, já se té bandy nezastávám,“ odmlouval starý – „kdyby je horoucí peklo všechny pohltilo i s tou jejich zlodějskou zemí, radostí zatančil bych si na stará kolena; ale o nepřátelství tu běží, které z toho pojde. Víte, hajný, na nás se to nepřátelství také sveze – my jsme tu v lese celý den sami, a toho nebezpečí je tak jako tak dosť, ještě potom s nimi na život a na smrt… Víte, hajný, děkujeme, máme rodiny…“

„Tak jest, tak jest,“ přizvukovali druzí.

Kdyby jedovatý pohled usmrcoval, ani jeden ze dřevařů nebyl by na živě zůstal, takovým okem si je hajný přeměřil. Potom děl česky ku příručímu: „Tak to vidíte! člověk má hájiti, a ti zbabělci takovou zpívají… Pan revírník zrovna tak! Jen pěkně po dobrém, aby ta slota dostala kuráž!“

Šli zase podle hranice k jihu. Pojednou bim, bam! bim, bam! na pravo. „Tu je máte,“ vzkřikl Vavruch, „už jsou v našem. Obejdeme, uvidíme.“

Hajný se neklamal. Pět minut netrvalo, a stáli uprostřed stáda – všude mezi křovím, v bujné vysoké trávě kus vedle kusu, bíle, plavě, hnědě, černě i strakatě se to pestřilo.

„Hahou! hola!“ houkl Vavruch, „čertovo plemeno!“ Třikrát, čtyřikrát zahouknul. Konečně se objevil jakýs obstárlý muž, polo v kůži, polo v šerku oděný, samá záplata, samá díra, kudy nahota prozírala; zvětralý, vráskami hluboce prorytý obličej zasedlým strništěm porostlý.

Hajný ho po svém přivítal, hrozil zastřelením, přece však se neodvážil odehnati mu dobytek. Bavorák zahnal stádo zpět přes hranice.

X.

Málo dní po této výpravě proti skotákům bavorským dostavil se do Pürstlinské myslivny starý náš známý, Podroklanský lesní Malý. Přišel už o sedmé ranní, všecek promočen, zablácen, udýchán, neboť pršelo, jen se lilo. Uvítala ho Nany.

„Pan fořt doma?“ tázal se krátce.

„Ba je doma, pane Malý,“ odpověděla, „ba je doma náš milostpán. Kdo pak by dnes mohl do lesa! Ježíši můj drahý, taková nepohoda v červenci! Tři dni už prší, ani na chvilku nepřestalo – a sníh se sypal včera, neviděl pan fořt?“

Malý nedbaje dalších výkladů stařeninych, jichž obšírnost od jakživa se mu protivovala, vstoupil do jizby v přízemí. Kořán, který už po hlase ho byl poznal, přicházel mu vstříc i podával mu obě ruce.

„Vítám tě, starý příteli,“ pravil srdečně, „co mi neseš? V takové hrůze jsi se vypravil…“

„Také vidíš, jak vypadám,“ vece Malý, utíraje si modrým šátkem vodu s obličeje a s knírů; „je to stakraholtský život! Už včera jsem chtěl přijíti, ale to ti byla u nás nepohoda, soudný den! Sníh se sypal jako v prosinci. Ale dovol, abych se vyzul v kuchyni, zanesl bych ti do světnice půl Plattenhausenského močálu.“ A nedbaje ujišťování Kořánova, že neškodí, zašel do kuchyně, provázen domácím pánem, a zbavil se tam těžkých svých bot. Nany přinesla mu jakési trepky o dřevěných podešvech, které klapaly jako selské nejšle. „Ty,“ – obrátil se Malý k děvečce – „namaž mi boty lojem, ale pořádně;“ pak podávaje Kořanovi ruku: „Pojď, ať ti povím – prožluklá trampota.“

„Přineste dvě láhve piva, Nany," řekl Kořán, „či bys raději kávu?"

„Ne, ne, žádnou kávu – jen pivo, a máš-li, nějakou Prachatickou, žaludek se svírá."

Nany šla do špíže, nepřestávajíc rukama lomiti a naříkati: „Bože, Bože... konec světa! Chudák, ten pan Malý... a náš pán taky chudák! Bohorodičko, kdo by to byl řekl?"

Oba revírníci usadili se zatím v jídelně. „Příteli," vece Malý, „nezoufej... slyšel jsem všecko – bude zase dobře – nediv se – hm, proklatý život!"

„Kdo ti řekl –?"

„Kdo řekl – dřevaři řekli."

„A co řekli?"

„Inu, hm, že ti utekla. Škoda – taková hezká panička a taková hodná.... Ta moje škemra má v tom svůj podíl. Však jsem jí to řekl, a pořádně, že jí tenkrát takovou tíž na srdce uvalila. Nemá to rozumu, ty ženské, ani nejhodnější ho nemá! K zbláznění!" Kořán upřel zraky své na mluvčího, bolestně, vážně; ten v nich četl výčitku, a nemoha snésti pohledu toho, sklopil oči: „Inu odpusť, že jsem se snad dotkl... hloupě žvanil... už jsem takový pitomec neotesaný... ale tak mi tě bylo líto, můj zlatý Emile – a řekl jsem si: Franto, půjdeš ho potěšit a řekneš mu, aby – čerta – je to sakramentské!" Chudák, nemohl dále a šňupl si třikrát.

Zatím Nany přinesla jalovcovou, pivo a sklínky; postavila na stůl a počala opět dlouhou řeč, která by snad do večera byla potrvala, kdyby Kořán jí nebyl naznačil, že bude mluviti s Malým důvěrně, aby šla zatím do kuchyně připravit něco k snědku.

Konvenience jest velká věc, ani v Pürstlinském světě se člověk bez ní neobejde, a třeba jí přinášeti tu a tam oběť. I muž tak vážný, nepravdy neschopný, jakovým byl revírník Kořán, nahlížel, že v případu tomto nelze říci všecko. „Příteli," pravil, „lesní policie trochu nadsazuje. Zdenička, abych pravého slova užil, neutekla. Nuda na ni padla,

není divu; odešla na nějaký čas k matce do Budějovic; dá Bůh, že se brzo vrátí.“

„Nu, vždyť jsem si to myslil,“ odtušil Malý, „ale to máš ty chlapy! Dře se to až běda, člověk by řekl, že aspoň hubám dají pokoj. Vinna je ta baba Nany – ta to řekla Jakoben-Wenzlové v samém pláči, Jakoben-Wenzlová svému usmolenému manželi, a pan manžel kde kterému kollegovi v lese, až se to dostalo i k těm našim na Podroklaní.“ Kořán se nucené usmíval. Malý si nalil sklínku a vypil ji douškem, řka: „Ať žije tvá panička!“ Pak slova již nepromluvil v příčině té. Poškrabal se za ušima, pošoupl sebou, nalil si ještě sklínku a počal znova:

„Kamaráde, jdu ještě s jinou. Prosím tě, buď mi radou a pomocí. Předevčírem zas ukradli jalovici, čert aby je vzal. Je to banda Klingenbrunnská. Přiběhne ti skoták, a křik a pláč, že konečně ještě na Rehberku řeknou, že se s tou bandou spuntoval, abych prý mu pomohl, že oni to nemohou upást. Já řku: mám pást s vámi? Je to taky pravda, co je nám do dobytka, když se to tak vezme. A k tomu jsem já sám, nemám ani hajného ani mládence. Ale že naříkal a bědoval, bylo mi ho líto, a povídám mu: Jdi do lesa k dobytku a dávej pozor, tu máš pistol; střel do nich třeba, přijdou-li opět; já zatím půjdu do Mádru respicientovi říci, aby nařídil stráži, by také hlídala. Tak ti tam včera přijdu a k němu, ke Kacafárkovi, snad ho znáš, ožralu. Povídám mu to. On pak chlap, hle co řekl: ‚To nejde; stráži do dobytka míchat se nepřísluší, stráž má jiných starostí nazbyt.‘ Já ho na to jen prosil, aby pro případ, že by při obchůzkách něco viděli, nás upozornili; že jiného nemáme, kdo by se nás ujal – četník že přijde jednou za týden; načež on: ‚Na stráž střílejí pašeráci, mají střílet i skotokradové?‘ Vrátil jsem se s nepořízenou. Bylo mi líto, vzpomněl jsem si, že se tam pase také skot onoho sedláka, který mi přišel tehdy na pomoc, když jsem měl tu zlomenou nohu – víš, takové služby se nezapomínají, chudák byl by hnedle zahynul, a co času ztratil!... Mluvím s dřevaři, a jeden mi povídal:

‚Vidíme, nevidíme – když vidíme a povíme, na nás se vymstí, zabijou nás, zapálí nám chalupy; za tohle nebezpečí nejsme placeni.‘“

„To je u nás právě tak,“ ozval se Kořán, „onehdy stejnou píseň zazpívali příručímu a hajnému.“

„Konec konců jim toho ve zlé vykládati nelze,“ mluvil Malý; „což na mne stejné myšlénky nelezou? Kamaráde, mně je hůře než tobě. Vy jste už tu v myslivně dva, na pár kroků je Vavruch, kterého se bojí jako čert svěcené vody, a krom toho kolem vás tři, čtyři dřevaři. Vy jste tu jako v městě. Ale já jsem sám – moji dřevaři přes léto bydlí v Josefstadtě, půl hodiny daleko.“

Malý vida, že Kořán přisvědčuje, spokojeně si šňupl; pak důvěrně se kloně ke Kořánovi přidušeným pokračoval hlasem: „Víš, chodí pytláci. Slyším ránu, jako bych neslyšel… to bych si škodil, kdybych slyšel! Přijdu v lese na místo, kde srnce vyvrhli… myslím, že mravenci a havrani ho sežrali. Dejme tomu, že bych jinak myslil – zažehnou mi nad hlavou myslivnu, postřílejí mi dobytek, a tak dále… no, nemá to být, ale kníže pán má srnců dosť, a sem jich střílet nechodí, ať si tu a tam nějakého mají!… Ale tohle je jiná, s tím dobytkem. Chudák, ten sedlák – pomohl mi, a já bych mu neměl pomoci?“ Kořán opět přisvědčil. A Malý pokračoval: „Stádo je tam pořád u nás… k vám málo kdy zabrousí… pastva pod Gayerruckem ho drží. Chlapi chodí přes kamerální les – vždyť znáš ty houštiny – sami i přes močál se dostanou; ale s ukradeným dobytkem by neprošli, ten by zapadl. Proto když ho uloví, ženou ho vaším revírem, kolem Plattenhausenu, a přecházejí hranice v pravo od tak zvaného Zirkfilzu. Já jsem se jich dosť nastopoval; je tam po dešti sice mokro a blátivo, nicméně jakás půda pevná, která má podklad, nikoli bezedná kaše.“

„Vím, vím,“ podotkl Kořán.

„Nu, ve vašem revíru to je,“ pokračoval Malý, „myslil jsem však, že’s tam nepřišel. Co bys tam dělal? Les je tam v pravdě vysoký, ale kácet se nemůže; toho bych rád znal, kdo by trámy a jen polena od-

tamtud dostal – samá příčná rokle. Však jsou i v mém revíru ještě místa, kde jsem nebyl, ač sedím skoro třicet let v Podroklaní. Vidíš tedy, příteli: skotokradové se z výprav svých vracejí tvým revírem, a proto se utíkám k tobě, abys mi pomohl. Střezte tak trochu naznačenou jejich přecházku; buď je chyťte nebo se aspoň na ně podívejte, abyste je poznali; udáme je pak u bavorských úřadů, aby ty jim řemeslo překazily. Prokázal bys mi velikou službu, kdybys v té příčině mě podporoval – vždyť si musíme vypomáhati navzájem, my sedlákům a sedláci nám."

„Dobře, dobře, starý," vece Kořán, „stane se dle tvé vůle."

„Zaplať Pán Bůh," zvolal Malý, rukou mu potřásaje, „tys hodný člověk, kámen jsi mi sňal se srdce."

Na to přešel hovor na jiné věci. Malý zůstal do večera; pak odešel, nedbaje domluv Kořánových, který jej zval, aby se přes noc pozdržel, ježto déšť se lil neustále. „Víš, brachu," dokládal, „má stará by strachem celou noc nespala – je všecka ne svá od té doby, co ta banda zase obchází."

Kořán doprovodil přítele před dům a díval se za ním, až zmizel v kroužící se mlze. Zadíval se do chmurné dáli, kde v šeru padající srážky objevovaly se a opět mizely kusy černého lesa a zamodralé kleče; zadíval se do plačících šedobělavých oblak, které mlčky, bez větru na nízké obloze se kupily směrem k východu se hrnouce. I jemu bylo u srdce smutno, tak teskno a nevýslovně žalno v té mrtvé hluši, že mu oči zvlhly. Letěly myšlénky a touhy jeho přes valné lesy, o závod s prchajícími mraky, zalétaly k oné, která sluncem i hvězdným svitem mu bývala v samotě jeho, ve mrákotách života. „Proč jsi mi odešla?" zašeptaly jeho rty – a líce přejel stín trpkého vzdoru. Máchnul rukou, jakoby ukázati chtěl na přírodu srdce svírající.

V tom objevil se Svijanský za rohem hajnice; revírník po celý den ho nebyl viděl, ježto příručí záhy ráno odešel a teprve nyní se vracel. Re-

vírníkovi bylo vhod, že přicházel, toužilť po společnosti – samota přinášela tak černé myšlénky.

„Proč pak jste odcházel, pane Svijanský?“ tázal se příchozího; „ani by mi nenapadlo posýlat vás do lesa za takové nepohody. Podívejte se na sebe, jak vypadáte, a docela bez účelu! Vždyť ani dřevorubci nepracují.“

Svijanský ždímal na náspu promoklý svůj klobouk a trpce prohodil: „Co dělat, pane revírníku? Lépe v dešti po lese chodit, nežli doma se nudit. Tloukl jsem se z boudy do boudy, ohlížel jsem se po stopách lidských, abych se cvičil v jich rozpoznávání… Je to zajímavé.“

Vešli spolu do průjezdu. „Budete mít pořádný hlad,“ dí revírník a vida Nany, poručil, aby panu příručímu přinesla oběd, jemu pak večeři. Příručí, když se byl převlekl, usadil se za stůl v jídelně, revírník podle něho. Pokud jedli, nepromluvili; když Nany sklidila se stolu, revírník se tázal: „Kde jest Vavruch? byl s vámi?“

„Nevím, se mnou nebyl, bez pochyby že jest doma.“

Revírník nařídil Nany, aby poslala děvečku do hajnice. Když Vavruch přišel, revírník jemu i příručímu pověděl, co s Malým umluvil. „Budeme se střídat v pozorování,“ doložil.

„Ve dne se neukážou,“ namítl hajný.

„Opravdu?“ prohodil revírník ironicky, „dobře, že mi to povídáte. Rozumí se, že v noci budeme dávati pozor; zítra půjdu já s panem příručím, aby věděl kam a jak; pozejtří půjdete vy.“ Vavruch vyhlídkou na takové výpravy patrně se dostal do svého živlu; pablesk radosti přeletěl přes jeho zasmušilý obličej. „Pan revírník neračiž se namáhati,“ odtušil živě, „vezmu si tu věc na starost sám; půjdu třeba každé noci…“

„A kdy a kde byste spal?“

„Já spím všady, i v lese, a také ve spaní slyším; mně nic neujde. Už dávno jsem pomýšlel, že by se to mělo tak udělat; však jsem ty stopy dávno už viděl.“

„A proč jste mi to neohlásil?“

„Hlásil jsem to tehdy, jak milostpaní chtěla odejíti – ale od té doby pan revírník nenařídil… byly jiné starosti, stran pytláků…“

„Dobře; ale při střídavém pozorování zůstane, nechci nikomu příliš mnoho ukládati.“

„Kde pak příliš? A pak, pan revírník ví a zná – ale tuhle mladý pán… kde pak je zmůže, kde pak je pozná? A aby do nich střelil, to pan revírník nedovolí.“

„To jste dobře řekl, a to zejména vám povídám: střílet se nesmí leda v nejnutnější sebeobraně; krve už prolito dosť… zdá se mi, že pro tu krev ta krajina je kletbou stížena.“ Poslední větu promluvil revírník hlasem přidušeným, takořka jen k sobě. Dal pak hajnému ještě některá nařízení služby se týkající, a ten měl se k odchodu. Ve dveřích ještě se zastavil.

„Pan revírník na jeden dotaz mi neodpověděl; já dosud nevím, co pan příručí počne, ač setká-li se s tou bandou,“ zahučel; „za jednu noc ho pan revírník nepoučí, aniž mu vše ukáže. Bude snad přece dobře, půjdu-li prvních pět nebo šest nocí s ním; také mu popíšu všecky ty lajdáky do podrobna, že je pozná, jakoby měl fotografii jednoho každého z nich ve svém pokoji.“

Revírník nemohl se zdržeti úsměvu: „Vy jste divný patron, Vavruchu,“ pravil; „jste už při letech – jiný na vašem místě by byl rád, kdyby si mohl odpočinouti, a vy si nedáte pokoje.“

„To je tak, pane revírníku,“ odvětil Vavruch, „člověk má leckterou vinu na svědomí, a člověk je přece křesťan. Činí-li zle, má také činit dobře. Velební páni říkají, že je trojice dobrých skutků: modliti se, postiti se a almužnu dávati. Almužnu dávati nemohu, protože sám ničeho nemám; modliti se nemohu, protože česky jsem zapomněl a německy ty modlitby neumím, třeba je stará odříkává den co den; také to člověku nejde od srdce, nenaučil-li se od matky. Zbývá půst; Pán Bůh ví, co se napostím, ale to je málo na mé hříchy. Tož jsem si myslil, že je

také dobrý skutek, když člověk bližního od škod chrání a škůdce trestá… Dovolí tedy pan revírník, abych hlídal s panem příručím?“

Že by Vavruch kdy byl tak obšírně mluvil, revírník nepamatoval; dobré jeho srdce se v pravdě pohnulo.

„Tahle slova vás ctí, Vavruchu,“ pravil, „takhle mluví šlechetný člověk; jest mi jen s podivením, že nenahlížíte, že jest hříšno člověka utratiti.“

„Škodnou zvěř vyhlazujeme,“ odpověděl hajný, „a lupiče, zloděje, vrahy bychom neměli utrácet, ohrožují-li nás a dobré lidi? To přece není hřích.“

„Od čeho pak jsou soudy, Vavruchu? Co pak neznáte slovo Páně, která nám nepovolaným zapovídá souditi?“

„Pan revírník přece sám ví, že by s námi zle bylo, kdybychom měli čekati, až soudy a úřady vůbec nám pomohou. Potkal pan revírník už četníka v lese? Já jsem ještě žádného neviděl, leda dva na cestě do Mádru; vždyť by se svou výzbrojí do lesa ani nevnikli. Musíme si tedy pomáhati sami!“

Byla železná pravda v těch vývodech, a revírníkovi nezbývalo, než utéci se opět k své autoritě a prohlásiti jako již několikráte před tím, že prostě zapovídá každé střílení, nejhorší případy vyjímaje. „Jen ať toho pan revírník nelituje,“ zabroukal Vavruch. „Smím tedy hlídat s panem příručím?“

„Když jinak nechcete, buďsi,“ odpověděl revírník.

„Dobrou noc!“ vece Vavruch a odešel.

Revírník s příručím dále hovořili. „Vás také něco tlačí, příteli,“ děl prvý, „mohu si pomysliti…“

„Jakž by netlačilo? Jsem nešťastný člověk a pomoci mi není; už se nevypletu, je to marno, už jsem jako ženat. Pan revírník měl pravdu, když tehdy mě varoval – zoufal bych si, pomyslím-li, jakým jsem byl slabochem. Listy docházejí od rodičů, tak srdečné, plné lásky… těší se na mne, o budoucnosti mluví… mně to srdce svírá! Chudáci, pěkně

jsem se jim zachoval! Onehdy sestra psala – je šťastna, je nevěstou, o masopustě bude se vdávat – abych prý přijel na svatbu. O masopustě odtud – toho bych chtěl vidět, kdo by se odtud dostal. Mančinka správcovic prý půjde za družičku, ta prý by měla radost, kdybych přijel. Ta Mančinka, to je vám takové rozmilé děvče, veselé, hezké, samý smích, samý vtip – co jsem se s ní natančil… tehda bylo jinak!“ Mladík po tomto výlevu citů svých zadíval se do země. Bylo ticho, že by bývalo slyšet padající jehlu; na okno šlehaly drobné kapky deště.

Revírník vstal, přistoupil k mladíkovi a položil mu pravici na rameno. „Chudáku, těžce pykáte za vinu svou. Buďte mužem! Co jsme si nadrobili, musíme sníst. Hleďte na mne. I já jsem se provinil, a jsem člověk životem zkušený. Či nebyl hřích zaváděti do těchto ztracených končin mladou dívku jiným poměrům zvyklou?… A při sám Bůh, já to dobře myslil… Nu, vidíte, jsem osamocen. Koho sem osud odjinud zanese, toho tím tresce. Nechce se ti zůstati samotným, bez družky životem kráčeti: dobře, pojmeš ženu. Buď ta žena jest odsud, tož k tobě se nehodí, máš zkažený život; buď si ji odjinud přivedeš, nehodí se sem a utrápí se ti nebo se zvrhne.“

Hovořili, navzájem si postěžovali, každý na sebe touže. Setmělo se zatím tak, že sotva druh druha viděl. Objevila se Nany: „Budou páni poroučet lampu?“

„Není potřebí,“ vece revírník, „půjdeme ulehnout, zítra se málo vyspíme.“ A šli.

Druhého dne k večeru vydali se na číhanou směrem k Zirkelfilzu; šli lesem, pilně toho dbajíce, aby jich nikdo neviděl, ani vlastní dřevorubci. Nepršelo sice již, ale mokro bylo v lese až běda, a že houštinami a vysokou travou se brali, všechen oděv jejich prosáknut byl vodou, než ještě došli. Šero vůkol, na nebi trhané mraky, šedý mech na černých smrčcích, podle svahů bezejmenné hory šedé balvany, mezi nimi samé trhliny, jež vřes, kapraď a plavuň tu a tam ošemetně oku zakrývaly, drobné mlází, jako obrovští hadové plazící se kořeny, tu mechem

porostlé, tam bílé, až se leskly, tlící vývraty, vysoko do vzduchu se pnoucí kořání, plné prsti; hrobové ticho, větřík nedul, zvuk zvonců nedorážel, jediné ptáče se neozývalo – celá ta scenerie lesů vysoké planiny, smutná, trapná…

Na západě slunce chýlilo se přes dálné hřbety bavorských hor mnohem nižších než tato pláň. Rudá zář polila nebe, a odlesk od ní padal na stromy i kmital se jako požár mezi větvemi vztekem větrů prořídlými.

Černý, slabý potůček vinul se tou pouští, každým krokem se vody jeho stavily, nemajíce spádu – a podle něho něco, co stezičce se podobalo, ač bylo dobrého oka potřebí, aby se poznala; než nebylo lze se klamati: stopy všude, i lidské i dobytčí, místy hluboko do bahnité půdy vtlačené, černou vodou naplněné.

Tmělo se, tmělo – bezhvězdná noc, bez měsíčného svitu, černá, tichá jako hrob.

Oba mužové usedli za vyvráceným kořenem, se všech stran kryti mladým houštím, as dvacet kroků nad stezkou. Nemluvili, sotva dýchali. Nic se nešustlo. Zahalili se do houní a hleděli usnout; pochybuji, že se jim to podařilo. Celou noc nic se nehnulo.

Přišlo jitřní svítání; chladem dýchala země, že pevně do houní svých se zavinuli, aby jim nebylo zima. Stromy a skály vystupovaly pomalu ze tmy, bylo rozeznati i předměty v stínu. Nic se nešustlo. Mraky a mráčky na nebi rychle se trhaly, páry vycházely z mokré země, kupily se, po stráních i stromech do výše lezly a opět se srážely; tu a tam mihnul se rychlý paprsek světla a opět se ztratil, jakoby jej byl stín lesní pozřel.

Revírník i s průvodčím svým výše na stráň se vyšplhali, aby rozhledu nabyli; věděli, že právě nyní doba kritická nastala. Časně ráno skotokradové nejraději s kořistí v šeru nočním ulovenou z výprav svých se vracejí; ale naši lesníci ničeho neviděli ani neslyšeli.

Slunce vyšlo nad Plattenhausenskou horu; jasná jeho tvář rozptýlila mráčky i mlhy, v duhových barvách zaleskly se miliony krůpějí rosních na stromech, na houštinách i v trávě.

Šli domů. Nany je uvítala: „Ježíš, Maria, kde pak páni byli? Celou noc venku!... Nesu snídaní – nikdo tu!“ A dlouhé povídání, které revírník přetrhl, řka: „Slyšte dobře, Nany, a pamatujte si, co vám povídám: ode dneška vždy někdo z nás stráví noc v lese. Vy pak se o nás nestarejte a hleďte si svých věcí. Povíte-li komu slova o našich výpravách, vystěhujete se v tu chvíli z Pürstlinku. Rozuměla jste?“ – Výraz tváře revírníkovy byl neobyčejně přísný, Nany se zalekla, zachvěla, zbledla.

„Můj ty Bože,“ zakoktala, „co pan revírník povídá... jakobych já byla klepna... a kdybych chtěla, s kým si poklepám? Vždyť tu nikoho není.“

„Dosť, slyšela jste. Ráno přinesete kávu do pokoje v určitou hodinu, jako bychom tu byli – ani děvečka nesmí vědět...“

„Co se pro Boha děje?“ mluvila sama k sobě Nany v průjezdě, rukama při tom lomíc – „a ten náš pán! všecek jiný, všecek změněný... Strašné věci v revíru, vražda a zabití... v tom vězí ten krvavý hajný... ten ho i proti mně poštval.“ A stařena se dala do pláče.

Večer šel hajný k Zirkelfilzu. Ráno se vrátil a hlásil, že se pranic neudálo.

Skoro týden uplynul; střídali se, jak bylo umluveno – pořád nic. Jednoho večera – právě opět přišla řada na revírníka – zatáhlo se nebe po znojném dni. Husté, černé mraky vystoupily na západě a na jihu. Hajný se dostavil. „Bude bouřka, hrozná bouřka, pane revírníku; zůstaňte doma dnes; ani řeči, aby se ti chlapi odvážili...“

Ale revírník nechtěl, že na něm je řada, že půjde, že právě snad dnes chlapi se pokusí, dokládal. Hajný se nabízel, že půjde tedy s ním. Nepřijal toho.

„Dvě noci jste probděl,“ pravil, „je spravedlivo, abyste si dnes odpočinul.“ Všecko domlouvání ukázalo se marným; revírník přehodil

houni přes plece a odešel, ač v dáli hrom už rachotil. Než došel k Zirkelfilzu, už dávno dle všeho rozzuřila se bouřka.

Ba rozzuřila se – zavál vichr do vrcholů stromů, že zašuměly, zapraskaly, hluboce se klonily, sotva čtvrt hodiny po jeho odchodu. Nany dole v čeledníku padla na kolena před svatými obrazy, spínala ruce, plakala, modlila se. Na příručího padly stesk a hrůza, i odebral se k hajnému. Zasedl na lavici v jizbě naproti Vavruchovi. Venku udělalo se jako tehdy, když se vrátil z Kvildy v průvodě Katině. Nebe jako by se bylo otevřelo: neskonalé proudy vod lily se k zemi, bez ustání se blýskalo, že pláň i les plály modravým, zažloutlým světlem – třeskot a rachot hromu, příval deště narážející o kameny náspu, hukot vichru – taková hrůza, že hajnému vyhasl oheň v dýmce, že plaše zalétalo oko jeho k svatým obrazům, před nimiž žena jeho, dcera i malé děti na modlitbách klečely.

Noc čirá lehla, bouře neustávala. „Kriste na nebi, jak je panu revírníkovi?“ zašeptal příručí – „kde se před tou hrůzou uschoval?“ Zablesklo se, tak mocně zarachotil hrom, že celá dřevěná stavba v základech se otřásla. Ženské daly se do křiku a pláče, děti hlasitě kvílely, hajný sám, jehož oči zeleně se svítily jako oči divoké kočky, pomalu zdvihl pravici, dvakrát křížem se poznamenal.

V tom pádný, rychlý krok na náspu, dvéře do průjezdu cvakly – krok a krok, a do jizby vstoupil bez zaklepání silný muž vysokého vzrostu; voda se s něho řinula, slepený vlas padal do obličeje, kraje knírů splývaly s oholenou bradou.

„Pochválen buď pán Ježíš Kristus – všem dobrý večer!“

„Na věky amen, dejž to Pánbůh!“ Tato slova v hrdle všech vázla, stál před nimi Zwiehofler Luizl. Oči všech na něm utkvěly, hajný vytřeštil svoje, div mu nevystouply. Bavorák slova neřekl, přistoupil ke kamnům, sňal smočený klobouk a jal se ho ždímati do stojícího tam škopku. Pak sedl na lavici blíže dveří. Venku blýskalo se a hřmělo dále.

Vavruchová po chvíli kněmu přistoupila: „Sedni tam ke kamnům a ohřej se, bude ti zima.“

„Děkuju vám; chvilku mne tu necháte, co? Takové hrůzy nepamatuju… vedle vás starý javor, právě než jsem vstoupil, v půli to rozštíplo.“

Hajný vytřeštil oči ještě víc; ženy a děti křičely sborem: „Ježíši! Panenko nebeská! Ajaj… och… Bože svatý!…“

„Nu, sedni ke kamnům,“ ozval se Vavruch a mrkl na starou. Ta vyňala z almary chléb a položila ho na stůl; Katy přinesla láhev Prachatické samožitné.

„Až se ohřeješ, přisedni a pojez,“ vece hajný, „taky se napij pálené, aby ti žaludek zahřála; dostal jsi pořádně co proto.“

Katy poznavši hosta již se po něm neohledla; klekla opět před obrazem a modlila se, odříkávajíc nahlas růženec; děti za ní a brzo i Bavorák, sepjav pobožně ruce; zvučný, hluboký jeho hlas milo bylo poslouchati.

Svijanský, jenž seděl u stolu podle hajného, nemohl s hostě oka spustiti. Když ho poznal, jako nůž ho to bodlo u srdce. Bavorák jako by ho neviděl. Venku pořád týž hukot a lomoz; v jizbě hořela louč za loučí, ale blikavé světlo neobstálo před modravým plamenem ustavičně se křižujících blesků. Jednotvárně, jako šplouchání vod, zněly modlitby.

„Nu, přisedni,“ pravil hajný po dobré půl hodině, „už snad jsi se zahřál.“ Bavorák uposlechl pozvání, usedl vedle příručího i ukrojil si kus chleba. Oči obou soupeřů se na mžik setkaly.

Když host pojedl, když se napil, zeptal se ho Vavruch: „Kdes chodil? Jak sem přicházíš?“

„Byl jsem v Mádru a chtěl jsem ještě domů – v tom mě to chytlo.“

Hajný se nedůvěřivě ušklíbl, více však se netázal. „Uvař mu mléka,“ obrátil se ke Katy, „aby dostal něco teplého do žaludku.“

„Děkuju, nechci – kořalka zahřála.“

„Jak chceš, je ho tu dost.“

„Ne, děkuju.“

Luizl na to sedl opět ke kamnům a modlil se dále s Katy dnes neúnavně pobožnou a s dětmi.

Když po jedenácté bouřka ustávala, přinesli houni a podušku a vyzvali hostě, aby si lehl na lavici a do rána se vyspal; sami všichni k odpočinku se chystali, i Svijanský že půjde domů. „Mladý pán tu může zůstat," pravila Vavruchová, „v komůrce je postel." Mladík nepřijal noclehu a vyšel z jizby. Za to Bavorák bez okolků se natáhl na lavici a přikryl se houní.

Katy vyšla za milým. „Nu," tázala se šeptem v průchodě – „proč jsi nezůstal?"

„A nač? – máš dnes jiného galána!"

„Blázne!" Vrátila se do jizby.

Když přišel Svijanský do myslivny, Nany ještě nespala. „Všickni svatí na nebi chraňtež našeho pána," tím výkřikem přivítala mladíka. „Zaplať Pánbůh, že je tu aspoň mladý pán! Ale je to hrůza! Náš pán v lese, v té bouři... to byl nápad! Kdo ví, zda žije!" Svijanskému bylo úzko dost, i jeho myšlénky bez přestání zalétaly k Zirkelfilzu, i on v srdci svém horoucí modlitbu přinášel za dobrého svého chefa; nicméně hleděl upokojiti stařenu, která strachem přímo šílela, bez ustání štkala, plakala, všecky svaté svolávala, nejinak sobě vedouc, než jako by viděla mrtvolu pána svého.

„Ráno jak se rozbřeskne, půjdem s Vavruchem," sliboval jí mladík, „jsou skrýše v lese, boudy, skalní výklenky... jistě že se někam uchýlil."

Slyšel ještě nářek staré ženy, když v posteli ležel. Zdlouhavě míjela ta noc bezesná; k myšlénkám jeho chmurným, vznášejícím se do černé, zoufalé jeho budoucnosti, plným žalu nad ztraceným mládím, družila se obava o pána, kterého jako otce miloval.

XI.

Revírník byl právě v prohlubni mezi Plattenhausenskou a Kaltstaudenskou horou, když přikvačila bouřka. V první chvíli pomýšlel na zpáteční cestu, nebylo to však již možno; byl by musel vysokým lesem a tam řádila nepohoda, až hrůza viděti a slyšeti. V rachot hromu mísil se třeskot kácejících se větrem vyvrácených dřev. Před ním ovšem rozkládal se bezedný močál, ustavičnými dešti nabobtnalý, jímž ve tmě noční nebylo lze projíti, ba ani teď už se nemohl odvážiti, ježto déšť mu šlehal v oči, neustálým blýskáním oslněné; ale na štěstí na místě, kde právě dlel, nebylo vysokých stromů, které padajíce by ho byly mohly zasáhnouti. Malý potok, jemu naproti tekoucí, mžikem proměnil se v kalný divý proud a přinutil ho ustoupiti na skalnatou stráň v pravo; v chaotickém bludišti balvanů, do něhož kvapná noha se uchýlila, jiné hrozilo nebezpečí: bořil se pod každým krokem ošemetný povlak slizkého mechu, hluboké tu zely jámy, černé díry; hnáty by si byl zlámal. Řídké tu bylo stromoví, větrem zcuchané, chabé korunky, kterými pronikal déšť i vítr. Nezbývalo než usednouti za větší balvan a čekati. Takového rachotu co živ neslyšel; třískal hrom nad ním i podle něho; viděl, jak elektřina kolem něho ze země vycházela, v modrá mluna se slévajíc; modré plamínky křepčily na vrcholcích stromů, na skalních hrotech a hranách, pověstné ohně sv. Eliáše, u nás tak obyčejné jako na stožárech lodí oceánem plujících.

Dlouhé hodiny seděl tu schoulen, jediná živoucí bytost v té poušti, uprostřed vřavy všech rozpoutaných příšerných sil přírody; viděl před sebou hrob svůj, tichý, němý hrob. Jak ho budou hledati! Najdou ho?

Och, v lese mnohý spí, jehož marně hledali… Sírnatým žárem kol něho vzplápolal blesk za bleskem; který bude poslední?… Natáhl houni přes hlavu, položil konce na dva balvany, tak že seděl jako pod střechou. Déšť se lil, že v brzku i tou tlustou houní pronikl… Deset kroků pod ním na holém kameni skákala, tančila modrožlutá kulička, díval se na ni upřeně, vlasy hrůzou se mu ježily; pojednou praskla, vydavši ránu jako když z bambitky se vystřelí, a rozplizla se… ale hned zase jiná, a zase, a zase.

Zdálo se mu, že tu sedí celou věčnost. Tupost se ho zmocnila, ať se stane cokoli… a přece se mu odlehčilo, když ustával déšť, když hlouběji, táhleji donášela k němu protější ozvěna z Kaltstaudenských strání hukot hromu.

Seděl a seděl, dívaje se za odcházející bouřkou; pod ním hučela voda, ve vrcholech stromů hudl vítr svou píseň. I ozval se hlas v nitru jeho, hlas plný výčitek:

„Proč vydával jsi se sem? Komu prospěješ? Temná je noc, hluboké jsou stíny – koho dopadneš? Marně se životem si zahráváš!“ – A zase jiný hlas mluvil: „Co je ti život? Zda má jakou cenu? Sám stojíš ve světě, sám, jako samoten jsi v tom lese, jemuž i zvěř se vyhýbá, i noční ptactvo… ta, která ti byla světlem v noci života, opustila tě, nemohouc žíti v surovém tomto kraji. Snad lépe by bylo, kdyby…“ Ale zas jiný hlas nedal tu řeč dokončit; ozval se hrdě: „Nejsi tu darmo… všeho do konce! Trp a doufej! konáš povinnost svou, která velí, abys pomáhal bližnímu. Zapadl tvůj soused do potměšilé sluje, dlouhé hodiny ležel v bílém hrobě… přišli bližní jeho, pomohli s nasazením života… Šli bližní v hrůzách vánice zimní, šli mu pro dalekou pomoc… Přišel bližní, mnohé míle cesty vykonal, přišel otec rodiny, o jehož život žena a děti se třásly, přišel a bloudil ve spoustách sněhu, sterou smrtí ohrožen, aby žádané pomoci skýtal… Zvonila žena šestinedělka v mrazu a noci, zvonila až do vysílení, aby pomoc nezbloudila! A jak jemu pomohl bližní, tak soused tvůj chce chrániti majetek jeho, aby škody nevzal, a utí-

ká se k tobě o pomoc… Nebudeme-li státi k sobě, vzmůže se pych a zloba… Dnes mně, zítra tobě…“

A hlas ten mluvil a těšil, až se jitro šeřilo. Všecek utýrán, promočen, jako polámán nepohodlným bydlem, tvrdým lůžkem, vzchopil se Kořán. Les se kouřil, ale nad ním smál se lazurný blankyt, bledly v jitřní záři kmitavé hvězdičky.

Sjížděly skřehlé nohy po hladkém, kluzkém mechu, bořily se do rozmočené půdy, která kvílela, reptala mluvou svou.

Obešel západní svah Plattenhausenské hory až tam, kde značně padá terrain plný vývratů a tlících pahejlů, tvoře prohlubeň, jíž říkají „v díře“. Snad to bylo jednou jezírko, jaká jsou zde onde po Šumavě. Na dně té prohlubně samá voda, louže i strouhy bez břehů, jednotvárným mechem vroubené. Tudy dnes, po včerejším lijáku, nikdo projíti nemohl. Obešel tedy „díru“ po levém kraji. Pět set kroků od něho hranice – Zirkelfilz; s pravé strany vedla stezička od Podroklanských hvozdů. Ohledl se, poslouchal… nic… větřík nešelestil ve větvičkách, kapky jen padaly, mohl je slyšeti v té tišině.

Rázem srk, srk… co je to? Věru kroky, dýchání, frkání – skot a lidé. Šelestilo, rupalo to v houštině. Bezděky uchopil hlaveň pušky, ale pustil ji opět; však to odbude bez boje – nebojí se, kdyby i tři byli. Kráčel jim vstříc po sluchu – pro houštinu viděti nemohl, kráčel tiše, pozorně, aby jich nepoplašil. Přišel na místo, kde řídčeji stály drobné smrče. Poodstoupil stranou… musili kolem něho.

I přišli. Dva mužové, jeden v jeho letech, druhý mladší. Znal staršího, čili lépe, poznal ho dle popisu Vavruchova. Wurzmüller Egidi z Klingenbrunna, zlopověstný pytlák, podloudník, snad i zloděj; druhého, mnohem mladšího, neznal. Hnali před sebou tři kusy skotu, dva voly a jalovičku; hluboko zapadávala hovada v černou promočenou rašelinu a mužové pobádajíce je, třískali do nich dlouhými holemi.

„Stůjte!“ zvolal najednou lesník, a mohutná jeho postava stanula před překvapenými jako anděl pomsty. Starší zbledl jako stěna; ruka

jeho maně sebou trhla, jako by chtěla holí mávnouti, sklesla však bez vlády pod dojmem klidného, přísného pohledu lesníkova.

„Ty jsi to, Egidi – kde pak jsi koupil ten dobytek?“ Oslovený stál všecek zničen. „Tohle je snad tvůj syn, co?“ – Revírník, co zrakem svým krotil staršího taškáře, ani nespozoroval, že druhý zatím se dal do skoku… zapraskaly, zašuměly větvičky – jako splašený srnec uháněl mladší, než by pět napočítal, zmizel v lese. Jen srkající bahno půdy, šum větví a tu a tam náraz podpatku o kámen prozrazovaly po krátkou chvilku směr, kterým se pustil.

„Nu, pojď, příteli… obraťlaskavě ty voly a pomoz mi je dohnat na místo, kdes je koupil,“ vece revírník – „a co se týče tvého kamaráda, povíš mi jeho jméno po cestě.“

Bavorák stál jako do země vkořeněn; smrtelná bledost pokrývala tvrdé rysy jeho líce, oči vytřeštěné pohledu protivníka svého snésti nemohly.

„Pusť hůl, buď tak laskav,“ vece tento, „není potřebí, abys dobytek poháněl bitím.“ Když oslovený váhal rozkazu uposlechnouti, vzkřikl revírník hlasem hromovým, pozdvihuje hrozivě pažbu: „Pusť hůl!“

Zachvěly se ruce, zatřásla se celá postava zločincova, a bělavá hůl jeho padla, o kámen v pádu zazvonila.

„Kde máš zvonce?“ tázal se Kořán. Nic. „Kde máš zvonce, jež jsi dobytku sňal?“ opakoval revírník mocně, z hluboka, jako když hrom rachotí. „Tu je jeden,“ zašeptal muž, vyndávaje z kapsy velký zvonec; „druhé má tam ten…“

„Pověs si ho kolem krku, ať zvoní,“ velel revírník, „a to hned! Tak. Teď marš! A to ti povídám; ať se ti nezdá utíkati – bylo by to tvé neštěstí. Děkuj Bohu, že tě nedostal hajný; sotva bys teď ještě dýchal. Ku předu!“

Zavzněl zvonec; v udivení ohlédl se dobytek, slyše pojednou známé zvuky. Vystoupil blízký Roklan z lesní černě nalevo, na šedou, kostrbatou jeho hlavu padly první paprsky ranního slunce, zlatíce skály na te-

meni mocné hory, polívajíce nachově fialovým leskem závoj vodních par a lesního dýmu, do něhož se halilo.

Ušli dvě, tři sta kroků. Revírníkovi se zdálo, že oči starého lotra chvílemi v pravo v levo bloudily, jako by někoho hledaly.

„Máš tu snad ještě jiného druha?“ tázal se. „Připomínám ti, že, jakmile se kdo ukáže, stáhnu ti řemen zvonce na krku, že se ti dech zatají.“

V tom okamžení rozevřelo se husté houští podle stezky, přiskočila malá, pružná postava, skoro hošík – bác! bác! rychle po sobě dvě rány z dvouhlavňového tercerolu… Revírník pozdvihl pravici k nebi, levici k prsům přitiskl, zavrávoral, skácel se jako podťatý dub…

Egidi zvoncem kol šije zavěšeným praštil na zem, že kov třeskně zazvučel – a dvě postavy uháněly, co nohy stačily, k bavorským hranicím, ukradený skot jeho osudu zůstavujíce.

Oba voli i družka jejich jali se škubati tvrdou trávu, bílé na zadní straně listí křů malinových a a všady kvetoucí červené vrbice; jalovička zvědavě přistoupila k ležícímu na zemi člověku, sklonila pěknou hlavičku, roztáhla nozdry a srkajíc do sebe vzduch, očichávala nohy a ruce, až ucítivši teplou krev lekla se a odskočila.

Ticho vůkol; slyšeti jen žvýkání pasoucího se skotu; c, c – ti, ti, drobounký zlatohlávek se ozval, jeho samička poblíž mu odpovídala. Frr! rázem ulítli maličtí ptáčkové.

V tom slyš! Krok a krok se svahu dolů; tu větvička praskla, kamínek se kutálel.

„Na mou duši, tu je dobytek, a beze zvonců,“ pravil Svijanský. Vavruch se škaredil po svém: „Tu se něco přihodilo – co pak mi nebylo, jako bych byl slyšel dvě rány… to jsme však byli ještě za Plattenhausenem, tam ozvěna ničeho nedonáší,“ zabručel.

Sestoupili dolů. Vavruch ukázal na množství se křižujících stop: „Pan revírník tudy nešel – ale tři chlapi z Bavor, dva zároveň s voli

a třetí za nimi – toť patrno! Pan revírník asi šel dále ještě po stráni a teprve blíže hranic sestoupil na pěšinu. Pojďme po stopě, uvidíme."

Ba viděli. Nešli ani padesát kroků a našli nebohého. Příručí leknutím div neomdlel, hajný nemohl potlačit výrazu myšlénky první, která hlavou mu proletěla: „Tu to má, chudák! Nestřílet, pořád že nestřílet! Kdyby byl střelil, ležel by tu jeden z těch lotrů!" Nahnuli se k němu, poklekli. Rána na čele. „To není nic," vece hajný, „to jen tak stranou ho zachytilo." – „Ale tuhle..." Svijanský ukázal na pramínek krve, prýštící se pod kabátem, právě pod srdcem. Vavruch rozepjal kabát i vestu; nebylo lze pochybovati: koule vnikla do prsou. „Můj zlatý, můj dobrý!" naříkal příručí, „tak chudák bídně zhynul!" Vavruch přiložil ucho na hruď. „Nezhynul ještě, posud dýchá... ale ošklivé je tuhle to..."

Dali se do umývání, o vodu zle nebylo. Po některém tření a křísení otevřel raněný oči; chtěl z hluboka vydechnouti, dusil se; mluviti nemohl. Nová starost: kterak ho odnesou, domů dopraví? Hajný při všem tom nemohl se zdržeti poznámky: „Poručí pan revírník opět, abych nestřílel?"

Spletli, stloukli jakás nosítka, podložili kde jaký šat, naložili raněného; byl těžký, jedva jím vládli. Pořád se dusil, nevýslovně zkoušel. Hajný nepřestával reptati: „Tohle mi splatíte, vy sloty, vy bestie! Však vás dostanu!" Než se měl k tomu, aby se společníkem svým raněného domů odnášel, prohlédl stopy, rozhlédl se po celém místě, kde děsný ten výjev se udál. Bystrou svou kombinací všecko si vysvětlil; kdyby byl viděl výjev vlastníma očima, nebyl by jej mohl lépe a důkladněji posouditi. „Vidíte," pravil příručímu, „tři byli. Jeden jmenuje se Egidi, je z Klingenbrunna. Stopu toho chlapa znám jako svou, protože už před lety jsem ji nesčíslněkráte sledoval. Jeden, toho neznám, utekl hned, jak pan revírník na ně přišel – tuhle máte stopu. Na to pan revírník eskortoval Egidiho; tuhle pak vyskočil třetí, klouče mizerné, a střelil. Ten ho tu sklál, načež s Egidim utekl."

Péro lidské nevypíše, s jakou námahou raněného domů odnášeli; chtěli i skot s sebou hnáti; nešlo to, musili se zastaviti, poněvadž jednak raněný transportu snésti nemohl, jinak oni sami pod tíží klesali. Snad by ho byli ani domů nedovlekli, kdyby stará Nany, vidouc, že pán nepřichází ani v poledne, celý Pürstlink nebyla vzbouřila, načež dva dřevorubci vydali se k Plattenhausenu, dva jiní k Špicberku; onino setkali se se smutným průvodem a pomohli…

O třetí hodině odpolední vkročili na násep myslivny. Nany uvítala je zoufalým bědováním, takže příručí musil ji okřiknouti; hajný na ni zavrčel jako zlý pes. Uložili raněného do postele a hleděli mu seč byli ulehčiti. Také vypravili bez meškání posla pro doktora do Hor Kašperských; nejméně osm hodin cesty; co se stane, než lékař přibude?

Svijanský pak usedl a napsal stručný list paní Zdeničce do Budějovic, zapřísahaje ji, aby se bez odkladu do Pürstlinka vrátila, že pan revírník snad živ nebude.

Šel pošel do Hor, šel přes Kvildu, rozmočeným, potměšilým lesem, pozdě v noci tam došel. Časně ráno už ujížděla bryčka doktorova dolů k Loznici říčce, k Vogelsangu kolem sklárny a šplhala se pracně po krkolomné cestě nahoru do Kvildských planin, kdežto list pro Zdeničku ubíral se pěkně pomalu do Sušice, do Horažďovic, do Strakonic, do Vodňan, do Budějovic, kamž šťastně třetího dne se doplížil. Byly tenkrát hezké časy v jižních Čechách – o železnici ani potuchy; u nás bývalo vždycky času dosť, a ve Vídni vládlo „bürgerministerium“, které náramně se staralo o Pošumavské Němce, zrovna tak jak o Čechy.

Doktor zůstavil koně a bryčku svou u Verderbra na Kvildě a provázen drvoštěpem, který pro něho byl došel, pěšky ubíral se lesem do Pürstlinka, kam dorazil právě 24 hodiny po výpravě posla; Nany se divila, že tak brzo přišel.

Raněný posud strašně trpěl; doktor ránu na prsou prohlédl, vyšetřil. Potřásl hlavou: „Nevím, nevím,“ vece, „žebro přeraženo, pneumothorax; vzduch vniká do dutiny hrudní – velice nebezpečná rána.“

Ponořil sondu do rány, vyňal několik roztříštěných kostiček, posléze i kulku našel; obrátiv se ke Svijanskému, pravil: „Štěstí je, že pan revírník měl hodně šatů na sobě – tím oslabena síla kulky. Nevnikla do plic, uvázla mezi žebrem a pohrudnicí. Nebezpečí i tak je veliké: dojde-li k většímu hnisání, za nic neručím. Jinak by bylo, kdyby člověk denně přihlédnouti mohl. Je to hrůza, býti odsouzen k živobytí na Pürstlinku."

Nemocný, kterým horečka lomcovala, snad ani neslyšel. Doktor ránu obvázal, poučil Svijanského, jak obvazek obnoviti, náčinky dělati a přikládati.

„Kdyby tu byla aspoň paní," vzdychl si – „není nad ženskou ruku v takových případech."

„Paní za málo dní přibude," odvětil Svijanský, „je u rodičů v Budějovicích."

„To je chyba; právě teď bylo by jí potřebí."

„Je tu stará hospodyně."

„Dejte mi s ní pokoj, mladý pane! Patrně tu dlouho nejste, jinak byste věděl, co by se stalo; čert na hříšnou duši méně pase, než ty babice na mazání ran všelikým svinstvem."

Lékař pak, čeho třeba bylo, nařídil, léky připravil a slíbiv, že za čtyři dni opět přijede, k domovu se odebral. Starý pán, ten doktor, vous mu kvetl jako mléko, a sotva došel, opět pěšky nazpátek do Kvildy lesem a močálem.

Jedva opustil myslivnu, již tu byla Nany, v ruce držíc starý, pavučinami potažený hrnec. „Mladý pane," pravila pološeptem, jakoby se bála, že by odcházející doktor mohl ji ještě slyšeti, „mladý pane, čemu pak doktoři rozumějí? Ničemu! To už moje bába, dej jí Pánbůh věčnou slávu, říkávala. Ale tuhle je něco, ó to je výborné, to pomáhá!" Stáhla s hrnce jakýs špinavý hadr, jímž byl zavázán. „To je nejlepší lék: vytáhne horkost z rány a zacelí i tu nejhlubší. Podívejte se, mladý pane."

Mladý pán se podíval: zelenavá hmota, čpící stuchlinou.

„Ba, jezevčí sádlo, promíchané odvarem jitrocínovým… za dva dni je rána zavřena.“

„Dejte mi pokoj, Nany, doktor nařídil, aby se pilně přihlíželo, by se rána nezacelila na povrchu, hnisání uvnitř by trvalo dále a plíce by nakazilo.“

„Ale prosím mladého pána – jezevčí sádlo vytáhne hnis.“

„Už jsem řekl, Nany – nic se nebude mazat, doktor přísně zakázal.“

Nany se dala do usedavého pláče: „Tak tedy zabít ho chce, ten doktor, mého zlatého pána! A pan adjunkt mu pomáhá! Toho se mám dočkat?“

„Mlčte a hleďte si svých věcí,“ vece Svijanský, „bude se dělat, co doktor nařídil, nic více, nic méně.“

Nany ještě všelijak se vzpírala, hledíc smlouvati; když viděla, že mladíka nepřemluví, odešla všecka rozhněvána, zůstavujíc mu plnou zodpovědnost. Svijanský dobře tuše, že nebude-li raněný pilně ostříhán, stará svůj úmysl provede, ustanovil se na tom, že ho bude ošetřovati střídavě s hajných Katy. Došel si pro ni, také hajnému úmysl svůj oznámil.

Katy se s ochotou v úkol ten uvázala. Byla radost se na ni dívati, jak obratně si vedla; vrozený každé téměř ženě pud ke skutkům samaritánským ani u ní se nezapřel. Tvrdé její ruce jakoby nadzemským kouzlem byly změkly. Tiše, šetrně přisluhovala, obcházela; mladík do duše byl pohnut, vida ji tak důvtipnou, obětavou. Ve dne v noci tu byla – tu a tam ob čas sedla na židli, podřímla si lehkým snem, z něhož procitla, kdykoli nemocný vzdychl, slovo zašeptal. Jakýs milý, nebývalý výraz uhostil se na krásné tváři prosté dívky té… Svijanský kochal se v pohledu tom; i jemu divno bylo u srdce. Cit neznámý, čistý, vší smyslnosti prostý poprvé se rozlil vším jeho nitrem. Zachvěl se, když se dotknul dívčiny ruky, když kloně se k nemocnému zároveň s ní, pocítil teplý její dech, ucítil vlas její na tváři své – bylo mu blaze, slastně.

I revírník, probíraje se z mrákot horečky a vida ji mladou, krásnou u lože svého, upřel na ni zrak s výrazem něžným, vděčným a hnědé, rozpukané jeho rty šeptaly: „Děkuji, Katinko – děkuji, tys dobrá, milá…“ A když mu vodu, malinovku podala, hladíval jí ruku: „Zaplať ti to Bůh, děvče.“ – A jak uměla náčinky obnovovati, jak ránu čistiti – rozená milosrdná sestra!

Zapomněl jsem snad říci, že do ložnice revírníkovy chodilo se jídelnou; v jídelně se Svijanský setkával s dívkou, tam někdy slovíčko vyměnili. Třetího dne k večeru – příručí právě se vrátil z malé obchůzky po revíru – opět se tam sešli. Mladík uchopil dívku za obě ruce: „Tys dobrá, hodná, Katy, – mám tě rád, nikdy jsem tě tak nemiloval.“

Utkvěly na něm tázavě velké, černé oči: „Já tě mám pořád stejně ráda… proč ty mne právě teď?…“

„Že’s tak obětavá.“

„To se přece samo sebou rozumí, takový hodný pán… vždyť jsem křesťanka.“ Políbil ji na čelo, tvář, ústa – a tak svatý se mu ten polibek zdál, tak zcela jiný než dosud…

Kdo zatím velice se hněval, to byla stará Nany. Když jednou Svijanského tu nebylo, zkusila, zda by Katy nepřemluvila, aby ji nechala léčiti po svém. Bylo to marné; Katy starou ani k loži nepustila. Z toho byla velká nevole. Nany žárlila, jakoby dívka byla její sokyní. Pláč a rámus v kuchyni, až běda: „Taková frajerka – a ona kolem milostpána – mne vystrčili, jakobych byla travička, mne starou, zachovalou osobu, která něčemu rozumí. Toho jsem se dočkala po tolika letech věrné služby! Uh, hanba světu takovému! Znamení budou na nebi, konec bude všemu! Dcera toho vraha, urputníka, který hubí lidi jako dravou zvěř – kdo to kdy slyšel?“

Čtvrtého dne přišel opět doktor; byl spokojen, však ne ještě beze všech obav. Povídali mu o zázračném léku, jakýmž Nany raněného obmýšlela. „Co jsem vám řekl?“ smál se, „čertem jsou posedlé všecky. Ani nevěříte, co s nimi člověk zkusí a k jakým komediím dlužno se

utíkati, aby ty baby všecko nezkazily. Dáte jim lék sladký, nevěří mu. Odporně musí chutnat, čpít jako horoucí peklo, pak věří. ‚To je lék! střeva trhá,' libují si pak, ‚ten pomůže!' Často abych předešel nepovolaným mazbám, nezbývá, než potřít kůži pěkně nad ranou smrdutou mastí. Asa foetida je arkanum; stává se, že jí hodím ještě kousek na žhavou plotnu, že celý dům zapáchá jako pekelným morem; jsou potom přesvědčeni, že smrdutý lék pomohl. Kdybych tak neučinil, běda by povstala z toho, co by sami podnikali."

Doktor zase odešel, a Svijanský s Katy převzali opět ošetřování nemocného. O paní Zdeničce pořád žádná zpráva.

Nazejtří udělalo se revírníkovi velmi zle. Hrozná horečka lomcovala jeho tělem, dech se tajil a zajíkal. V záchvatech svých volal Zdeničku, tak něžně a trapně zároveň, že kdo slyšel, hluboce byl dojat. Nany v kuchyni vedla sobě jako zlověstná Kassandra neb Sibylla, bez ustání dovolávajíc se neomylnosti jezevčího sádla, a když přese všecky její protestace nepřipustili jí k nemocnému, o své újmě poslala pro kněze do Rehberka.

Pozdě v noci přišel známý nám mladý kaplan; Nany ho uvítala v průjezdě: „Ach, pane pátere, zle je; postřelili pána pytláci, a teď ho doktor dobíjí! Co se namluvím, že ho špatně léčí; pan příručí a dcera hajných nepustí mne k němu, abych svou zkušeností mu pomohla. Bůh sám poslal pana pátera, abych mu ty hanebnosti odkryla. Jiné to není: mladý pán chce se státi revírníkem, aby si mohl vzít tu holku, s kterou beztoho už žije. Předevčírem bylo pánovi už hezky, včera tu byl doktor, a zle je, tuze zle dnes."

Mladý kněz skutečně se zděsil těch slov; snad v nich bylo přece něco podstaty. Nežli přistoupil k lůžku nemocného, kázal si zavolati Svijanského a jal se mu domlouvati, proč starou hospodyni vzdaluje od nemocného. Dostalo se mu náležitého vysvětlení. Všecek rozhorlen pokáral pak starou, ba utrhačnou ženou ji nazval. Nany, chudák, kterou jen strach o pána a řevnivost na Katy k takým řečem svedly, slyšíc

slova ta z úst, jež za svatá pokládala, div si nezoufala. Vše proti ní se spiklo! Bůh sám suď: ať se stane cokoli, jí vinu dávati nikdo nesmí. Ale tady nebude, odejde, aby nemusila býti svědkyní…

Revírník zaopatřen byl svátostmi umírajících – snad v blouznění svém ani nevěděl, co se s ním děje. Časně ráno kněz opět odešel.

Téhož dne odpoledne přišla soudní komise; šlo to hezky pomalu tehda podle hranic. Drvoštěp, který svého času byl na Kašperských Horách pro doktora, ani nepomyslil, aby u soudu učinil udání, a tak soud zvěděl o celé té události teprve z úst četníkových, který třetího dne po revírníkově poranění na obchůzce své přišel do Mádru a tam o věci slyšel. S revírníkem pánové se nedomluvili; viděli ho, seznali, že poranění jest těžké, vyslechli podrobnosti zločinu z úst příručího a hajného, pokud tito je věděti mohli, podívali se na místo skutku, při čemž opětně do kůže promokli, a vrátili se. Poněvadž pak obvinění nacházeli se na půdě bavorské, věc dostala se na diplomatickou cestu, a po té se nejezdí rychlovlakem ani nyní, neřkuli tehda.

Téhož dne přišel také pan Malý z Podroklaní; byl tu již druhého dne, tehda však k nemocnému ho nepustili, poněvadž lékař byl nařídil absolutní klid.

Dnes ho pustili, protože na tom stál, aby ještě jednou viděl svého přítele, o němž myslil, že umírá. Chudák těžce na sebe žaloval, že jeho vinou vše se sběhlo, jemu k vůli že Kořán šel číhat na skotokrady. Když přistoupil k lůžku raněného, klesl na kolena a plakal, že žal bylo se dívati. Kořán ho poznal, úsměv přeletěl přes vybledlou jeho tvář; podal mu ruku, chtěl promluviti: nedali mu, dokládajíce, že to lékař zapověděl. Revírník opět po chvilce jakoby usínal: „Zdeničko, Zdeničko," šeptal, „viď, že mi odpustíš, viď, že tu u mne budeš…"

„Paní jste přece zprávu dali?" tázal se Malý; „kde že mešká?"

Svijanský pokrčil ramenem.

„Že by tak málo citu a srdce měla, do smrti bych byl neřekl," vece Malý, „moje je sprostá, nevědomá, ale tohle by neučinila."

Už se šeřilo, když odešel. Venku po přeháňce, která zmočila soudní komisi, opět se udělalo pěkně. Luzný kouřil nachovým dýmem, temeno Špicberka rudou vzplanulo září. Moorkopf i Marberk přioděly se černým nočním rouchem; na lazurném nebi hvězda za hvězdou prosvitla, a srp mladého měsíce, který stál uprostřed blankytné pouti své, stříbrem se zalíval.

„Zdeničko má, kde jsi, kde jsi?“ šeptal na lůžku svém raněný, v šeré prázdno zíraje…

XII.

Zatím list Svijanského paní Zdeně svědčící po dvoudenní pouti v poštovních vozech dolezl do Budějovic; třetího dne měl jí býti doručen, ale doručen nebyl, protože den před tím odjela k sestřenici, kdesi v Rakousích provdané; matička netroufala si jej otevříti a poslala jej za ní.

Co se naplakala těch čtrnáct dní, jež u matky strávila! „Ach, matičko, nemá mne rád," toužila, poslal mě k tobě, navrátiti se mi zapověděl, že prý sám bude psáti. A proč? Poněvadž jsem plakala, že jsem musila zůstati doma, když už na cestu k tobě jsem se vydávala... Je tam hrozno, strašno k nevypsání... ta zima a ta samota... člověk na duši i na těle schází... Srdce mi usedalo steskem po tobě.... A on, že nelze, že nezbytno v revíru zůstati, aby předešlo se vraždám..." – „Měla jsi míti strpení, dítě," namítala matinka, „nemohl snad jinak." – „Však jsem měla dost trpělivosti – té hrůzy ti nevypovím... což mohu za to, že touhou po tobě všecka jsem scházela?... Než on, místo aby mi byl domluvil, aby mě byl potěšil, mlčel a mračil se... víš, matičko... protože mne nemiluje... protože ten děsný kraj, surový, nemilosrdný, milovati nedá... A potom, což pak nemůže přinésti ženě oběť? Plakala jsem, a on mě vyhnal, ba vyhnal, matinko! Ještě na náspu jsem očekávala, že se rozloučí, dobré slovo dá... nedal dobrého slova, ani ruky nepodal... a já ho mám ráda, ó tuze ráda... vše by bylo dobře, vše by se napravilo, jen jinde kdybychom žili." – „Ale, dítě, vždyť jsi sama psala, jak je hodný, šlechetný – a jak je tam u vás krásně." – „Je tam krásně,

ale málo dní do roka… Je hodný, šlechetný – ale příroda ubila v něm všechnu něžnost, tuhá služba srdce udusila.“

Tak a podobně naříkala mladá paní, o hrůzách zimy a mlhy zlé dávala zvěsti, o surových lidech, divých sousedech, o nepřátelství a o vraždě divy divoucí, v kraji netušené vypravovala. Den co den ty stesky… a přec nepřestávala se dokládati, jak ho má ráda, jak by s ním byla šťastna, jen jinde kdyby lze bylo žíti.

A matička na konec plakala s ní a byla tomu ráda, když dcera prohlásila, že pojede navštívit sestřenici. „Zotaví se, ulehčí srdci,“ pravila si, „však bude všecko zas dobře; vždyť Kořán je hodný člověk, a věčně na Pürstlinku nezůstanou.“

A list Svijanského dostal se na nebožku koňskou dráhu, která tehda Budějovice s Lincem spojovala, a zase dva dni utekly, než jej paní Zdena dostala.

Ale dostala jej přece, a jak jej přečtla, ten tam byl hněv a vzdor; všecka její láska novým zaplála ohněm. Ta láska, hrozná úzkost, nevýslovný strach o závod lomcovaly její duší. „Bože na nebi! snad už mi nežije!… Strašný kraj, zlořečený kraj!“ zaúpěla, podávajíc list sestřenici. „Musím k němu, ó bez meškání pojedu.“

A pryč a pryč v zimničném chvatu. U matky v Budějovicích jen proto přes noc zůstala, že dostavník teprve ráno k Strakonicům odjížděl. Hrozná noc, plná muk a výčitek!

Druhého dne večer byla ve Vimberku; za posledního šerého svitu denního najala povoz do Kvildy, povoz horský, zdlouhavý, který krok za krokem se ploužil, jako když voli snopy s pole vezou.

Marně naléhala na vozku, zapřísahala ho, aby popoháněl; ten otvíral ústa pln udivení, že zemský tvor takové bláhové věci od něho žádati mohl. Což pak nejel zčerstva? Což pak nehoukal každých pět minut na vetchou, jankovitou herku: „Ha! ehoua… hou… á… hy!“ Více přece činiti nemohl. Mladá paní němě spínala ruce; modlitba za modlitbou

vznášela se k nadhvězdným stanům. „Neodnímej mi ho, Otče věčné dobroty, ponech mi ho, mého drahého, nejmilejšího!“

Byla temná, čirá noc, když se došplhali do Kaltenbachu. Když je noční pouť vedla kolem sklárny, rudé ohně roztopené hmoty skelné vrhaly široké pršky kmitavého světla až na silnici. S Šedivecké hory valil se dolů studený proud vzduchu; opodál „jodloval“ jakýs chraplavý seladon. Vstupovala opětně do „strašného“ kraje. Vozka, že musí napájet, že do Kvildy jsou ještě dobré dvě hodiny. Přečkala i to, ač ta půlhodina se jí zdála věčností.

Dál a dále do černé noci; chladněji a chladněji vál syrý vítr plání, až ji mrazilo tak, že se pevně zavinula v kostkovaný plaid. Ticho vůkol; toliko drkotání povozu, frkání dušné herky a neustálé volání vozkovo tu velkou tišinu rušilo; ve větvích stromů podle silnice větřík hude svou noční píseň. Dojeli planiny Kvildské. Vlevo močál, vpravo močál. Otevřený kraj, rovný skoro: Rankelská pláň, o níž divné zvěsti jdou, vyprávění o řádění zimních metelic, které každým novým rokem vyžadují sobě oběti lidských životů. Co stará Nany se o nich napovídala!

Půlnoc minula, když povoz stanul před hospodou Verderbrovou. Tma úplná se byla schýlila na Kvildské domky a dvorce; nikde louče, nikde svíčky. Vozka zahoukal po svém, bičem desetkrát zapráskal. V domě se to začínalo hýbati; kroky zaduněly v síňce a na prkenné podlaze náspu. Starý Verderber se objevil. Kdož ho neznal, zlatého dědouška, který z daleké Posávské Krajiny sem se byl přestěhoval? Kdož ho neznal, a poznav ho, by zapomněl na ty vlídné, modré oči, které nepozbyly jasné záře plné srdečné dobroty, ač nad rovy dvaceti a tří dítek plakaly?

Poznal ihned mladou paní, hladil ručku a těšil, že žije pan Kořán, že tu byl doktor a řekl, že je lépe, že jest naděje na uzdravení. A Zdenička přitiskla uslzený obličej na prsa cizího člověka a plakala usedavě; ale blahé to byly slzy, ulevily stísněnému, v nevýslovných úzkostech tonoucímu srdci. Živ je tvůj manžel! plesal hlas v nitru jejím. Dal Bůh, že

žije, vše zas bude dobře. Jak ho bude ošetřovati… nehne se od lůžka jeho, až se úplně pozdraví; prosit ho bude, aby jí odpustil zlou tvrdošíjnost. Že jí mohlo jen na mysl vstoupiti, aby od něho odešla! Kde on je, nejlepší je svět, třeba na Pürstlinku.

Starý Verderber, zaváděje paničku přes vysoký násep do domu, tak mile, srdečně jí domlouval, že jí pořád volněji u srdce bylo. Přibatolila se stará Verderbrová, hladila paní čílko i rusé kadeře, hřála jí skřehlé nočním chladem ručky: „Děkujte Hospodinu, drahá paničko, zachránil ho, a lépe bude…“

Ráno Bůh dal krásný den, tak nádherný, jak se jich do roka málo nad Šumavou rozklene. Chladné bylo jitro, ale jasné, plné zlaté záře; i ty drobné, řídké mlhy a páry, které z lesů vystupovaly, třpytily se v lehounkých duhových barvách. Rychle, rychle kráčely malé nožky travou ve stříbrné rose se skvoucí, tak rychle, že dvě ženštiny, které provázely paničku a nepatrná její zavazadla nesly, sotva jí stačily vysoko kasané. Přes Černý potok musily ji přenésti, ale potom nic už nebylo, co by ji bylo zadrželo. Bořily se jí nohy v ošemetném černém bahně, zapadaly v bezedný mokrý mech, vázly ve staletém rumu setlelých stromů, ale nebylo zdržení, nebylo ustání, ač se jí ňadra dmula, a dech vycházel rychlou chůzí. Skákala jako srnka po křivolaké stezce z klacků mostěné, která vede přes Vogelsteinský močál, ač kdyby jí byla noha na slizkém dřevě sklouzla, v bezedném bahně, ustavičnými dešti rozředěném, snad úplně by byla zapadla, tím spíše, ana daleko byla před průvodkyněmi svými, které neustávaly volati: „Pozor, paničko, pozor! pro Boha – bahno ji zalkne!“ Neslyšela, nedbala: přeběhla, ženštiny byly jedva v polovici.

Nebylo ještě deset hodin, když kráčela přes násep Pürstlinské myslivny. Sáhla po klice – v tom se dvéře otevřely, a před ní stanula Nany, v desateré sukně oděna, tak že v šířce své sotva skrze otvor dveří prodrati se mohla; hlavu měla zaobalenou ohromným černým vlněným šátkem s pestrými kvítky na krajích.

„Můj ty Spasiteli!“ vzkřikla stará hospodyně, uchopivši paninu ruku a horoucně ji líbajíc – „naše milostpaní!... A to nepůjdu, tady zůstanu! Naše milostpaní!“

„Jak je mu, Nany?“ promluvila panička, sotva dechu popadajíc.

„Jak je mu, milostpaní? Jakž by mu bylo? Zle je mu. Doktor ničemu nerozumí, a mne k němu pustit nechtějí, mne starou zkušenou, jako bych ho chtěla otráviti – já, svého dobrého pána!“ Proud slz a hlasité štkání přerušily další výklady, deroucí se přes ohradu druhdy zuby omezenou.

Panička na smrt zbledla. „Co povídáte? Pusťte mne k němu!“ A odstrčivši vzlykající Nany, vstoupila do jídelny, měříc přímo do ložnice. Nany za ní.

U raněného dleli Svijanský a Katy; zaslechli šum kročejů – příručí otevřel dvéře; už před ním stanula. „Jak se mu vede?“ tázala se dušeně, a modré její oči plné smrtelné úzkosti na rtech jeho utkvěly.

„Ticho, prosím! Lépe – spí.“

„Ba, lépe – vy to víte!“ broukala vzadu Nany.

Příručí vstoupil do jídelny, dvéře do ložnice za sebou zavřel. „Vítám milostivou paní,“ šeptal, pozdvihuje ke rtům její ruku; „lépe je, rozhodně lépe. Horečky nebylo, pouze dechu ještě nemá. Lékař nařídil absolutní klid; proto by snad bylo záhodno, abyste prudce nevstupovala; bude dobře, připravíme-li ho. Buď Bůh pochválen, že jste tu; bez přestání po vás touží.“

Mladé paní se ulehčilo: „Díky tobě, Bože!“ šeptaly její chvějící se rty. Ale Nany svou dále vedla, neustále toužíc na převrácené léčení, až Svijanskému došla trpělivost. Osopil se na ni: „Přestaňte konečně! Není pravda, že je hůře! Vizte milostpaní a patřte na ni, jak jste ji polekala svým škemráním!“

„Tož vidí milostivá paní, jak tu se mnou nakládají,“ naříkala stařena; „právě jsem chtěla odejíti, navždy dům ten opustiti –“

„Jděte se svléci, Nany," přerušila nářek její paní Zdenička, „není příčiny, abyste nás opouštěla."

„Ba, už nepomýšlím na odchod – je tu zase naše paní, bude jinak brzy, však milostpaní se přesvědčí, nemám-li pravdu," odtušila Nany, oči sobě zástěrou utírajíc; vyšla z pokoje.

„Musím k němu, pane Svijanský, moje místo jest u něho, tohoto práva nesmí mi nikdo upírati," vece paní Zdenička, ukládajíc klobouček na křeslo.

„Snad přec raději vyčkat…"

Ale paní už stiskla kliku, lehounce ložnici otevřela; spatřila Katy v hlavách nemocného; neměla tušení, že by tu byla. Tázavě obrátily se modré její oči k mladíkovi, jakýsi mrak přeletěl jí přes bílé čelo. Nemocný spal. „Co tu dělá Katy?" zašeptala.

„Ošetřuje pána se mnou…"

„Není už třeba – to je mé místo, jiná k němu práva nemá." Svijanský se až zarazil, cítě hrdost těchto slov.

Katy se byla obrátila; tahy krásného jejího obličeje neprozrazovaly ni nejmenšího překvapení. Paní pokynuvši jí vrátila se do jídelny a pravila jí: „Dobře, Katy, můžete jíti, už vás třeba není. Vaše místo, rozumí se, zaujmu já…" Ani slovem jí nepoděkovala, ba ani úsměvem; přísně zněl její hlas, jako by ji vyháněla. A Katy, takto propuštěna, odešla tiše, beze slova, právě tak, jak byla přišla.

Hned potom i Svijanský byl propuštěn. Mladá paní vyzula zablácené botky, v úbor domácí se přistrojila a tiše k hlavám lůžka usedla.

Pak že prý ženy v konání dobra nezápolí! Ba právě že tak činí, a řevní a žárlí jako v lásce; vždyť skutky samaritánské v srdci se rodí, a ženy srdcem žijí. Hněv i nejlepší z nich na hlavu oné se snáší, která tíhne ku předmětu, na nějž právo výhradní mají, nebo se míti domnívají. Zdenička od té chvíle Katy skoro nenáviděla. Jakým právem dralo se to děvče k loži raněného, na smrt nemocného jejího manžela?

V kuchyni svlékala stará Nany celý šatník sukní, do kterých se k odchodu byla přistrojila. Viděla oknem hajných dcerku, ana odcházela. Vnitřní hlas jí pravil, že Katy k nemocnému se již nevrátí. To by také bylo pěkné! Je tu manželka! I tišily se vlny v nitru jejím burácející – když ne ona sama, tedy aspoň ať ta také ne… Paní, to je něco jiného. Ta má aspoň právo, třeba tak nerozuměla… Nemohla si pomoci: zamávala pohrdlivě rukou za odcházející a zabručela: „Jdi jen, jdi, slípko!“

Drahnou chvíli seděla Zdenička, naslouchajíc těžkému, zajíkavému dýchání spícího muže, zkoumajíc upřeným okem zapadlé tahy jeho. Slza za slzou leskla se jí na dlouhých, hedvábných řasách a tiše zapadala do klína.

Konečně nemocný sebou pohnul. „Katy!“ zašeptal; sípavě, pracně dral se mu zvuk z prsou. „Co pak, můj zlatý?“ Zachvěl se dojmem hlasu, otevřel oči, uzřel milovanou tvář – blesk nevýslovné radosti ozářil mu prudkým nachem celý obličej – vztáhnul obě ruce, ale zase je spustil, snad slabostí, snad že domníval se, že by marně zadržeti se snažil luzný přelud horečně rozpálené fantasie.

Ona však uchopila ruce jeho a tiskla střídavě k oběma rty své. Tu uznal, že neklame ho sladká vidina – zaplesalo srdce i zašeptaly rty jeho: „Zdeničko, má Zdeničko!“

Od té doby neopustila lůžka jeho; ve dne v noci ho ošetřovala, i ve snění slyšíc každé hnutí jeho. Nepřipustila, aby kdokoliv jí pomáhal. Doktor, který vždy za čtyři dni přicházel, při každé návštěvě jevil se spokojenějším, a mladé paní dostalo se z úst jeho nejpochvalnějšího uznání. Přítomnost milované ženy sama o sobě, ani nehledíc ku péči její, nade všecko lépe na nemocného účinkovala.

Neděle a měsíce uběhly. Převrátilo se léto, míjela jeseň, dlouhé noci, mlhy, sněhy a tmy zase zavládly, a Kořán pořád ještě připoután byl ne-li na lůžko, aspoň na teplou světnici. Pomalu nabýval však opět sil, i přímilo se opět mohutné jeho tělo. Dobře by mu bylo posloužilo, kdyby byl zimu stráviti mohl pod mírnějším nebem, není také pochy-

by, že by k tomu byl dostal dovolení. Dokud však toho pohoda dopouštěla, nebylo lze ho nikam dopraviti, a teď, když stav zdraví jeho by toho byl dovoloval, odloučily sněžné spousty Pürstlink ode všeho světa. Zdenička zapomněla na všecku nudu a stesk; viděla, jak se manžel zotavuje, a srdce její plesalo. Zpěvy a smích každým večerem se vracely. Tkala panička plány, jak život muži osladí, k Bohu vroucné modlitby vznášela, aby jí ho vrátil, jakým býval, v plné síle, třeba rozmohly se bílé nitky v tmavém jeho vousu.

Svijanský trávil skoro všecky večery u hajného. Od té doby, co viděl Katy tak neúnavnou kolem raněného svého pána, skromnou a tichou, odcházející bez reptání, žádných nároků nečinící, žádné odměny se nedovolávající za péči a bezesné noci, tím těsněji k ní přilnul. „Je dobrá, hodná!“ plesalo mu srdce. Mluvil k ní něžně jako dříve nikdy. Osud chtěl, aby se za něho dostala – oddával se bez reptání, bez boje osudu tomu. Považoval dívku za svou, netajil se tím před nikým, ani před rodiči jejími, kteří ovšem ničeho nenamítali. Bývali dnové dříve, kdy jedna jediná myšlénka jím ovládala: dostati se daleko pryč z Pürstlinka. Jak se nyní věci měly, ani mu ta myšlénka nepřipadla. Bude tu léta, dlouhá léta, bude žíti, jako nyní žije, až kníže pán ho ustanoví revírníkem a kdekoli; pak si vezme Katy, ať svět mluví cokoli.

A Katy bývala samý smích, jako tenkrát, když ho vedla do Kvildy. Když ji v takové náladě viděl, vracel se nejednou k dřívějšímu svému úmyslu: poněkud ji vycvičiti. Ale v té příčině vše se jevilo marným: ani s nejmenší ochotou s její strany se nepotkal. Nerozuměla mu vůbec v tom ohledu, i ustal pokaždé, vida, že darmo by se namáhal.

V revíru, co pytláků a skotokradů se týkalo, bylo ticho po celé dva měsíce, které následovaly za poraněním revírníkovým. Bavorské úřady energicky zakročily proti pohraničně čeládce. Chlapisko, které revírníka postřelilo – mimochodem řečeno, sotva 17letý výrostek – lapili četníci a odevzdali jej soudu, jenž uznav ho vinným poslal jej do Passovské pevnosti. Wurzmüller Egidi však, jehož dům v noci četníci ob-

stoupili, prchl, zastřeliv četníka, a utekl se do neschůdných končin pralesních na vzniku vody řečené Reschwasser, mezi Luzným a Siebensteinköpflem – laskavý čtenář snad se pamatuje, že jsem mu vypravoval o kraji tom, když jsem Vavrucha doprovázel na výpravě jeho proti skotákům, kteří přecházeli s dobytkem svým české pomezí. Tam tedy uchýlil se Wurzmüller Egidi a potloukal se v nedostupných lesích a roklích, nemaje přístřeší, leda tu a tam boudu skotáků. Četníci několikráte proti němu vytáhli, však nepodařilo se jim přistihnouti ho, protože jednak znal nejskrytější brlohy a útulky, jinak že varován býval od skotáků, kteří mu i potravu donášeli. Vavruch byl o této ochotě bavorských skotáků přesvědčen, a kdyby on byl rozhodoval, všecky by je byli úřadové musili postřílet dle náhlého práva.

Když pak sežloutly v mrazných nocích listy buků a javorů, když bílé jíní potáhlo veškeren les, a skotáci svěřený jim dobytek domů do stájů odehnali, přišla zlá psota na psance. Tajně, v tichosti noční, musil sobě docházeti pro potravu do obydleného kraje, protože příbuzní a přátelé, bedlivě střeženi jsouce, ztěžka s ním se mohli stýkati. K tomu nehostinný les, chlad, déšť i burácející větry rovnodenní. Úžeji, vždy úžeji stahoval se kolem něho kruh, jenž vždy blíže k českému pomezí ho zaháněl; pak úřady bavorskými vyzvány byly pohraničně stráže rakouské, aby honu na zbujníka se súčastnily, a kdyby hranice přešel, jeho zmocniti se hleděly.

Objevili se v Pürstlinském revíru pomezní dozorci Máderští, známí naši z hostince „u tří sluk“, objevili se tři četníci. Vavruch přidal se k nim s velikou chutí; stal se duší nemilosrdného toho honu. Ve dne v noci byl venku, ba i na bavorskou půdu přecházel, aby udržoval spojení a dorozumění mezi rakouskými a bavorskými pronásledovateli štvaného vraha. Jako pes krvák vyslídil jeho stopu a přivedl na ni bavorské četníky, ukazuje jim přecházky jeho. Když pak napadl první sníh, bylo patrno, že zbůjce déle udržeti se nemůže. Rozbourali mu boudy v lese, šli za zjevnou jeho stopou a třeba netroufali sobě přímo

naň udeřiti do jeho skrýší, odkud by celé setnině se byl ubránil, přece ho tak těsně uzavřeli, že musil sám hleděti, aby vyvázl, ježto by tam byl zmrzl nebo hladem zahynul. Psanec, užívaje spádů divoké kočky a poraniv smrtelně ještě jednoho četníka, uprchl vskutku a dostal se na jihovýchodní svah Luzného, kde jsou stráně strmy a posety mohutnými žulovými balvany. Tam ho vyslídili a obléhali ho dva dni a dvě noci; Vavruch vedl obléhání s české strany.

Třetího dne objevil se obležený na této straně, volaje, že se vzdává. Ani nemyslili, že ještě žije, nejinak soudíce, nežli že zmrzl ve mrazu poslední noci. Objevila se tu a tam za balvanem hlava četníkova nebo strážníkova, i křičeli na něho, aby pušku zahodil. Zrádný lotr však, jako by mu ještě jednou svitla naděje spásy, vypálil pušku po jednom četníkovi; snad ruka zimou skřehlá se mu chvěla, jisto je, že se chybil. Zadunělo v tom okamžení pět ran, a zločinec střemhlav se skotil s příkrého srázu do hluboké propasti a zmizel ve spoustách ležícího tam sněhu. Nebylo ani pomýšlení dojíti k němu; zůstavili ho v chladném jeho hrobě a odebrali se všickni do Pürstlinka, když byli bavorským druhům svým oznámili, co se bylo stalo.

Byl svrchovaný čas. Bílé mraky se valily od západu, nízko, níženi; sotva lidé došli ochranných příbytků, vysypaly mraky svůj obsah, který kdyby je byl na Luzném zasáhl, na věky by je byl přikryl.

Pomezní strážníci dostali se ještě do Mádru, překonavše boj plný strastí a námahy se sypajícím se sněhem i s nasypaným, četníci pak lesem, kde méně ho ještě leželo, do Kvildy – pak zasněžený Pürstlink odloučen od celého světa.

Vavruch ohlásil revírníkovi, co se bylo na Luzném přihodilo; ten vyslechl ho mlčky. Tři životy lidské za své vzaly! Bylo dobře, že už značně sesílil; sousto chleba v ústech mu vázlo, když pomyslil, že on vlastně, ač bez viny, podnět zavdal k tomu vraždění. I mladá paní se zděsila, a jen pevné přesvědčení, že povinností její jest zaplašovati chmury na čele manželově se kupící, dodávalo jí sil, aby se přemáhala i nadále ve-

selou se tvářila. Když však samotna byla, spínala bílé ruce a plakala, Boha prosíc, aby se dal jim dočkati nového jara. Pak vše, vše nasadí, aby vysvobození došli z tohoto pekla.

I na Vavrucha došlo. Druhého dne po skončené proti skotokradovi výpravě pocítil prudké bolesti v nohou, suché jakés loupání, které od něho veškeren sen zaplašilo. Ve dne trpěl mlčky, bez řečí a vzdechů, ale v noci ho bolest překonávala: tu vzdychal a sténal, někdy i divoce život proklínal. Stará Nany, když to slyšela, vztahovala k nebi ruce a říkala: „Och, och… duchové zabitých přicházejí k němu a volají ho před soud!“

Znenáhla bolesti jeho ustávaly, nohy však ztratily vládu; sotva od postele k lavici se doškrabal; tam usedl a kouřil. Tak mu den po dni, týden po témdnu utíkal. Svijanský, který, jakmile cestu ušlapali, skoro celý svůj volný čas u něho trávil, nelíčenou s ním měl útrpnost; těšil ho, povídal mu, ba politisoval s ním, seznav, že takové rozpravy právě nejvíce ho baví.

Když pak nastaly zimní práce dřevorubců, celá tíž vedeni a dohlížení snesla se na bedra příručího. Úžasno bylo, jak se nalopotil, nadřel; nestěžoval si: i nejhorší práce lepší byla nežli nuda v čas mlhy a padajících sněhů, v dobách tání a tmy, kdy člověk v pravém smyslu slova živořil. Sedával večer někdy doma, rozmlouvaje s revírníkem a s paní, častěji však u hajného. Vžíval se mezi ty lidi, s nimiž ho osud svedl, z nichž vyšla jemu družka, která po veškeré pouti jeho života doprovázeti ho měla. S jakousi útěchou pozoroval starou Vavruchovou, která manžela svého laskavě, bez reptání, bez nářku obsluhovala. Těšil se, že Katy jinaká nebude. A Katy taktéž se vžila do poměru svého k němu. Slabším ohněm snad plály černé její oči, když se do něho nyní zadívala, za to stala se něžnější; ponechávala jemu tvrdou, upracovanou ruku, skláněla se k němu jako lichotící děcko, opětovala dlouhé stisknutí ruky, pečovala o něho téměř mateřsky, když všecek utrmácen do jejich kruhu zasedl. Někdy ovšem, slyše řeči její nijak k názorům jeho

se nehodící, zarážel se; vzpomínal toho, co už mezi nimi se bylo událo, vzpomínal rodičů, sestry, a co řeknou, až vyvolenou jeho uvidí, i ozvalo se v něm cosi, co studu se podobalo; ale rychle takové city opět se tlumily.

V jídelně u revírníků méně rád už dlel; v pravdě trochu zanevřel na mladou paní od té chvíle, co navrátivši se Katy tak bez okolků propustila, ani slovem za služby její nezištné, obětovné se nepoděkovavši. Nemohl se ubrániti myšlénce, že chování paní Zdeny bylo nejvýš nevděčné; že bez Katiny péče právě v nejhorší době raněný sotva životem by byl vyvázl. K němu mladá paní vřelou jevila vděčnost a neustávala opakovati, že jemu Kořán za život a ona za manžela děkuje. Odmítával to, na Katy výslovně poukazoval, avšak mladá paní pokaždé říkala: „To všechno k vůli vám – kdyby vás nebylo, nebyl by živ.“ Ani slova uznání nedostalo se děvčeti. Jednou dokonce přímo mu pravila: „Pane Svijanský, ani nevíte, jak je mi vás líto, pomyslím-li, že celý život si chcete zkazit. Vy byste zasloužil jiného štěstí… a vy si tu dívku vezmete…?“

„A proč bych nevzal, milostivá paní? – vždyť je hodná…“

„Hodná! jak se to vezme… ale vy, takový pořádný člověk, vzdělaný, jemný – a ona je přece až příliš – prostá… Však si vzpomenete, pane Svijanský.“

Neodpověděl, pokrčil pouze ramenoma, ale slova ta v duši ho pálila; vyhýbal se paní od té doby ještě více.

Takový byl život na Pürstlinku za té zimy. Ale všeho do času; minula zima, přeletěly jarní deště, uběhly vody roztavených spoust sněhových, které se stekly v řečišti mladé Otavy; doječely kalné proudy, bílými pěnami pokryté, rvoucí břehy, rozbíjející se o šedé balvany, jež řečiště prostupovaly. Odplavaly poslední polena i klády, vodám svěřené, ale nečítal jich již Vavruch, nesledoval krkolomný jejich běh, jak po léta byl činíval. Nohy jemu úplně službu vypověděly, a že spotřeba dříví v Mádru a dále na Bubeníčkově pile pod Hirschensteinem, v Dlouhé

Vsi i v Sušici ustavičně rostla, nových a nových hekatomb v lesích vyžadujíc, už i následník na místo jeho dosazený přibyl a v hajnici se ubytoval; jemu pak byt vykázali v prázdné na ten čas chatě dřevařské. Úzká, malá světnička, temná jako vězení, ale stáje dosti prostranné, jež stačily na dobytek, který mu ponechán; i plat jeho mu ponechali. Nouze ho netísnila, ale nečinnost, k níž odsouzena se viděl, těžce naň doléhala. Svijanského měl rád; když ten přišel, oživlo jeho mrtvé, do prázdna zírající oko. Tu se i rozhovořil a povídal, jak bývalo dříve. Vše, co v revíru a při práci se dělo, velice ho zajímalo, na všem bral účast, a mladík musel si vyznati, že zkušené rady jeho s velikým mu bývaly prospěchem. I revírník, který když tepleji se udělalo, zase po revíru si vycházel, velmi často ho navštěvoval a dlouhé s ním porady míval. Jednou rozpředl se mezi oběma následující hovor:

„Pane revírníku," pravil Vavruch, „jaký kraj, tací lidé. Zda zná slitování les, sníh, močál? A lidé, kteří po nepravých cestách chodí, protože je pudí buď hlad buď neodolatelná náruživost, jsou rovněž tak nemilosrdní; strach jedině na ně má účinek. Bojí-li se, přestanou; vezměme jim strach, počnou opět. Nepovídal jsem, že pan revírník je přespříliš měkký? Tehdy mi to nechat na vůli, byl by si pan revírník ušetřil poranění, které ještě hůře skončiti mohlo. A já bych dnes také chodil, něco platen bych byl – a takhle knížeti pánu zdarma chléb jím… A kdybych na krásně byl podlehl já, nu, smrt kulkou je lehčí, rychlejší, nežli tohle umírání…"

„Ale pomyslete si přece, Vavruchu – vždyť to není maličkost lidský život zničiti! Nechci vám ničeho vyčítati… ale což jsme divoši, že nemá míti lidský život ceny? Což pak Bohu samému nebudeme klásti účtů?"

„Bůh nám buď milostiv," odvece hajný, „ale pan revírník to vidí; zde platí pravidlo: buď já, buď ty. Kdo chce vyčkat, prohraje. Kdyby pan revírník tehdy byl nečekal a chlapa, který ten kradený skot vedl, hned skolil, byl by ušetřil dva životy lidské a sobě těžké poranění; já pak

bych byl podržel svoje zdravé nohy, které jsem si zkazil v oněch dvou nocích na Luzném, když jsme lotra honili.“

Revírník svěsil hlavu: „Je to strašné,“ vzdychnul si.

„Ba strašné je to,“ děl Vavruch, „ale není to jiné. Či máme ustoupit, všem lotrům povolit, aby s námi dělali, co by chtěli? Toho přec nikdo, ani Pánbůh na nebi, nemůže žádat. Co pak bude z dobrých, když se budou musit báti zlých?“

Revírník hluboce se zamyslil, dlouho neodpovídaje. Konečně řekl: „Máte snad pravdu, Vavruchu, nebudu se s vámi hádat, třeba roztrpčen jste vlastním neštěstím. Než, nemohu sobě pomoci: mně se zdá hrozným býti, aby bez nejnaléhavější příčiny utrácel se život lidský. Není-li tu možná dle této zásady jednat, jest patrno, že já se sem nehodím. Je teď po plavbě dříví; dovolenou na dva měsíce už mám v kapse; dá Bůh, že se sem vrátím, leda abych si svoje věci odvezl.“

Vavruch neodpověděl. V srdci svém, ubožák, dával revírníkovi vinu, že to s ním tak daleko došlo; dle jeho mínění, které dávno už choval, lépe bylo, odejde-li. Sem patřil jiný, tvrdý, bezohledný.

Tři dni na to ubíral se Kořán s mladou paničkou ke Kvildě, Svijanskému a novému hajnému ponechav starost o revír. Odebrali se do Budějovic, kde u matky několik neděl strávili; přišli také navštívit příbuzného Zdenčina, rovněž lesního na Třeboňském panství. Jak tam bylo hezky klidně, idylicky! Kolem myslivny živý plot, kvetoucí hloh, třešně, jako by je sněhem posypal, a jabloně jen se rděly. Les všecek dýchal vůní, stromy pěkně rovné, mech tak měkký, zelený, a přec se nebořil; všude cesty jako v parku; tisíce ptáčků zpívalo, kdežto u nich leda tu a tam uslyšeli jakés cvrlikání nebo krákot černých havranů a ostrý skřek nedružného luňáka. Kde les ustupoval, tam vlnící se v lehkém větru bujná osení, květnatý palouk, široké hladiny rybníků.

A život zde v myslivně, Bože můj, jaká to rozkoš, jaký svatý mír! Revírník as o pět let mladší než Kořán, statný, svěží; klid a bezstarostný úděl zřely mu z očí; panička jako plná růže, třeba méně lepá nežli

Zdenička, ale modré oči jako zrcadélka, celý svět v nich plesal. Tři dítky pobíhaly zahradou, dovádějíce a smějíce se, dítky buclaté, růžové, právě jako maminka.

Práce poměrně málo, zodpovědnosti ještě méně. Kořán v pravdě kollegovi záviděl. A družnost vůkol, pikniky, tu a tam klep; kamarádi docházeli k sobě, často veselá, nenucená společnost, bylo se s kým pobaviti, porozprávěti, starosti, bylo-li jakých, se srdce svalovati. Kořán býval družným, mluvným, pouze však s lidmi, kteří se k němu hodili. Zde patřili k sobě, či lépe řečeno, scházeli se, kdož se k sobě hodili. Vzpomněl té sebranky ze všech krajů světa, kterou osud, jako by ji byl vyvrhnul ze společnosti lidské, shromáždil v pomezních končinách „za těmi lesy, za hustými".

Jak si postěžoval, požaloval kollegovi, příteli, jehož už z dřívějších dob znal; divy a hrůzy mu vypravoval. Ten pak zvolal: „Bože, jak ti děkuju, že's těm pánům v ústřední správě vnuknul, aby mne tam neposýlali! Neboť věz, Kořáne, měl jsem na mále! Tehdy nebýt ženatým, už jsem tam byl; jednalo se o to, ale že tys byl svoboden, přišel jsi tam ty." A Kořán na to: „Ale teď jsem ženat, jako ty, příteli, a není mi pomoci, musím vytrvat; pokusím se sice ještě jednou. Dojedu si do Krumlova k panu vrchnímu lesmistrovi, promluvím s panem dvorním radou, poprosím Jeho Jasnost knížete pána samého, ale uvidíš, bude to marné."

A Zdenička, chudinka, také své trampoty sestřenici vypravovala, své divy povídala, tak tklivě, tak od srdce, že se obě rozplakaly. I byl konec toho povídání: „A víš, drahá, nesmím na sobě dát znáti! Ubohý Emil činí si výčitky, na sebe touží, že mne do té bídy zavlekl. Jako by to jeho vinou bylo, chudáka! Myslil si, že sobě postačíme – a také bychom si stačili, kdyby jiní do života nesahali…"

Když se loučili s přáteli svými, Zdenička nadlidsky se namáhala, aby proud slz zadržela. Ale nešlo to. Kořánovi bylo, jako by archanděl z ráje ho vyháněl. Jak si byl umínil, dojel do Krumlova a prosil, aby ho

jinam přeložili. „Ale koho bychom tam poslali, pane revírníku?“ pravil pan vrchní lesmistr. „Zotavil jste se, sesílil jste, a k tomu máte příručího. Máme tam poslat někoho, kdo má plný dům dětí? Co pak by tam s nimi počal? Už jiná pomoc není, dvě, tři léta ještě musíte vydržeti; někdo tam přece býti musí… Ani z trestu tam někoho nemůžeme poslati – ujišťuji vás, že nikdo ničím se neprovinil. Raději navrhnu, aby se vám zvýšilo služné o sto zlatých. Co tomu říkáte?“

Kořánovi na zvýšení tom nehrubě záleželo: ale mlčel, protože se bál, aby zneuznáním té veliké laskavosti představeného proti sobě nepopudil.

Pan dvorní rada nemluvil jinak, leda že ještě více ocukroval tu hořkou pilulku. „Co pak vás to napadá, pane revírníku?“ pravil, poklepávaje mu blahosklonně na rameno; „co pak vás to napadá? Takový znamenitý revírník, jako jste vy, právě na Pürstlinku je na svém místě; což pak bychom takové exponované místo každému svěřiti mohli? Ale spravedlivo je, aby se vám za vaše přičinění, za vaše znamenité služby dostalo náležité odměny. Promluvím s Jeho Jasností knížetem pánem a navrhnu jemu, aby ráčil vám písemně vysloviti svou spokojenost a pochvalu. Uznání Jeho Jasnosti přijde do úředního oběžníku. Buďte přesvědčen, že jsem vám z celého srdce nakloněn. S Bohem.“ Blahosklonně dotkl se dvěma prsty své pravice ruky Kořánovy, a ten šel. Po té už ani odvahy neměl, aby se i ke knížeti odebral.

Ale štěstí mu přálo: právě když ze zámku vycházel, hořkost a skoro zoufalství maje v srdci, potkal knížete pána. Ten ho poznal, zastavil se a oslovil ho: „Ajaj, kde se tu béřeš, Kořáne?… Nu, to mne těší, že tě vidím. Jsi opět chlapík; však jsem slyšel, jak ti ta banda zahrála. Přeješ si něčeho?“

Kořán bez rozpaků, co na srdci měl, pověděl; klidně, pevně přednesl prosbu svou, mezi jiným uváděje také to, jak těžce jeho mladá žena tu odloučenost nese. Kníže ho vyslechl pozorně. Když revírník domluvil, hle, co mu odvětil, usmívaje se s obvyklou svou dobrotivostí:

„Takhle vy byste chtěli, páni revírníci, aby se kníže napřed vyptal, zda se ten onen revír vašim paničkám líbí. Nu, nechť… Když se té tvé v Pürstlinku nijak nelíbí, uvidíme, co se bude moci udělat. Prozatím se vrať do svého revíru a pobuď tam do zimy; do té doby se snad jinde místo uprázdní. Dostane se ti ho, však jsi zkusil dosť v té poušti; pošleme tam někoho mladšího, aby se vycvičil.“ A kníže podal Kořánovi laskavě ruku, kterou tento dle panujícího patriarchálního zvyku políbil.

„S Bohem, Kořáne – měj se dobře, a šetři se, abys se dlouho při síle udržel.“

Čtenář suď sám, s jakými city náš revírník z Krumlova odjížděl, a jak si paní Zdena zazpívala, když jí vše pověděl.

XIII.

Co dlel revírník na dovolené, hospodařil na Pürstlinku příručí v revíru a v domě. V domě to hospodaření v pravdě nebylo velké; Nany mu uvařila oběd, snídaní a večeři; jakmile pojedl, ten tam byl, buď v revíru, buď u Vavruchů. Nany s ním sice na oko byla za dobře, nicméně však poněkud zdrženlivě, téměř upjatě nepřestávala se k němu chovati: zamítnutí jezevčího sádla s odvarem jitrocínovým nemohla mu odpustit. Pravila zajisté nejednou: „Je to veliký zázrak boží, že přes převrácené léčení náš dobrý pán zůstal na živě; ale tři měsíce to trvalo, než se postavil pořádně na nohy! Je to maličkost? Jezevčí sádlo by mu bylo vytáhlo nečistotu z krve za dvě neděle. Když jsem byla mladá, servali se na Fürstenhutu v hospodě a břicho jednomu rozpárali; namazali mu ránu jezevčím sádlem, a za tři neděle štípal dříví.“ Příručí by byl zvěděl ještě o velikém počtu jiných nad míru účinných léků, kdyby ho nebyla Nany pokládala za zatvrzelého kacíře, pročež kdykoli o nich řeč zavedla – a to se stávalo dosť často – z pravidla se přerývala, řkouc: „Ale nač mluvit – mladý pán nevěří.“

U Vavruchů mladík víc a více domácněl; jemu samému často připadalo, že na svět počínal hleděti skrze skla od těch lidí vypůjčená. Ani už skoro nepomyslil na to, že se Katy ve všem nepodobala dívkám světa, v kterém on žil, než na Pürstlink se dostal. Komu nebude Katy vhod, až bude před světem jeho, ať se ho vzdaluje. Pürstlink je svět také, a o ostatní přestal se starati. Katy je hodná, hezká, miluje ho, ó miluje, a do smrti ho bude milovati! Že nemá peněz? Nač v Pürstlinku člověk potřebuje peněz? On ze svého služného sotva desítku vydal,

měl peníze doma ležet; jen takový blázen tu mohl peníze vyhazovat jako ten Bártovec; a mizerným, hloupým způsobem je vyhazoval, ničeho, praničeho z útrat svých nemaje.

Také právní názory Vavruchovy mladík ponenáhlu do sebe vsával; počínalo mu býti hádankou, jak se kdy mohl shodovati s chefem svým v příčině sebeochrany a obrany revíru před pychem a škůdci. Což pak Vavruch neměl pravdu? Což pak lze bylo jinak si tu počínati? Čeho pak, když se vše nestranně uvážilo, dopustil se Vavruch, že mu říkali „krvavý“, že zejména Nany se ho bála jako vtěleného ďábla? Hájil sebe a revír! Když Vavruch některého nepřítele svého se světa sprovodil, zdaž jednal méně poctivě nežli vojín, který ve válce totéž učinil?

A že názory jeho k takovým koncům dospívaly, nebylo divu, zvláště když se pytláci opět počínali objevovati, nejspíše proto, že strašný Vavruch stal se neškodným. Bavorské úřady sice bezprostředně před smrtí a ještě více po smrti Wurzmüllerově pořádně na lesní tu čeládku nalehly, a četníci kde koho podezřelého sebrali a odvedli; avšak brzy se ukázalo, že zlo z kořene vyvrátiti nebylo lze. Také patrně Pürstlinský revír chasu tu lákal; lesní na dovolené, mladý příručí a k tomu nový hajný, o málo starší, o němž všeobecně se povídalo, že se mu dostalo údělem mnohem méně hadí prozíravosti nežli holubičí prostoty. Kromě toho, jako by v ten rok všichni srnci širošírých hvozdů Šumavských právě v Pürstlinku si byli dali dostaveníčko; ani neustálý rachot kácených v jeho lesích stromů jich nezaplašil. Svijanský ta svá stádečka všecka znal; věděl, kolik kde kusů, kudy přecházejí, kde se pasou; měl je rád, jako rolník svá telátka, povídal o nich Vavruchovi, popisoval mu je, líčil mu jejich spády a zvyky. Pěkná zvířátka pak si vedla zrovna tak, jako by i jeho znala; hrubě se ho nebála – klid mezi nimi panoval rozmilý.

Dovolená páně Koránová už chýlila se ke konci, už pomalu návrat jeho očekávali, když jednou časně z rána mládenec se odebral k Vogelsteinské nádržce, kde na blízku právě dřevorubci pracovali. Bylo

rozkošné jitro červnové, skoro vlažné, jakých málo do roka na těchto vysokých, věčným chladem stížených planinách. Vavruch, který skoro celý čas trávíval v temné své světničce, vida první paprsky vycházejícího slunce, any se draly skrze maličké okénko, zatoužil po volném vzduchu ranním; i vynesly ho žena a Katy sedícího v dřevěném jakéms křesle a usadily na náspu pod vyčnívající šindelovou střechou. Zadíval se ubožák na Marberk i Moorkopf i na šedý Luzný, kde zeleň lesů, žhavé, žluté pruhy světla a modré stíny se míhaly, mísily, lehké bělavé páry se vlnily, kroužily. Kdo poví, jaké myšlénky v jeho staré hlavě se rodily, v staré hlavě málo snivé?... Katy snad něco zpozorovala, ježto večer Svijanskému povídala: „Tatínek dnes ráno se díval na Luzný a na lesy a najednou plakal; viděla jsem, jak mu dvě slzy do vousů zapadly. To je divné."

To viděla Katy, když položila mu na klín pytlík s tabákem; potom odešla do stáje podojit krávy. Sotva deset minut tam pobyla, slyšela, an ji otec volá. Přiskočila bosá, téměř po kolena vykasána, v jedné sukénce: „Co pak, otče?"

„Neslyšela's? Padla rána... u modrého sloupu, ostrá rána. Hajný to nebyl, toho jsem před chvilkou viděl, šel směrem k Moorkopfu." Katy neslyšela ovšem, zvonce krav kol uší jí zněly; ale neušlo jí, že otec byl velmi rozčilen. „Bestie!" mumlal, „proklatá banda, už jsou tu zase! To platilo srncům... Bože, že se mi tohle muselo státi!"

K večeru, když přišel Svijanský, povídal mu tu novinku; ten zlostí nemohl ani jíst a hned že půjde na číhanou. „Jen rozvážně, jen pozor!" napomínal Vavruch; „chlapi jsou čertovinou podšití; větří jako honicí psi... myslíš, že je držíš, a ti tam jsou. A odvážní jsou také... co je jim život? – fuk!"

Svijanský sotva poslouchal naučení, která mu starý dával; ještě slunce stálo na nebi, už přehodil pušku přes rameno a ven ze světnice; starý na své lavici se mračil a pěsti zatínal.

„Karle, nechoď nikam," pravila Katy na náspu. „Nevídáno o srnce, kníže pán jich má dosť." Přitulila se k němu jako lichotivá kočka, z oka sálal jí onen plamen, který tak často již mu rozum pomátl. Přivinul ji k sobě, na kyprá ústa políbil. „Zůstaň, Karle!" Odolal, že půjde přec, dokládal, že jinak nemůže. Měla strach, celá se zachvěla. „Nechoď, máš nepřítele," vyhrkla ze sebe skoro zděšena, „včera tu obcházel."

„Ten Bavorák, Luizl?" ptal se příručí. Přisvědčila. „Proč jsi tedy včera nemluvila?" Slova jeho zněla skoro hněvivě.

„Nač mluvit? Nechci, aby se stalo neštěstí, nechci, abyste se potkali… zůstaň u mne."

„Šetříš ho?" tázal se on trpce, zarputile.

„Co mi na něm záleží – o tebe běží."

„Já se nebojím."

„Ale já… protože tě mám ráda."

Šel. Bylo krásně, vlažně, i když slunce za Špicberkem zapadlo a černé stíny přes Marberk se převalily. Mladík potloukal se po jihovýchodních svazích prvé jmenované hory, v těch končinách as, kde před osmnácti měsíci ubohý Matýsek o život přišel. Nikde nic, ani nejmenšího ruchu, na bavorské straně houkal jakýs noční pták, a daleko, daleko mu odpovídal druhý. Mladík sestoupil k modrému sloupu; i tu bylo ticho; v šeru pozdního letního večera zakmitly se pohyblivé stíny: srnci se pásli. Zašelestila suchá větvička pod nohou jeho… fr! byli pryč. Tak plaší nikdy nebývali. Vrátil se na Špicberk, ježto nastala čirá noc, bezměsíčná, ale jasná, plná hvězdiček, mléčná dráha leskla se jako stříbrný oblouk. Je to marno, neuvidí ničeho, ani stopy; ale zítra si přivstane k prvnímu svítání; však přesvědčí se, ani stopy dnešní ranní jejich výpravy nebudou ještě setřeny. Aby byl časněji na místě, nepůjde domů, ví o lesní chatě z hrubých kmenů stesané v úžlabině mezi Velkým a Malým Špicberkem; tam se uchýlí, na mechovém lůžku trochu pospí. Pospí? – dá-li Pánbůh a blechy… nic nedělá, nežije tu darmo dvě léta, ledačemus přivyknul.

Druhého dne sotva se šeřilo, už byl na nohou. Rosa byla přehojná jako obyčejně; doplazil se, pilně se kryje, lesem, klečí a vysokou travou až k modrému sloupu. Čerstvých stop nebylo nikde viděti; dnes tu ještě nebyli. Zato našel místo, kde předešlého jitra srnec pychu v oběť padl: rozdupanou půdu, tratoliště černé, vyschlé, rosou opět rozmočené krve. Stopy dvou mužů, vedly k blízkým hranicím, kde půda v příkrých srázích padala směrem k rokli zvané Teufelsloch. Čekal, číhal, zda by snad opět přišel; nehnulo se nic. Vrátil se, obešel úpatí Luzného, pak se dal přímo k severu směrem k Marberku; tam pracovali dřevorubci; setkal se s novým hajným, který mu ohlásil, že slyšel ránu směrem k Moorkopfu, že prý se tam ihned vydal, že však ničeho nenalezl, ježto půda je skalnatá, ponejvíce hustým křovím pokrytá. Když se domů navrátil, mnoho do poledne nechybělo. Řekli mu, že Katy, když se nevracel, šla do lesa ho hledat, všecka jsouc poděšena; ani nepojedl, šel jí v ústrety a našel ji všecku uplakanou. Měla ho patrně ráda, bylo mu to s velkým uspokojením.

Od té doby Svijanský každý téměř den chodil číhat na pytláky, ale všecko jeho namáhání bylo marno. Přišel jim dosti často na stopu, ale dopadnouti jich se mu nepodařilo. Zakousal se v pravém toho slova smyslu do toho pronásledování, nic jinak sobě neveda, než jako by životním bylo jeho úkolem učiniti konec řádění nezvaných hostí. Jedna myšlénka pak u něho všecky druhé ovládala: byl přesvědčen, že Zwiehofler Luizl pytlačí také. S tím chtěl se setkati, zničiti ho. Jak ten mizera směl ucházet se o Katy? Nebylo ho přec tajno, že jest už *jemu* zadána. Řevnivost k nevypsání se ho zmocnila, větší ještě než proti onomu hrabátku, jež by byl málem zastřelil.

Zatím revírník vrátil se z dovolené: zvěsti o pytlácích, které mu bez odkladu byly sděleny, nemálo ho znepokojovaly. Pobytu jeho bylo tu bohdá na krátce, i doufal, že klidně tu dobu přečká. Sotva přibyl, již bylo jisto, že mu bude podnikati nové boje; mladá paní dokonce div nezoufala, když slyšela, jak se věci mají. Že pak věc byla vážná, toho

doklad dal už druhý den, který návratu manželů následoval: nový hajný vrátil se onoho večera z obchůzky své ve stavu hrozně zubožením, bez pušky, samá krev, samá rána, maje hlavu samou bouli, šat rozedraný. Setkal se pod Plattenhausenem se třemi pytláky a ti mu tak zahráli; přepadli ho z nenadání, stloukli ho, vzali mu pušku a davše mu na cestu pěkné řeči, poslali ho domů, aby prý vyřídil, zač je toho u nich loket, ať prý se pan přiručí má na pozoru, jemu že se jinak nestane, dopadnou-li ho.

Ve Svijanském všecko vřelo, když to uslyšel. „Nu, já se s nimi sejíti!“ zvolal – „však uvidí ta holota! Buď oni, nebo já – mezi námi je boj na život a na smrt!“

„Pomalu, pane Svijanský,“ konejšil ho revírník – „proč na život a na smrt? Konejte svou povinnost, to je vše, co se na vás žádá. Jen žádné přenáhlení, které by mohlo míti zlé následky. Rozvažte, co pořídíte – jest jich patrně několik. Ostatně promluvíme s úřady.“

A revírník došel si do Kašperských Hor i udal tam, co se děje; počalo poznovu vyjednávání se sousedními bavorskými úřady, a i na české straně četníci dosti často obcházeli. Zdálo se, že pytláci dostali vítr – stichli, po nějakou dobu se neobjevovali.

Největší radost z toho příměří měla paní Zdenička; ta vůbec, co tu opět byli, pokojné chvíle neměla. Kdykoli revírníkovi bylo opustiti domácí krb, loučívala se s ním, jako by ho naposled viděla, byla všecka rozčilena, nervosní, i ve snu mívala děsné vidiny, i neustávala opakovati: „Jen po tomhle létu aby už bylo! Jen kdybychom už byli odtud pryč!“

Když se revírník při obchůzkách o hodinu opozdil, již již čekala, že ho přinesou na marách, plakala, rukama lomila, a stará Nany pomáhala jí při tom, stokrát jí onu scénu vypisujíc, když tehdy pána přinesli, a z pravidla dodávajíc: „Ó, drahá paničko, tady je nejhůře, tady právě v Pürstlinku – jinde se s tou chasou nervou. Ale to všecko ten Vavruch zavedl – ten jim vypověděl vojnu, a od té doby vojna trvá. Mladý pán je

také takový, tomu tam u Vavruchů, kde ve dne v noci se zdržuje, učarovali. Vavruch mu toho namluví, a mladý pán myslí, že to udělat musí; potom to náš dobrý milostpán odstůně! Tak se stane, milostpaní uvidí!“

Panička div rozumu nepozbyla. Jednoho dne přímo se obrátila na Svijanského, třesouc se chudinka jako osyka: „Pane příručí, prosím vás pro Boha, mějte se mnou slitování a přestaňte vystupovati proti pytlákům… už jen na krátko jsme v končinách těchto; ve dne v noci nemám klidu samým strachem, že se ještě na rozloučenou přihodí něco strašného.“

„Milostpaní, povinnost,“ namítal mladík.

„Povinnost?“ odvětila, „máte pravdu, úředně tomu říkají povinnost, ačkoli nenahlížím, pro koho těch srnců hájíte – ale dobře, připouštím, že je to povinnost… proto vám také můj muž ničeho nemůže říci… proto vás prosím já, pane příručí, smilujte se nade mnou!“

Tak něžně prosila, tak hezká byla, takové soužení zíralo z jejích velkých modrých očí, hedbávnými řasami vroubených. Mladík byl hluboce dojat. Těšil ji, ujišťoval, že je snad bez toho už konec, že snad přece kombinované zakročení úřadů v obou státech nešvaru přítrž učiní.

Jak už praveno, zdálo se, že pytlákům se znechutilo řemeslo a že dali pokoj; ani jednou už se neobjevili. Několik neděl uteklo, a na Pürstlinku panoval svatý mír, rušený leda letními bouřkami, které onoho roku strašně řádily na vysokých planinách, tak že vedle pytláků největším se staly postrachem paní Zdeničce.

Ve svém úsilí o zachování míru našla paní Zdenička spojence v osobě příručího Bártovce z Hutí Filipových. Když se jednoho večera objevil Svijanský v Máderské hospodě, kamž ostatně dosti zřídka docházel, podal si ho Bártovec následujícím způsobem: „Kollego rozmilý! Přijměte výraz hluboké mé soustrasti! Vy patrně trpíte nebezpečnou chorobou blan mozkových – už odpustíte.“

„Jak to myslíte?“ tázal se Svijanský.

„Inu, čert aby si to nemyslil. Hlasovali jsme tu onehdy o tom předmětu a jednohlasně jsme se na tom ustanovili, že vám to při příležitosti povíme. Který pak kozel vás ponouká k těm rvanicím s pohraničnou sběří? Co pak je vám do nich? Sníte vy toho srnce, jehož onino na živu ponechají? Ani vy ani kníže pán ho nesní, a věčně živa zvěř zůstat nemůže – tož jim tu pečeni přenechte, nota bene, nemáte-li sám na ni laskominy jako já, kterýž jí sobě časem popřávám – mimochodem řečeno, nynější dobou má jediná starost v revíru, má jediná práce, kterou pouze obětavá moje sympatie ke ctihodné stráži a jejímu zde přítomnému věhlasnému veliteli rozmnožuje, když o to běží, aby do jeho kuchyně přišlo trochu změny; není-li pravda, Kacafárku?“

Přítomný respicient zamlaskl jazykem po způsobu labužnickém, a Bártovec pokračoval: „Vidíte, příteli, tak *já* sobě vedu, a nepopřete mi, že toto pojímání věcí mému nadání ke cti slouží. Po mém soudě souhrn vší moudrosti světské leží ve větě: kdo více pracuje nežli naprosto musí, je buď blázen aneb hlupák. Při předešlém sezení našeho slavného spolku dal tuhle vážený náš pan předseda o větě té vzhledem k vám hlasovat, a sloužiž vám k vědomosti, že spolek jednohlasně se prohlásil pro první ze dvou možností, ba i tento ochrnělý ochlasta –“ Bártovec ukázal na úplně spilého dozorce Haberbichla, který maje hlavu na stole položenou, chrápal spánkem spravedlivých – „i ten hlasoval s námi, ačkoli obyčejně neví, oč se jedná.“

Svijanský, od přírody dobrák, nevěděl, má-li se smáti nebo zlobiti. Kdo Bártovce viděl, nemohl se naň hněvati; toto lehkomyslné pojímání povinností se mu však do té duše protivilo. „Příteli,“ odvětil, „co tu povídáte, je dobrý vtip, a za ten věc přijímám; nicméně myslím, že není bláznovstvím hájiti statků a zájmů toho, kdo nám chleba dává. Jsem ostatně přesvědčen, že i tu platí přísloví: pivo se pije, a řeči se povídají, a že i vy přes řeči tyto dobře rozumíte povinnostem svým; však jsem viděl, jak jste se z jara dřel u Häupelské nádržky; zkrátka, jste mnohem lepší, nežli se děláte…“

Bártovec vyskočil, máchaje plnou sklenicí: „Nejsem!“ zvolal, „při sám tento truňk, nejsem!“ A jako maně vylil část piva na hlavu spícího Haberbichla, která, porostlá jsouc krátce hustou, přistřiženou kšticí, silně se ohromnému kropáči podobala. Ten se vzpřímil, vjel si rukou do vlasů a zachroptěl: „Herr Gott, prší!“ Tato interjekce, jakož i nesmírně blbý výraz v tváři opilce, ze sladkého spánku vyrušeného, vzbudily bouřlivou veselost, ani Svijanský se jí ubrániti nemohl.

Když se smích a hluk poněkud utišily, uchopil se opět slova Bártovec řka: „Toť můj způsob, zažehnávati hněv a nelad. A teď k věci. Jedná se o vás, Svijanský. Jste jinak důvtipný mládeneček a přijímáte ponaučení s ochotou a dobrým výsledkem, důkaz toho, že názory vašeho pana chefa se vám hluboko vtiskly do duše. Ten pán dělá více, než musí, a došel za přičinění své věru královské odměny: půl lotu olova mezi žebra za to, že sedlákům vyvazoval dobytek; nebylo věru jeho vinou, že zase chodí po revíru trýznit drvaře. Nu, za to i milostivá vrchnost se jemu královsky odměnila: nechá ho na Pürstlinku, ačkoli si žádá dále, a panička samou nudou mu utekla.“

„Prosím… kníže mu slíbil, že ho přeloží jinam.“

„Láry fáry – nevěřím. Kníže míní a pan dvorní rada, pan vrchní lesmistr a jiná velká zvířata mění. Přeloží ho do Rehberka na hřbitov, až ho zastřelí pytláci, které vy, pane Svijanský, mu štvete na krk. Radíme vám přátelsky, abyste chasy té nechal na pokoji. Já, kdybych je potkal, pozval bych je na pivo.“

Ostatní přisvědčovali. „A co vy děláte s pašeráky?“ namítal Svijanský, obraceje se k strážníkům.

„Nu, my musíme,“ tvrdil respicient, „to je jiná.“

„Houby s octem,“ smál se Bártovec. „Nevěřte; ty krotké a hloupé schytají, na ty jsou přísní jako všickni čerti, ale těch nebezpečných ani nevidí!“

„Nu, nestydatá paštiko!“ bručel respicient.

Bártovec vida, že by snad z hovoru toho nevůle povstati mohla, ihned obrátil. „A propos," pravil, „co dělá vaše znejmilejší? Kvete pořád? Že nám ji nepřivedete jednou? Ale vy prý ji hlídáte jako Argus. Řekněte, je to pravda, že se o ni ucházel Zwiehofler Luizl z Klingenbrunnu a vy že od té doby žárlíte jako Turek? Člověče, vy máte štěstí! Mluví se o tom po celé hranici až do Štubenbachu... Kdyby se někdo o mou Hildegardu ucházel, na kolenou bych ji prosil, aby mi dala kvinde. Je to však marné: o mou Hildegardu se nikdo neuchází."

Svijanský nemohl jinak než se smáti. S takovým člověkem jako Bártovec nebylo lze vážně jednati. Ubíraje se pozdě v noci domů a oddávaje se myšlénkám svým, nemohl potlačiti vnitřní jakýs hlas, který nepřestával se ozývati ve prospěch toho, co Bártovec v příčině pytláků mluvil. Také paní Zdenička živě mu tanula na mysli; netajil si, že v prosbách paniččiných bylo mnoho sobectví – o něho jí neběželo, leda pokud klid její vyrušen byl, kdyby se jemu něco přihodilo; nemohl se s ní úplně smířiti od té chvíle, co vůči Katině obětavosti tak divně se zachovala. Kdo však odolá dojmu prosby, jež z krásných úst vychází?...

Den za dnem se vystřídal. V revíru pořád panoval klid a mír, i srnci byli opět méně plaší. O pytlácích ani řeči; bylo by se mohlo souditi, že jich vůbec není, a to tím spíše, když bavorští úřadové sebrali několik chlapíků nekalé pověsti. Jediný Vavruch nevěřil a k činnosti úřadů se stanoviska velmi pessimistického pohlížel. V té příčině se mu podobal jedině nový hajný, který od té doby, co se mu přihodila známá nám nehoda, pilně toho dbal, aby z rána a večer ho nebylo viděti na místech, kde se srnci zdržovali. Zřízenec tento více a více počínal viděti těžiště povolání svého ve věcech čistě lesnických; desetkrát přeměřil každý skácený strom, každou hranici polen a pilně záznamy v tom ohledu sobě dělal. Záležitosti honební jako by pro něho nebyly, leda že tu a tam zastřelil vránu nebo sovu, kteréžto oběti vítězoslavně domů přinášel, nic jinak se netváře, než jako by svět hrozných škůdců byl

zbavil, a divě se nemálo, když revírník mu zapověděl další činnost tohoto druhu.

Přešlo prvních deset dní měsíce září. Pohoda skvělá, les i hory plny nevýslovné krásy – kdo viděl, nezapomene.

Jednoho takového večera vyšel Svijanský směrem „k modrému sloupu“, aby vedle nařízení chefa svého zastřelil srnce pro pana Bienerta v Mádru. Šel, jiného na mysli nemaje, obyčejnou stezkou, aniž hleděl se jakkoli krýti; vždyť pytláků nebylo. Že pak srnců bylo dosť, a on stanoviště i přecházky jejich znal, byl jist, že s kořistí se nemine, jak nastane šero. Došed pod Špicberk uchýlil se do klečin, na jejichžto protějším kraji znal výhodné místo na čekanou, odkud bylo lze valnou část travou a nízkým křovím porostlé pláně přehlédnouti. Po různých zacházkách, jichž rašelinatá, bahnitá půda vyžadovala, dostal se na ono místo a čekal. Vítr vál od východu a pláň otvírala se na jih, zvěř nemohla ho větřit. Stojí, stojí, ani sebou nehýbe; žlutavá tráva, hnědé brusiní, začervenalé kapradí kolem něho i před ním. Bim, bam zněly zvonce; jednou jen dorazil k jeho uchu temný praskot padajícího stromu kdesi daleko, v bavorských hvozdech. Vpravo od jeho stanoviska půda trochu stoupala, tvoříc nízký hřbet, jehož ovšem nemohl přehlédnouti; znal ostatně dobře ten terrain, byl trochu skalnatý, dosti holý; jedva tisíc kroků za hřbetem táhla se hranice zemská a za ní hvozd na příkrém svahu.

Slunce zašlo; nebe na západě rudě vzplanulo, a třepetavé paprsky jako střely míhaly se po zeleněmodré obloze. Byl čas, kdy se objevovala zvěř. Svijanský natáhl oba kohoutky své dvojky a přihotovil se; za pět minut se museli srnci ukázat, přecházeli sem zhusta z Bavor.

Nepřišli však; za to zarachotila rána docela na blízku, bezprostředně za zmíněným nízkým hřbetem, jedva dvě stě kroků od jeho stanoviště. Zarachotila, zahoukala desaterónásobnou ozvěnou od strání Špicberka, Luzného i blízkých vysokých lesů.

Svijanským to trhlo. Nebylo pochybnosti, tu byli, poblíže něho, tak dlouho hledaní pytláci. Pravá horečka se ho zmocnila, až mu zuby o sebe klapaly. Tiše a přece co možná rychle plížil se ke hřbetu, po hřbetu nahoru, pušku maje k ráně přichystanou. Z počátku ho kryla kleč, pak tráva a houští; když dolezl výšiny, plaze se po zemi, šedé rulové balvany. Za tři minuty byl nahoře, mžikem vše přehledl. Padesát kroků od něho klečel podle střeleného srnce chlap pouze v kožené spodky a režnou košili oděný; puška ležela vedle něho, právě se chystal vyvrhnouti kořisť. Byl do toho tak zabrán, že ani myslivce nezpozoroval, který přiloživ zbraň ke tváři v celé výši své se vzpřímil.

„Stůj! vzdej se!“ vzkřikl. Na to zavolání pytlák vyskočil, sahaje po pušce. „Neopovažuj se, sic je po tobě veta!“ zahřměl hlas mládencův. Pytlák pustil sice zbraň, v tom však zablesklo se v křovinách asi dvacet kroků za ním stojících, zahoukla rána a – Svijanskému zafičela kulka právě vedle ucha. V následujícím okamžiku střelil tento, míře na místo, odkud oheň vyšlehnul. Slyšel bolestný výkřik; muž pak, který vedle srnce byl klečel, dal se do skoku, i zmizel prvé, než kouř ránu doprovázející se ztratil, zůstaviv pušku i srnce. To vše sběhlo se mnohem rychleji, než tuto vypravovati možno.

Příručí slyšel praskot v křovinách i dusot utíkajících; v první chvilce chtěl za nimi vystřelit, vzpomněl si však přec, že by, vypále druhou ránu, byl bezbranný, proto spokojil se tím, že běžel k místu, odkud rána na něho vypálena. Stopy krve, které tam našel, nasvědčovaly tomu, že se nechybil. Nabil vystřelenou hlaveň a pustil se za stopou, kterou sledoval až k samým hranicím. Přišlo mu na mysl stíhati pytláky dále; už se chystal překročiti hranice, tu však chladnější rozvaha nabyla vrchu; řekl si, že by bylo šílenstvím vydávati se na cizí území, i vrátil se k místu, kde zastřelený srnec a puška ležely, vzal obé a ubíral se k domovu.

Kdyby se byl pustil do bavorského hvozdu, za pět minut byl by došel místa, kde jeden z prchajících mužů těžce dýchaje k zemi upadl. Dru-

hý ho vzal na záda a po krkolomné stezce dále s ním táhl.

Došed do Pürstlinka zastavil se Svijanský nejprve u Vavrucha i vypravoval mu, co se mu přihodilo. Vavruch na to: „Nepovídal jsem? Úřady! Tu to máte, co úřady pořídí! Ubožáky, kteří tu a tam pár nůší chrastí z lesa odnesli, smolařili nebo dále v kraji oko na koroptev položili, ty vypátraly a odvedly; za to arcilumpové chodí volně po lese. Já od jakživa povídám: člověk si musí pomoci sám. Jen jednoho dbejte: ti páni od úřadu do těch věcí jsou vpleteni – což dříve nebývalo; zvědí-li o poranění toho lotrasa, budou potahovati vás, na to bych přísahal. Na vašem místě bych prostě zapíral. Nepomohou-li, není třeba, aby věděli."

Katy plakala; netajila si, že vojna nyní do pravdy začatá povede se dále; otec její půl života ji vedl urputně na život a na smrt; zvítězil bezohledností svou, která nejkrajnějších skutků se nelekala. Strach z něho šel takový, že celé okolí pod dojmem hrůzy té žilo. Odhodlá se milý její k stejným krajnostem? A neodhodlá-li se, zda bude míti síly a dovednosti, zda tolik štěstí, aby všem nástrahám unikl? O mravní stránce boje toho prostá dívka, dcera divých lesů, surové přírody, ovšem nerozumovala, nepřemítala. Vedle jejího názoru úcty hoden byl ten, kdo vyhrál; ale ženské srdce se nezapřelo: měla strach o toho, k němuž láskou lnula.

Vrhla se mu na prsa, objala ho křečovitě, nejsladší slova mu dávala; on byl zasmušen, v srdci divně sklíčen; sladká slova i vášnivé celování v duši ohlasu nenacházela. Hned po činu, když mu krev ještě vášnivě kypěla, neozývaly se ještě city ty – ale nyní řečí přísnou mluvily. Krev, krev lidská, jím prolitá!... Viděl ji v rudočerných skvrnách, viděl ji na šedých kamenech náspu, na bílé košilce Katině, na sobě – všude, všude. Bránil se, vymlouval se, že ho jen poranil, že sebe hájil, že úmyslu neměl – nic na plat: hlas v nitru neumlkl. Neměl stání a přec bál se jíti domů. Měsíc vyšel, stromy vrhaly černé stíny: bylo mu, jakoby po něm sáhaly sterými rameny.

Konečně se vypravil a pádil do vrchu k myslivně, že se mu dech tratil. V myslivně všecko spalo; on sám ulehl, ale spaní nepřišlo; slyšel v dáli hafání jakéhosi psa, které vítr noční z chat dřevorubců až sem donášel. Proklínal to zvíře, dávaje mu za vinu, že beze snu na lůžku svém se povaloval.

Ráno ohlásil všecko revírníkovi; ten se velice ulekl. „Pěkné nadělení," pravil; „zde zbývá jen jedna věc: dojdete ještě dnes do Kašperských Hor a vše soudu oznámíte; na tom stojím."

„Bude potahování…"

„Pane Svijanský, žijeme pod zákonem! Jinak nelze. Bývalé doby přešly; co se dělo za mého předchůdce, nesmí se opakovati… krve teklo dosť." –

Svijanský svěsil hlavu; jak strašné jest vědomí, že lpí na rukách lidská krev, cítil předobře; neodmlouval, byl by se šel udat, i kdyby o život bylo šlo; provinil se, pevně o tom byl přesvědčen, třeba jen svého vlastního života hájil. Tragická byla vina, ale vinou byla přece.

Rozmluva obou mužů vedla se v služebném pokojíku, nalevo v chodbě, v řadě s čeledníkem a kuchyní. Zdeničky přítomna nebyla, aniž o celé události věděla.

Revírník procházel se mlčky po pokoji, co Svijanský u dveří stál. „Půjdu tedy, pane revírníku," pravil.

„Dobře; udejte všecko dle pravdy. Překročil-li jste meze dovolené sebeobrany, ponesete následky. Já nejsem vaším soudcem." Revírník mluvil měkkým, soucitným hlasem. Stanul před příručím, do očí se mu díval.

„Bůh mi svědkem," vece tento, „že jsem nehledal bezživotí toho člověka, ale strašné je to přece…"

Revírník podal mu ruku. „Ubohý hochu," pravil, „věřím vám – ale sám nahlížíte, že poměry ty musí přestati; svépomoc vede k děsným koncům."

Příručí měl se k odchodu. „Ještě slovo, pane Svijanský. Vraťte se co možná brzo – dnes ovšem už nebude lze, ale zítra vás čekám. Musíme se uradit, jak se zachovati. Netajím se vám, že se obávám odvety. Také to mám na srdci, že lépe bude, nezví-li o události té manželka má… strachuje se příliš… nezmiňujte se…“

„A ostatní? a Nany?“ odvěce příručí. „Jsem přesvědčen, že Nany už ví…“

„Promluvím s ní a zapovím jim všem…“ pravil revírník.

Svijanský šel. Nebylo již tak krásně jako dne předešlého; po nebi honily se šedé mraky, a podzimní vítr v listech štíhlých buků hudl svou píseň. Dlouhá byla cesta, bez konce zdála se mladíkovi v té naprosté samotě, kterou se ubíral.

Byly čtyři hodiny s poledne, když vcházel do radnice Kašperskohorské. Předstoupil před sudího a pověděl, co se bylo stalo. Sepsán protokol důkladný, velice věcný. Ale když byl hotov, a Svijanský ho podepsal, zmizela všecka úřední odměřenost s obličeje pana sudího. Poklepal příručímu na rameno a pravil tónem naprosto netragickým: „Z toho mračna nebude déšť, panáčku. Skolil jste prostě otrapu, který vám šel na život; byla by jen škoda, kdyby s životem vyvázl. Co se nás v poslední době ti chlapi už nazlobili! Vraťte se pěkně domů, slibte mi, že bez vědomí soudu z Pürstlinka neodejdete; vyšetřování ovšem se zavede a na několik výslechů se můžete připraviti. Nepochybuji ovšem ani dosť málo, že nevina vaše brzo i věcně se prokáže, jako já osobně o ní jsem přesvědčen.“

Slova ta sice byla léčivým balšámem na chorou duši mladíkovu, nicméně však odpověděl: „Ach, pane sudí, proč se tak muselo státi? Já toho člověka z paměti neztratím, třeba jsem tváře jeho neviděl. Kdyby Bůh dal, aby zůstal na živu!“

„Aj, měl jste se snad nechat zastřeliti?“

„Pane sudí, lidská krev!… Kdo nezkusil, neví!“

Soudce se zamyslil, potřásl hlavou a podal Svijanskému ruku řka: „Máte pravdu… nu doufejme, že se chlap z toho vylízá.“

XIV.

Sotva odešel Svijanský z Pürstlinské myslivny, rozpředl se mezi revírníkem a starou Nany následující hovor.

„Nany, vy jste jaksi rozčilená – slyšela jste něco?“

„Och, milostpán ví! Je to hrůza! Ale já to vždycky povídala: mladý pán pečený vařený u toho krvavého, kterého jednou nečisté noční síly za živa odnesou jako Bablonské svatokrádežníky,[2] kteří teď v Roklanském jezeře mekotají jako kůzlata a do soudního dne mekotat budou. Čemu pak se tam mohl mladý pán naučit?“

„Pomalu, Nany…“

Ale Nany byla v proudu. „Střílet na lidi se naučil mladý pán, kterého ta mladá čarodějnice má úplně ve svých spárech. Jako bych nevěděla, že včera zastřelil dva ubožáky!“

„Mlčte, Nany! Jednoho poranil, a to pytláka, který napřed po něm střelil…“

„To povídá ta čeládka Vavruchova. Ale já vím, že to byli dva ubožáci, kteří si přišli pro nůši lesní trávy.“

„Jaký právem se opovažujete tvrdit takové nesmysly?“ rozhorlil se revírník.

„Já vím, co vím, milostpane! Milostpán je dobrák a ujímá se toho panáčka, který, když milostpán byl nemocen, nechtěl připustit, abych ránu jezevčím sádlem pomazala – to by bylo všecko vytáhlo za dva dni…“

„Přestaňte mi s těmi hloupostmi. Už jsem vám řekl, jak se věc má, a zapovídám vám důrazně, abyste o pravdivosti slov mých pochybovala.“

Hlas jeho zněl přísně, stařena cítila, že by dále odmlouvati nesměla. Ulevila si několikerým vzdechnutím, vzala dvakrát nebo třikrát jméno Boží nadarmo a sepjala ruce. Revírník pak pokračoval: „Jedná se o to, aby paní o věci nezvěděla, Nany. Můžete sobě představiti, jak by ji to znepokojovalo. Ukládám vám tedy co nejpřísněji, abyste se před ní o tom nezmiňovala, slyšíte? Ani jediným slovem! Rozuměla jste?“

„A chudinka, moje zlatá!…“ bědovala Nany; „ani věděti nemá –! A je pravda, bála by se… kdo by se nebál? Já bych za žádné peníze na světě nešla v noci k „modrému sloupu“, Ježíši ukřižovaný, zas o dvě strašidla více!“

„Vy jste pošetilá osoba – již jste přeci slyšela, že nikdo nebyl zabit. Ještě jednou vám to povídám, a jak jsem řekl, ať mi mlčíte, sic mi půjdete z domu.“

„Jakáž pomoc – milostpán poroučí, a já stará žena poslouchám… ale jiní řeknou –“

„To je má starost.“

Nany šla po své práci; bylo s podivením, jak se paní Zdeničce vyhýbala, aby odolala pokušení. Když se jí nemohla vyhnouti, ústa její ovšem si mluviti netroufala, za to oči byly tím výmluvnější. I bylo dobře, že paní Zdenička měla jiné starosti nežli zkoumati výraznou tvář stařeninu, jinak by se byla musila dovtípiti, že se něco neobyčejného, děsného přihodilo.

Revírník pak obešel si i ostatní obyvatele Pürstlinské a všem nařídil přísně, aby mlčeli. To nebylo těžké, v Pürstlinku mnoho obyvatelů nebylo, a ti nemnozí s paní Zdeničkou se nestýkali. Když takto o duševní klid choti své se postaral, odebral se Kořán k „modrému sloupu“. Nalezené stopy nade všecku pochybnost potvrdily pravdu slov příručího. Vůkol bylo ticho – bim bam! zněly zvonce. Když se vracel, zahalila se

hlava Luzného v husté mraky a dalo se do drobného deště. Kolem druhé hodiny s poledne byl doma.

„Kde je Svijanský?“ tázala se paní Zdenička.

„Poslal jsem ho do Hor,“ odvětil on poněkud nejistým hlasem, „zapomněl jsem ti říci… Služební záležitost… vrátí se až zítra.“

Bylo mu nevolno; těžko mluvil nepravdu a bál se, aby dále se nevyptávala. Šel pak do své „kanceláře“ a jal se pracovati o nějakých rozpočtech, dělaje, jako by měl velmi na pilno. Do jídelny se vrátil až v čas večeře.

Pomalu den se klonil, pošmurný šedý den. Požloutlá tráva na pláni přecházela v tom osvětlení také do šedé, špinavé barvy. Přivalila se noc bez nebeských světel; v myslivně rozžehli lampu, a její svit ozářil okna v přízemí, tak že se dívala do čiré tmy jako žhavé oči obrovského zvířete.

Revírník s paní svou byli po večeři; seděli sami dva v prostranné jídelně a povídali si. Zdenička byla mnohem hovornější. Předmět hovoru snadno uhodnouti: věčně týž refrain, jak bude hezky a blaze, až budou jinde, kdekoli.

Zima se blížila, ještě tři, čtyři neděle a nastoupí vládu svou. Revírník každým okamžikem očekával úřední přípis, který jinam ho povolá. Že dosud nic nepřichází, počínalo ho to znepokojovati; nicméně pevně doufal: kníže pán slíbil… Dnes ovšem měl bližší starosti.

Paní Zdenička bez ustání přemítala, kde vůle jasného pána vykáže jim pobyt: snad na Třeboňsku, kde se narodila; snad na Krumlovsku – také dobrá, Šumava, krásná krajina, ale žádná taková odloučenost; snad na Libějicku, nebo na Chejnovsku, Kořán ty končiny znal a chválil kraj i lid. Nejlépe by ovšem bylo na Hlubocku, blízko matičky… při pouhém pomyšlení zatleskala ručkama, zazpívala si písničku.

„A brzo to bude, brzo mužíčku,“ zaplesala, „vždyť, kdyby ta věc se protahovala, nevyvázli bychom odtud s nábytkem – Spasiteli! to by bylo strašné! ještě jednu zimu! Odpusť, mužíčku, ale to bych nevydr-

žela. Ta tma! ta mlha!...“ a radostný ples prvních slov proměnil se v dušený výkřik hrůzy.

„Jen strpení, drahá ženuško!“ napomínal Kořán. „Všemu bude konec. Víš, Zdeničko, rozvaž... jedno je zde dobré: ty klepy, řevnivosti, pikle a podobné věci, které jinde mezi úřednictvem panují, ty do Pürstlinka cesty nenajdou... kdo ví, neomrzí-li tě velice tam v kraji...“

„Snad bys se nezastával té samoty?“ vyhrkla ze sebe.

Vzpomněl si na nejnovější starost svou, přejel si dlaní čelo, pohladil dlouhý vous; ani mu na mysl nepřišlo, aby se zastával, ačkoli z dřívějších svých let, kdy v českém kraji sloužil, leccos krušného v paměti mu zbylo. Ale přítomné starosti vždy horšími se nám zdají než všecky jiné.

„Máš pravdu, je tam přece lépe,“ pravil.

Seděli ještě chvilku; stará Nany vešla umluvit se s paní v příčině zítřejšího denního pořádku; otázka ta vyřízena, a Nany davši dobrou noc opět z pokoje vyšla; slyšeli, jak padly za ní do zámku dvéře čeledníka.

„Dlouho jsme dnes vydrželi,“ vece revírník, pohlédnuv na hodiny, „půl desáté, pojďme spat.“

Paní rozžala svíčku, revírník zatočil lampu.

V tom kroky, pádné kroky na náspu i drsných hlasů vřava; kdos chytil za kliku dveří domovních, třikrát, čtyřikrát silně zaburácel.

„Co pak je to?“ tázala se Zdenička. Manžel neodpověděl, přistoupil k oknu, odhrnul bílé záslony, a jal se otvírati okénko. Paprslek světla padl na násep, a v světle tom objevila se mužská postava, zalesklo se cosi.

„Hajný?“ tázala se za zády revírníkovými panička. „Stalo se něco, hajný?“

Revírník zahledl širokou střechu klobouku, která na polo zastiňovala vousatou tvář, sazemi začerněnou; proti němu namířena zaleskla se hlaveň ručnice. „Ani hnout, fořte!“ velel hrubý hlas. „Otevři okno do kořán – neuposlechneš-li, jsi syn smrti.“

A u dveří znovu trhání za kliku a burácení. „Už jdu, už jdu!“ ozval se v průjezdu Nanin hlas.

Revírník mžikem přehledl situaci. Pět nebo šest chlapů stálo na náspu, možná, že opodál jich bylo ještě více.

„Co chcete?“ tázal se klidně, snaže se zachovati veškeru svou chladnokrevnost.

„Otevři okno!“

„Umučený spasiteli!“ vzkřikla panička; klesla na kolena, rozžatá svíčka i se svícnem vypadla jí z ruky, a v pokoji čirá rozhostila se tma.

Venku zatím dala se do křiku a pláče Nany, která snad zaslechla vyzvání, revírníkovi platící. Těžké dvéře odolaly pokusu vyraziti je.

Revírník uposlechl a otevřel okno, načež opakoval: „Co chcete?“

„Tobě nic, fořte, ač uposlechneš-li. Přísahám ti, že vlasu na hlavě ti nezkřivíme; ale mládence nám musíš vydati, jinak prohledáme celý dům a najdeme si ho.“

„A co chcete s příručím?“

„Po tom se neptej, to je naše věc. Egidi musel umřít, honili ho jako dravou zvěř, až ho uštvali; jiné u nás pochytali rovněž, protože jsou chudáci. Ale když páni prolijou krev, soudí je zase páni, a nic se jim nestane. Tvůj mládenec prolil krev, budeme ho soudit my.“

„Příručí tu není, odešel do Hor včerejší událost udat u soudu; ostatně, protivník jeho střelil dříve, příručí se pouze hájil…“

„Třesky plesky! Taková se nám zpívá vždycky. Kaž otevřít.“

„Poslyšte. Jsem v moci vaší, je vás několik, a marně bych vám vzdoroval; učiním vám po vůli již proto, že nechci, aby tekla krev – je to však marné, příručí není doma.“

„Uvidíme. Ještě jednou, ničeho se neobávej, tobě návštěva naše neplatí. Radíme ti pouze, abys nepomýšlel na odpor neboli úskok. Rozkaž té babě v průjezdě, která tam syčí jako had, aby otevřela. Kamarádi prohledají dům, a my dva tu“ mluvčí ukázal na druhého muže podle něho rovněž s namířenou puškou stojícího – „my dva tu tě podržíme

v oku. Daxelhuber Francal umírá a těžko se loučí – zanechá vdovu a sedm sirot.“

Paní Zdenička zatím na kolenou spínala ruce v smrtelné úzkosti; revírník slyšel její přitlumené kvílení, které zrovna srdce mu svíralo. Pokusil se ještě jednou Bavoráky k tomu přiměti, aby od prohlídky domu ustali.

„Povídám vám, je to zbytečné. Polekáte mi marně paní, jež strachem se mi roznemůže; přísahám vám, že příručího tu není.“

„Dost povídání!“ ozval se jiný hlas. „Neotevřete-li ihned, zapálíme vám boudu se čtyř stran; je na tom dost, že tobě a tvým lidem nic se nestane. Za nos vodit se nedáme.“

„Pro Bůh, Emile, kaž otevřít!“ prosila za ním paní Zdenička. „Och, to je má smrt!“

Co takto se vyjednávalo, Nany v průjezde střídavě Boha i všecky svaté na pomoc volala a zase vylívala na útočníky celou svou bohatou zásobu nejvybranějších nadávek zalesáckých, po výtce výrazné složeniny nejrůznějších zvířat, jež nijak do párku se nehodí. Bavoráci venku toho klasobraní hrubě si nevšímali, pouze tu a tam ji zakřikli, když pro vociferace její řečem revírníkovým nerozuměli.

Revírník tomu rámusu učinil konec, vyzvav starou ženu, aby otevřela. Musil povel třikrát opakovati, nežli uposlechla.

Čtyři chlapi vešli; vstoupili do pokoje, rozžali sirku, našli svíčku na zemi, zapálili ji a dali se do hledání. Jeden z nich byl dosti zdvořilý: „Má drahá paničko, nebojte se – vstaňte, sedněte tuhle na pohovku a buďte dobré mysli: toho nejmenšího se vám nestane…“

Vytřeštila na mluvčího oči a poslechla jako stroj; revírník pořád stál u okna ruce maje na prsou založené.

Prohledali celý dům s pedantickou důkladností, obrátili všecko rub na rub, kde který pokoj, kde kterou komoru, sklep, půdu, stáje, i seno přeházeli. Nany jim při tom musela svítit, což činila stále skuhrajíc a nijak slov rouhavých nevážíc, která v tvář jim metala; byli příliš za-

bráni v předsevzetí své, než aby ji byli slyšeli. Jen jednou, když je poctila titulem: „Luzo pohanská!“ ohradil se jeden řka: – „My jsme u nás lepší křesťané než vy tu; rci, babo, najdeš tu podle cest a na stromech tolik svatých obrazů jak u nás?… Tak vidíš!“

Když hledaného mládence nenašli, měli se k odchodu. Jeden z oněch, kteří revírníka hlídali, děl na rozloučenou: „Dobře ti, fořte, žes pravdu mluvil! Ale věc není ukončena – však se kluk vrátí, a potom se s ním vyrovnáme, osudu svému neujde. Pro srnce člověka zabiti!“

Zabřinkaly železné podkůvky na kamenech náspu, drahnou dobu ještě bylo slyšeti hřmotné kroky – pak nastalo ticho. Hluchá, pošmurná noc zavládla opět jako velký němý hrob. Revírník přistoupil k manželce, o kterou se křeče pokoušely.

„Jaká hrůza!“ vzlykala. – „Bože, nedej mi zoufati… tak tohle se stalo! Zabil člověka… a vy všickni jste to přede mnou tajili… Je to děsné… do smrti nelze zapomenouti… přišli ho hledat… nenašli dnes, jindy ho skolí… a toho jsem se musela dočkati! A není možno uniknouti!“

Těšil ji, domlouval: „Upokoj se, má drahá – nedostanou ho, nesmí se už vrátiti; pošlu za ním posla, té hrůzy je nazbyt. Neplač, ty má jediná!“

Marná bylo mluvení, těšení. „Nenajdou ho, vymstí se na tobě… a jak bez tebe obstojím?“

V tom zase někdo bral za kliku, ale z lehounka. „Kriste na nebi! Vrátili se!“ zaúpěla panička celá se chvějíc.

Revírník vyšel do průjezdu; paní Zdeničku slyšela, jak se tázal: „Kdo je to?“ Pak zdálo se jí, jako by třesoucí se ženský hlas zvenčí odpovídal. Revírník odstrčil těžkou závoru. „Aj, Katy – co tě sem vede? viděla jsi snad, rci!“ – „Ach, zle je, pane…“ Ta slova paní Zdeničku zaslechla, i chtěla se zvednuti, vyjíti… nohy ji neunesly, sklesla nazpět na pohovku. Objevila se v jizbě s revírníkem Katy, černý šátek v týle, bujný vlas po skráních i šíji se jí vlnil – bosá, v kratinké sukničce, bez kazajky v lehké košilce, která lepé tvary těla sotva zakrývala.

„Ach, pane, zle je!“ opakovala dívka.

„Což pak se stalo, děvče? Vypravuj; vždyť jsi všecka poděšena.“

„K nám přišli tři, všickni pytláci – otec je zná. Vešli do průchodu, do světnice – všichni už jsme spali. Já spala na půdě… slyšela jsem hlasy, klení. Sběhnu dolů. Tu už měli rozžatou louč, a na otce, který se hnouti nemůže: ‚Tys to, který střílí po lidech? však se dnes s tebou vypořádáme! A ten kluk myslivecká, kde že je?‘ Otec neodpovídal; v tom mě zočili: ‚U tebe bývá, děvče!‘ Musela jsem s nimi na půdu, hrozili, že zapálí, budu-li se vzpírati. Prohledali všecko, arci ho nenašli. Potom opět do světnice, kde chtěli otce zabiti. Nevím, co by se bylo stalo, v tom však přišel čtvrtý – Zwiehofler Luizl – a ten nedal, domlouval, aby otce nechali, že je chorý, bez vlády, že by to byla hanba. Nebýt jeho, už by bylo po otci; on však se zastal: ‚Nechte ho! co bylo, je pohřbeno!‘ A oni: ‚Vždyť ti zastřelil tátu!‘ On pak: ‚V té příčině já se s ním spravím!‘ Na to odešli s děsnými hrozbami proti panu příručímu. Luizl pak v průjezdě, kam jsem za nimi vyšla, ke mně pravil: ‚To k vůli tobě, Katy, protože tě mám rád.‘ Já ho přes to přese všecko nechci, ale pan příručí se nesmí sem vrátit, zastřelili by ho. Přede dnem ještě půjdu do Kvildy a počkám si na něj – musí nazpět, a daleko odtud pryč, aby ho nenašli.“

„Ty jsi statečné děvče, Katy,“ vece revírník; „pro případ, že by přes Ziegenruck a Máder se vrátil, vypravíme do Mádru též posla. Tvůj bratr tam může doskočit. Ty pak jdi do Kvildy, a sejdeš-li se s ním, vyřiď mu s mé strany, aby ihned šel do Dlouhé Vsi a tam vyčkal dalších nařízení.“

Paní Zdenička mlčky poslouchala; dívka se jí sice zdála býti rozčilenou, však ani jediné slovo, ani jediný pohyb nejevily, že by srdci jejímu krušno bylo z nastávajícího loučení s milým. Odchod Svijanského byl nutný; dobře; ale jaký osud jí se utkával, jaká jí budoucnost kynula, až ho tu nebude?… zda pomýšlela? Sejde se kdy ještě s tím, jehož již za svého muže pokládala? Zapadne v hluboké, nekonečné moře jiného

světa… zda se kdy navrátí: A ona tak chladně, rozumně mluvila, tak jak by odvrácení v tu chvíli hrozícího nebezpečí jedinou bylo její starostí. Zda to rekovné odříkání, zda nedostatek všelikého citu?…

Když Katy odešla, skromně jí ruku políbivši, předložila tu otázku manželu svému, své vlastní city, své konání s tím srovnávajíc, co z úst dívky byla slyšela.

Revírník se zamyslil, hlavou pozatřásl. „Kdyby citem ovládat se dávali, jakž by obstáli? Vidí jasně povinnost svou; třeba srdce teplé bylo, hlavu chladnou zachovávají. Do našeho cítění vpraviti tak málo se dovedou jak my do jejich. Svijanskému jiné spásy není nežli útěk z tohoto kraje, do něhož návrat na dlouhé doby jest mu zamezen. Katy ho o tom lépe přesvědčiti může než kdokoli jiný. Přesvědčí ho, uvaruje ho. Co dále bude, v ruce boží jest. Dívka bude čekat, trpělivě, bez reptání – a nedočká-li se, nezoufá si, jinde útěchy i náhrady najde."

„Je to strašné, strašné," pravila mladá paní, „já na jejím místě bych si zoufala – vždyť ho přec miluje…"

„Ty jsi z jiného světa, dušinko."

Když ráno den se šeřil, chmurný den bez slunečního svitu, plný mlhy a šedých lesních par, ubírala se Katy známou stezkou ke Kvildě. Oděna byla jako tenkrát, když mladíka doprovázela ponejprv, v růžově kvítkovanou sukničku, černou kazajku a černý šátek na hlavě; na nohou klapaly dřeváky právě jako tenkrát, ale rychleji, rychleji…

Tenkrát byl pěkný, teplý letní den, sluneční svit a vlažný vzduch; dnes bylo syrovo, chladno i tma. Tenkrát si mladíka zamilovala, tenkrát se smála, plesala – dnes se šla rozloučit.

A šla mnohem rychleji než tenkrát. Čím dále od Pürstlinka se s ním setká, tím lépe pro něho. Nevěřila Bavorákům: možná dost, že podle cesty, kterou se právě vracel, úskočník se skrýval.

Les mlčel jako širošírý hrob: větřík žádný nešelestil v haluzích, ptáče žádné necvrlikalo.

A Katy šla – cupy cupy, klapy klapy narážely dřeváky na kořeny a kamení, duněly kroky na houpající se rašelině. Přešla Vogelsteinský močál, černý jako Acheron, prodrala se nekonečnou lesní houštinou, přebrodila se přes mladou Vltavu, ač temné její vody byly studené jako led. Lehčeji, pořád lehčeji si oddychovala, když nepotkala ho v té liduprázdné poušti. Rychle ubíhala po silnici do Kvildy, došla tam, přeptávala se – nebylo pochybnosti, nedošel sem ještě. Sebrala se tedy a bez rozmýšlení dala se znovu na pochod směrem k Innergefildu, a když tam ho nenašla, na Hajdelskou pláň.

Poledne dávno minulo, když spatřila ho, an pomalu v ústrety jí přicházel. „Karle! Karle!“ a už mu letěla vstříc.

Nevěřil očím, vida ji. „Katy? Pro Boha, stalo se něco?“

„Ba, stalo – přišli dnes v noci pro tebe… prohledali všecko, a ježto tě nenašli, přijdou opět. Nesmíš již k nám!“

Vzpřímil se, hrdě dokládal, že se nebojí. Ona vše do podrobna mu vypravovala, neustávajíc opakovati, že se nesmí již vrátit. „Zastřelí tě na jisto – a co ze mne bude? Toho bych nepřečkala, a milostpaní měla by z toho smrt – chudinka, třese se jak osyka! Pan revírník ostatně nařídil, že musíš do Dlouhé Vsi… tam vyčkáš, co se dále nařídí.“

Mladík svěsil hlavu; trapné myšlénky ani na chvíli ho nebyly opustily; vzpíral se proti odchodu z Pürstlinka, zdálo se mu, že v boji, který nevyhnutelně vzplanouti musil, udusí se onen hlas plný výčitek, který v duši jeho bez ustání se ozýval. Dvě noci nespal; bylo mu, jako by dvě století zdlouhavým přeplížila se krokem. Marné bylo, že se ukonejšiti hleděl, řka sobě: „V obraně své jsi tak učinil“ – hlas stále opakoval: „Krev člověka jsi prolil, krev bratra svého…“ Bude bojovati dále – lépe řečeno, nebude se vyhýbati ráně, proti němu namířené. Život je břemeno.

A nyní před ním stála dívka – strach jí hleděl z očí. Prosila ho, aby ten strach a žal od ní odvrátil. Klidná domácnost, kterou jeho chef tak

draze si vykoupil, nanejvýše byla ohrožena; citlivá, nervosní panička sejde hrůzou, povede-li se dále boj započatý.

„A ty, Katy – co budeš dělat?“ tázal se tiše.

„Vrátím se domů, abych nemusila v noci přes Vogelsteinský močál; vždyť den je krátký.“

„Pojď se mnou, Katy!“

„Pozbyl jsi rozumu? Co by si počali doma beze mne? Matka slábne… A pak, co bys se mnou dělal, kam bys mne dal? Vždyť nevíš, kam tě ustanoví…“

Neodpověděl; nahlížel, že vyzvání jeho nemělo smyslu. Položila mu ruku na rámě, podívala se mu do očí zrakem plným něhy: „S Bohem, buď zdráv,“ zašeptaly rty, a něco jako slza kradlo se jí do dlouhých hedvábných řas.

„Budu ti psáti, Katy…“

„Není třeba – u nás by nikdo psaní nepřečetl. Také bych ti nemohla odpovědět.“

„Zachovej mi svou lásku, děvče – až nadejde doba, přijdu si pro tebe, budeš mi dobrou ženou, viď?“

Přivinula se k němu, pocelovali se dlouhým políbením, podali si ruce a rozešli se; on pomalu ubíral se strmou, kamenitou cestou dolů k Vogelsangu, ona pak, co chůze stačila, zpáteční nastoupila pouť.

Tak se rozloučili.

Katy za šera večerního dostala se ještě přes Vogelsteinský močál; hned na to padla tma tmoucí, drobný, jemný sypal se deštík, který, než se domů dostala, celou ji promočil. Přišla, svlékla a zula se i šla po své práci, jakoby cestu dvanácti hodin nebyla vykonala, jako by se nic nebylo stalo.

Zda v noci tvrdě spala, zda černé oči neplakaly, nelze mi říci; hrubé povlaky podušek neprozradily…

Svijanský prodlel as dvě neděle v Dlouhé vsi. Lesmistr ihned věc ústřednímu úřadu oznámil, a ten mladíka ustanovil za příručího na-

zpět do rodného jeho Lounského kraje.

Týmž časem došlo revírníkovi uvědomění, že bude mu zimu ještě v Pürstlinku tráviti, ježto nelze revír svěřiti zcela novému personálu.

Paní Zdenička uslyševši zvěst tu div neomdlela. Na domluvy manželovy, že v uvážení důvodu toho věc rozumně ani jinak vyříditi se nemohla, neodpovídala leda usedavým pláčem a křečovitým vzlykáním. „Ještě jednu zimu v této poušti!“ naříkala, rukama lomíc.

Venku kroužily těkavé mlhy, které Luzný i druhé hory v šedý závoj svůj pojaly.

---

2. Bablony čili Babylon jest dědina patřící do královské obce Stodůlek v nynějším okresu Hartmanickém, hejtmanství Sušického. Koluje mezi lidem Šumavským do dnešního dne pověst, že před mnohými lety žili v dědině té jacísi manželé, kteří nejhroznějších zločinů a hříchů se dopouštěli. Mezi jiným ukradli prý z kostela u sv. Vintíře v Dobré Vodě tělo Páně a na potupu dali je požrati krávě. Kráva promluvila řečí lidskou a sama prosila, aby byla zapíchnuta. Stalo se, a hostie byla nalezena i navrácena neporušena kostelu. Zločince Bůh ztrestal náhlou smrtí; duše jejich vzaly na se tvář kůzlat a strašily tak dlouho, až jistý mladý kněz, jmenem Weisshäupl, zaklel je do Roklanského jezera. Vjely do něho, následkem čehož polekaly všecky ryby i vše, co tam žilo; od té doby jezero to nechová ni jednoho živočicha v černém lůně svém. Bablonští svatokrádežníci v podobě černých kůzlat dle ujišťování dřevorubců dosud v Roklanském jezeře straší. Pater Weisshäupl skutečně existoval v druhé polovici předešlého století: byl ť bratrem mojí prabáby. ‘‘Pozn. spis.’’

XV.

Měsíc říjen ke konci se chýlil. Hory vroubící planinu Pürstlinskou v bílý přioděly se plášť, mrazné větry honily se po delší dobu přes otevřenou pláň, ledovým svým dechem ničíce zbytky rostlinstva, i zdálo se, že zima neobyčejně tuhá nastoupila vládu svou.

Dřevorubci, jimž nepohoda zlá dílo v lese hatila, sedávali opět z večera v kroužku, jako jsme je viděli na počátku svého vypravování. Ze starého zvyku scházeli se ještě u Vavrucha; v pravdě rádi ho neměli, ale býval jich druhem po tolik let, snášel s nimi všeliké útrapy a dření, a když o bývalých těch svízelích se rozhovořili, trefoval jim do noty. Také nejnovější politické události nacházely v něm výmluvného a neomylného tlumočníka, a výklady jeho úžasem je plnily. Zuřila tehdy německo-francouzská válka, a Vavruch věděl, proč slota Bavorák přidal se k Průsakům, a jakým divem se stalo, že jeden král už druhého císaře přemohl.

Ba seděl Vavruch na posteli své a povídal: „To máte tak. Ten Bismarck je neurvalec, kterému je to jedno, ať bací sem, ať bací tam, a ti císařové jsou jako náš pan revírník: jen žádnou krev! A to uvažujou, ten tohle a onen zase tohleto, aby z toho nebylo neštěstí, a zatím ten střelí jako bavorský pytlák. Předejít třeba ránu, potom se vyhraje!“

A vůkol souhlas a kývání. Někdy kdos prohodí: „Ještě není konec, kdo ví jak to dopadne.“ Na takovou námitku odpovídá Vavruch: „A já vám povídám: konec je! Z Francouzů je kaše, už se nezmohou. Mně je pouze líto, že ta bavorská holota se k nim nedala, byla by na kaši s nimi. Takhle berou podíl na vítězství, a to mne mrzí, protože

vzpychnou a zpupní, že čert s nimi nevydrží. Prosím vás, co pak byli dosud? Nic. Když někdo ve světě řekl: ‚Já jsem císařský,' čest mu vzdali, vážnost před ním měli a smekli. Ale když někdo pravil: ‚Já jsem Bavorák,' jako by byl řekl: ‚Já jsem křeček!' Vysmáli se mu a pomyslili si: to jsi zvíře, když jsi Bavorák! Nevídáno, Bavorák! Ale teď ta luza povede sobě, jako by ona sama Francouze byla zničila, nadme se jako měch, a po nás bude plivat."

Vavruch po tak dlouhé řeči třikrát z pravidla si odplivl a zíral do prázdna, hrubě o to se nestaraje, jakým způsobem posluchači řeč jeho kommentovati budou.

Politika byla vůbec jediným jeho koníčkem. Když o ní řeč nešla, málokdy slovo promluvil, zahalen ve mraky dýmu seděl jako sloup. Pak dívali se naň s tajenou hrůzou, jako se díváme na lítou šelmu ve zvěřinci, v hrůze té jaksi se kochajíce, vidouce, že uškodit již nemůže.

Jednoho večera kdosi po přetřesení všech politických kombinací evropských prohodil: „A já vám povídám: bude konec světa. Nemůže být, aby ta bavorská holota na první místo se dostala!" Vavruch na to: „Teď je nahoře, však se najde, kdo ji srazí; mne jen bolí, že se toho nedočkám." Ticho nastalo, baňaté lahvičky s brisilem kolovaly. Jednooký drvař, na něhož laskavý čtenář snad se též pamatuje, pozdvihl po té hlasu svého a děl: „Konec světa ještě nebude, ten velký vítr ještě nebyl, o němž stojí psáno v starých knihách."

Po řadě mrazivých, sychravých dnů pojednou nastala krásná pohoda, teplo, teploučko jako v létě. V lese a na horách tál sníh, potoky naplnily se kalnou, bobtající vodou.

Již dva dni ta pohoda trvala, když vstoupil k večeru do kroužku dřevorubců nový hajný a takovou k nim promluvil řečí: „Lidičky, nic na plat, musíte zítra do lesa. Pan revírník přikázal, že pěkného počasí třeba využiti; ač potrvá-li zítra pohoda, bude se kácet na Kaltstaudenu."

A byla pohoda. Jasný sice blankyt na šedé lesy se nesmál, ba mráčky po nebi se přeháněly a špinavé mlhy v kotoučích přes rašelinaté močály se vlnily, ale tak vlažno, ba dusno, že nikdo v tom roku období podobného tepla nepamatoval. Ve vyšších vrstvách vzduchu patrně vál vítr od západu, blíže zemi však mrtvý vládl klid.

Časně ráno vyšli dřevorubci, hluchý les je pojal ve svůj klín. Smrky i listů svých zbavené buky stály jako sloupy chrámové; žádný šelest, žádný šum, ticho jako v hrobě.

Rozptýlili se po lese dřevorubci, tu tři, tam čtyři; brzy dušené duněly rány. S třeskotem padal velikán za velikánem, v pádu svém drtě dorost ve stínu jeho krnící. Co záleželo na tom, že deset jich pokáceli? Na tisíce jich tu bylo, nepočítané tisíce, kdyby dvacet let vládla vražedná sekera, neporubala by jich.

Když se v poledne sešli drvaři, aby společně poobědvali, pot se s nich lil. Ani nejstarší takového tepla v tu dobu nepamatoval.

Uvařili si šterc, pojedli a opět po své práci se rozešli. Starý jednooký s patnáctiletým vnukem svým nejdále od druhých se odloučili; měli urovnati polena stromů v létě tam skácených. Když den počínal se chýliti ke konci, zanechavše práce pospíšili si na místo, kde se obyčejně scházívali, aby se společně s ostatními odebrali domů.

Došli místa toho – nikoho již nenalezli. Jak po druzích se rozhlíželi, zarazilo je zvláštní, prazvláštní osvětlení lesa; nepovšimli sobě dříve rudé záře, která na západě vzplanula, snad za tou příčinou, že svah, kde pracovali, k východu byl obrácen. Nyní, když k jihozápadu zabočili, do úžlabiny mezi Kaltstaudenskou a Plattenhausenskou horou, nemohli neviděti úkazu toho.

Ale v kratičké době, jako by cosi děsného, ukrutného, nevýslovného zář i světlo rychle pohlcovalo. Nebyly to stíny padajícího večera, nebyly to mlhy vystupující ze slatin a lesů; co to bylo, viděti nemohli, protože Plattenhausen rozhledu bránil: ale sírově žlutý svit rozlil se po všech předmětech a přioděl stromy příšerným rouchem. A za Platten-

hausenskou horou cosi se valilo; temenní hřbet, který jindy ve světle ještě plál, když na úpatí hory dávno tma se rozhostila, rázem oku zmizel.

Dosud ticho bylo jako v hrobě a dusno jako před letní bouřkou. V tom, a touže měrou, jakou žlutá zář ustupovala šedému šeru, silněji, vždy silněji ozýval se jakýs šum ve vzdušné říši. Bělavý mrak od severozápadu, směrem od Roklanu, objevil se nad samou zemí, hale v příšerný háv svůj vrcholy stromů, a pojednou třesk a praskot, hukot, pískot i vytí, jako by vesmír v základech svých se bořil.

„Ježíši na nebi! Vichřice!“ zaúpěl stařec. „Utíkejme – hle, tam je bouda –“

A utíkali oba, co nohy stačily, utíkali tmou a hrůzou – v pravo v levo kácely se k zemi vyvrácené stromy s děsným praskotem padajíce. Ale bouda byla blízka, sotva dvě sté kroků k ní.

Stála tu, uprostřed lesa, vysoké smrky kolem do kola. Doběhli, uchýlili se dovnitř.

Hůře a hůře řádila vichřice, praskot a šum, jako by Gigantově, přikovaní v útrobách Tartaru, pout se zbavivše, ven se byli dostali a v nový boj se utkali s mocnostmi nadzemskými.

V boudě modlili se kmet a hoch, všecky svaté vzývajíce.

A hůře a pořád hůř, jako by hlasy úpících vřavou živelní cesty k nebi nenacházely.

Pojednou volá starý: „Ven! ven! hochu – zle je! drva vůkol neodolají, zvrátí je vítr na boudu!“

A vyběhli ven v čirou, strašnou noc, která zatím nastala. Ulomené větvičky, třísky a kusy kůry ze stromů metal jim vítr ve tvář s takovou silou, že mladému krev z úst i z nosu vytryskla. Pádili nevidouce kam, bořily se nohy v mokrý mech, klopýtaly přes kořání a kamení. A pořád týž třeskot a praskot padajících stromů, v pravo v levo, před nimi i za nimi – země duněla, kmeny i balvany skalní řítily se dolů po nedalekém svahu.

Místo aby z vysokého lesa vybřednouti se snažili, oslepeni, beze smyslů pořád hlouběji do něho vnikali. Jeden druhého pevně se držel.

„Konec světa!“ zvolal starý drvoštěp – „umřeme spolu…“ Ale hoch hrůzou smyslů téměř zbavený sotva slyšel slova jeho.

Byla to pouhá šťastná náhoda, že spíše padli nežli vešli v černě zející otvor do záseky, kterou vichr před chvílí z mohutných smrků byl zbudoval. Uchýlili se do mezery mezi vyvrácenými stromy, nad nimi klenula se přirozená střecha, labyrint silných větví, do nichž zachytilo se několik menších
vyvrácených kmenů.

Byli v bezpečí, ale vůkol úkrytu jejich burácela dále vichřice, celou noc neustávajíc – až k ránu poněkud stichla.

Když se udělalo světlo, odvážili se ven z ochranné skrýše. Nevyznali se, neměli potuchy, kde se nalézali. Krajina úplně změnila svou tvářnost: Kaltstaudenského lesa již nebylo, ani Plattenhausenského, leda tu a tam zbytek na místech, kam vichr nemohl s plnou svou silou.

Podlehl les po osmihodinném boji s rozkaceným živlem, stromy ležely jako bojovníci, jež Morana zachvátila na poli bitvy, tu v řadách, tam v divé směsici přes sebe nakupeny, v ohromných zásekách, místy jako domy ve velkých městech.

Ach, milý čtenáři, polehly hvozdy nebetyčné – již nevstanou. Leží pně dosud na mnohých místech, ježto nebylo lze jich odstraniti. Když se dal po dvou, třech letech kůrovec do mrtvol i do zbylých živoucích, oloupali s nich dřevorubci kůru a oloupanou spálili. Ohně, které tenkrát všude hořely, byly panichidou, kterou člověk zhynulému lesu ustrojil.

Kde dříve chlad a vlhkost vládly, i stín a lesní šero, tam padají nyní v létě žhavé paprsky sluneční, tam hude v zimě metelice píseň svou. I netlí, nehnijí mrtvoly padlých pod zeleným rouchem mechovým jako dávní předkové jejich, kteří smrtí svou nové skýtali půdy i potravy

vnukům budoucím – ba schnou bílá příšerná těla jako mumie v poušti libycké; kolem nich pak bují maliny a ostružiny…

Trvalo dlouho, nežli zachránění tak dalece se vyznali, že cestu zpáteční mohli nastoupiti. Nesčíslné záseky zatarasily všecky pěšiny i stezky, každou bylo nutno obejíti.

Když ze zničeného lesa vycházeli, setkali se s druhy svými. Ti ovšem očím nevěřili: byliť se vypravili hledat jejich mrtvoly…

Doma přestaly plakati bába, manželka, matka i dcera. Hospodin sám zbloudilé zachránil: budiž jménu jeho čest a chvála!

Z boudy, do které naši dřevorubci z počátku se byli utekli, nezbylo trámu na trámě: pět velkých stromů padlo na ni a rozbilo ji úplně.

Vichr ustal, přes vyvrácené stromy vál lehký vítr. Šedé oblaky uháněly přes oblohu, mraky trhané, víc a více se kupící, až drobný déšť se s nich lil, který pokropil tyto mrtvoly.

V myslivně té noci byli přesvědčeni, že nadešla všem poslední hodinka. Stará Nany klečela před svatými obrazy, modlila se celou noc a vyznávala se z hříchů svých, jako ve zpovědnici. Paní Zdeničkа plačíc držela se manžela, jako by on ji mohl zachránit. Revírník sám očekával, že se jim zřítí dřevěné stavení nad hlavou.

A přece obstálo, ač v základech se třáslo; pouze komín vichřice smetla a tu a tam šindel ze střechy vyrvala.

Ráno se vydal do lesa, aby škodu viděl. Ach, uzřel věci horší, nežli nejčernější pessimismus nadíti se mohl! Vida tu spoustu, která se všech stran se naň šklebila, zalomil rukama, zaplakal srdečně: „Můj les, můj krásný les!“ – a viděl jej v duchu, jak do včerejšího dne klenul se před ním v majestátnosti své. Ach, zhynul, zhynul v jediné noci, na věčné věky je ten tam!

Na pomezí podroklanského revíru setkal se s Malým. Ten div si nezoufal; nemohl ani mluviti souvisle, trhaná slova z prsou se mu drala: „Kamerální les… už nestojí… Gayerruck rovněž… i to mlází směrem k Mádru polehlo… neviditelná ruka i s prstí je vyrvala… Nač je mi

žíti?... Doma pláče žena... děti pláčou... já, pokud živ budu, veselé chvíle nenajdu!“

Stáli spolu dlouho, němě, bez lichého slova, druh na druha popatřiti se bál. Konečně se měli k rozchodu. „S Bohem, příteli jediný,“ pravil Malý na rozloučenou; „vím, že odtud odejdeš... panička nemůže vydržet... A přec tu bylo krásně... co?... Nu, je po kráse!... S Bohem, provázej tě Všemohoucí na další pouti... S Bohem na vždy!... Já tě již neuvidím... a měl jsem tě rád, víš, z té duše rád... proto že jsi hodný člověk... a mnou starým jsi neopovrhoval, jako ti druzí, kteří nějakou tou školou prošli... Ale takhle to přijít nemuselo... člověk by víru v Boha ztratil... čím pak se ten les provinil?... Kdyby to lidi bylo mlátilo, nic bych neřekl.“

A starý fořt plakal jako dítě. Kořán, ačkoli sám zdrcen, jal se mu domlouvati:

„Všecko člověk přečká, drahý příteli. My se opět uvidíme; třeba bych odtud šel, navštívím tě každým rokem, a ty mne také, co?... Bůh ti dá síly.“

„Je to marno, Emile, – neuvidíme se již. Já tohle nepřečkám... srostl jsem s tím lesem jako strom s rodnou půdou... a jako ten strom uschne, když jej vítr vyrve, tak i já uschnu bez nemoci... Na deset let jsem ještě čítal, než mé dítky dorostou, abych je mohl zaopatřiti. To mi hryze srdce... mou myslivnu zruší... nač myslivnu, nač revírníka, když je po revíru?“

Políbili se, objali se, poplakali spolu ještě chvíli, pak se rozešli.

Když po návratu dovedl Kořán svou choť na pokraj lesa, aby viděla, co se stalo, propukla v křečovitý pláč; i jí, která tak zle na ten kraj toužila, vyrvalo se slovo: „Můj Bože, ten krásný les!“

Vavruch, když mu pověděli, co se přihodilo, vzpřímil se na lůžku svém. Měl prý srdce kamenné a nicméně zaplakal jako dítě; zvěst zlá na něj účinkovala podobné jako na Malého, jen že citům svým slovy průchodu nedával. Po třídenním mlčení pravil pouze: „Bude to krása!

Z lesů udělají se širošíré pastviny, a polovice Bavor bude živa z našich stád. Vždyť vyhráli nad Francouzem; kdo pak jim zabrání, slavným vítězům, aby nekradli našeho dobytka?“

Čtyři dni po oné vichřici, která zvrátila hospodářské základy celé Šumavy, přihnaly se na Pürstlink sněžné mraky, a zima nastoupila vládu svou, dlouhá, strašná zima se spoustami sněhu.

Na nebi objevila se rudá půlnoční zář, v krajině té nikdy nevídaná. „Konec světa!“ věštil nejeden prorok, a Nany ze strachu ani nevycházela, ve dne v noci naslouchajíc, zda neuslyší hlahol trouby archandělovy.

Pak nastal rej vloček, mlha, tma i nuda, nuda tím horší, úmornější, že i když přituhlo, když mráz cesty upravil, nebylo lze pomýšleti na obvyklé práce dřevařské, ježto nesčíslné záseky zamezovaly přístup do lesa.

Jaká nálada zavládla v myslivně, netěžko sobě představiti. Revírník byl zdrcen; paní Zdeničku opustilo téměř úplně spaní; nedostatek pohybu, věčná tma, trudné beznadějné řeči, které bez přestání ucha se dotýkaly, těžkomyslná nálada manželova, který očividně chřadl a stárnul: to všecko rozrušilo čivy její v míře vrchovaté. Když pak jí sen přece mdlá víčka zavřel, děsily ji hrozné vidiny; slyšela hukot vichřice, která prostřed lesa ji překvapila, slyšela třeskot vyvrácených z kořene dřev, viděla věkovité velikány, any v pádu svém k ní se chýlily…

Ztratila chudinka růžovou pleť svou, černá kola sevřela jí oči hluboko v důlky zapadlé i buclatá, plná postava chřadla, vadla, až smutno bylo pohleděti.

Tak úplně zaujala mysl obou manželů poslední nevýslovná pohroma, že upomínky na všecko, co předcházelo, téměř z paměti jich vymazány byly. Srážka Svijanského s pytláky, noční návštěva těchto, útěk příručího – co to bylo všecko proti této katastrofě? Pouhé nic, nestálo to za řeč. Když tu a tam jméno Svijanského jednomu z nich přišlo na rty, vyslovovali je nikoli bez závisti; bylo mu lépe než jim, nekonečně

lépe jako všem, kdož neviděli posledního boje, jemuž v oběť padla bývala, stará Šumava.

Po celou tutu dlouhou zimu Pürstlink byl úplně od světa odloučen: cesta do Mádru i stezka do Kvildy četnými záseky, jež vývraty utvořily, staly se naprosto neschůdnými. Ani jediný list, ani jediný připiš úřední nedošel; kdyby někdo byl onemocněl, kdyby zásoby jim byly došly, bez pomoci byli by zůstali, neodvratně osudu svému ponecháni.

Teprve v dubnu přispěli jim Rehberští, Chýničtí a Máderští na pomoc, odstranili překážky a jakés takés spojení upravili.

První cesta Kořánova vedla do Dlouhé Vsi na vrchní lesní úřad; podal referát o tom, co se bylo stalo na sklonku podzimu, a zároveň naléhavou žádost k ústředním místům, aby ho jinam přeložili. Pravil doslovně v žádosti té: „...Pohled na hrozně spustošený les v pokoře podepsanému srdce rve a všecku sílu i energii mu odnímá. Nastávají nutné a pilné práce, týkající se zpracování a vyklízení polehlého dříví, říditi musí člověk, který neviděl, co dříve bývalo. V pokoře podepsaný, jenž les sobě svěřený nade vše miloval, nemá k tomu dostatečných sil...“

Koncem května zavítal do Pürstlinka jednoho dne mladý muž asi třicetiletý a představil se Kořánovi jakožto nově jmenovaný revírník Pürstlinský; zůstal už na místě a ubytoval se prozatím v pokojíku, jenž byl obýval Svijanský. Druhého dne došlo Kořána úřední vyřízení jeho žádosti v ten smysl, že žádosti té se vyhovuje a že revírník Emil Kořán ustanovuje se v téže hodnosti a s vyšším služným do S... na Chejnovském panství.

Paní Zdenička, která v posledním čase v němé, trudnomyslné oddanosti do neodvratného osudu bez nářku, bez slz dni své trávila, dala se z radosti do usedavého pláče; revírník sám byl hluboce dojat, těžký balvan spadl mu s prsou.

Za málo dní už potah volů za potahem odvážely jeho nábytek, a když poslední odejel, manželé vydali se pěšky do Mádru, kde čekala je příležitost ze Sušice objednaná. Dříve než odešli, rozloučili se všu-

de, zejména s Vavruchem a jeho rodinou. Starý hajný nad míru změkl; slza za slzou kanula na revírníkovu ruku, která dlouho pravici jeho tiskla. Paní Zdenička políbila dvakrát Katy krásnou jako vždycky. „Děkuji vám za všecko," pravila pološeptem, jako by se trochu styděla, že hned po nemoci manžela svého tak neučinila.

„Psal ti Svijanský?" tázal se na náspu Kořán dívky je vyprovázející.

„Proč by psal? Vždyť neumíme čísti; však přijde, bude-li moci."

Katy chtěla revírníkovi políbiti ruku; nepřipustil toho, pohladil ji po tváři, políbil na čelo. „Dej ti Bůh štěstí, děvče."

Na nového revírníka, s nímž se dohodl o převzetí dobytka, Kořán vznesl jen jedinou žádost: aby podržel u sebe starou Nany, která tak věrně jemu sloužila.

Chtěla chudák jíti s ním do cizího kraje, on však jí to vymluvil, řka: „Nany, staré stromy těžko se přesazují."

Jak těžce stařena se loučila, o tom netřeba se šířiti.

Když manželé vystoupili na výšinu nad myslivnou, ještě jednou se rozhlédli. Pláň před nimi bujně se zelenala, Luzný zvedal osněženou dosud hlavu svou do modrého blankytu, a jako dříve bývalo, tak i nyní halil temeno jeho fialový závoj z lehkých mráčků a lesních par utkaný. Ale les na svazích starého velikána z velké části zmizel, a kde čněl v dobách polominulých, bělaly se kmeny na zemi uprostřed rezavě rudých skvrn jehličí na větvích schnoucího.

Vpravo i vlevo, na stráních Marberka i na svazích Špicberka táže spousta i změna. A jak paprsky ranního slunce padly na mohutný zjev odcházejícího pána této samoty, tož i změnu, která se s ním udála, nápadně ozářily: bílé nitky, které nedávno jen řídce prokvétaly tmavou bradou, rozmnožily se, ba nabyly převahy.

Mladou paní jen jedna myšlénka ovládala: Pryč! daleko pryč! Jemu pak, třeba byl sebe trpčejší zkoušky v kraji tom přestál, zvlhly oči, tak že dlaněma je zakryl: zanechal tu kus srdce.

XVI.

Již tři léta, a snad i více, zapadla v klín věčnosti.

Jednoho krásného letního dne ubíral se po bídné silnici, která vede z Rehberka přes Chýnice-Tetov do Mádru, mladý, švarný muž v mysliveckém hávu. Pružný byl jeho krok, a přece šel pomalu, často se zastavoval, vpravo vlevo zraky obracel, jako by všecky předměty podle cesty ho zajímaly, jako starého známého jej vítaly.

Vlevo, as tisíc kroků nedaleko a dosti hluboko pod ním, hučela řeka Vydra[3], nesla nesmírné spousty polen, která místy v divé směsi pádila, jinde, kde líněji tekly vody, se stavěla a houstla, tak že čistý, granátově hnědý proud úplně zakrývala.

Na protějším – pravém – břehu říčky vypínala se Preisleitenská sytě zelená stráň, skoro úplně bez lesa, jenž ji druhdy pokrýval. Tu a tam na vysoké, dosti srázné té stráni, stály drobné chaloupky, po jedné, po dvou, malinké stáje, stodůlky a kůlničky o sobě. Střížky byly skoro vesměs aspoň z části nově kryté a bílé šindele leskly se v záři slunečné, že daleko je bylo viděti.

Cesta sama byla neobyčejně oživená; deset, patnáct povozů za sebou, samými čistě oloupanými kmeny naložené.

„Odkud?“ tázal se mladý muž tu toho, tu onoho z vozků.

„Z Mádru!“ „Z Podroklaní!“ „Z Filipských Hutí!“ – dáváno mu v odpověď.

„Je toho tam ještě mnoho?“ ptal se jakéhosi staršího člověka, který měl naloženou jedinou obrovskou kládu, ač i ta byla sotva dvacátý díl ohromného lesního velikána z pokolení smrků.

„O jé!“ odvětil tento, „tři léta vyvážíme, a jako by jich ani neubývalo. A co lidí pracuje v lesích! Jak živ bych byl neřekl, že je tolik lidí na světě. I Vlaši jsou tu.“

„Z Pürstlinka se nevyvážejí klády?“

„Z Pürstlinka?“ odvece vozka a šňupl si ze známé skleněné lahvičky, „jak by z Pürstlinka vyváželi? Vždyť se tam teprve staví silnice. Hý!“

Mladý muž došel, kde silnice příkře spadá do Máderského údolí. Rozhled je tu čarokrásný na tři strany, ale ach! tenkrát byl smutný. Les, který trojí údolí vroubil, na přemnohých místech prořídl, ba zmizel, a na jiných rezavé skvrny, z tmavé zeleni vystupující, tklivou, zdrcující mluvily řečí. Kůrovec brouk řádil; čeho strašná vichřice ušetřila, dravý hmyz za oběť sobě žádal. Vývratův byly miliony, a přece lidé nestačili káceti stížené nákazou stromy.

Na sterých místech všude po širých hvozdech hořely ve dne v noci ohně, požírající oloupanou kůru smrků… Mladý muž jda cestou všude viděl kroužící se dým, a čím dále do staré Šumavy vnikal, tím hrozněji, zoufaleji šklebila se na něho záhuba staletých hvozdů. Na místě, kde stál, dosť jí oko přehledlo – ale co to bylo proti hrůzám uvnitř širošírých revírů!

Čelo jeho se zakabonilo, hlava k prsům sklesla.

Sešel se svahu, přešel most přes Müllerský potok, obešel syčící, ječící pily a zdlouhavě stoupal po kamenných schodech vedoucích na násep před hospodou u tří sluk.

A jak náspu došel, klobouk sňal, pot s čela si utíraje, vystoupila ze dveří známá nám postava Bártovcova. Filipskohuťský příručí, jak příchozího spatřil, spráskl rukama nad hlavou, a co nohy stačily, pádil mu v ústrety.

„Svijanský! Můj Bože, kdo by řekl?“ zvolal, a už ho držel za ruku, objímal ho, líbal.

Svijanský – laskavý čtenář jistě ho poznal – byl v pravdě dojat. Po dobu pobytu svého na Pürstlinku člověku tomu spíše se vyhýbal, nežli

by byl společnosti jeho hledal. A ten člověk mu zachoval takovou náklonnost. Opětoval srdečně přivítání, podíval se na něho blíže.

Byl to týž Bártovec, ale ještě více sešlý, mnohem více naduřelý nežli dříve, kštice více ještě prořídla, líce chabé, svislé na krk, bledé, nos modravý, oči v nabubřelých víčkách téměř se ztrácely. A což teprve zevnějšek jeho! Kazajka ošumělá, usmolená, rukávy prodřené, na vestě scházela dobrá polovice knoflíků, a nohy vězely v zrzavých juchtách nečerněných, nemazaných.

„Nu, pojďte příteli, pojďte si zavdat," pobízel; „mně sice onehda lékař řekl, že bych neměl pít, že prý mám ledvinovou nemoc; než vám k vůli jich vytáhnu třeba dvacet. Ostatně, čemu pak rozumějí ti mastičkáři? A kdyby!... Schätzenwaldský revírník ji měl prý už před dvaceti roky, a přece teprve loni se upil... Nevídáno, jednou tam musíme tak jako tak."

Vstoupili. – V šenkovně bylo hlučno, ač bylo ve všední den. Selského lidu dosť; pili, vadili se, hráli.

„Ti chlapi mají časy teď," vece Bártovec, zaváděje Svijanského do kumbálku, jemuž se říkalo panský pokoj; „vydělají nehorázné peníze dodáváním povozů a přípřeže. Za to je máte vidět, ucha! Ani byste neřekl, jak zbujněli. Bývá tu jeden takový klacek z Rehberka, který si zapaluje doutníky zlatkami."

Usedli za stůl, hospodská přinesla pivo. Přiťukli a napili se. „Sládne, co?" Bártovec zamlaskl jazykem; Svijanskému se zdálo, že utápí ubohé vnitřnosti patokami, ale neříkal ničeho.

„Nu, co je nového ve světě?" tázal se Bártovec; „jak pak přede vším se vám vede?... Takhle, podle vzezření by člověk soudil, že jste revírníkem – blahobyt z vás kouká."

„Dobře jste uhodl," smál se Svijanský, „je tomu týden, co mne kníže pán jmenoval revírníkem v O... na Krumlovsku."

Bártovec vytřeštil oči, pokud odulá víčka dovolovala.

„Stafra, podívejme se, vy máte štěstí! Šestadvacet let je mu, a už je revírníkem. Mně je teď šestatřicet, a dosud jsem příručím… Ale, drahý příteli, žádná závist ze mne nemluví… naopak! gratuluji vám z plna srdce, těší mě to, těší z té duše.“ Pozdvihl sklenici, přiťukl si, dopil poslední doušek.

„Víte,“ pokračoval, „já bych se hodil za revírníka jako kočka do chomouta. Mně je to takhle milejší… jen kdyby toho dření nebylo s těmi kládami, toho počítání, vyměřování, hlídání… člověk sotva třikrát v témdni do hospody si zaběhne… A těch židů, co sem přichází nyní – Rosenduft, Flekeles, Weiszhut, všecky je tu máte, ti jsou vám horší, než kůrovec sám.“

A Bártovec se dal do podrobného vypravování, jak přejímají nakoupené za fatku dříví, a jak on je napaluje. Také prý někdy mu strčí něco do ruky. „Nu, proč by člověk nebral?“ pravil upřímně… „berou jiní, beru já také… žízeň je pořád větší, roste jako Hildegardiny děti.“

„Kolik jich máte?“ tázal se Svijanský.

„Čtyři už… hrom aby do toho!“ Přestávka; Bártovec si byl nacpal dýmku a škrtal sirku za sirkou, nemoha žádné rozsvítiti.

„Přišel jsem –“ počal Svijanský.

Abyste nás navštívil, drahý příteli, do Pürstlinka přece nepůjdete. Co byste tam dělal? Vaši známí jsou kdo ví kde…“

„Ale –“ namítal Svijanský, nedostal se však k slovu.

„Ze známých v Mádru také už málo najdete. Jediný Haberbichl je tu, pamatujete se, ten tlustý chrapoun, který na se brával úřad pořadatele domu a vyhazoval opilé sedláky, a pak zamilovaný příručí, který se ted dvoří ženám dřevorubců, a při takových záletech byl onehdy bit, že sotva domů se doškrábal. Kacafárek byl jednoho krásného dne přeložen do Rumburka, čert ví, kde je to hnízdo. Odcházel tuze nerad; aspoň nám tu zanechal ‚slečnu‘, která dosud vaří pro stráž, ačkoli se od té doby za pět Vídeňských hrabat, šest baronů a sedm set pozlacovačů provdati mohla. Je jí stráže líto, ta by bez ní hlady pomřela. Zrzavého

příručího z Hor, víte, co hrával zelenou louku s Kacafárkem, toho jsme z jara doprovázeli k hrobu. Šel jednou v noci odtud trochu nachmelen domů a spadl někde pod Antiglem do rokle. Zabil se dočista – teprve čtvrtého dne ho našli, napolo od lišek sežraného… A propos, co pak dělá Kořán?“

„Dopisujeme si ob čas. Vede se mu dobře i jeho paničce; žijí dosud na Chejnovsku. Mají prý roztomilého klučíka. Paní prý by si pouze přála, aby se dostali na Hlubocké panství, aby byla matce blíž.“

„To jsou starosti!“ prohodil Bártovec. „A vy? Jak pak to tehdy skončilo s vyšetřováním stran toho poranění? Mnoho z toho být nemohlo, vždyť chlap je dnes zdravější než my.“

„Co povídáte? zdráv je? zdráv? neumřel?“

„Nu, neumřel. Vždyť ho viděl předešlý týden jeden z našich dřevoštěpů, který tam dochází pro tabák.“

Svijanský si oddychl; nebeské štěstí zasvitlo mu z očí. „Žije, žije!“ opakoval, „a na mé duši nelpí vina prolité krve, zničeného života lidského. Nevěděl jsem, příteli, co se s tím člověkem stalo. Ještě jednou mne vyslýchali v Lounech, a potom
všecko padlo pod stůl. Nevina má před zákonem se dokázala… ale přece jsem klidu neměl, proto že mi bylo nade všecko hrozným pomyšlení, že jsem třeba beze zlého úmyslu život lidský utratil.“

„S pytláky je vůbec teď pokoj,“ pravil Bártovec. „V lese jest plno lidí; zvěř zaplašili, úkrytů pro ni ubylo. Mně je to ostatně jedno; pro mne jich mohl být celý pluk, já jsem se s nimi nerval. Pivo je mi milejší než krev; po té nežízním. Ale vy nám tu dnes zůstanete? Máme tu opět společnost. Je tu jeden naddozorce, který hraje opery na hřeben, když jej ovine hedvábným papírem. K popraskání!“

„Odpusťte. Zítra, pozejtří, kterýkoli den přijdu. Ale dnes musím přece do Pürstlinka.“

„A proč? Koho tam hledáte?“

„Vždyť víte – Katy.“

Bártovec v náramném udivení vyvalil oči do té míry, že odulá víčka úplně se ztratila.

„Což pak vy nevíte?“

„Co pak?“ Ve Svijanském tajil se dech.

„Vždyť Katy je dvě léta vdaná; do Bavor se provdala, za toho paťhavého. Škoda jí, takový bavorský chrapoun ji dostal.“

„Není možná – vždyť jsem jí řekl, aby vyčkala; až budu revírníkem, že si pro ni přijdu.“

„Novopečený pane revírníku!“ ujal se Bártovec slova, a to proti svému obyčeji velmi vážným tónem. „Dovolte, abych při vší úctě, kterou k vám chovám, vám řekl, že jste naivní, jako byste žil v dobách apoštolů. Jak pak dlouho takové děvče jako Katy bez milého vydrží? Když jste odešel, celý rok vám věrnost chovala, celý rok, pravím. Nebyla dosť hodná? Potom se provdala, to je to celé. A vy jste to nevěděl! Teď má dvě děti.“

„A Vavruch?“

„Vavruch je tři léta pod zemí. Když slyšel, jak to v lese vypadá, začal chřadnout, až dochřadnul. Žena s rodinou odstěhovala se do Tussetu, to patří tuším, k Volarskému soudu.“

Svijanský byl hluboce dojat. Že Katy tak jednala, do duše ho zabolelo; měl ji upřímně rád, ustavičně na ni myslil, a nyní přicházel, aby dané slovo splnil. A Katy nevyčkala… Seděl tiše, hlavu oběma dlaněma podpíraje. Celý jeho život v Pürstlinské samotě prožil v duši ještě jednou v několika minutách. Všecky struny srdce jeho opakovaly v měkkých akkordech jméno té krásné dívčiny, královny oné pouště.

Bártovec ho nechal, z myšlének ho nevytrhoval. Seděl klidně, kouřil a pil. Venku v šenkovně hulákali sedláci. Uběhlo snad čtvrt hodiny, když se Bártovec k mladému muži naklonil a skoro otcovsky k němu promluvil:

„Příteli, pochopuji, že vás ta věc mrzí. Vy jste jemného citu, z jiného fládra než my tu. Ale uvažte: je dobře, že se tak stalo. To děvče se k vám nehodilo. Co byste si s ní byl počal tam u vás? Byli byste oba nešťastni. Opojení smyslů za krátko by se bylo vykouřilo, a pak by byly nadešly žel a lítost. A ona, jak by smet! Co by vám byla vydržela? A pak, ty spády, co takové primitivní nevzdělané ženské mívají. Vezměte si příkladně mou Hildegardu. Což nechce, abych si dal napsat úpis na ony dva tisíce, které jsem před lety svému revírníkovi půjčil? Slyšela, že nevězím v dobré kůži, a kdybych umřel, vymáhala by obnos na ubožákovi po mé smrti. Víte, já, starý osel, jsem se jednou v opilství před ní problafl – čert by mě vzal! Teď mi hučí pořád do uší. A já to neudělám, ne a ne!“

Mluvčí bouchl pěstí na stůl.

„A moje děti,“ pokračoval, „jsou zde rozeny, po zdejším vychovány. Má-li každé o pět set více nebo méně, co na tom? To jich nespasí. A ubohý můj revírník, který bez toho starostmi neví, co počíti, přišel by úplně na zmar.“

Bártovec se pořádně napil.

Svijanského půda pod nohama pálila. Nedal se zdržeti a uháněl brzy potom nazpět do Rehberka. Bártovec potřásal hlavou. „Blázen,“ bručel, „místo aby byl rád, div si nezoufá. Mně aby se tohle štěstí přihodilo, mně aby tak někdo Hildegardu před nosem unesl! Ta opice onoho blahoslaveného dne, kterou bych si v radostném rozčilení opatřil!“

* * *

Přebíral jsem se onehdy ve starých spisech svých a našel jsem zažloutlý lístek papíru a na něm slova lithografovaná:

Marie Svijanská, roz. Janotová,
Karel Svijanský,
kn. Schwarzenberský revírník,
novomanželé.

Datum a místo nepovím; mám dosti příčin domnívati se, že paní Marie Svijanská nebyla jiná nežli Mančinka správcovic.

Žijí snad dnes ještě a jsou šťastni; žije i Kořán a paní Zdenička, a dobře se jim vede i dětem jejich.

Ale moje Šumava, ta stará Šumava, jak bývala, ta již nežije, a komu tam býti, těžko dost jest mu zápasiti. Ty stará Šumavo, ty má kolébko! Tvé hvozdy lehly, nikdy již v staré slávě nevstanou. Jen močály klečí porostlé jsou, jak bývaly, a v podzimních nocích záhadná světla v nich laškují, modravé plameny, duše zemřelých lidí. A duše milionů zemřelých velikánů lesních, kam ty se děly?

3. Jmenem tím se zove hořejší Votava, dokud se nespojí s Křemelnou (Kieslinger), kterážto od Stodůlek pod Kiesleitenem teče.

Karel Klostermann: Ze světa lesních samot

Zdroj textu: Wikizdroje (cs.wikisource.org), Městská knihovna v Praze, e-knihy zdarma.

Text je volné dílo. Úprava a vydání: Audioknihy CZ, licence CC BY 4.0. Můžete jej sdílet a dál používat, pokud uvedete zdroj (Audioknihy CZ, audioknihycz.cz/kniha/lesni-samoty-klostermann/).

Audioknihu připravujeme. Další knihy a audioknihy zdarma najdete na audioknihycz.cz/kniha/lesni-samoty-klostermann/.